PARAPHRASE

VAN HET BOEK

HANDELINGEN

DOOR

H. A. WIERSINGA

T. WEVER — FRANEKER

TER INLEIDING.

§ 1. *De schrijver van het boek.*

Van de vroegste tijden af noemt de overlevering eenparig Lucas als de schrijver der Handelingen. Deze heeft dit boek dan geschreven als vervolg op zijn Evangelie-beschrijving, vs 1. Evenals dit Evangelie droeg hij het op aan een zekere Theóphilus, waarschijnlijk een Griekse aristocraat. Daar Lucas arts was, Coloss. 4 : 14, zal hij als zodanig wel met deze man van hoge afkomst in aanraking zijn gekomen. Uit Lucas 1 : 4 blijkt, dat ten tijde van het schrijven van het Evangelie deze Theóphilus nog enigszins aarzelend stond tegenover de heilsboodschap van Jezus Christus. Lucas schreef het Evangelie om deze man, die als het ware nog een laatste stoot nodig had, tot de beslissende stap te brengen. Daarna schijnt Theóphilus inderdaad Christen geworden te zijn. Opmerkelijk toch is, dat Lucas hem nu in Handelingen niet meer zoals in de aanhef van zijn Evangelie-beschrijving „hoogedele" Theóphilus noemt, Luc. 1 : 1, maar deze aanspraaktitel, waarmee Christenen elkaar onderling nooit noemden, weglaat, en hem gewoon toespreekt met „Theóphilus". Dat hij nu ook dit boek aan hem opdraagt, zal wel zijn, om door deze beschrijving van de overwinningstocht van het Evangelie door de wereld deze jonge Christen te meer zekerheid te geven van de opstanding van Jezus Christus, Die nu als Machthebbende de wereld aan Zich onderwerpt.

Lucas, die waarschijnlijk uit Antiochië afkomstig was, was een Christen uit de heidenen, Coloss. 4 : 10-14. Hij heeft Paulus op een groot deel van zijn reizen vergezeld. Hoewel hij zich in dit boek nergens bij name noemt, kunnen we toch precies nagaan, wanneer hij zich bij de apostel voegde en waarheen hij met hem meereisde. Immers, op de tweede zendingsreis, als Paulus zich in Troas bevindt, waar hij het visioen van de Macedonische man krijgt, gaat de schrijver Lucas ineens van de derde persoon meervoud over in de eerste persoon meervoud, spreekt hij van „wij", 16 : 10. Dan, wanneer Paulus naar Europa oversteekt, is Lucas er dus bij. Eveneens op de derde zendingsreis vinden we dit „wij", 20 : 5; 21 : 1. En ook vergezelde Lucas, gezien dit „wij", de gevangen apostel op de zeereis naar Rome, 27 : 1 tot 28 : 16.

§ 2. *Karakterisering van het boek.*

De sleutel tot het juist verstaan van dit boek vinden we in de eerste verzen. Daar toch zegt Lucas, dat het het tweede boek is, dat hij nu schrijft. Ging het in het eerste boek over het *begin* van Jezus' werk, over alles wat Hij *tijdens Zijn omwandeling op aarde* deed, nú zal het gaan over de *voortzetting* van dat werk, over wat de verhoogde Heer *van de hemel uit* deed.

We hebben in dit boek dus de handelingen van de verheerlijkte Heer. Daarom is het pas later boven dit Bijbelboek geplaatste opschrift: Handelingen der *apostelen*, niet juist. Het zijn de handelingen van de Here Jezus. Waar ge in dit boek ook leest, het is overal de verhoogde Heiland, Die hier handelend optreedt, actief bezig is. Uit dien hoofde laat Lucas dan ook aan de beschrijving van de handelingen voorafgaan Christus' troonsbestijging. Van Gods troon uit gebeuren nu al die grote daden, eerst in Jeruzalem, dan in Judea en Samaria, en tot het uiterste der aarde. De grote handelingen van de aan Gods rechterhand verheven Jezus Christus.

Als opschrift van dit boek zou men dan ook moeten nemen: *Handelingen van Jezus Christus, de verhoogde Heer.*

Toch zou ook dit opschrift nog onvolledig zijn. Want al is het zó, dat waar ge in dit boek ook leest, ge overal de Here Jezus handelend ziet optreden, telkens ook leest ge, dat het de Heilige Geest is, Die werkt, leiding geeft en beslist, o.a. 8 : 29, 39; 10 : 19 v.; 13 : 2, 4; 15 : 28; 16 : 6 v.; 20 : 22 v.

Het werk van Christus en het werk van de Heilige Geest — die twee zijn steeds de beide polen, waarom zich alles in dit boek beweegt. Maar dan niet zó, dat het werk van de Heilige Geest los staat van de grote actie van Jezus Christus. Er is eenheid tussen Beider werken. Niet op deze wijze, dat nu eens de verhoogde Heer, en dan weer in overeenstemming daarmee de Heilige Geest werkt, maar zó, dat de verheerlijkte Heer Zijn werk uitvoert, stuurt en stuwt door Zijn Heilige Geest. Het is de Geest van *Jezus*, Die overal handelend optreedt; zoals in 16 : 7 staat: De Geest van Jezus liet het hun niet toe. Daarom dan ook beschrijft Lucas dadelijk na de troonsbestijging van Jezus de uitstorting van de Heilige Geest door Hem, 2 : 33.

We zouden dan ook kunnen zeggen: In dit boek hebben we de *Handelingen van de verhoogde Here Jezus door Zijn Heilige Geest.*

Maar nu is er in dit grote werk nog een derde, die handelend optreedt:

de kerk van Jezus Christus. De verheerlijkte Heer gebruikt voor Zijn wereldactie de kerk, Zijn apostelen. Zij zijn het intermediair, waardoor Jezus Christus Zijn werk tot stand brengt. In hen stort Hij Zijn Geest uit, zodat Deze hun de weg aangeeft, hen bemoedigt en waarschuwt, voortdurend aanwijzingen geeft. In de door Zijn Geest beheerste apostelen predikt en doet Jezus. Zij zijn niet dan instrumenten in Zijn hand, de door Hem „uitverkoren werktuigen", 9 : 15. Hun handelingen zijn de handelingen van Christus door Zijn Heilige Geest.

En zo kunnen we zeggen: In dit boek worden ons gegeven de *Handelingen van de verhoogde Heer en van Zijn Heilige Geest door Zijn apostelen.*

Waar ge het ook opslaat, overal vind ge deze drie: de verhoogde Here Jezus, de Heilige Geest, de apostelen. En dan zó, dat van de Here Jezus de actie uitgaat, Hij het is, die werkt, terwijl Zijn Heilige Geest dit werk leidt en stuwt, en Zijn kerk het instrument is, waardoor Hij werkt.

En dan treedt er nòg een figuur op, een altijd maar tegenwerkend iemand: de Satan. Bijna geen bladzij in dit zendingsboek, of ge ziet ook hem aan het werk. Hij ook heeft zijn instrumenten, zijn apostelen. In zijn dienst staan de steeds maar tegensprekende en de kerk van Christus vervolgende Joden, die nu eens spotten of fel debatteren, dan weer lasteren en stoken, staat het Sanhedrin, staan Ananias en Safira, en Herodes, straks in Samaria Simon de tovenaar, op Cyprus de tovenaar Elymas, in Philippi een slavin met een boze geest, in Epheze Demetrius, de zilversmid. Overal vinden de afgezanten van Christus de Satan op hun weg.

Zoals dit boek der Handelingen vol is van de verhoogde Heer en Zijn werk, is het ook vol van de Boze en diens werk. Zoals achter de apostelen en zendelingen de Heer werkt door Zijn Heilige Geest, zo ziet men achter al die tegenwerkende mensen en machten de Satan, die de vuren stookt.

Juist nu de Here Jezus de wereld gaat veroveren, zet Satan alles op alles om de voortgang van het Evangelie tegen te houden. De meest sluwe en allergemeenste middelen worden hiervoor dan door hem gebruikt. Hij wil vooral de heidenwereld, die geheel in zijn macht was, in zijn greep houden.

Bijzonder nadat de almachtige Here Jezus Saulus uit 's Bozen macht heeft uitgekregen en deze man als Zijn apostel de wereld inzendt, om in het heidendom Hem als enige Koning en Heiland te proclameren, wordt ons dat uiterst fel verzet van Satan met scherpe kleuren getekend. Dan

zien we, hoe hij de Joden en ook heidenen tegen de zendelingen opzet, zodat ze gegeseld, in de gevangenis geworpen, uit de steden gezet worden, enz. Maar hoe juist tegenover dat felle woeden van Satan de macht van de ten troon gestegen Jezus te meer uitkomt. Wat de duivel ook doet, overal blijkt, zowel in Azië als in Griekenland: Jezus is de Heer! Door heel die heidenwereld houdt Hij Zijn zegetocht!

En als dan door de handelingen van de verhoogde Heer Zijn naam in heel Azië en Griekenland bekend is en door velen beleden wordt, en Jezus nu het Evangelie wil hebben in Rome, in het hart van het volkerenleven, tot het uiterste der aarde, wordt ons in het laatste stuk van dit boek getekend, hoe de Satan nog eens alles op haren en snaren zet, om maar te verhinderen, dat Paulus in dat wereldcentrum, zijn centrum zou komen. Daarvoor zet hij dan al zijn instrumenten aan 't werk, in Jeruzalem, in Caesaréa, sluipmoordenaars, een stormende zee, soldaten, die al de gevangenen willen doden, een gifslang.... Maar wat hij ook doet, Jezus, de Heer in Zijn troon, treedt door Zijn Heilige Geest handelend op, en wàt voor krachttoeren en machtige hulpmiddelen de Satan ook te baat neemt, hij kan niet verhinderen, dat Paulus met het Evangelie in de metropool van het Romeinse Rijk komt, en dáár — zo eindigt het boek als met een triomfkreet! — het Koninkrijk Gods predikt en onderricht geeft aangaande de Hére Jezus Christus *zonder enige belemmering*!

Zo tekent ons dit Bijbelboek, hoe het Koningschap van Christus trots alle tegenstand dóórgaat; het Evangelie van Jeruzalem uit de wereld heeft veroverd. Het laat ons zien: De Boze moge zich nòg zo verzetten, Jezus Christus rijdt als de Ruiter op het witte paard over de wereld, overwinnende en om te overwinnen.

§ 3. *Indeling van het boek.*

Het plan van de Handelingen wordt aangegeven in 1 : 8, waar Jezus tot Zijn apostelen zegt: Gij zult kracht ontvangen, wanneer de Heilige Geest over u komt, en gij zult Mijn getuigen zijn te Jeruzalem en in geheel Judea en Samaria en tot het uiterste der aarde. Het Evangelie zal dus zijn gang moeten nemen van Jeruzalem uit naar het Joodse land Judea, daarna naar Samaria met z'n half-Joodse, half-heidense bevolking, en eindelijk buiten Palestina tot in Rome, waar het de volken van het verre Westen bereiken zal. Er is alzo sprake van drie grote zendingsterreinen.

De beschrijving van de uitwerking van dit program van actie vinden we in dit zendingsboek.

Na de troonsbestijging van Jezus en de uitstorting van de Heilige Geest op Pinksteren, wanneer de zendingskerk gesticht wordt, hoofdst. 1 en 2, eerste deel, wordt dan allereerst verhaald *de uitbreiding der kerk onder Israël,* in Jeruzalem en Judea, 3 : 1—8 : 3, tweede deel.

In een volgend deel vinden we getekend *de uitbreiding der kerk buiten het Joodse land* (in Samaria, Ethiopië, Damascus, de groep van de heiden Cornelius, Antiochië), 8 : 4—12 : 25, derde deel.

Het vierde deel laat dan tenslotte zien *de uitbreiding der kerk in de brede volkerenwereld* tot in Rome, hoofdst. 13 tot 28.

Is het in het tweede en derde deel vooral de apostel Petrus, door wie Christus werkt, in het laatste, grote deel is het Paulus, door wie de verheerlijkte Heer de wereld voor Zijn Evangelie verovert.

Zo heeft Lucas dit boek prachtig geconstrueerd. Bijzonder als wij het met zijn Evangelie-beschrijving als één geheel zien, namelijk — zoals hij zelf het noemt — als het begin *èn* de voortzetting van wat de Here Jezus gedaan en geleerd heeft, komt het fijne van de structuur al heel sterk uit. Dan immers zien we, dat Lucas zijn verhaal begint met te vertellen van Rome's Keizer Augustus, de Verhevene, die heel de wereld beveelt zich te laten inschrijven, en in samenhang daarmee tekent de nederige geboorte van het Kind in de kribbe. Tegenover dit begin staat dan aan het einde van het boek der Handelingen de mededeling, dat het Evangelie van dit in armoe en vernedering geboren Kind tot in de hoofdstad van het Romeinse Rijk is doorgedrongen. Jezus, het Kind van Bethlehem, is Overwinnaar en Heer!

EERSTE DEEL: DE TROONSBESTIJGING VAN JEZUS EN ZIJN STICHTEN VAN DE ZENDINGSKERK. 1 : 1—2 : 47.

De hemelvaart. 1 : 1-14.

1 : 1 Nu ik, Theóphilus, in een vorig schrijven u in kennis heb gesteld van alles wat Jezus gedurende Zijn leven op *aarde* heeft gedaan en gesproken, wil ik u nu ook in een nieuw geschrift vermelden Jezus' actie vanuit de *hemel* door Zijn Heilige Geest. Ik wil u dus nu het verhaal geven van het werk van de verheerlijkte Heer. Het is eigenlijk het vervolg van mijn verhaal van het Evangelie.

2 Laat ik maar beginnen met u mee te delen de geschiedenis van Jezus' hemelvaart. Ik besloot daarmee mijn Evangeliebeschrijving, maar daar ik er toen maar enkele woorden aan wijdde, geef ik nu een wat bredere beschrijving van dit belangrijke en grootse gebeuren. De hemelvaart toch sloot niet maar alleen Jezus' heilswerk op aarde af, is tegelijk ook het uitgangspunt voor de nu volgende periode, waarin Hij het heilswerk vanuit de hemel voortzette.

3, 4 Gij weet, daar ik er in mijn vorig geschrift al over sprak, dat Jezus na Zijn kruisdood en opstanding telkens aan Zijn discipelen verscheen. Zo ontvingen zij, niet slechts een enkele keer, maar gedurende een periode van veertig dagen telkens weer, door overtuigende tekenen absolute zekerheid, dat hun aan het kruis gestorven Heiland inderdaad uit de dood was opgestaan. In die veertig dagen sprak Hij voortdurend met hen over de dingen van Gods Koninkrijk, gaf Hij hun inzicht in de betekenis van Zijn kruis en opstanding.

Toen Hij zo met hen, die Hij tot apostelen verkozen had, verkeerde, droeg Hij hun allerlei op. Bijzonder ook drong Hij er bij hen nadrukkelijk op aan, voorlopig niet uit Jeruzalem weg te gaan. Hij zei tot hen: „Ik heb telkens tot u gesproken over de gave van de Heilige Geest, Die de Va-

der beloofd heeft u te schenken. Die belofte zal nu spoedig in vervulling gaan. Gaat dus niet uit de bloedstad weg, maar blijft hier dit beloofde heil inwachten. Gij zult met de Heilige Geest overgoten worden.

5 Door die Geestesdoop zal de volheid komen. Johannes met zijn waterdoop gaf maar het voorlopige. Nog maar een paar dagen en dan zult gij door die geweldige uitstorting van de Heilige Geest een nieuwe periode ingaan".

6 De discipelen kwamen toen met de vraag: „Heer, herstelt Gij in deze tijd de koninklijke heerschappij voor Israel? Zullen wij nu de glorierijke openbaring van dit koningschap beleven?"

7 Jezus zette hen met hun ondoordachte vraag terecht door te zeggen: „Het is niet uw zaak de preciese tijd van de doorbraak van het volle Koninkrijk Gods te weten, daar de Vader de beschikking der tijden en gelegenheden Zich heeft voorbehouden [1]). Maar wel kan Ik u zeggen, dat gij in de komst van dat Koninkrijk zult worden ingeschakeld.

8 Wanneer straks de Heilige Geest over u zal komen, zult gij bezielende kracht ontvangen om als Mijn getuigen op te treden. Wat ge van Mij gehoord en gezien hebt, zult gij dan kunnen en moeten vertellen in Jeruzalem en het Joodse land er omheen, maar ook verder in het half-heidense, half-joodse Samaria, nog verder, de heidenwereld in, tot aan de randen der aarde toe".

9 Dit was het laatste, wat de Heiland met Zijn discipelen besprak. Zijn afscheidswoord was de opdracht om door hun getuigen te werken aan Zijn wereldwinnend werk. Zonder dat zij er ook maar enigszins op verdacht waren, ineens werd Jezus door God opgenomen naar de hemel. Heel duidelijk zagen ze Hem opstijgen. Maar even later kwam een wolk hun het gezicht op hun Heer ontnemen.

10 Daar stonden ze nu, volkomen overrompeld, verweesd. Hun Heer en Heiland weg! Ze bleven daar op de Olijfberg turen naar de plek omhoog, waar ze zo juist het laatste van hun geliefde Meester gezien hadden. Plotseling stonden er twee mannen in witte heerlijkheidsklederen bij hen.

---

1) Matth. 24 : 36: Doch van die dag en van die ure weet niemand, ook de engelen der hemelen niet, ook de Zoon niet, maar de Vader alleen.

11 Deze engelen zeiden tot die maar naar de hemel starende discipelen: „Galilese mannen, wat staat gij daar op te zien naar de hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is naar de hemel, keert nú niet naar u terug, maar ééns komt Hij toch weer, precies dezelfde Jezus, de Heiland. Op geheel dezelfde wijze als Hij nu opvoer, lichamelijk zichtbaar, zal Hij dan terugkomen. Hij zet nu in de hemel Zijn werk voort, totdat het af is en Hij triomfantelijk vanuit de hemel op aarde zal verschijnen om dàn de volle heerlijkheid van Zijn koningschap te openbaren. Bereidt gij die koninklijke heerlijkheid voor, door als oor- en ooggetuigen van Hem overal op de wereld mensen op te roepen, die Heiland en Koning te voet te vallen. Nu aan 't werk, opdat Jezus bij Zijn wederkomst moge zien wat gij van Zijn opdracht aan u hebt terecht gebracht!"

12 De apostelen lieten zich door de engelen gezeggen, gingen van de berg af, terug naar de vlakbij gelegen stad.

13 Ze begaven zich hier naar de bekende bovenzaal, waar ze gewoon waren samen te komen. In deze opkamer boven op het dak van het huis van Maria, de moeder van Johannes Marcus, hadden ze nog maar kort geleden het Pascha met hun Meester gevierd en had Hij het Avondmaal ingesteld. Om de elf apostelen nog eens met name te noemen, nu meer in de volgorde van hun bijzondere betekenis in het werk van de verheerlijkte Heer: Petrus en Johannes en Jacobus en Andreas, Philippus en Thomas, Bartholomeüs en Mattheüs, Jacobus de zoon van Alpheüs, en Simon de IJveraar, de man, die zulk een buitengewone ijver aan de dag legde voor het Koninkrijk Gods, en Judas, de zoon van

14 Jacobus. Bij hen voegden zich ook de vrouwen, die voortdurend in Jezus' gezelschap geweest waren, onder wie Maria, Jezus' moeder. Ook haar zoons, Jacobus, Joses, Simon en Judas [1], die door de opstanding van Jezus tot het geloof in Hem waren gekomen, waren eveneens in deze kring aanwezig. In volkomen harmonie met elkaar, zonder dat ook maar iets hun gemeenschap stoorde, waren zij voortdurend in gebed bijeen. Er was één groot, aanhoudend pleiten op Christus' belofte van de komst des Heiligen

---

[1]) Matth. 13 : 55; Joh. 7 : 5.

Geestes, door Wie zij de kracht voor het wereldwijde werk zouden ontvangen. Tien dagen lang baden zij zo in besef van eigen zwakheid en onvermogen om de beloofde Geest.

De ledige plaats van Judas vervuld. 1 : 15-26.

1 : 15 In die dagen tussen Hemelvaart en Pinksteren gebeurde er nog iets bijzonders in de kring der discipelen van Jezus.Toen men met ongeveer honderd twintig personen bijeen was, stond ineens Petrus, man van initiatief, in deze
16 groep op. Hij sprak hen als volgt toe: „Mannen broeders, wat Jezus van Judas ondervond, móést wel zo gebeuren, daar in vervulling moest gaan het Schriftwoord, dat de Heilige Geest voorheen bij monde van David gesproken
17 heeft aangaande Judas [1]). God Zelf heeft het zo besteld en tevoren aangekondigd, dat de man, die bij ons twaalftal hoorde en met ons deel had aan de apostolische bediening, als gids is opgetreden van de bende, die Jezus in
18, 19 Gethsemané gevangen heeft genomen. Ik herinner u er aan, wat er met de verrader is gebeurd, hoe hij van het loon, dat hij voor zijn ongerechtigheid heeft ontvangen, niet veel genot heeft gehad. Het enige wat er van overgebleven is, is een stuk land, dat voor die dertig zilverlingen door het Sanhedrin is gekocht. Judas heeft immers, nadat hij die zilverlingen in de tempel had gesmeten, in wroeging zichzelf van kant gemaakt door zich te verhangen. Voorover naar beneden gestort, is zijn lichaam opengereten en zijn de ingewanden naar buiten gekomen. Heel Jeruzalem weet van dit ontzettende gebeuren af. In de volksmond heeft dan ook het stuk land, dat het Sanhedrin voor het verradersloon heeft gekocht en bestemd heeft voor begraafplaats, in de korte tijd, die sinds verlopen is, al de naam Akeldama, Bloed-akker, gekregen [2]).

---

1) Psalm 41 : 10: Zelfs mijn vriend, op wie ik vertrouwde, die mijn brood at, heeft zijn hiel tegen mij opgeheven. Toen David deze psalm dichtte, heeft hij wel een van zijn eigen vrienden, die hem belaagde, op 't oog gehad, maar achter David sprak de Heilige Geest, de eigenlijke Auteur der Schrift, en Deze heeft door dit woord van David aangezegd, dat een, die in de nauwste betrekking tot de Christus, de grote Koning, stond, zich tegen Hem zou keren. Van de trouweloze Judas geldt dit Schriftwoord ten volle.

2) Met bloedgeld betaald, was die akker bloedgrond.

20 Maar — zo zette Petrus zijn rede voort — niet alleen, dat Judas wel móést afvallen, kunt ge uit de Schrift aflezen, het is ook geheel in overeenstemming met de Schrift, om het nu niet bij het getal van elf apostelen te laten, maar de ledige plaats weer te doen bezetten. Er staat toch geschreven in het boek der Psalmen:

Zijn plaats worde woest en er zij niemand, die er op woont,

en:

Een ander neme het opzicht, dat hij had [1]).

21, 22 Het is dus noodzakelijk — zo concludeerde Petrus — dat wij iemand uit ons midden tot apostel verkiezen, en wel iemand, die heel Jezus' optreden, van Zijn doop tot aan Zijn hemelvaart toe, heeft meegemaakt. Eén uit hèn, die als oor- en ooggetuigen kunnen spreken van wat ze van Jezus gehoord en gezien hebben, moet met ons getuige worden van Zijn opstanding, moet evenals wij met zeggenschap en gezag in de wereld kunnen opkomen voor Jezus' overwinning".

23 Dit woord van Petrus vond bij heel de kring volledige instemming. Men zag in, dat het naar Gods geopenbaarde wil was, dat de ledige plaats van Judas door een ander zou worden ingenomen.

Nu waren er twee mannen onder hen, die aan de door Petrus gestelde voorwaarden voldeden, namelijk Jozef, zoon van 'n zekere Sabas, die eens de schone bijnaam Justus, de Rechtvaardige, gekregen had, en Matthias. Beide
24 stelde men voor als candidaat voor 't apostelschap. Voordat ze echter tot de verkiezingsarbeid overgingen, spraken ze dit gebed uit: „Wijs Gij, Here, Kenner van aller harten, die
25 ene aan, die Gij van dezen hebt verkozen, om de plaats van deze dienst en dit apostelschap in te nemen. Judas toch heeft deze hem door U gegeven plaats om in 't apostelschap te dienen, verlaten en is naar zijn eigen plaats gegaan, heeft moedwillig een plaats ingenomen in 't rijk van de Boze".

26 Na dit gebed gaven de apostelen aan Jozef en Matthias loten [2]). Matthias, op wie het lot viel, wees de Here, Die het

---

1) Psalm 69 : 26 en Psalm 109 : 8. In deze psalmen klaagt David over zijn lijden en vloekt hij zijn vijanden. Maar daar hij hier optreedt als type van de Messias, wijst de Heilige Geest, de eigenlijke Auteur der Schrift, hier op Judas.

2) Bij verkiezingen gaf men de candidaten een stukje hout met een bepaald

lot leidt, dus duidelijk aan als apostel in Judas' plaats. Alle aanwezigen stemden er mee in. En zo werd Matthias als volwaardig apostel opgenomen in de apostelkring. Nu waren er dus weer twaalf, door de Here aangestelde apostelen.

De uitstorting van de Heilige Geest. 2 : 1-47.

2 : 1 De discipelen van Jezus Christus waren dus voortdurend in Jeruzalem in gebed bijeen. Ook toen, vijftig dagen na Pasen, de Pinksterdag aanbrak, waren zij, zowel mannen als vrouwen, onder leiding van de apostelen samen.

Het was een grote dag voor Israël. Nu toch werden in de tempel door de priester de eerstelingbroden van de tarweoogst aan de Here gebracht. De oogst van àlle gewassen was nu binnen. Daarom dankte men op dit feest bij het einde van heel de oogst voor de volheid der weldaden Gods.

In een van de bijgebouwen van de tempel hadden zich de volgelingen van Jezus op deze Pinksterdag verzameld.
2 Toen zij daar zo bij elkaar zaten, kwam er plotseling van boven, uit de hemel, een ontzaggelijk geluid. Alsof een geweldige windvlaag, zoals men dat wel veel heeft vlak vóór het uitbarsten van onweer, ineens door de vergaderplaats heenraasde. Zoals een stormwind alles meevaagt, zó werd door deze windvlaag van de Heilige Geest in heel dat ge-
3 bouw alles in beslag genomen. Tegelijk was er even plotseling een tweede teken. Alsof het bliksemvuur was, zó verscheen er een vurige vlam. Die éne grote flikkering splitste zich, en op het hoofd van ieder der aanwezigen zette zich een deel ervan als een vuurtong. Die allen, de apostelen, de vrouwen, Maria, de broeders van Jezus, en wie er nog meer waren, héél de kring van Jezus' discipelen gedoopt met het vuur des Geestes!

4 Zozeer nam de Heilige Geest bezit van hen, dat Hij hen geheel vulde en beheerste. Zoals op het Israëlietische Pinksterfeest, als ook de laatste oogst was binnengebracht, gedankt werd voor de volheid der weldaden Gods, zo was de komst van de Heilige Geest de voltooiing van Gods daden in Christus, het hoogtepunt van Christus' werk. Nu

---

kenteken erop. Deze gemerkte voorwerpen wierpen dezen dan in een urn, welke daarna heen en weer werd geschud. Wiens lot er uit viel, was gekozen.

kwam de verheerlijkte Heer door Zijn Geest voorgoed en met een volheid van gaven in Zijn kerk.

Het eerste, waartoe de Heilige Geest de gemeente in staat stelde, was: spreken. Nu had ze de kracht ontvangen om te getuigen van Christus. Die allen, mannen en vrouwen, gingen dadelijk nadat zij de Geest ontvangen hadden, van Jézus spreken. Zij gewaagden van de grote daden Gods in Hem, getuigden van wat Jezus gedaan en gesproken had. En ze deden dat op wonderbare wijze. Door de inwerking van de Heilige Geest uitten ze zich niet in gewoon menselijke taal, maar in vreemde klanken. Hun tongen bewogen zich, maar niet om normale woorden uit te spreken, doch met heel wonderlijke geluiden. Het was een spreken met andere tongen, in onbekende klanken, in de taal des Geestes.

5 Nu hadden zich in Jeruzalem vele Joden gevestigd, die onder de verschillende volken der wereld een groot deel van hun leven, soms van hun geboorte af, hadden doorgebracht. Deze zeer wetsgetrouwe Joden waren bij het ouder worden uit alle hoeken der wereld naar het land der vaderen teruggekeerd om in de heilige stad hun leven te beëindigen. Natuurlijk waren deze Joden als de éérsten op het Pinksterfeest naar de tempel gekomen.

6 Deze mensen, en ook de andere Joden, allen die op de tempelpleinen en in de tempelgebouwen aanwezig waren, hoorden dat geweldige geluid van die wondere wind en liepen te hoop naar de plaats, vanwaar dat geluid kwam. En daar hoorden ze vol verbazing, hoe dat groepje mensen met van die wondere vuurtongen op hun hoofd in allerlei talen sprak. Het was wel de éne taal des Geestes, maar ieder van deze Joden, of hij nu vroeger in Mesopotamië of Egypte of Arabië gewoond had, hoorde die mensen spreken in de taal, welke hij dáár in den vreemde ook gesproken had. Niet alleen spraken de discipelen door de werking des Geestes op wondere wijze in vreemde klanken, ook bij de hoorders bewerkte de Heilige Geest op een even wonderbare wijze, dat zij deze klanken verstonden, dat ieder er weer een andere taal in vernam. Er was naast het spreekwonder ook het hoorwonder. Zeker, dit horen van het Evangelie in al die vreemde talen was eigenlijk niet nodig, daar al die Joden wel het Grieks, de in heel de wereld ge-

sproken taal, en het Aramees, de taal van Palestina, kenden. Maar de verheerlijkte Heer liet, door ieder het Evangelie in z'n eigen taal te laten horen, dadelijk al bij de stichting van de Christelijke kerk zien, dat Zijn kerk één is, al bestaat ze ook uit verschillende volken. Nu ze allen het éne zelfde Evangelie hoorden, was de verdeeldheid, bij de Babylonische spraakverwarring ontstaan, in beginsel verdwenen.

7 Die Joden wisten niet, hoe ze het hadden. Ze geraakten er geheel door in verwarring. Vol verbazing riepen ze uit: „Maar al die mensen zijn toch Galileeërs, van die echte provincialen, die nooit verder geweest zijn dan die achterlijke landstreek? Er is toch niemand bij, die uit die verre landen komt, waar wij altijd gewoond en gewerkt hebben!
8 Maar hoe is het dan mogelijk, dat wij hen daar ineens horen spreken in de taal van het land, waar wij geboren zijn?"
9 Die Joden waren namelijk voor een deel uit landen ten Oosten van Palestina, uit Parthië, Medië en Elam. Ook waren er onder hen, die nòg in den vreemde woonden en alleen ter gelegenheid van Pinksterfeest naar Jeruzalem waren gekomen, Joden, die zich gevestigd hadden in Mesopotamië of woonden in het meer geciviliseerde Judea, in
10 landschappen van Klein-Azië (Cappadocië, Pontus, de provincie Asia, Phrygië en Pamphilië) of in de Afrikaanse landen Egypte en Lybië; ook mensen, die uit Rome kwamen en nu een tijdlang in Jeruzalem vertoefden, zowel Joden van geboorte als Romeinse heidenen, die de Joodse gods-
11 dienst hadden aangenomen; en dan nog mensen uit Creta en Arabië, heidenen, die zonder nog Joods proseliet te zijn, toch deelnamen aan de Joodse eredienst. „Maar", zo riepen ze uit, „wij, die uit zulke onderscheiden windstreken der aarde afkomstig zijn, horen daar die groep Galileeërs in onze eigen taal verkondigen de geweldige daden Gods, die Hij door Jezus Christus gewrocht heeft!" Zij begrepen er
12 werkelijk niets van, stonden eenvoudig perplex. Volkomen er mee verlegen hoé dit alles te verklaren, vroegen ze het elkaar af: „Wat betekent dit toch? Begrijpt gij het? Dat wonderlijke spreken en die grote daden Gods door Jezus?"
13 Er waren echter ook anderen. Die waren door dit alles in 't geheel niet uit het veld geslagen. Zij zaten helemaal

niet als de meesten met de beklemmende vraag naar 't hoe en het wat. Zij gaven voor het best te weten. Met wrange spot zeiden ze: „Die mensen hebben te veel zoete wijn gehad!" Door zo 't werk van Christus' zendingskerk tegen te staan, waren ze instrumenten van de Boze, waardoor deze de instrumenten van de Heilige Geest belachelijk wilde maken.

14 Nu traden onder leiding van Petrus de apostelen naar voren. Thans kwam het er op aan, de buitenstaanders een klaar inzicht te geven in het wondere feit, dat had plaats gevonden. Daarom verhieven ze zich van hun zitplaatsen [1]). Staande temidden van de andere apostelen, waaromheen de kring gelovigen, hield Petrus op plechtige wijze met verheffing van stem de volgende toespraak:

„Gij Joden en gij allen, die te Jeruzalem woonachtig zijt, gij moet goed verstaan wat gij nu gezien en gehoord hebt; neemt daarom wat ik nu tot u ga zeggen terdege in
15 u op. Het is toch ongerijmd te veronderstellen, dat deze met zoveel enthousiasme sprekende mensen dronken zouden zijn, daar het pas het derde uur van de dag is [2]). Gij weet allen, dat niemand vóór het morgenoffer enige spijs of drank nuttigt, laat staan alcohol gebruikt. Van dronken-
16 schap is dus geen sprake. Neen, maar wat gij hier hebt meegemaakt, is vervulling van een profetie van Joël, waar God zegt:

17 Het zal zijn in de laatste dagen, in de slotperiode van Mijn heilswerk op aarde, dat Ik van Mijn Geest zal uitstorten op alle vlees. In die nieuwe bedeling, wanneer de Messias zal gekomen zijn, zal Ik een geweldige overgieting van de Heilige Geest geven, niet slechts over priesters en profeten, ook over de jeugd, over vrouwen, over àllen. Dan zullen uw zoons en uw dochters profeteren, door-de-Geest-gedreven spreken over de waarheid; zullen uw jongelingen gezichten zien, visionnair de Godsgeheimen schouwen; zullen uw ouden dromen dromen, door de Geest allerlei open-
18 baringsdromen ontvangen. Ja, zelfs op Mijn dienst-

[1]) Predikte men in het Oosten gewoonlijk zittend, het gewicht der zaak bracht mee, dat de apostelen het nu staande deden.
[2]) Dit is negen uur in de morgen.

knechten en op Mijn dienstmaagden, op de vreemdelingen, die als slaven en slavinnen onder u verkeren, zal Ik in de Messiaanse periode Mijn Geest in geweldige overvloed uitstorten, zodat ook deze met evenveel recht en gezag als uw zoons en dochters zullen profe-
19 teren. Bovendien zal Ik in die laatste heilsperiode wonderen geven in het luchtruim boven en opmerkelijke tekenen van Mijn hand op de aarde beneden: bloed
20 en vuur en rookwalm. Aan de hemel zal, vóórdat de grote, doorluchtige dag van 's Heren eindgericht komt, de zon door brandwolken verduisterd en de maan
21 door oorlogsbranden bloedrood worden. Na de uitstorting van de Heilige Geest zal het zó zijn, dat al wie, tot welk volk hij ook hoort, de naam des Heren aanroept, behouden zal worden.

De vervulling van deze profetie — zei Petrus — dàt is het nu wat gij hebt meegemaakt. Gij hebt allerlei mensen, mannen en vrouwen, jongeren en ouden, de grote werken Gods horen verkondigen. Gij hebt wondere tekenen gehoord en gezien. Nu, daarin hebt gij beleefd vervulling van wat naar Joëls profetie in de laatste heilsperiode geschieden zal, de overvloedige uitstorting van Gods Geest op alle vlees".

22 Nadat Petrus zo door verwijzing naar de Schrift aan zijn gehoor de betekenis van de uitstorting van de Heilige Geest in 't licht had gesteld, zette hij zijn apostolische prediking aldus voort: „Mannen van Israël, ik dring er bij u op aan, om terdege naar deze woorden te luisteren: die u allen bekende Jezus van Nazareth heeft, zoals gij zelf toch weet, in uw midden allerlei krachten en wonderen en tekenen gedaan. Daardoor heeft God Hem u aangewezen als een man, die door Hem gezonden was. Het was God Zelf, Die deze
23 wonderdaden door Hem deed. Nu, deze Jezus, Die zo duilijk als de van God gezondene onder u optrad, hebt gij, zij het ook met behulp van de wetteloze Romeinen, aan het kruis genageld en gedood. Toch staat niet gij of de Romeinen, hoezeer gij voor deze daad ook verantwoordelijk blijft, aan 's werelds stuur, maar God, Die alles leidt naar Zijn voorzienig bestel. Het is naar Zijn bepaalde raad en voor-
24 kennis, dat Jezus werd prijsgegeven aan de dood. Met die dood echter was het met Hem niet uit. Gij moogt Hem

hebben vermoord en toen gemeend, dat het nu met die Jezus
voorgoed was afgelopen, Gòd heeft Hem uit de dood opge-
wekt. In Zijn almacht heeft Hij de dood geboorteweeën
laten krijgen, zodat die dood Jezus niet kon vasthouden. Die
machtige dood moest Hem vrijgeven. Dat kòn toch ook niet
anders. De dood kan toch onmogelijk machtiger zijn dan de
25-28 almachtige God! Slaat, broeders, de Schrift maar weer op.
Dan zult gij daar duidelijk lezen, dat het vrijkomen van
Jezus uit de dood door God reeds van tevoren is aangekon-
digd. Het is toch met het oog op Hèm, dat David zegt:

> Ik zag de Here te allen tijde voor mij; want Hij is
> aan mijn rechterhand, opdat ik niet wankelen zou.
> Daarom is mijn hart verheugd en mijn tong verblijd,
> ja, ook mijn vlees zal nog een schuilplaats vinden in
> hope, omdat Gij mijn ziel niet aan het dodenrijk zult
> overlaten, noch Uw heilige ontbinding doen zien. Gij
> hebt mij wegen ten leven doen kennen; Gij zult mij
> vervullen met verheuging voor Uw aangezicht [1]).

29 Mannen broeders, dat die woorden van David niet zo-
zeer hemzelf betroffen, maar met het oog op Christus ge-
sproken zijn, zal bij u toch wel geen enkele tegenspraak
vinden, daar de oudvader David zelf zowel gestorven als
begraven is, en zijn grafmonument te Jeruzalem immers
30 aan u allen bekend is. Wat hij in deze psalm zegt, houdt dus
meer in dan wat aan hèm is vervuld. Hij sprak hier profe-
tisch van de Messias, Die God onder ede beloofd had uit
hem te laten geboren worden en als de grote Davidszoon op
31 zijn troon te zullen plaatsen. Met deze woorden heeft David
in de toekomst gezien en reeds eeuwenlang van tevoren
gesproken van de opstanding van de Christus uit de dood.
Het geldt alles van Hem, dat *Hij* niet in het dodenrijk zou
blijven en niet geheel tot ontbinding zou overgaan.

32 Nu, deze profetie over de Messias is geheel vervuld in
Jezus. Diens graf is leeg. Hèm heeft God uit de dood opge-
wekt. Wij, Zijn apostelen, zijn er getuigen van, hebben allen
de gekruisigde als Levende gezien en gehoord. Deze *Jezus*

---

1) Psalm 16 : 8-11. Met deze woorden heeft David ook wel aan zichzelf gedacht, maar bovenal heeft de Heilige Geest als de eigenlijke Auteur der Schrift hier door David geprofeteerd van de Messias, in Wie deze psalm eerst zijn volle vervulling vindt.

is dus de Messias.

33 Er is echter nog meer te zeggen: Die uit de dood opgewekte Jezus is nu door Gods alvermogen in de hemel gezet. Daar heeft Hij de Heilige Geest, Die Hem tijdens Zijn leven op aarde beloofd was, van de Vader ontvangen, opdat Hij die Geest vanuit den hoge aan de Zijnen schenken zou. Wat gij, mannen broeders, zo even in die tekenen gezien en gehoord hebt, is niets anders dan de uitstorting van die
34 Geest door Jezus, de verheerlijkte Heer. Ook die verhoging van Hem tot in Gods troon is vervulling van wat door David in een van zijn psalmen geprofeteerd is [1]). Wat in die bekende psalm staat, kan immers onmogelijk op David zelf
35 slaan, daar hij toch niet naar de hemelen is opgevaren. Neen, maar het geldt van zijn grote Zoon als hij zingt:

> De Here heeft gezegd tot mijn Heer: Zet U aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gemaakt heb tot een voetbank voor Uw voeten.

36 Uit dit alles, uit de profetie en uit de feiten, bijzonder ook uit het feit van de uitstorting des Heiligen Geestes, kan heel het Joodse volk absolute zekerheid hebben, dat de bekende Jezus van Nazareth, Die gij gekruisigd hebt, door God Zelf gesteld is èn tot Heer, Die alle macht heeft, èn tot Christus. Aanvaardt Hem dus in het geloof als de u door God Zelf geopenbaarde Heer en Christus!"

37 Deze toespraak van Petrus maakte op de hoorders een overweldigende indruk. Men was er ten diepste door ontroerd. Verpletterd waren ze. Hèm hadden ze dus vermóórd, van Wien de Schriften zo duidelijk spraken, en Wiens grote macht ze in de uitstorting des Geestes zo duidelijk hadden gezien! Diep getroffen in hun hart, wisten ze niet anders te doen dan aan de apostelen te vragen: Wat moeten we toch doen, mannen broeders? Hoe kunnen we nog van die angst, die door ons heentrekt, worden bevrijd? Ze stonden daar in groepen om de verschillende apostelen heen, die radeloze Joden met hun doodsbenauwde angstvraag.

38 Uit aller naam antwoordde Petrus op die vragende uitroep: „Gij moet u bekeren, heel anders tegenover Jezus gaan staan dan gij tot nu toe gedaan hebt, Hem erkennen

---

1) Psalm 110.

als Heer en Christus, en dan moet ieder van u met persoonlijke belijdenis van zonde en schuld zich laten dopen op de naam van Jezus Christus [1]), zó die door u vermoorde Jezus belijden als de verhoogde Messias. Als gij op die wijze met erkenning van schuld en Jezus belijdend de doop zoekt, is die doop tot vergeving van uw zonden, een bezegeling en bekrachtiging, dat uw zonden vergeven zijn. Dan zal uw angst en schrikkelijke wroeging worden weggenomen en zult ook gij evenals wij deel krijgen aan de gave van de
39 Heilige Geest. U, Israël, immers is de belofte van dit heil toegezegd, u en uw kinderen. En niet alleen u, die hier op het Pinksterfeest tegenwoordig zijt of in het land der vaderen woont, ook de leden van Gods bondsvolk, dat in de verstrooiing leeft, verweg. Ja àllen, die verre zijn, ook de heidenen, zij, die wonen tot aan het uiterste der aarde, zullen dit beloofde heil ontvangen. En wel zóvelen als de Here, onze God, er ook maar toe roepen, telkens bij Zijn volk voegen zal".

40 Met het op dergelijke wijze spreken tot de diepgetroffen Joden ging Petrus nog een tijdlang door. Daar het er nu op áánkwam, betuigde en vermaande hij hen op plechtige wijze met dit diep-ernstige woord: „Laat u behouden uit dit verkeerde geslacht, scheidt u af van hen, die blijven vasthouden aan het rechtvaardige van hun kruisigen van Jezus. Wilt gij behouden worden, dan moet ge breken met het verdorven Israël".

41 Door de werking des Heiligen Geestes was de vrucht van Petrus' prediking geweldig. Op diezelfde Pinksterdag aanvaardden ongeveer drie duizend van de hoorders de apostolische prediking in geloof. Tot bekering gekomen, gaven zij zich op om gedoopt te worden. Zo groeide de ge-
42 meente, doordat God er duizenden aan toevoegde. Deze allen onttrokken zich na hun doop niet aan het onderricht der apostelen, neen, ze bleven evenals heel de gemeente in trouwe volharding luisteren naar wat dezen met gezag

---

[1]) Veel verschil is er niet tussen „dopen *in* de naam" en „dopen *op* de naam". In dopen *op* de naam wordt vooral uitgedrukt de grondslag, waarop de doop rust. De Joden, die zich lieten dopen *op* de naam van Jezus Christus, stelden zich dus op de grondslag van Zijn openbaring, beleden Jezus als Messias.

onderwezen over Jezus en de dingen van het Koninkrijk Gods, over de betekenis van het werk van Christus. Ook bleef de gemeente in grote trouw vasthouden aan de door Christus onder hen gelegde gemeenschap, zodat de broederband door niets gestoord werd. Eveneens kwam hun trouw uit in het voortdurend met elkaar vieren van het Avondmaal en het gezamenlijk aanzitten aan de liefdemaaltijden na het gebruik van het Avondmaal. Voor deze liefdemaaltijden brachten de welgestelden steeds zoveel mee, dat ook de minderbedeelde broeders en zusters verzadigd werden. En dan niet te vergeten hun gebeden, die ze voortdurend gemeenschappelijk opzonden! Alles bewijs van het heerlijke en krachtdadige werken van de in de gemeente uitgestòrte Geest.

43 Ook de velen, die zich op het woord van Petrus niet bekeerden, bleven toch wel onder de machtige indruk van alles wat ze hadden meegemaakt, zodat ze vol eerbied en ontzag naar de gemeente van Jezus opzagen. En er gebeurden maar steeds door opzienbarende dingen. Jezus ging met Zijn werk voort en gaf aan Zijn apostelen de macht wonderen te doen.

44 In de gemeente was, zoals gezegd, een heerlijke eensgezindheid, een samenleven in hechte verbondenheid. Dat kwam ook hierin uit, dat men elkaar geen gebrek kon zien
45 lijden. Niet, dat ze alles wat ze bezaten in één grote pot deden, waaruit allen nu gelijkelijk leefden, maar 't gebeurde zó, dat telkens de beter gesitueerden van de gemeente iets van hun bezittingen en have verkochten om op die manier hun behoeftige broeders en zusters van het nodige te voorzien. Men zag het zijne als niet alleen voor zichzelf, men
46 deelde er, indien nodig, van uit. Zonder enige onderbreking werd de onderlinge gemeenschap geoefend. Elke dag kon men hen in de tempel vinden, waar men in heerlijke eensgezindheid met elkaar de Here diende en ook aan de buitenstaanders het heil in Jezus Christus verkondigde. Men ging niet in afgeslotenheid leven, maar bleef in het openbaar getuigen van de heerlijkheid van Christus. Thuis echter zaten ze aan het Avondmaal aan en gebruikten ze ook in groepen de maaltijden. Ze deden dat met één jube-
47 lende vreugd. En met grote ongekunsteldheid. 't Was alles

blijdschap en louterheid des harten. In de tempel en bij hun maaltijden, trouwens bij alles wat ze deden en beleefden, loofden zij God. Hem alleen de eer!

Was het dan wonder, dat deze gelovigen met hun stralend Goddienen, met hun klare vreugd en loutere eenvoud, een grote aantrekkingskracht uitoefenden op hun omgeving? Men werd met verwondering vervuld voor hun godsdienstig leven en over heel hun optreden. Zo kwamen de volgelingen van Jezus in de gunst bij heel het volk. Dagelijks groeide hun getal. Jezus, de verheerlijkte Heer was het, Die elke dag weer nieuwe leden toevoegde aan de groep gelovigen. Hij, Die met Zijn reddingswerk doorging, zorgde ervoor, dat er voortdurend weer mensen behouden werden.

TWEEDE DEEL: UITBREIDING DER KERK ONDER ISRAËL. 3 : 1—8 : 3.

De genezing van een verlamde. 3 : 1—4 : 31.

3 : 1 Het waren vooral de apostelen Petrus en Johannes, die in de eerste tijd na de uitstorting van de Heilige Geest op de voorgrond traden. Op zekere dag — het liep tegen het uur des gebeds — gingen zij samen de berg Sion op naar het tempelcomplex om zich hier, zoals ze gewoon waren, in het gebed van de negende ure met heel Israël te verenigen [1]).
2 Nu was er een man, die reeds vanaf zijn geboorte aan beide voeten verlamd was. Een volkomen hopeloos geval. Hij kon geen stap verzetten. Men moest hem naar de plaats, waar hij wilde zijn, dragen. Dagelijks zette men hem neer bij de tempelpoort, die door het volk om haar prachtig-uitgevoerde deuren de Schone werd genoemd. Daar bepaald déze poort de doorgang was voor wie aan de eredienst wilden deelnemen, was het een wel zeer geschikte plaats voor zo'n arme invalide om een aalmoes aan de tempelgangers te vragen. Wie toch zouden eerder tot milddadigheid geneigd
3 zijn dan zij, die zich met de godsdienst gingen inlaten. Toen deze man daar Petrus en Johannes zag aankomen om door de poort de tempel binnen te gaan, strekte hij zijn hand uit
4 en smeekte ook hun om een aalmoes. Petrus, en zo ook Johannes, zagen hem recht in de ogen. Zo wilden zij de volle aandacht van de man trekken. Hierop zei Petrus: „Zie naar ons!" Het was alsof hij wilde zeggen: Let er nauw-

---

1) Op de negende ure — dit is 's middags om drie uur — werd het avondgebed gehouden. De jonge Christelijke kerk nam in de eerste tijd ook nog deel aan de Joodse eredienst, zonder evenwel aan de offerdienst mee te doen. Daar er ten tijde van het avondgebed vele mensen in de tempel aanwezig waren, was er juist op dat uur een schone gelegenheid aan velen de Christus te verkondigen. Ook uit dit zendingsmotief zullen de gelovigen wel niet elke betrekking tot de tempel hebben verbroken.

5 keurig op wat er nu zal gebeuren. Nu, dat deed die man
toen maar wat graag. Hij had de vaste verwachting van deze
mensen iets te krijgen. Daarom hield hij op hun eigen ver-
zoek zijn blik op hen gevestigd, gaf hij gespannen acht op
6 wat zij nu zouden doen. 't Verliep echter heel anders dan
hij verwacht had. Daar hoorde hij Petrus zeggen: „Zilver en
goud bezit ik niet, ik bezit heel wat anders, iets dat ver
boven alle aards bezit uitgaat, en dat geef ik u: In de naam
7 van Jezus Christus, de bekende Nazoreeër, ga lopen!" Na-
dat de apostel zó, de naam van Jezus Christus belijdend, de
beloofde macht kon uitoefenen om door Christus wonderen
te doen, greep hij de verlamde bij de rechterhand en richtte
hem op. Op hetzelfde ogenblik geschiedde het genezings-
wonder: de krachteloze voeten en de slappe enkels van die
8 man werden stevig; de verlamming was weg! Hij sprong
zelfs op, zó volkomen was de genezing. Daar stond hij op
zijn beide voeten en liep heen en weer. Hij had het woord
van de apostel van Christus in geloof aanvaard, ging nu met
Petrus en Johannes de tempel binnen, al springende, als om
de heerlijkheid van de nieuwe, ongekende kracht te erva-
ren, en al lovende, God dankende, daar hij wist, dat niet die
mensen, maar God hem genezen had.

9, 10 De vele mensen in de tempelvoorhof wisten niet, hoe
ze het hadden, dat zij daar die man zagen lópen en op bui-
tengewone wijze God hoorden loven. Vergisten ze zich niet?
Neen, die man was toch heel duidelijk de bekende bedelaar,
die steeds aan de Schone Poort aalmoezen vroeg, de aan
zijn beide voeten verlamde! Aan die poort had hij altijd
gezeten en daar zat hij nu niet meer! Die daar Godlovende
man was dus wel waarlijk die bekende figuur! Maar hoe
was het mogelijk, dat deze hier nu recht op zijn benen stond
en liép! Men ging begrijpen, dat er iets wonderbaars moest
zijn gebeurd. Allen werden een en al verbazing. Zij konden
er niet bij. En ze werden met schrik en ontzetting vervuld.
Het was ook zo iets ontzaggelijks wat met die man had
plaats gevonden!

11 Die genezen man was intussen geen ogenblik van de
beide apostelen af te slaan. En zo verzamelde zich dan ook
in de bekende zuilengang rondom de voorhof der heidenen,
welke naar Salomo heet, een grote menigte rondom de

12 apostelen met die man, een en al verbazing. Petrus vond
toen in die verbazing van de mensen een prachtige gelegen-
heid om hun het Evangelie te verkondigen. Hij wendde zich
tot het volk en zei:
„Mannen van Israël, wat verwondert gij u hierover en
wat staart gij ons maar aan, alsof *wij* het zijn, die dit grote
tot stand hebben gebracht, alsof door onze eigen kracht of
door onze godsvrucht het geweldige is gebeurd, dat een ver-
lamde loopt? Gij moet uw aandacht geheel van ons aftrek-
13 ken en die richten op Christus. De God onzer vaderen toch,
de God van Abraham en Izak en Jakob, heeft Zijn knecht
Jezus, Die door Hem naar de aarde gezonden was om hier
voor Hem te werken, verhoogd, welke Jezus gij in de han-
den der heidenen hebt overgeleverd en, niettegenstaande
de heidense rechter Pilatus van oordeel was, dat men Hem
moest loslaten, ten overstaan van die Pilatus hebt verloo-
14 chend. Gij hebt, toen Pilatus het onschuldig over Hem uit-
sprak, u daardoor niet tot inkeer laten brengen, maar Hem,
de Heilige en Rechtvaardige, verworpen, en hebt in plaats
van Deze, Die onbesmet en zonder schuld was, begeerd, dat
een man, die een moordenaar was, u zou worden geschon-
15 ken. De Leidsman ten leven hebt gij gedood, terwijl gij een
móórdenaar hebt gespaard. Maar — dat kan ik u ook zeg-
gen, daar wij er getuigen van zijn — God heeft die Jezus,
16 Die gij gedood hebt, opgewekt uit de doden. Nu, het is Jezus,
Vorst des levens, Die deze man heeft genezen; het is Zijn
naam, die het deed, Zijn openbaring van genade en kracht.
Wij hebben op de grondslag van het geloof in Zijn naam, en
die man heeft door het geloof, dat Jezus bij hem verwekte,
Jezus Zijn wonder laten doen. Zó is de u allen bekende
lamme, die ge hier in volkomen herstel aanschouwt, als een
notoir feit — immers in uw aller tegenwoordigheid — door
17 Jezus sterk en gezond gemaakt. Neen, nu moet ge mij niet
in de rede vallen, ik weet het wel, broeders, dat gij dat
gruwelijke kwaad met Jezus uit onkunde hebt gedaan, even-
als er ook onder uw leidslieden zijn, die in een zekere
18 graad van onwetendheid tot dit boze stuk kwamen [1]). Maar
achter dit doen van u werkte God, Die zó in vervulling deed

[1]) Een andere verklaring wil hier lezen: evenals ook uw leidslieden dat wel weten. De leidslieden hadden immers het volk opgeruid, hen aangezet tot die boze daad.

gaan, wat Hij bij monde van alle profeten tevoren verkondigd had, dat Zijn Christus móést *lijden*. De Here bereikte met deze volvoering van Zijn raadsplan wat Hij met de Messias wilde bereiken, dat Deze namelijk zou lijden en sterven voor Zijn zondig volk.

19 Daarom, komt nu tot berouw en bekering, erkent met smart, dat heel uw houding en doen tegenover Hem verkeerd was, en wilt nu anders over Hem denken en anders tegenover Hem gaan staan, opdat uw zonden uitgedelgd worden. O, doet dat toch, wendt u toch met berouw en bekering tot God, opdat er voor u, volk van Israël, nog toekomst zij, er nog mogen aanbreken voor u, die thans in duisternis leeft en in druk verkeert vanwege uw verwerpen van de Christus, perioden van verkwikking, rechtstreeks
20 komend van Gods aangezicht; doet het toch, verwerpt Jezus toch niet langer, opdat God de Messias, Die tevoren immers allereerst voor ú, Israël, bestemd was, nu nog éénmaal
21 en wel door onze prediking tot u zende. Zeker, Jezus is wel in de hemel, maar toch kan en wil Hij, uw Messias, nog tot u komen door Zijn Woord en Geest. Dat Hij nu in de hemel is, wil allerminst zeggen, dat Hij niet meer zou werken op aarde. Maar Hij móést wel naar Gods raadsbesluit in de hemel worden opgenomen; en de hemel, die recht heeft op de Verheerlijkte, moet wel Zijn plaats zijn, totdat er telkens tijden komen, waarin Hij alle dingen herstelt, waarin Hij door wegneming van zonden, zowel bij u, Israël, als bij de volkeren, het Koninkrijk Gods herstelt, en daardoor alle
22 dingen weer hun oude staat laat innemen. Van die Messiaanse tijden van herstel aller dingen toch heeft God van oudsher gesproken bij monde van Zijn heilige profeten. Laat ik u maar alleen aanhalen wat Mozes er van gezegd heeft:

> De Here God zal u een Profeet doen opstaan uit uw broeders, gelijk mij: naar Deze zult gij horen in
> 23 alles wat Hij tot u spreken zal; en het zal geschieden, dat alle ziel, die naar deze Profeet niet hoort, uit het volk zal worden uitgeroeid [1]).

24 Maar niet alleen Mozes sprak van de Messiaanse dagen, zo vol heil en vol oordeel, ook later en steeds door, van

---

1) Deuteron. 18 : 15; Levit. 23 : 29.

Samuël af, hebben àl de profeten, wie er ook maar sprak, aangekondigd de dagen van verkwikking en herstel, en van uitroeiing uit het volk, van uitgesloten worden uit de verbondsgemeenschap.

25 Gij, mannen van Israël, gij zijt de zonen van de profeten en van het verbond, gij zijt nauw met de profeten en hun profetieën verbonden, gij zijt deelgenoten van het verbond der genade, 't welk de Here met onze voorvaderen maakte, toen Hij tot Abraham zei, dat in de Christus, zijn zaad, het heil over de wereld zou uitstromen, met deze woorden:

En in uw nageslacht zullen alle stammen der aarde gezegend worden [1]).

26 Deze belofte van het genadeverbond, die nu bij de komst van de Christus in vervulling is gegaan, is er in de eerste plaats voor u, Israëlietische mannen. God heeft allereerst ten uwen behoeve Zijn knecht uit de doden doen opstaan en Hem tot u gezonden, alles met de bedoeling, dat Hij u door al Zijn woorden en daden zou zegenen. En wel déze zegen zou geven, dat Hij een ieder van u de boosheden zou afwassen en een ieder van u zou afbrengen van zijn schanddaden".

En zo eindigde Petrus' rede dus met de oproep: „Een ieder van u, hoofd voor hoofd, wordt nu voor de beslissing geplaatst, of gij Gods gave in Jezus Christus aanvaarden wilt of niet, en dus òf gezegend zult worden met Zijn heil òf uitgesloten zult worden uit de verbondsgemeenschap".

4 : 1 De Joodse leidslieden hebben het echter niet geduld, dat de discipelen van Jezus het Evangelie verkondigden. Nog terwijl dezen bezig waren tot het volk te spreken, kwam er opeens een overval van de kant van de priesters, het
2 hoofd van de tempelpolitie en de Sadduceeërs. Die hoofdman van de tempel moest de orde op het tempelterrein bewaren. Van enige verstoring van die orde was echter geen sprake. *Dit* was dan ook niet de reden, waarom deze mannen de apostelen overvielen. Neen, maar zij waren ten diepste verontwaardigd, dat onbevoegden aan het volk onderwijs gaven. Dat was de uitsluitende taak der Schriftgeleerden.

---

1) Genesis 22 : 18.

Bovenal wekte het hun verontwaardiging, dat zij de opstanding uit de doden verkondigden. Met name de Sadduceeërs loochenden elke lichamelijke opstanding. En nu predikten die mensen daar, dat Jezus uit de doden is opgestaan en er
3 in Hem een opstanding des vleses is! Dat konden ze niet laten begaan! En dus arresteerden ze Petrus en Johannes. Ze moesten voor hen maar eens verantwoording afleggen van hun optreden! Maar daar het intussen reeds avond geworden was, moest dat wachten tot de volgende dag. Dan hen maar zolang in verzekerde bewaring gezet!

4 Intussen waren velen, die naar de prediking der apostelen geluisterd hadden, gelovig geworden, zodat het getal gemeenteleden klom tot ongeveer vijfduizend mannen. Men mocht de predikers gevangen zetten, de verheerlijkte Heer ging door, Zijn gemeente uit te breiden.

5 Op de dag na de gevangenneming der beide apostelen werd er te Jeruzalem een grote bijeenkomst belegd van de oversten en oudsten en Schriftgeleerden. Het was een officiële vergadering van het Sanhedrin, het hoogste Joodse gerechtshof. Daar het een spoedvergadering was, konden alleen de in Jeruzalem aanwezige leden worden samenge-
6 roepen. Om enkele hoogwaardigheidsbeklederS te noemen: Annas, de oud-hogepriester [1]), was aanwezig, en Kajafas, die toen hogepriester was, Johannes en Alexander, in één woord heel het hogepriesterlijk geslacht, heel de Sadducese
7 priesteradel. Toen allen in een wijde boog gezeten waren, liet men de beide gevangen apostelen voorkomen. Het was vooral dit éne, wat ze van hen wilden weten en wat ze hun dus vroegen: „Door welke kracht of door welke naam hebt gij dit gedaan?" Zij begrepen maar al te goed, dat er achter het bewerken van zo'n wondere genezing de een of andere bovennatuurlijke kracht moest schuilen en een naam, die zo'n kracht verleende. „Nu, welke is die kracht en wat is dat voor een naam? Door welke bevoegdheid en volgens wiens opdracht hebt gij dit gedaan? Met wie staat ge in verbinding? Antwoordt!"

---

1) Door de Romeinen afgezet als hogepriester, hield hij onder de Joden de naam en de eer van hogepriester.

8, 9 Petrus behoefde zich geen ogenblik te bedenken, daar de Heilige Geest hem direct in staat stelde juist in deze situatie op de gestelde vraag te antwoorden [1]). Hij zei: „Oversten van het volk en oudsten, indien het, hoe vreemd ook, werkelijk waar is, dat wij thans gerechtelijk verhoord worden niet ter zake van de een of andere misdaad, maar — geheel ongewoon — ter zake van een *wel*daad aan een
10 zieke, waardoor deze mens gezond geworden is, dan — ik zeg het u zo plechtig mogelijk — dan zij aan u allen, en over uw hoofd heen aan heel het volk Israël, bekend, dat het is door de naam van Jezus Christus, de man van Nazareth, Die gij gekruisigd hebt, maar Die God opgewekt heeft uit de doden, ik zeg, dat het door die naam is, dat deze hier
11 gezond voor u staat. Deze Jezus is de steen, waarvan de Schrift spreekt, door u, de bouwers, versmaad, die nochtans tot hoeksteen is geworden [2]). Gij moogt Hem, de lijdende Messias, als een onbruikbare steen weggeworpen hebben, Gòd heeft Hem als een steen, die een bijzondere plaats in een bouwwerk inneemt, verhoogd en tot heerlijkheid ge-
12 bracht. En — dat moet ik u ook zeggen — het heil, de redding van heel de mens, is in niemand anders dan in deze Heiland. Bij geen enkel andere en nergens anders dan bij Hem is verlossing te vinden. Een andere mogelijkheid om behouden te worden is er niet, want er is onder heel de hemelkoepel aan de mensen geen andere naam gegeven, waardoor wij, ik zowel als gij, naar Gods wil móéten behouden worden".

13 De vrijmoedigheid in het optreden van die gevangen genomen mannen maakte op het Sanhedrin een verwarrende indruk. Ze zaten met het geval verlegen. Aan de manier van redeneren hebben ze wel gemerkt, dat ze te doen hadden met ongestudeerde mannen, met heel gewone mensen uit het volk. Geleerden zouden meer naar de regelen der kunst gesproken hebben. Maar dan toch die vrijmoedigheid in het spreken over geestelijke zaken! Hoe kòn dat nu? Zij verwonderden zich grotelijks. En tegelijk drong het zich bij

---

1) Er is hier vervulling van Jezus' belofte, Luc. 12 : 11 v., 21 : 12-15.
2) Psalm 118 : 22. Een hoeksteen is de steen, waarop twee samenkomende muren rusten, dus voor heel het gebouw uiterst belangrijk.

hen op: die mensen waren natuurlijk met die bekende Je-
zus in nauwe aanraking geweest. Dáárin moest wel de ver-
klaring liggen van dat vreemde, vrijmoedige spreken en
ook van die genezing! Die Jezus moest er wel achter staan.
14 Ze *wilden* dat wel niet erkennen, maar ze móésten wel. Im-
mers, daar zagen ze bij die mannen die bekende lamme
staan op z'n beide benen, volkomen van zijn verlamming
15 genezen. Daar de zaak zich nu heel anders ontwikkeld had
dan zij gedacht hadden, en ze toch op de een of andere ma-
nier wensten te komen tot een krachtige en bevredigende
uitspraak, doch nog niet dadelijk zagen hoe, wilden ze eerst
in besloten kring vergaderen. En toen gingen ze met elkaar
16 aan 't overleggen: „Wat nu? wat moeten we met deze men-
sen beginnen? Gewoon vrijlaten kàn niet, maar hen schul-
dig verklaren gaat óók niet, daar het immers aan heel Jeru-
zalem duidelijk is, dat er een kennelijk wonderteken door
hen verricht is. Trouwens, ook wij zelf kunnen dat niet ont-
kennen. En 't baat ook niet, het tegenover anderen te loo-
17 chenen, daar 't immers zonneklaar is. Eén ding staat ech-
ter vast: Wij moeten al het mogelijke doen om de al verdere
verbreiding van heel deze zaak tegen te gaan, we moeten
voorkomen, dat het ook buiten Jeruzalem onder heel het
volk bekend wordt. Het beste zal daarom zijn, dat we hun
met schrikaanjagende dreiging verbieden, ook maar tot
enig mens ooit weer te spreken op het gezag van die
naam".
18 Aldus werd besloten. Toen de apostelen weer binnen-
geroepen waren, werd hun dit besluit met zware woorden
onder het oog gebracht: Ze moesten het goed weten: Voort-
aan mochten ze met geen woord meer reppen van Jezus,
laat staan enig onderwijs geven uitgaande van die naam,
van die zogenaamde openbaring! Dus niets meer over Je-
zus noch over het werk, dat op Hem heette te berusten,
anders.....! Goed begrepen?!!"
19 Petrus en Johannes behoefden zich niet lang te bedenken; ogenblikkelijk wezen ze deze eis van de hand en gaven
het Sanhedrin ten antwoord: „Gij rechters, die naar de wet
het recht Gods moet handhaven, beslis zelf, of het in over-
eenstemming is met de wet, en dus recht is voor God, meer
20 aan u dan aan God gehoor te geven. Want weet het wel:

omdat de Here Zèlf 't ons oplegt, kunnen wij, tenzij we Hem ongehoorzaam zouden zijn, het eenvoudig niet láten te spreken van wat we gezien en gehoord hebben, móéten we wel van Jezus Christus getuigen. Dat is onze opdracht van Godswege".

21 Na dit fiere en rake antwoord wisten de Joodse leidslieden niet anders te doen dan nòg maar eens met hun vreesaanjagende dreigementen te komen, erger nog dan zoeven, en.... de apostelen tenslotte in vrijheid te stellen. Ze hadden, hoe ze er ook naar zochten, geen vorm kunnen vinden om hun toch nog de een of andere straf toe te dienen, vooral ook uit vrees daardoor met het volk in conflict te komen, daar dit over het gebeurde met die verlamde
22 man God verheerlijkte. Ze lieten hen dus niet vrij om der wille van het rècht, alleen met het oog op het volk, dat erkende, dat zich hier Gods wondermacht had geopenbaard, daar immers die mens, die genezen was, reeds meer dan veertig jaar, van z'n geboorte af, verlamd was geweest.

23 Vrijgelaten, gingen Petrus en Johannes rechtstreeks naar de hun vertrouwde kring. In deze vergadering van de gemeente [1]) gaven zij verslag van al wat hun van de kant
24 der overpriesters en oudsten was overkomen. Toen de aanwezigen dat verhaal van vijandschap tegen Jezus en van dreigementen gehoord hadden, wisten zij niets beters te doen dan in éénparig gebed hun stem tot God te verheffen. Terwijl één voorging en allen met dat gebed instemden, zonden zij deze bede op naar de hemel: „Here, Opper-machtige, Gij zijt het, Die geschapen hebt de hemel, de aarde, de zee en al wat daarin is, tegen Wie niemand zich verzetten kan,
25, 26 Die door de Heilige Geest bij monde van onze vader David gezegd hebt:

> Waarom hebben de heidenen gewoed en de volken ijdele raad bedacht? De koningen der aarde hebben

---

1) Het zal wel een kleine kring uit de gemeente, de groep van apostelen met nog enige anderen zijn geweest. Men kan hier toch slecht denken aan een volledige gemeentevergadering van enkele duizenden mensen. Waarschijnlijk was het dus de kern der gemeente, cf. 1 : 13, die in het huis van Maria, de moeder van Johannes Marcus, biddend en in grote spanning de afloop van het rechtsgeding had afgewacht.

zich opgesteld en de oversten zijn tezamen vergaderd tegen de Here en Zijn Gezalfde [1]).

27 Nu, Here, zoals Gij het door Uw knecht David hebt geprofeteerd, dat alle aardse machten in één groot samengaan zich tegen U en Uw Christus zouden inzetten, zo zijn inderdaad in deze stad Jeruzalem als in één bond tegen Uw heilige knecht Jezus, de door U gezalfde Messias, opgetreden Herodes zowel als Pontius Pilatus, en dat in samenstemming en samenwerking met degenen, over wie ze regeren, met de heidenen en de volken van Israël; en deze Uw voorzegging van de vijandschap tegen U en Uw Gezalfde vindt ook weer een vervulling in wat men nu Uw apostelen heeft aangedaan.

28 Maar wat zal het hun baten, daar al hun woeden immers nutteloos is, het ijdele dingen zijn, die ze bedenken, 't hun niet geeft wat ze er mee bedoelen, wijl ze tenslotte niet anders kunnen doen dan Uw goddelijk raadsplan tot uitvoering brengen, niets anders vermogen dan al wat Uw hand
29 en Uw raad tevoren bepaald had, dat geschieden zou. En nu dan, Here, nu de zaak er zó voorstaat, dat men met allerlei dreigementen Uw apostelen verbiedt van Jezus te spreken, geef, dat Uw werk doorga, sla Gij acht op hun dreigingen, verijdel ze, en geef Uw dienstknechten met volle vrijmoedigheid zonder enige terughoudendheid of vrees Uw Woord te spreken, de hun gegeven opdracht te volbrengen.

30 Wil, om die vrijmoedigheid al sterker te maken en de prediking al meer kracht bij zetten, Uw machtige hand uitstrekken, zodat er genezingswonderen blijven gebeuren en allerlei andere wondertekenen door de naam van Uw heilige knecht Jezus".

31 Terwijl zij zo baden, werd als een bijzondere openbaring van de Here de vergaderplaats bewogen, was er plaatselijk een schudden van de aarde, en werden allen, die daar bijeen waren, bijzonder bekrachtigd door de Heilige Geest.

En zo gingen zij voort het Woord Gods met vrijmoedigheid te spreken, bleven zij onverschrokken getuigen van Jezus.

---

[1]) Psalm 2 : 1 en 2.

De toestand der gemeente te Jeruzalem. 4 : 32—5 : 11.

4 : 32 Het leven der gemeente bleef bloeien. Er waren nu reeds duizenden tot het geloof gekomen, maar ook die grote menigte was één van hart en één van zin. Hóé groot de gemeente ook werd, er bléef eenstemmigheid. Die saamgebondenheid uitte zich nog steeds op dezelfde wijze als toen de gemeente nog kleiner was: ook niet één van de duizenden zei, dat wat hij bezat alleen voor hemzelf was. Men ging er van uit, dat alles ter algemene beschikking stond. Zo hadden zij alles gemeenschappelijk, was ieders bezit ten dienste van de anderen.

33 Het was een echte zendingskerk. De prediking had twee fronten, een naar binnen en een naar buiten. De apostelen toch gaven niet alleen onderwijs in de gemeente [1]), zij getuigden ook aan de buitenstaanders van de opstanding van de Here Jezus. Zij deden dit met grote kracht, niet in het minst geïntimideerd door de dreigementen van het Sanhedrin.

Het gevolg van een en ander was, dat heel de gemeente in grote gunst bij het volk bleef staan [2]). De leidslieden mochten zich tegen het Evangelie verzetten, het volk zelf keerde zich nog niet tegen de gemeente, integendeel.

34 Dit kwam vooral doordat men met bewondering zag, dat door de algemene mededeelzaamheid der gelovigen ook niet één onder hen behoeftig was, dat ieder in die gemeenschap zich helemaal en met alles aan de anderen gaf. Het was namelijk zo, dat zij, die een stuk grond of een huis bezaten, dit te gelde maakten en die geldsom dan neerlegden aan de voeten der apostelen, zodat deze er ten volle over konden beschikken ten nutte van de behoeftige broeders en

35 zusters. Telkens als het nodig was, was er weer iemand, die zo deed. Zo werd aan een ieder uitgedeeld naar wat hij of zij

36 nodig had. Om nu maar een van die milde gevers te noemen — vooral ook daar deze later zo'n groot aandeel in het zendingswerk had [3]) —, Jozef, een Leviet, afkomstig van het eiland Cyprus. Daar het voor de apostelen, die in hun

---

1) 2 : 42.
2) 2 : 47.
3) Een bekende figuur in de eerste Christelijke kerk. Hij was oom van Johannes Marcus, ging met Paulus mee op de eerste zendingsreis, Hand. 12 : 22 v.v., 13 : 1 v.v., 15 : 36 v.v.

Evangeliewerk door de priesters zo werden tegengewerkt
een grote vertroosting was, dat een Leviet, helper der priesters, de Here Jezus gehoorzaam was geworden, hadden ze
hem de bijnaam Barnabas, zoon der vertroosting, gegeven.
37 Nu, ook deze Jozef had zijn akker verkocht en de opbrengst
daarvan aan de apostelen gebracht ter verdeling.
5 : 1 Er vond echter ook iets verschrikkelijks in de gemeente
plaats. Er was namelijk een gemeentelid, wiens naam Ananias was. Deze maakte een afspraak met zijn vrouw Saffira
om een stuk land, dat hun eigendom was, te verkopen. Daar
er immers niet één van hen, die tot het geloof gekomen
waren, zeide, dat iets van hetgeen hij bezat zijn persoonlijk
eigendom was, en allen, die een bezitting hadden, deze voor
en na verkochten om de behoeftigen van het nodige te voor-
2 zien, konden *zij* slecht achter blijven. Na de verkoop hield
Ananias echter een deel van de opbrengst achter, geheel
met medeweten van zijn vrouw. Terwijl hij liet voorkomen,
alsof het héél de opbrengst was, bracht hij maar een deel
3 ervan aan de apostelen. Toen hij echter deze geldsom voor
hen neerlegde, zei Petrus, wie de Here het bedrog van Ananias deed doorzien: „Ananias, waarom hebt gij uw hart zó
geheel en al door de Satan in beslag laten nemen, dat gij
door het achterhouden van een deel van de opbrengst van
het verkochte stuk land gepoogd hebt de Heilige Geest te
4 bedriegen? Gij waart er immers niet toe verplicht dat stuk
land te verkopen, en ook al hadt gij het verkocht, dan hieldt
gij toch de volle bevoegdheid over de opbrengst ervan,
mocht gij daar toch mee doen wat u zelf het beste voorkwam. Hoe kondt gij dan, daar er niet de minste reden toe
was, aan deze zondige daad in uw hart plaats geven? Dat gij
de schijn hebt willen wekken, alsof gij onder de leiding des
Heiligen Geestes dit alles gedaan hebt, terwijl gij het metterdaad deedt om eigen naam te verheffen — vreselijk is
dat! Gij hebt niet tegen mensen gelogen, maar tegen God,
niet maar òns, opzettelijk Gòd willen misleiden".
5 Nauwelijks had Ananias Petrus dit horen zeggen, of hij
viel neer en blies de laatste adem uit. God Zelf greep hier
in. Hij zorgde er voor, dat de gunst, waarin de gemeente,
bijzonder om haar zuiver gemeenschapsleven, bij de buitenstaanders stond, niet werd weggenomen. Juist door dat uit-

bannen van de schijn-christen, en dat op een treffende wijze,
kwam er een grote vrees, een geweldige indruk van ontzag
over allen, die er van hoorden, in en buiten de gemeente.
6 Toen Ananias daar dood aan de voeten der apostelen lag,
stonden de jonge mannen, die gewoon waren in de gemeente
allerlei diensten te verrichten, op, legden hem af, droegen
hem uit en begroeven die bijzonder onreine dode terstond,
nog voordat zijn vrouw met een en ander op de hoogte was
gebracht.
7 Ongeveer drie uur later kwam Saffira naar het huis,
waar de apostelen vertoefden. Zij wist waar haar man was
heengegaan en met welk doel. Daar hij maar niet terug-
keerde, kwam zij eens informeren. Nog steeds geheel on-
kundig van het vreselijke, dat haar man was overkomen,
liet zij het voorkomen, alsof zij toch wel bijzonder meele-
8 vende gemeenteleden waren. In heel haar houding was dat
te zien. Daarom wendde Petrus zich tot haar met de vraag:
„Zeg mij, hebt gij het stuk land voor die bepaalde geldsom
verkocht?" Zonder dat zij van deze, haar op bijzondere wijze
gegeven gelegenheid om tot inkeer te komen, gebruik maak-
te, antwoordde Saffira direct zonder blikken of blozen: „In-
9 derdaad, voor dat bedrag". Toen zei Petrus tot haar: „Hoe
hebt gij met u beiden dit complot kunnen maken om opzet-
telijk de Geest des Heren te verzoeken in Zijn alwetendheid
en almacht, om te zien of Hij wel uw hart doorschouwt en
bij uw zondige daad zal optreden? Zie, daar komen juist de
jonge mannen terug van de begrafenis van uw man, wie om
dit grote kwaad het oordeel Gods trof, ze staan reeds voor
10 de deur en zullen nu ook u uitdragen naar het graf". Op dit
woord van Petrus, waarmee hij in de naam van God het
vonnis velde over het samenspannen tegen de Heilige Geest,
viel Saffira terstond neer, en wel voor Petrus' voeten, op de
plaats, waar haar man met haar volle medeweten het zonde-
geld had neergelegd. Op hetzelfde ogenblik blies zij de laat-
ste adem uit. Toen de jonge mannen binnen kwamen, von-
den ze ook haar dood; ze namen haar op en droegen haar
uit om haar naast haar man te begraven.
11 Was er door het Godsgericht over Ananias al een grote
vrees gekomen over allen, die er van hoorden, dit schrik-
wekkende ontzag werd nog intenser na het oordeel over

Saffira. Zowel bij de hele gemeente als daarbuiten kwam er een huiverende ontzetting. Dit was juist wat de Here met deze tucht bedoelde. De goede naam der gemeente bleef hierdoor ongerept bij de buitenstaanders, terwijl de gelovigen zelf nu wel heel scherp zagen, hoe de heerlijke inwoning van de Heilige Geest in de kerk hen dringen moest tot een onberispelijk, heilig leven. Men kreeg in de kerk, waarin de Heilige Geest woonde, schrik voor de zonde.

De vervolging der gemeente zet door. 5 : 12—8 : 3.

5 : 12 Ook in het vervolg bleef de gemeente bloeien en groeien. De apostelen legden velen de handen op, waardoor zieken werden genezen, en zo geschiedden er onder Israël, het volk Gods, vele wonderen, die getuigden van de macht van de levende Christus. Hierin werd verhoord het gebed der gemeente: „Strek Gij Uw hand uit ter genezing, en dat tekenen en wonderen geschieden door de naam van Uw heilige knecht Jezus" [1]). De gemeente hield in grote eendracht samenkomsten in de zuilengang van Salomo, juist dáár, waar men de apostelen Petrus en Johannes gevangen genomen had [2]). Ook hierin kwam uit de verhoring van dat gebed: „Geef Uw dienstknechten met alle vrijmoedigheid Uw Woord te spreken" [3]).

13 Maar al heerste er onder hen een eensgezind gemeenschapsleven en deelde men zijn goed uit aan allen, die in nood waren, niemand van de buitenstaanders durfde zich lichtvaardig bij de gemeente aansluiten. Men bleef op een eerbiedige afstand. Het gebeurde met Ananias en Saffira had te duidelijk gesproken dan dat men niet zou begrijpen, dat het uiterst gevaarlijk was om zich, zonder dat men zelf dit nieuwe leven kende, bij deze gemeenschap te voegen. Toch, ja juist daardóór, had het Joodse volk de hoogste waardering voor deze groep mensen.

14 Al werd dus algemeen begrepen, dat het zonder meer een waagstuk was zich bij de gemeente aan te sluiten, dit nam niet weg, dat steeds meerderen lid werden. Zelfs hele massa's, niet alleen mannen, zelfs ook vrouwen, kwa-

1) 4 : 30.
2) 3 : 11.
3) 4 : 29.

15 men tot het geloof in de Here Jezus. Hun vertrouwen op de verheerlijkte Heer was zó groot, dat men er zelfs toe kwam de zieken naar buiten op straat te dragen, waar ze op draagbedden en matrassen werden neergelegd, opdat als Petrus, Jezus' apostel, daar voorbijkwam, zijn schaduw op iemand van deze zieken zou vallen. Zó geweldig was hun geloof in Jezus' wondermacht, dat ze overtuigd waren, dat alleen al de schaduw van Zijn gevolmachtigde hun zieken genezing zou brengen.

16 Het gerucht van deze wondertekenen verbreidde zich ook buiten Jeruzalem. Een grote groep mensen uit de steden uit de omtrek stroomde maar naar Jeruzalem toe. Ze kwamen met hun zieken en van de duivel bezetenen. Al deze zieken en door boze demonen gekwelden werden genezen. Zo mochten de apostelen in opdracht van Christus [1]) Zijn werk voortzetten, en werden door hen naar Zijn belofte [2]) allen, die hulp zochten, in welke ernstige kwaal ook, genezen.

17 Dat steeds meerderen zich bij de gemeente van die Nazoreeër voegden, was de Joodse machthebbers een doorn in het oog. Zij konden het niet velen, dat die Petrus en de andere leiders van die groep al meer invloed op het volk kregen, en dat ten koste van hùn invloed. Op zekere dag stond de hogepriester dan ook op, ging hij maatregelen nemen om aan die verderfelijke invloed der apostelen paal en perk te zetten. Met zijn aanhang, de priesterpartij der Sadduceeën, kwam hij tot hernieuwde actie. Er moest — hun jaloersheid dreef hen daartoe — nu kras worden opge-
18 treden. Ze lieten de apostelen arresteren en hen nu niet in een kamer van de tempelgebouwen, maar in de publieke gevangenis, waar het geboefte ondergebracht was, opsluiten.
19 In de loop van de nacht echter kwam een engel van de Heer de gevangenisdeuren op wonderbare wijze openen. Hij leidde de apostelen naar buiten. Niet kregen zij echter de vrijheid om zich nu te verbergen voor het woeden van
20 de vijand, neen, de engel zei tot hen: „Gaat heen, stelt u op in de tempel, gaat door met daar tot het volk al deze

---

1) Matth. 10 : 8.
2) Marcus 16 : 18.

21 levenswoorden te spreken!" De apostelen hebben zich dit niet tweemaal laten zeggen. Gehoor gevend aan het bevel van boven, kwamen zij tegen de morgen, zo tegen de tijd van het morgenoffer, wanneer er vele mensen aanwezig waren, de tempel weer binnen. Hier gingen zij, alsof er niets gebeurd was, op hun gewone standplaats, in het voorhof van de heidenen, gewoon door met het volk te leren van het nieuwe leven zoals dat door Christus' opstanding aan het licht was getreden.

22 Intussen kwam ook de hogepriester de tempel in, met in zijn gevolg de hogere priesterklasse. Zij begaven zich naar de vergaderplaats van de Hoge Raad. Ze wisten nog niets van het vrijkomen der apostelen, integendeel, ze wilden juist een officiële vergadering van het Sanhedrin, van het „College der ouden van de kinderen Israëls" beleggen, om er over het lot der gevangenen te beslissen. Toen de leden van de Grote Raad aan de oproep van de priesters gehoor hadden gegeven en allen plechtig gezeten waren in hun rechter-stoelen, werden dienaars naar de gevangenis
23 gezonden om de apostelen voor te leiden. De dienaars echter vonden de gevangenen gevlogen! Dus keerden zij onverrichterzake terug en brachten in grote verslagenheid het volgende rapport uit: „Wij vonden wèl de kerker zeer zorgvuldig gesloten, we vonden de wachters op hun posten vóór de deuren, maar toen we de deur openden, vonden we van
24 binnen niemand". Dit bericht bracht het hoofd der tempelpolitie en de overpriesters in grote verwarring. Wat moest men daar nu van denken? Waar zou dit nu weer op
25 uitlopen? Ze waren er volkomen mee verlegen. Maar dan, in die grote verlegenheid van het Sanhedrin, kwam er zomaar iemand de vergadering binnenvallen met de uitroep: „Zie, de mensen, die gij gevangen gezet hebt, staan gewoon in de tempel en onderwijzen het volk!!"

26 Dadelijk ging nu de tempelhoofdman met zijn politiedienaren er op af om de apostelen opnieuw te arresteren. Men durfde evenwel geen geweld te gebruiken, zo bang was men, dat het volk zich zou verzetten. Dit zou zelfs, zo vreesde men, in staat zijn hen met stenen te bekogelen.
27 Dus werd de apostelen alleen maar gevraagd hen te volgen. Toen dezen dit gewillig deden, werden ze voor het verga-

derde Sanhedrin gebracht. De hogepriester leidde het on-
28 derzoek. Aldus: „Wij hebben u toch nadrukkelijk verbóden
in deze naam te leren? En zie, gij hebt gewoon gedaan alsof
er geen gebod van ons wàs! In plaats van u aan onze be-
velen te houden, hebt gij Jeruzalem zo onder de indruk
gebracht van uw eigenaardige leer, dat allen er vol van zijn
en er van spreken. En wat nog het allerergste is, gij legt
het er op toe, het bloed van „deze mens" op ons onschuldig
hoofd te doen neerkomen, gij wilt nota bene ons aanspra-
kelijk stellen voor de dood van „die man" en zo zijn bloed
over ons brengen!"
29 Op deze woorden van de hogepriester gaf Petrus met
de apostelen dit krachtige antwoord: „Men moet Gode
meer gehoorzamen dan de mensen. God heeft ons iets ge-
boden, en daar uw gebod tegen het Zijne ingaat, moesten wij,
wilden wij God gehoorzaam zijn, uw bevelen wel negeren.
30 Immers, de God van uwe en onze vaderen heeft Jezus, Die
gij hebt omgebracht door Hem als een misdadiger aan een
31 hout te hangen, uit de dood opgewekt; Hem, Die gij zo als
een door God gevloekte hebt behandeld, heeft God Zelf
door Zijn machtige rechterhand verhoogd, daardoor dui-
delijk aantonend, dat Deze inderdaad dè Leidsman ten le-
ven en de enige Heiland is; en dat alles met het doel om
Zijn volk Israël te schenken bekering en vergeving van zon-
32 den. Nu, van deze dingen zijn wij getuigen. Gòd beveelt ons,
welke geboden van u het ook zouden verbieden, het voor
deze Christus in de wereld op te nemen. En dit getuigen van
ons is met gezag, daar we het doen door de Heilige Geest,
de grote Getuige van Jezus Christus, Die God aan ons, even-
als aan allen, die Hem gehoorzaam zijn, gegeven heeft".
33 Toen de leden van het Sanhedrin die mannen hoorden
zeggen, dat *zij* de ongehoorzamen waren, terwijl de aposte-
len zelf met hun getuigen van die Jezus Gods bevel opvolg-
den, ontstaken ze zozeer in woede, dat ze hen ter dood
34 wilden laten brengen. Alles tenslotte haat tegen Jezus. Een
der raadsleden echter, een Farizeeër, Gamaliël, een bekend
wetsleraar, die bij heel het volk in groot aanzien stond, ver-
hief zich van zijn zetel om zijn mede-raadsleden tot voor-
zichtigheid te manen en hen van hun zijns inziens heilloos
plan terug te brengen. Eerst verzocht hij die mensen een

35 ogenblik buiten te laten staan, waarna hij de Raad als volgt toesprak:

„Mannen van Israël, weest voorzichtig, overweegt terdege wat gij met deze mensen doen zult! Ik waarschuw u voor overijling, want 't zou voor u zelf wel eens verkeerd
36 kunnen uitpakken! Gij kunt hen immers rustig laten geworden. Ik wijs u daartoe op de historie: Vóór deze dagen, vóór mijn tijd stond Theudas op, die, net als deze Jezus, beweerde, dat hij iets was, zich voorgaf een Messiaanse figuur te zijn, een mens van grote betekenis. Deze Theudas had óók een niet gering aantal aanhangers: ongeveer vierhonderd man sloot zich bij hem aan. Nu, wat is er van hem en zijn volgelingen geworden? Zelf werd hij gedood en zijn aanhang viel geheel uiteen. 't Werd een verlopen zaak.
37 Vervolgens wijs ik u op Judas, de Galileeër, de bekende opstandeling. Deze kreeg in de dagen van de beschrijving, toen hij zich verzette tegen de belastingpolitiek der Romeinen, vele afvalligen op zijn hand, maar ook deze is omge-
38 komen en zijn gehele aanhang is wijd en zijd verstrooid. Nu, gezien deze lessen der geschiedenis, zeg ik u met het oog op de toestand van thans, nu er weer zo'n beweging onder het volk is onder aanvoering van deze mensen, doet geen enkele uitspraak! Laat de zaak rustig lopen! Bemoeit u verder helemaal niet met deze mensen, maar laat hen geworden! Is dit streven of dit werk uit mensen, nu, dan betekent het niets, dan loopt heel die beweging rondom Jezus van Nazareth vanzelf dood, evenals die beweging van Theudas en die van Judas. In dat geval behoeft gij u dus helemaal niet
39 te verontrusten. Maar.... stelt eens het geval, dat er iets van God in tot uiting komt; nu, dan past u de grootste voorzichtigheid! Dan toch is alle tegenstand vergeefs, daar ge niet tegen God kunt strijden. Neemt dus een houding van afwachten aan. Weest uiterst voorzichtig met wat ge met deze mensen doet, het mocht eens blijken, dat ge tegen God strijdt".

40 Het voorstel van Gamaliël vond algemene instemming. Men liet zich door hem gezeggen, zag af van het ter dood laten brengen der apostelen. Toch liet men deze, na hen weer voorgeroepen te hebben, geselslagen geven. Ze moesten maar eens flink schrikken! En ook gevoelen, dat er straf

stond op het overtreden van de bevelen van het hoge Sanhedrin! Nadat het vroeger reeds opgelegde spreekverbod
41 was herhaald, gaf men de apostelen de vrijheid. Niet met terneergeslagen gezichten, maar waardig en fier verlieten deze de Raadszitting. Zij gingen niet gebukt onder de onterende geseling, klaagden niet over de pijn, maar waren integendeel verblijd, dat zij verwaardigd werden terwille van de naam, van de zaak van Jezus Christus in de wereld,
42 smadelijk te zijn behandeld. Geen ogenblik hebben ze er ook maar aan gedacht zich aan dat spreekverbod te storen. Dádelijk gingen ze weer aan het getuigen. Zonder ophouden, iedere dag, gaven zij in de tempel aan de buitenstaanders en in de huizen aan de leden der gemeente onderwijs en verkondigden zij allen het Evangelie, dat Jezus van Nazareth de beloofde Christus is.

6 : 1 Toen nu in die tijd de gemeente zich ontzaggelijk uitbreidde, kwam er door dat geweldige getal gemeenteleden een eigenaardige moeilijkheid. Er waren namelijk Joden, die de Joodse taal niet meer spraken, doch zich van het Grieks bedienden [1]). Ook van deze Joden waren er op de Pinksterdag en later tot de gemeente gekomen. Deze nu klaagden, dat de weduwen van hun betrekkelijk kleine groep in de armenverzorging achtergezet werden bij die van de Hebreeuws sprekende Joden, de z.g. Hebreeën.

2 Het college der apostelen voelde wel, dat er reden was voor hun gemor. Nadat ze dan ook de gehele menigte der discipelen bijeengeroepen hadden, zeiden zij op die gemeentevergadering:

„Het is met de dagelijkse verzorging der armen een onbevredigende toestand. De Hellenisten mopperen terecht. Maar daar wij de handen vol hebben aan de bediening van het Woord Gods, kunnen wij te weinig aandacht besteden aan het juist en zuiver bedienen van de tafels voor de armen [2]). En 't is ook geen oplossing, als wij voortaan met

---

1) Dit kwam doordat zij bijna hun hele leven buiten Palestina in de verstrooiing hadden doorgebracht. Bij het ouder worden vestigden deze z.g. Hellenisten zich gaarne in het oude, eigen land te Jeruzalem, zie blz. 17 bij 2 : 5. Vandaar ook, dat onder deze groep van veelal oudere mensen wel meerdere weduwen zullen zijn geweest.

2) „De tafels bedienen" was staande uitdrukking voor de armenverzorging, òf

veronachtzaming van de bediening van het Evangelie alle aandacht zouden gaan wijden aan de verzorging der armen. De armenzorg toch moge ook een deel van ons werk zijn, de prediking van het Woord, het getuigen van Christus
3 is onze allereerste taak. Daarom, broeders, ziet uit naar zeven mannen uit uw midden, te goeder naam en faam bekend, die door de Heilige Geest bijzonder begaafd zijn met wijsheid, opdat wij deze door u uitgekozen mannen voor de
4 taak der armenverzorging aanstellen. Wij dragen dit deel van ons werk dus aan hen over, maar zullen zelf ons blijven bezig houden met het openbare gebed en de bediening van het Woord".

5 Dit voorstel der apostelen vond bij de vergadering algemene bijval. Men was blij, dat op deze wijze de onderlinge twist zou worden bijgelegd. Men koos dan ook tot „diakenen" zeven Grieks-sprekenden. Naast de apostelen, die Hebreeën waren, zaten er zo ook Hellenisten in de leiding der gemeente. De voornaamste van het zevental was wel Stéphanus, een man boordevol van geloof en Heilige Geest. Verder waren het Philippus, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas en Nicolaüs. Deze laatste kwam uit het heidendom, had in zijn geboorteplaats Antiochië aanraking met de Joodse godsdienst gezocht, terwijl hij als Jodengenoot
6 zich later bij de Christelijke kerk had aangesloten. Deze zeven mannen nu stelde de gemeentevergadering unaniem aan de apostelen voor om in het ambt van armenverzorger gesteld te worden. Dezen gingen met de keuze geheel accoord. Na gebed om Gods zegen over deze keuze en over de arbeid dezer mannen legden de apostelen hun de handen op als teken van hun bevestiging in het ambt.

7 Bijzonder na het opruimen van deze onverkwikkelijke zaak in de gemeente werd de prediking van Gods Woord weer allerwege gezegend, zodat de kerk te Jeruzalem buitengewoon in ledental toenam. De Heer werkte zelfs in het hart van de priesters, die zich eerst zo verzet hadden, zodat uit hun midden, neen niet slechts een enkele, maar een tal-

---

omdat men voor de behoeftigen gemeenschappelijke tafels aanrichtte, waarop een keur van levensmiddelen, òf omdat men de opbrengst van de door rijkere gemeenteleden verkochte goederen op tafels aan de voeten der apostelen neerlegde, welke goederen dezen dan vanaf die tafels uitdeelden.

rijke schare zich gewonnen gaf aan Jezus Christus en tot het geloof kwam.

8 De diaken Stéphanus trad ook als evangelist op. Ook daarvoor had hij bijzondere gaven ontvangen. Staande in volle gunst bij God en begiftigd met grote kracht, deed hij onder het volk te Jeruzalem grote wonderen als even zovele tekenen van de macht van de levende Christus.

9 Al spoedig echter kwam er verzet tegen het werk van Stéphanus, en wel van de kant der Grieks-sprekende Joden. Nu waren er van deze hellenistische Joden in Jeruzalem twee groepen, twee zogenaamde synagogen of gemeenten, welke om het taalbezwaar — zij verstonden immers geen Hebreeuws of Aramees — afzonderlijk vergaderden, aparte synagogen vormden in het Jodendom. De ene groep bestond uit Joden uit Afrika, en wel uit de landstreek Cyrene en de stad Alexandrië, bij welke groep zich de Libertijnen [1]) hadden aangesloten. Tot de andere groep behoorden de Joden, die hun leven in Klein-Azië hadden doorgebracht, in de landstreken Cilicië en Asia. Enigen nu uit deze beide groepen kwamen in actie tegen Stéphanus, de Christen-geworden Hellenist, die vooral in de kring der hellenistische Joden ingang voor het Evangelie trachtte te vinden. Zij gingen met Stéphanus redetwisten over de vragen van de gods-
10 dienst. In dat debat konden zij echter bij lange na niet op tegen de door de Geest gedreven wijsheid, waarmee Stéphanus sprak. Tegen de Heilige Geest moesten zij het afleggen.

11 Toen echter bleek, dat zij niet bij machte waren de wijsheid zoals deze in Stéphanus' woorden uitkwam, te weerstaan, zochten ze hem op een andere wijze onschadelijk te maken. Zij schoven mannen naar voren, die met deze beschuldiging kwamen aandragen: „Wij hebben hem lasterlijke woorden horen spreken tegen Mozes en God". Het was eenvoudig blasphemie wat hij van Mozes en diens voorschriften zei en hoe hij over God en Zijn tempel sprak! Een dergelijke beschuldiging kwam de Hellenisten, die deze
12 mannen hadden opgestookt, precies van pas. Nu konden zij maar al te gemakkelijk het volk, dat tot nu toe met ontzag

---

1) De Libertijnen of Vrijgelatenen waren Joden, die vroeger een tijdlang als slaven in den vreemde hadden geleefd, maar naderhand weer waren vrijgelaten.

tot de apostelen en de gemeente had opgezien, in opschudding brengen. Wie immers op een dergelijke manier sprak over Mozes en over God, hij moge nòg zulke wondere genezingen doen, lag er bij de Joden uit. En nu men het volk tegen de gemeente in het harnas had gejaagd, was het verder vrij eenvoudig de oudsten en schriftgeleerden, die alleen vanwege het volk niet hadden durven doortasten, in beweging te brengen. Deze man kon men rustig molesteren, daar men nu niet meer bang behoefde te zijn bij een arrestatie door het volk met stenen bekogeld te worden [1]). Terwijl Stéphanus ergens stond te prediken, vielen ze dan ook op hem aan, sleurden hem mee en leidden hem vóór het Sanhedrin.

13 Die hellenistische Joden kwamen daar aandragen met valse getuigen, die van wat Stéphanus gezegd had een geheel onjuiste voorstelling gaven. Zij zeiden namelijk: „Deze mens spreekt onophoudelijk lasterlijke woorden tegen de tempel,
14 deze heilige plaats, en tegen de wet. Immers, wij hebben hem horen zeggen, dat die vervloekte Jezus van Nazareth deze plaats zal afbreken en de zeden veranderen, die Mozes ons heeft overgeleverd" [2]).

15 Vol spanning zagen de raadsleden naar Stéphanus om te horen wat hij nu op deze tegen hem ingebrachte zware beschuldigingen te zeggen zou hebben. Toen zij zo hun ogen op hem gevestigd hadden, zagen allen, dat zijn gelaat er uitzag als het gelaat van een engel, dat het blonk als van een hemelse schittering. God Zelf gaf zo van hem getuigenis, dat er geen sprake van was, dat deze man, die evenals eens Mozes toen hij kwam uit de tegenwoordigheid des Heren, straalde van hemelse heerlijkheid [3]), tegen Mozes zou ingaan en lasterlijke dingen gesproken zou hebben van de heiligheden Gods.

7 : 1 Men moge daarvan onder de indruk gekomen zijn,

---

1) 5 : 26.

2) Het lasterlijke zat hierin, dat zij Stéphanus' prediking over het afbreken van de tempel door Jezus en over de wet met opzet een geheel andere zin gaven dan Stéphanus zelf er ongetwijfeld in gelegd zal hebben. Stéphanus toch verzette zich niet tegen de wet, kwam juist op voor de ware wetsbetrachting. Hij zal over de wet en over Mozes gesproken hebben zoals Jezus het deed: Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen, Matth. 5 : 17.

3) Exodus 34 : 30.

waardoor men straks ook geduldig naar Stéphanus' lange verantwoording luisterde, die indruk was toch ook weer niet zó geweldig, dat men door dit wonderteken Gods dadelijk van elk rechtsvervolg afzag. Integendeel, de hogepriester zei als voorzitter van de Hoge Raad: „Is wat de aanklagers zeggen, waar?"

2 In een brede redevoering heeft Stéphanus zich toen verantwoord. Door een historisch overzicht te geven van de openbaring van Gods heerlijkheid onder Israël liet hij zien, dat de dienst van God niet aan de tempel is gebonden. Zijn toespraak tot het Sanhedrin was aldus:

„Gij, mannen broeders en vaders, wilt mij geduldig aanhoren. De majesteitelijke God der heerlijkheid is verschenen aan onze vader Abraham toen hij nog in het heidense land Mesopotamië was, voordat hij in Haran ging
3 wonen, en Hij zei tot hem: Verlaat uw land en uw bloedverwanten en ga naar het land, dat Ik u wijzen zal, geef u
4 volledig over aan Mijn leiding. Toen vertrok hij uit het land der Chaldeeën en vestigde zich in Haran. En nadat zijn vader Terach, die mee naar Haran getrokken was, gestorven was, bracht God Abraham van Haran over naar dit land,
5 waar gij nu woont, maar Hij gaf hem in dat land geen vaste bezitting als erfdeel, zelfs niet één voet gronds. Al ontving hij echter van het land Kanaän letterlijk niets, hij ontving wel een belofte; God beloofde hem en zijn nakomelingschap heel het land tot een erfelijke bezitting te geven, ofschoon
6 hij geen kinderen hàd. Hij moest het dus gelóven. Nog vóór er van besnijdenis en van tempel sprake was, legde de God der heerlijkheid met die belofte de grondslag voor Israëls volksbestaan in Kanaän. Sterker nog: Eeuwenlang zou het uit Abraham gesproten volk *niet* op heilige bodem, maar *in een heidenland* God moeten dienen. God toch sprak tot Abraham aldus, dat zijn nakomelingen bijwoners zouden zijn in een vreemd land, en dat die vreemdelingen hen als
7 slaven mishandelen zouden vierhonderd jaren, maar, zei God, het volk, dat zij dienen zullen.... neen, Ik noem u de naam van dat volk niet, Abraham, gij mocht anders nu al u tegen het volk verzetten en het afbreuk doen, want *Ik* zal het oordelen; en na dat oordeel zullen uw nakomelingen uit dat vreemde land uittrekken en Mij vereren hier aan deze

plaats in Kanaän. God zei dus, dat Hij met Zijn volk zou zijn
en voor hen zou zorgen ook in die eeuwen, dat er van wet-
geving en tabernakel en tempeldienst nog geen sprake was.
8 Ook gaf Hij aan Abraham het verbond der besnijdenis. In
dat verbond, in die besnijdenis, teken van het verbond,
dáárin lag voor Abraham de zekerheid van de vervulling
van Gods beloften; in dàt vertrouwen op Gods verbond en
niet in vertrouwen op een zichtbare tempel verwekte hij
Izak en besneed hij hem op de achtste dag; en in datzelfde
geloofsvertrouwen verwekte Izak Jakob en Jakob de twaalf
aartsvaderen.
9 Hetzelfde kunt gij duidelijk zien in de geschiedenis van
God met Jozef. De aartsvaders mogen hem uit jalouzie naar
Egypte verkocht hebben, dáár in dat *heidense* land, waar
Jozef Hem diende, was God met hem. Weer een blijk, dat de
10 Here niet aan een tempeldienst gebonden is. God verloste
Jozef in Egypte uit al zijn verdrukkingen en gaf hem genade
en wijsheid tegenover Farao, de koning van Egypte, die
hem, de vreemdeling, zelfs aanstelde tot hoofd over Egypte
11 en over zijn gehele huis. En er kwam hongersnood over
heel Egypte en Kanaän en grote benauwdheid en onze vade-
12 ren vonden geen voedsel. Maar toen Jakob hoorde, dat er
koren was in Egypte, zond hij zijn zoons, onze vaderen, de
13 eerste maal daarheen; en bij de tweede maal maakte Jozef
zich aan zijn broeders bekend en Farao kwam op de hoogte
14 van Jozefs afkomst. Toen zond Jozef mannen om zijn vader
Jakob te laten komen en al zijn bloedverwanten, vijf en
15 zeventig zielen. Zo trok Jakob met heel zijn familie naar
het afgodische Egypte en woonde daar in een land, waar
16 geen tempel van God was. Hij zelf stierf daar en onze vade-
ren, en Jakob werd, evenals later Jozef, overgebracht naar
Sichem en bijgezet in het graf, dat Abraham voor een som
gelds van de zonen van Hemor te Sichem gekocht had.
17 Ik kom nu tot Mozes. Naarmate de tijd naderbij kwam,
waarin God zou vervullen de belofte inzake de terugkeer
naar Kanaän, welke belofte Hij immers aan Abraham had
toegezegd [1]), vermeerderde het volk en vermenigvuldigde
18 het zich in Egypte. Die ontzaggelijke aanwas ging door tot-

---

[1]) Vers 7.

dat er over Egypte een andere koning aan het bewind
19 kwam, die Jozef niet gekend had. Deze nam list te baat tegenover ons geslacht en behandelde onze vaders slecht, en liet hen hun mannelijke zuigelingen te vondeling leggen, op-
20 dat het volk zich niet zou voortplanten. In die tijd nu werd Mozes geboren. Bijzonder door hem, die schoon was voor God, ging de Here nu Zijn beloften vervullen. Door die opvallende schoonheid van dit knaapje begrepen zijn ouders, dat God een bijzondere bedoeling met dit kind had, en dus trachtten ze het in leven te houden. Drie maanden werd het
21 grootgebracht in zijns vaders huis. Toen dit niet meer ging, daar het kind niet meer te verbergen was, werd het te vondeling gelegd. Zo vond hem de dochter van Farao, die hem
22 aannam en als haar eigen zoon liet opvoeden. Hij werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren en was, zoals later wel bleek, machtig in zijn woorden en werken.

23 Toen Mozes nu de leeftijd van veertig jaar bereikt had, kwam het in zijn hart op en zag hij het als Gods roeping, om naar zijn verdrukte broeders, de kinderen Israëls om te
24 zien. En toen hij er een van hen onrechtvaardig zag behandelen, beschermde hij hem, nam hij het voor die mishandel-
25 de Israëliet op door de Egyptenaar dood te slaan.Hij meende, en ging daar dus van uit, dat zijn broeders wel zouden inzien, dat God hun door zijn hand verlossing wilde geven, maar zij zagen het niet in. Zij verwierpen de hun van God
26 gezonden verlosser. Dat bleek de volgende dag duidelijk. Toen toch trof het zo, dat Mozes zich weer onder zijn volksgenoten vertoonde, terwijl zij juist met elkaar aan het vechten waren. Hij vermaande hen tot vrede met de woorden: „Mannen, gij zijt broeders, waarom doet gij elkander on-
27 recht?" Maar degene, die zijn naaste onrecht deed, stiet Mozes van zich af en zei: „Wie heeft u tot leider en rechter
28 over ons aangesteld? Wilt gij mij soms ombrengen, zoals gij gister de Egyptenaar hebt omgebracht?" Men was dus van verlossing uit zware druk door de hand van Mozes niet ge-
29 diend. Toen Mozes die Israëliet zó hoorde spreken, vluchtte hij naar Midian, in welk land hij als vreemdeling verkeerde. De Here gaf hem daar op heidense bodem twee zoons.

30 Toen er nog eens veertig jaren voorbij gegaan waren, verscheen hem in de woestijn van de berg Sinaï een Engel

31 in de vlam van een brandende braamstruik. Als Mozes dit
zag, verwonderde hij zich over dit gezicht, en toen hij er
heenging om het te onderzoeken, kwam er een stem, de stem
32 des Heren: „Ik ben de God uwer vaderen, de God van Abra-
ham en Izak en Jakob". De Here verscheen hem dus *niet*
in het heilige land en *niet* in een tempel. Hij begon met Zijn
verlossingswerk in een dorre woestijn. Een nietige braam-
struik werd tot een heilig ding, omdat God Zich dáárin
openbaarde! Toen Mozes die stem des Heren hoorde, beef-
de hij van schrik en durfde hij niet naderbij te komen om
33 al dat wondere te onderzoeken. De Here zei tot hem: „Doe
uw schoeisel van uw voeten, want de plaats, waar gij staat,
is heilige grond. Het moge woestijngrond in Midian zijn, Ik
34 ben er, en dus is het heilige grond. En hier werk Ik aan de
verlossing van Mijn volk. Ik heb de mishandeling van dat
volk in Egypte wel gezien en Ik heb zijn zuchten gehoord en
ben nu neergedaald om hen te verlossen. Daarvoor wil Ik u
gebruiken, kom hier, laat Ik u naar Egypte zenden".
35 Nu, déze Mozes, de man, die zijn broeders in Egypte
verloochend hadden door te zeggen: „Wie heeft u tot leider
en rechter aangesteld?" heeft God als een leider en bevrij-
der gezonden, en dat met de geweldige macht van de Engel,
36 Die hem verschenen was in de braamstruik. Deze van God
gezondene heeft de Israëlieten uit het diensthuis uitgeleid
onder het verrichten van sprekende tekenen en geweldige
wonderen, zowel in Egypte als in de Rode Zee en in de
37 woestijn, gedurende een tijdperk van veertig jaren. Dit is
die Mozes, die ook van de Messias profeteerde met deze
woorden: „Een profeet gelijk mij zal God u uit uw broeders
38 doen opstaan". Deze is het, die in de woestijn Sinaï, toen
het volk rondom de berg vergaderd was, met de Engel des
Heren in gemeenschap verkeerde, die tot hem sprak op de
Sinaï, en die tegelijk met onze vaderen omging, zó optre-
dend als middelaar tussen God en Zijn volk, om op die wijze
aan dat volk, aan u, te geven de levende woorden, welke hij
van de Engel ontving, woorden, die kracht oefenen door zo-
39 wel heil als straf uit te werken. Nu, deze Mozes, die zo ken-
nelijk door de Here Zelf als de door Hem gegeven leider
en bevrijder was aangewezen, wilden onze vaderen niet ge-
hoorzamen. Ze stieten hem van zich en keerden zich in hun

harten naar Egypte, begerende goden te zien zoals zij die
40 in dat land hadden aanschouwd. Daarom zeiden ze tot Aä-
ron, terwijl Mozes met God op de berg sprak: „Maak ons
goden, die vóór ons uit zullen gaan, want deze Mozes, die
ons uit het land Egypte geleid heeft, wij weten niet, wat er
41 van hem geworden is". Toen maakten zij een kalf in de da-
gen, dat Mozes op de berg vertoefde, en brachten aan dat
afgodsbeeld van het heidendom een offerande, en verheug-
den zich over wat ze zelf gemaakt hadden, over een god, die
werk van eigen handen was!

42, 43 En zo ging het heel de geschiedenis van Israël door. Eén stuk ongehoorzaamheid tegen de Zich openbarende God. De Here keerde Zich dan ook van hen af en liet hen wandelen naar het goeddunken van hun boze hart, gaf hen over om dan maar het sterrenheir des hemels te vereren. Dat volk, 't welk eerst in de woestijn niet van harte, alleen uiterlijk de Here allerlei offers bracht, later zelfs tot de meest afschuwelijke afgoderij verviel, het was er geheel mee, gelijk geschreven staat in het boek der profeten:

> Hebt gij ook slachtoffers en offeranden Mij gebracht, veertig jaren in de woestijn, o huis Israëls? Hebt gij niet de tent van Moloch gedragen [1]) en de ster van de god Rompha [2]), de afbeeldingen, die gij gemaakt hadt om die te aanbidden? En Ik zal u over brengen, nog verder dan Babylon [3]).

Zo ging de afval van de ware God al maar voort en werd deze al maar erger. Ging het in de woestijn met onze vaderen al verkeerd met hun dienen van God, later kwam het zelfs tot de verschrikkelijke zonde van het vereren van beelden van sterren en afgoden. Het liep alles uit op Israëls uitstoting door God in ballingschap.

44 En om nu zo scherp mogelijk de slechts betrekkelijke waarde van het heiligdom aan te tonen, wijs ik u nog op het volgende uit de geschiedenis en de profetie: De tent der getuigenis, waar God met Zijn volk samenkwam en tot hen

---

1) De tabernakel des Heren moest gedragen worden, maar zij „droegen de tent van Moloch", tekenende uitdrukking om aan te geven, dat zij de vuurgod der Moabieten, aan welke god kinderoffers werden gebracht, vereerden.

2) Waarschijnlijk de naam van de planeet Saturnus.

3) Amos 5 : 25-27.

sprak, hadden onze vaderen op hun woestijnreis, zoals Hij
het geboden had, Die tot Mozes zeide, dat hij haar moest
maken naar het voorbeeld, dat hij gezien had. Uit dat gebod
aan Mozes blijkt, dat het *ware* heiligdom boven bij God is
en dat de afbeelding van dat heiligdom daarmee nooit op
één lijn mag worden gesteld, dus maar van betrekkelijke
45 waarde is. Het volgende geslacht onzer vaderen nam die
tabernakel van het vorige geslacht over en bracht haar
onder Jozua verder Kanaän binnen bij de onderwerping
der heidenen, die God heeft verdreven voor het aangezicht
van onze vaderen, welke verdrijving duurde tot op de dagen
van David. Daar het gedurende al die tijd maar steeds strij-
den was tegen de nog overgebleven heidenen, was er in al
46 die dagen van een tempel geen sprake. Eerst David heeft
deze genade bij God gevonden, dat hij in rust van vijanden
kon leven. Toen pas kwam de vraag naar een tempel naar
voren. David heeft gevraagd een woonstede voor de Here
te mogen vinden, waar het huis van Jakob zich voor de Here
47 kon stellen [1]). Van slechts zulk een *betrekkelijke* waarde
echter was een tempel, dat God de bouw ervan nog uitstel-
48 de. Eerst Salomo bouwde Hem een huis. Niet, alsof God na
de stichting van de tempel uit de hemel was vertrokken en
Hij nu in de tempel werd besloten, neen, het is zoals Salomo
zelf bij de opening van de tempel het uitsprak: De Aller-
hoogste woont niet in wat men met handen maakt [2]). Zo
immers zegt het ook de profeet:

49 De hemel is Mij ten troon, en de aarde een voet-
bank Mijner voeten. Wat voor een huis zoudt gij Mij
bouwen, zegt de Here, of wat is de plaats Mijner rust?
50 Heeft niet Mijn hand dit alles gemaakt [3])?

51 God en tempel mag men dus niet op één lijn stellen.
Een tempel heeft maar een relatieve betekenis. Het gaat
tenslotte niet om de tempel, maar om Hem, Die er Zich in
wil openbaren. Maar gij, die, gezien heel uw houding, even-
als de getuigen mij beschuldigt lasterlijke woorden van
Mozes en van de wet en van de tempel te hebben gesproken,
gij zèlf wijkt in allen dele af van wat God geopenbaard

1) Aanhaling uit Psalm 132 : 5.
2) 1 Kon. 8 : 27.
3) Jesaja 66 : 1 en 2.

heeft, gij hardnekkigen, die niet buigen wilt voor God, onbe-
snedenen van hart en oren, gij verzet u altijd tegen de
Heilige Geest, ook nu, nu gij de gemeente, waarin die Geest
woont, tegenstaat; zoals uw vaderen waren, precies zo zijt
52 gij. Wien toch van de profeten hebben uw vaderen niet
vervolgd? Zelfs hebben zij hen gedóód, die geprofeteerd
hebben van de komst van de Rechtvaardige, van welke Mes-
sias gij nu verraders en moordenaars geworden zijt door
53 Hem in de hand der Romeinen te hebben overgegeven, gij,
die nog wel de heilige wet ontvangen hebt op de beschik-
king der engelen [1]), doch haar, op welk een ontzaggelijke
wijze God u die wet ook gaf, niet hebt gehouden!"

54 Het Sanhedrin moge vol aandacht geduldig naar Sté-
phanus' brede beschouwingen over de geschiedenis geluis-
terd hebben, zijn in korte, krachtige woorden uitgesproken
klemmende toepassing ervan op hen persóónlijk verdroegen
ze niet. Om daar maar zo te zeggen, dat zij als de onbesne-
dene heidenen zijn, verraders en moordenaars! dat zij zich
niet houden aan de wet! Om de zwaarste beschuldigingen
hèn, leden van het eerbiedwaardige Sanhedrin zo maar in
het gezicht te slingeren! nee, dat was meer dan ongehoord.
Dat konden ze niet dulden. Door die woorden werden ze
innerlijk verteerd van woede. Alle waardigheid van een
rechtscollege vergetend, knersten zij de tanden tegen Sté-
55 phanus. Dit maakte op hem echter niet de minste indruk.
Hij bleef er volkomen rustig onder. Wel begrijpende wat
hem te wachten stond, sloeg hij, terwijl de Heilige Geest nu
bijzonder krachtig in hem werkte, de ogen ten hemel. Hij
had afgerekend met het aardse leven, verwachtte nu alles
van boven. En daar zag hij iets van Gods stralende heerlijk-
heid en de verheerlijkte Jezus, bekleed met de hoogste
majesteit, staande ter rechterhand Gods, opgerezen van
56 Zijn troon om Zijn getrouwe getuige te ontvangen. Hij kon
wat hij zag niet voor zich houden. Hij moest er nog van
getuigen, opdat allen zouden horen, mogelijk nog tot hun

---

1) Hiermee zal wel worden gedoeld op de vuurgloed rondom de Sinaï, waarin God, omringd door Zijn engelen, Zijn heerlijkheid bij de wetgeving openbaarde. De Griekse vertaling van de Zeventig, de Septuaginta, vat in Deuteron. 33 : 2 het vuur op als engelen, cf. Hebr. 1 : 7; zie ook Gal. 3 : 19; Hebr. 2 : 2.

bekering, dat hij de waarheid had gesproken en God aan zijn zijde stond. En dus zei hij: „Zie, ik aanschouw de hemel der heerlijkheid, waar God woont, geopend, en ik zie Jezus, de door u gedode Zoon des mensen, staande ter rechterhand Gods!"

57 Nú waren die raadsleden niet meer te houden. Die woorden over Jezus brachten hen tot het uiterste. Hun laatste restje waardigheid wegwerpend, begonnen ze, ten einde het verdere spreken van Stéphanus te smoren, luidkeels te schreeuwen, stopten ze, om maar niet meer te horen, hun oren toe, sprongen in helse woede van hun statige zetels af en stormden als één man op hem los, sleurden
58 hem de stad uit en stenigden hem. Aan een rechterlijk vonnis dachten ze niet. Ze handelden slechts in hartstochtelijke haat. Toch deden die onwaarachtige mensen nog, alsof ze de wet hielden, die immers voorschreef, dat men niet binnen de heilige plaats iemand ter dood mocht brengen [1]). Héél die steniging lieten ze, zó de schijn van wetsgerechtigheid handhavend, naar de eisen der wet geschieden. Daar toch volgens die wet de mensen, die getuige van het kwaad van een boosdoener waren geweest, bij een steniging het eerst stenen moesten gooien [2]), wachtten de woedende Joden tot de getuigen, die de beschuldigingen voor het Sanhedrin hadden ingebracht, de eerste stenen hadden gegooid. Om meer kracht bij dit werk te kunnen uitoefenen, ontdeden dezen zich van hun opperkleed en legden deze neer aan de
59 voeten van een jonge man, Saulus genaamd. Daarna wierpen allen, die aanwezig waren, stenen op Stéphanus. Onder die steniging riep deze de Heer aan met de bede: „Here
60 Jezus, ontvang mijn geest!" Stervend boog hij zich op zijn knieën en riep hij met luider stem: „Here, reken hun deze zonde niet toe!" Met deze woorden sliep hij onder het smijten der stenen vredig in. De eerste martelaar voor de verheerlijkte Jezus en voor Zijn zaak in de wereld, ontslapend met een bede voor zijn beulen.

8 : 1 Met groot behagen was Saulus van deze terechtstelling

---

1) Leviticus 24 : 14.
2) Deuteron. 17 : 7.

getuige geweest. Hij was er zich allerminst van bewust, dat die laatste bede van Stéphanus, voorzover het hèm betrof, door God verhoord was. Die rede van Stéphanus had een onuitwisbare indruk op hem gemaakt, zodat hij het thans zeer scherp zag: die leer van Jezus gaat lijnrecht in tegen die van de Farizeeën. Daarom had hij met vreugde die steniging van Stéphanus, Jezus' getuige, meegemaakt. En 't had óók zijn volle instemming, dat er nu tegen de gemeente van die Jezus hardhandig werd opgetreden. Er ontstond toch na de dood van Stéphanus een zware vervolging tegen de kerk te Jeruzalem. Het gevolg was, dat heel de gemeente uit elkaar geslagen werd. De gelovigen vluchtten de stad uit en raakten verspreid over de streken van Judea en Samaria. Alleen de apostelen bleven te Jeruzalem [1]).

2 Nog voordat die algemene vervolging losbarstte, hadden vrome mannen uit de gemeente het ontzielde lichaam van Stéphanus onder de stenen vandaan gehaald en hem de eer van een begrafenis gegeven onder het betoon van groot rouwbedrijf.

3 Toen een groot deel der gemeente al verstrooid was buiten Jeruzalem, drong Saulus, die het er om te doen was de kerk *radicaal* uit te roeien, het ene huis na het andere binnen op onderzoek naar gemeenteleden. Er mocht geen enkele gelovige in Jeruzalem achter blijven! Waar hij maar gelovigen vond, daar sleurde hij hen mee, niet alleen mannen, ook zelfs vrouwen, en leverde hij hen af aan de gevangenis.

Zo verdween voorlopig zo goed als geheel de kerk te Jeruzalem. Maar zo begon het Evangelie zijn loop naar buiten, eerst Judea en Samaria in.

Nu de Joden blijk gegeven hadden, niet van het Evangelie gediend te zijn, kwam er de definitieve breuk tussen Joden en Christenen, keerde de verheerlijkte Heer met Zijn Evangelie Zich tot de heidenen.

---

[1]) Deze hebben zich bij het ontketenen der vervolging òf schuil gehouden om bij zware beproevingen hier en daar nog te kunnen helpen, òf zij werden, daar het volk mogelijk op hun hand bleef, voorlopig nog met rust gelaten.

DERDE DEEL: UITBREIDING DER KERK BUITEN HET JOODSE LAND. 8 : 4—12 : 25.

De prediking van het Evangelie in Samaria. 8 : 4-25.

8 : 4 De leden van de Jeruzalemse gemeente, die door de vervolging wijd en zijd verstrooid werden, trokken het land Palestina door. Waar ze maar kwamen, brachten ze de blijde boodschap des heils. En zo bewerkte het woeden der vijanden, dat het Evangelie zich verbreidde buiten
5 Jeruzalem. Ook de diaken Philippus moest vluchten. Hij trok af uit het hoger gelegen Jeruzalem naar Sichem, de hoofdplaats van Samaria. Hier trad hij op als evangelist. Hij predikte in het openbaar aan de inwoners van deze stad, dat in Jezus van Nazareth de ook door de Samaritanen
6, 7 verwachte Christus gekomen was. Dit maakte op de menigte een geweldige indruk, vooral toen men deze prediking bevestigd zag worden door allerlei wondertekenen, welke door de hand van Philippus geschiedden. Het was namelijk zo, dat onreine demonen, die er velen tegen hun wil in hun macht hadden gekregen, onder groot geschreeuw uit die bezetenen uitgingen; en dat vele verlamden en kreupelen werden genezen. De massa des volks hield zich dan ook als één man aan hetgeen door Philippus gezegd werd. Een-
8 parig aanvaardden allen de Christus-prediking. Heel de stad kwam in het licht te staan. Men wist zich verlost, en dientengevolge ontstond er één grote algemene blijdschap.
9 Nu was er in Sichem al een hele tijd een zekere man, met name Simon, bezig met door duivelse werkingen een funeste invloed op de mensen uit te oefenen. Maar niet alleen in deze stad had hij de mensen door allerlei toverkunsten en bezweringen en dergelijke in zijn ban gebracht, het volk van heel Samaria wist hij te verbijsteren. Van zichzelf beweerde hij, dat hij iets groots was, een boven-
10 menselijk iemand. Het werd grif geloofd. Allen, van klein tot groot, waren voor hem in extase, en zeiden als een soort geloofsbelijdenis: „Deze is wat genoemd wordt de grote kracht Gods". Niet alleen, dat hij zich dus zèlf uitgaf voor de Messiasfiguur, ook het volk hield deze Simon voor *de*
11 verpersoonlijkte, belichaamde kracht Gods. Niemand kon

zich aan zijn duivelse invloed onttrekken; allen hielden ze zich aan hem, daar hij geruime tijd hen door zijn toverijen perplex had doen staan. Ze waren door deze duivelskunstenaar compleet betoverd.

12 Deze ban nu werd gebroken toen zij geloof schonken aan de Messias-prediking van Philippus. Toen deze hun de blijde boodschap bracht van Gods koninklijke heerschappij en van de openbaring van Jezus Christus, gaven zij zich gewonnen, beleden de Here Jezus als Zaligmaker en lieten zich dopen. En dat zowel mannen als vrouwen. De dienaar des duivels leed de nederlaag tegen de dienaar van Christus; de Satan moest wijken voor de kracht van het Woord Gods.

13 Simon zelf kwam zó onder de indruk van wat Philippus sprak en deed, dat ook hij, zonder echter een innerlijke band aan de Here Jezus te hebben, het Woord Gods aanvaardde. Philippus kon niet in zijn hart kijken, wist niet, dat het met deze tovenaar maar een tijdgeloof was. En dus werd ook Simon, toen hij zijn „geloof" beleed, gedoopt. Voortaan was hij niet uit de nabijheid van Philippus weg te slaan, stomverbaasd door de tekenen en grote krachten, die hij maar steeds zag geschieden. Hij was anders op het gebied van toverkunsten heel wat gewend. Maar wat hij nú zag, daar stond hij eenvoudig paf van. Dat was inderdaad heel iets anders, iets veel geweldigers dan zijn duivelskunstenarijen!

14 In Jeruzalem was het intussen bekend geworden, dat in de landstreek Samaria het Woord Gods door velen was aanvaard. De apostelen, die zich bewust waren van hun roeping om als de door Christus aangestelde herders van Zijn kerk zich op de hoogte te stellen van de voortgang van het Evangelie, zonden twee van de meest vooraanstaanden
15, 16 uit hun midden, Petrus en Johannes, naar Samaria. In Sichem aangekomen, zagen zij, dat de Heilige Geest wel bij velen geloof en bekering had gewekt, maar dat Zijn bijzondere Pinkstergaven nog op niemand van hen waren gevallen. Die bijzondere Geestesdoop hadden ze nog niet ontvangen; ze waren alleen gedoopt in de naam van de Here Jezus, welke doop de vergeving hunner zonden bezegeld had. En daarom baden Petrus en Johannes voor die jonge Samaritaanse Christenen, dat evenals over de gemeente te Jeruzalem ook over hen mocht komen de Heilige Geest; dat naast

die onzichtbare werkingen des Geestes hun nu ook die bij-
zondere Pinkstergaven als zichtbare en hoorbare tekenen
van Zijn inwoning in de gemeente mochten worden ge-
17 schonken. Dit gebed werd verhoord. Toen de apostelen
hun de handen oplegden, teken van de erkenning, dat de
Samaritanen evengoed als de Joden te Jeruzalem deel had-
den aan Christus en Zijn Geest, zij gelijkwaardige leden van
Christus' kerk waren, ontvingen zij de Heilige Geest, zodat
men voortaan ook in Samaria kon spreken in talen en de
gave der profetie bezat.
18 De vroegere tovenaar Simon echter zag die handoplegging als een soort magische overdracht van geheimzinnige, bovennatuurlijke krachten. Hij meende, echt heidens, dat de Geest in de macht van mensen stond, dat mensen de beschikking over God konden verkrijgen. Zózeer was hij nog verstrikt in het satanische net, dat er deze duivelse gedachte in zijn hart kwam: Als *ik* die bevoegdheid eens had! Daar zou geld mee te verdienen zijn! Zonder blikken of
19 blozen bood hij de apostelen dan ook geld aan, zeggende:
„Geeft ook mij die macht, opdat, wie ik ook maar de handen
20 opleg, hij de Heilige Geest ontvange". Omdat hij van de
godsdienst een voordelig zaakje wilde maken, zich zo door
de duivel als instrument liet gebruiken en op die wijze bezig
was het werk Gods te vervalsen, zei Petrus zo kras mogelijk,
als een vervloeking: „Uw geld zij met u ten verderve! Dat
geld van u moge te gronde gaan en u meeslepen in zijn val,
u, die gemeend hebt de gave Gods voor geld te kunnen ver-
werven, u, die van Gods heerlijke genadegaven een zaak
21 van koophandel wilt maken! Gij moogt dan al gedoopt zijn,
gij hebt part noch deel aan de zaak van het Evangelie, want
uw hart is niet recht voor God. Gij hebt maar niet een
verkeerd inzicht in de wijze waarop men de geweldige gave
van de Heilige Geest ontvangt, neen, maar van binnen is
het bij u één en al onoprechtheid en boos bedoelen! Gij
22 laat u geheel door de duivel beheersen! Bekeer u van deze
uw boosheid en bid de Here, of deze boze toeleg van uw
23 hart u nog moge worden vergeven. Denk niet, dat het maar
een gering kwaad is, want ik zie, dat gij gekomen zijt tot
een bittere gal, tot venijnige goddeloosheid en tot een war-
net van velerlei ongerechtigheid".

24 Simon deed niet wat Petrus hem zo dringend raadde. Het enige wat hij deed, was, aan de apostelen vragen: „Bidt gij voor mij tot de Here, dat mij niets moge overkomen van hetgeen gij gezegd hebt". Van zijn grote zonde, van zijn boze toeleg sprak hij niet, schuldbelijdend. Hij zocht dan ook niet zozeer de vergeving als wel de afwending van de straf, die hem dreigde. Maar wat deze Simon nu ook deed, de toeleg van de duivel om door deze dienaar van hem de jonge gemeente der Samaritanen te vernielen, was mislukt, doordat Jezus Christus Zijn dienstknechten dadelijk krachtig had laten ingrijpen.

25 Nadat de apostelen zo in Samaria het Woord des Heren hadden gesproken, en betuigd hadden, dat het Evangelie van Jezus Christus de enige weg des behouds was, keerden zij naar Jeruzalem terug. Onderweg verkondigden zij in de vele Samaritaanse dorpen, welke ze passeerden, het Evangelie. Op die wijze volvoerden zij de hun door Christus gegeven opdracht, dat zij Zijn getuigen moesten zijn niet alleen te Jeruzalem en in geheel Judea, ook in geheel Samaria [1]). Dat half-heidense, half-joodse Samaria, door de Joden altijd geminacht en gemeden, werd mee opgenomen in de Christelijke kerk.

De bekering van een Ethiopiër. 8 : 26-40.

8 : 26 Niet alleen de Samaritanen kregen deel aan het Evangelie van Jezus Christus, de verheerlijkte Heer strekte in Zijn genade Zijn hand ook uit naar een buitenlander, die contact had gezocht met de Joodse godsdienst. Hij zond een van Zijn dienende geesten uit, die uitgezonden worden ten dienste van hen, die het heil zullen beërven" [2]). Deze engel des Heren verscheen aan Philippus en sprak tot hem deze woorden: „Sta op en ga tegen de middag de weg op, die van Jeruzalem naar Gaza leidt, en wel naar de een-
27 zame" [3]). Hoewel Philippus helemaal niet begreep wat hij

1) Hand. 1 : 8.
2) Hebreeën 1 : 14.
3) Er waren namelijk twee wegen van Jeruzalem naar Gaza. De ene was de druk-bereisde. Niet naar deze, maar naar de stillere moest Philippus gaan. Op die stille weg was er, vooral in het middaguur, waarop men in het hete Oosten gewoonlijk niet reisde, een mooie gelegenheid om rustig een gesprek te voeren.

daar op die stille weg naar Gaza doen moest, gehoorzaamde hij het bevel van de engel terstond en ging er heen.

Nauwelijks op die weg, of zie, daar kwam een prachtige reiswagen aan, waarop een zwartgekleurd, hoog personage gezeten was, een Ethiopiër [1]). Het was een der eunuchen [2]) van Candáce [3]), de koningin der Ethiopiërs, en wel haar opperschat-bewaarder, haar minister van financiën [4]). Deze rijksgrote uit het land der negers was naar Jeruzalem geweest om daar de God van Israël te aanbidden. Dat was dus de vervulling van de profetie, dat Ethiopië de handen zou uitstrekken tot God [5]). Maar nog een tweede profetie zou in vervulling gaan, namelijk die, welke zegt, dat de ontmanden, die naar de wet niet mochten komen in de vergadering van de gemeente des Heren [6]), in Gods huis en binnen Zijn muren een plaats en een naam zouden ontvangen, beter dan zonen en dochters [7]). Neen, in Jeruzalem had deze heidense eunuch als een onreine niet op het voorhof der kinderen Israëls mogen komen, al had hij dan ook met de godsdienst der Joden aanraking gezocht. Hij had er in het voorhof der heidenen, op verre afstand van het heilige, de
28 Here, Israëls God, aangebeden. Nu echter, op zijn terugweg naar het heidenland, zou de rijke belofte voor gesnedenen in vervulling gaan. Op zijn terugreis toch las hij, in zijn wagen gezeten, hardop [8]) de profeet Jesaja, welke boekrol hij wel in Jeruzalem voor veel geld zich had aangeschaft. Het mocht dan zo zijn, dat hij in de heilige stad niet gevonden had wat hij er zocht, de vrede voor zijn hart, hij bléef deze zoeken en las daarom, ook terwijl de wagen reed, met een heilbegerig hart dat heilige geschrift van Israël.

---

1) Ethiopië is niet Abessynië, maar het land ten Zuiden van Egypte, het tegenwoordige Soedan.

2) De rijksgroten van de koninginnen van Ethiopië moesten zich laten ontmannen.

3) „Candáce" was de titel van de vorstinnen van Ethiopië, zoals „Farao" de titel was van de vorsten van Egypte.

4) In deze tijd waren de persoonlijke bezittingen van een vorst en de financiën van het rijk, waarover hij regeerde, één.

5) Psalm 68 : 32.

6) Deuteron. 23 : 1.

7) Jesaja 56 : 3-5.

8) In die dagen was men wel meer gewoon hardop te lezen.

29 Nu maakte de Heilige Geest aan Philippus duidelijk, dat het om déze man was, dat hij zich naar deze weg had moeten begeven. Tot hem, die het uit zichzelf wel niet gewaagd zou hebben zo maar een gesprek met zo'n hooggeplaatst iemand te beginnen, zei de Geest: „Treed toe en
30 voeg u bij deze wagen". Snel liep Philippus er toen heen en trachtte van terzijde de wagen bij te houden. Zo hoorde hij die neger daar de profeet Jesaja lezen. Zonder enige aarzeling sprak hij hem nu aan en vroeg: „Verstaat u wat u
31 leest?" [1]). De Ethiopiër antwoordde met wanhopige stem: „Hoe zou ik dit kunnen, als niet iemand mij voorlicht en de weg wijst in dit voor mij zo duistere boek?" Bij deze woorden liet hij het echter niet; hij verzocht de Jood Philippus in te stappen en naast hem te komen zitten om hem
32, 33 in dit heilige geschrift van Israël enig inzicht te geven. Nu was door de leiding Gods het juist een der heerlijkste profetieën over de lijdende knecht des Heren, welke de Ethiopiër had gelezen. Het Schriftgedeelte, dat hij de nu naast hem gezeten Philippus nog eens voorlas, was namelijk dit:

> Gelijk een schaap werd Hij ter slachting geleid; en gelijk een lam stemmeloos is tegenover de scheerder, zo doet Hij Zijn mond niet open. In de vernedering werd Zijn oordeel weggenomen: Wie zal Zijn afkomst verhalen? Want Zijn leven wordt van de aarde weggenomen [2]).

34 Na de lezing vroeg de eunuch aan Philippus: „Wees zo goed en zeg mij, van wie zegt de profeet dit? wie is die „hij", over wie de profeet het hier heeft? Is hij dat zelf of is het iemand anders? Ik weet er geen raad mee".

35 Philippus begreep, dat nu het belangrijke moment was aangebroken, dat hij van Godswege deze hooggeplaatste neger, een heiden, het Evangelie moest verkondigen, en daarom opende hij zijn mond, en uitgaande van die Schriftplaats predikte hij hem Jezus. Hij liet hem zien, hoe het Déze is, Die om onze overtredingen was verwond; hoe God

---

1) De fijne woordspeling in het Grieks, waardoor Philippus de belangstelling van de hoge ambtenaar dadelijk trachtte gaande te maken, gaat in de vertaling ons voorbij. Prof. Grosheide tracht iets van die woordspeling te bewaren door te vertalen: Doorziet ge wat ge vóór u ziet?

2) Jesaja 53 : 7b-8a.

Hèm, om òns de vrede aan te brengen, in vernedering bracht en strafte; hoe Hij het alles als het door God daartoe bestemde offerlam stil had gedragen zonder Zich te verzetten; hoe, wat de profeet hier zei, alles in Jezus, de lijdende Man van Smarten was vervuld; hoe Hij, Die de Zoon van God was, mens was geworden, had geleden en was gestorven aan het kruis, maar uit de dood was opgestaan. Ook, dat wie in die van God gezonden Jezus geloofde, vergeving van zonden, vrede met God kreeg, en als teken en bezegeling daarvan het sacrament van de heilige doop ontving.

36 Terwijl zij zo langs de weg voortreden en Philippus maar aldoor het Evangelie van Jezus Christus verkondigde, kwamen zij ergens bij een stromend beekje. Ineens riep de eunuch uit: „Zie, daar is water! Wat is er tegen, dat ik ge-
37 doopt word?" Philippus gaf hem ten antwoord: „Indien gij van ganser harte gelooft, dan is het geoorloofd". En toen sprak de Ethiopiër als zijn belijdenis uit — waarin alles wat Philippus hem verkondigd had, vervat was —: „Ik geloof,
38 dat Jezus Christus de Zoon van God is". Daarna liet hij de wagen stil houden. Beiden stapten ze uit en samen daalden ze af in het water, en daar doopte Philippus de heiden door onderdompeling.

39 Nauwelijks uit het water gekomen, nam de Geest des Heren Philippus plotseling weg [1]). Maar wonderlijk.... de eunuch zag helemaal niet naar hem om. Hij miste hem in het geheel niet, daar hij met een hart boordevol vreugde over het hem in Jezus geschonken heil zijn tocht voortzette. Alleen dáárin ging hij op. Niet in de boodschapper van het heil, maar in Jezus, zijn Heiland.

40 De evangelist Philippus dook weer op in de wat noordelijker gelegen stad Asdod. Vandaar trok hij langs de kust over Joppe naar Cesaréa. In alle plaatsen, die hij passeerde, bracht hij de heilsboodschap. In Cesaréa, de officiële hoofdstad van Judea, residentie van de Romeinse stadhouder, een hoofdzakelijk heidense stad, vestigde de evangelist zich metterwoon [2]).

---

1) Hier is niet te denken aan een wonderbaar door de lucht voeren, maar aan een krachtig gedrongen worden door de Geest om ineens weg te gaan.
2) Hand. 21 : 8.

De bekering van Saulus. 9 : 1-19a.

9 : 1 Om nu op Saulus terug te komen — die man, die aan
de steniging van Stéphanus een aandeel had gehad, en daar-
na in Jeruzalem de gelovigen uit hun huizen sleurde en af-
leverde in de gevangenis —, deze man ging maar steeds
voort, als een woedend ondier dreiging en moord te blazen
tegen de discipelen van de Here Jezus. Zo geheel en al ging
hij op in zijn zucht om de kerk van Jezus te vernietigen, dat
hij er als 't ware naar hijgde om maar al meer van die sec-
2 tarische Joden ter dood te laten brengen. Toen hij de ge-
meente te Jeruzalem zo goed als geheel uit elkaar geslagen
had, ging hij naar de hogepriester met het verzoek hem
aanbevelingsbrieven te geven voor de synagogen van Da-
mascus [1]), opdat hij ook in die buitenlandse stad, wáár hij
er maar zou vinden van die levensrichting, 't zij man of
vrouw, deze afvalligen gevangen zou nemen en op trans-
port naar Jeruzalem stellen om daar berecht te worden.
3 Terwijl hij op zijn inquisitie-tocht onderweg was en de
stad Damascus reeds naderde, geschiedde het, dat hem
4 plotseling een licht uit de hemel omstraalde. Zo op het on-
verwachtst omgeven door de helle lichtbundels der godde-
lijke heerlijkheid, viel hij als verblind plat ter aarde; en
daar hoorde hij een stem tot zich zeggen: „Saul, Saul, waar-
5 om vervolgt gij Mij?" In zijn bevende ontsteltenis wist Sau-
lus niet anders te doen dan vol angstig vermoeden vragen:
„Wie zijt gij, Heer?" waarop de stem antwoordde: „Ik ben
Jezus, Die gij vervolgt! In Mijn discipelen, die gij op aarde
6 vervolgt, vervolgt ge *Mij*, Jezus, Die in de hemel ben! Maar
sta op en ga de stad binnen, dáár zal u gezegd worden wat
7 gij doen moet". De hem begeleidende politiemacht, die
eerst eveneens door het plotselinge, felle licht ter aarde was

---

1) Misschien waren vele Christenen juist naar Damascus gevlucht, omdat deze stad een soort vrijplaats voor alle mogelijke secten in het Jodendom was. De discipelen van Jezus, die ook in Damascus nog in de Joodse synagoge meeleefden, worden daarom genoemd mensen „van die weg", van die eigenaardige leer en leefwijze, van die Joodse secte. De overheid van Damascus heeft dan wel de rechtspraak over de Joden in haar midden overgelaten aan het Sanhedrin te Jeruzalem. In Damascus woonden vele Joden, zodat er meerdere synagogen waren, 9 : 20.

gestort [1]), maar daarna weer was opgestaan, stond er spraloos bij, daar zij wel het geluid van een stem hoorden, maar
8 niemand zagen, van wie dat stemgeluid kwam. Saulus stond nu ook op van de grond, deed zijn ogen open, maar bleek niets meer te kunnen zien. Als een blinde moest men hem bij de hand leiden. Zo brachten ze hem naar Damascus. Hij had er willen binnenkomen als een machtige, die er maar kon doen wat hij wilde met de discipelen van Jezus, hij kwam er binnen als een hulpeloze blinde man, die nu maar moest afwachten wat Jezus met hèm wilde.

9 Drie dagen lang bleef hij blind. Al die tijd at en dronk hij niet. Hij zat daar als een machteloze, als een, wien alles uit de hand geslagen was. Alles wat hij tot nu toe gedacht en gedaan had, was radicaal verkeerd! Jezus, de man van Nazareth, leefde dus werkelijk, Hij was dus tòch de Messias, de Heer! En hij had met al zijn blazen van dreiging en moord zich verzet tegen Hem, Die in goddelijke heerlijkheid troonde! Die gedachten verhinderden hem ook maar aan eten en drinken te denken. Hij wist zich geen raad, was de wanhoop nabij.

10 Nu was er te Damascus een zeker discipel, genaamd Ananias. Aan deze man verscheen de verheerlijkte Heer in een visioen en zei tot hem: „Ananias!" Terstond stelde hij zich ter beschikking met de woorden: „Zie, hier ben ik,
11 Heer". En de Here zei tot hem: „Sta op, gij moet iets voor Mij doen, ga naar de Rechte straat en vraag daar ten huize van Judas [2]) naar iemand uit Tarsus, die de naam Saulus draagt, want zie, hij bidt, hij zoekt in zijn radeloosheid uit-
12 komst bij God. Ik heb hem op uw komst reeds voorbereid: in een visioen, dat Ik de blinde gaf, heeft hij een man met de naam Ananias bij zich zien binnenkomen en hem de
13 handen zien opleggen, opdat hij weer zou kunnen zien". Nú echter was Ananias er niet meer zo dadelijk aan toe om te volbrengen wat de Here hem opdroeg, maar kwam hij met de tegenwerping: „Heer, ik heb niet maar van één, maar van velen over deze vreselijke man gehoord, hoe geweldig

---

1) Hand. 26 : 14.

2) Van deze Judas weten we verder niets. Heeft hij misschien een herberg, een hotel gehouden, waar Saulus werd ondergebracht?

veel kwaad hij Uw heiligen te Jeruzalem heeft aangedaan;
14 en nu heeft hij hier in Damascus volmacht van de over-
priesters om allen, die Uw naam aanroepen, gevangen te
15 nemen". Jezus nam echter alle ongerustheid bij Ananias
weg door tot hem te zeggen: „Ga, want naar het goddelijke
raadsplan is deze Mij een uitverkoren werktuig, bestemd om
Mijn naam uit te dragen voor de heidenen en koningen [1])
en de kinderen Israëls, om als Mijn apostel onder ontzag-
gelijk veel moeite het Evangelie te prediken aan de heidense
16 volkeren en ook aan het volk Gods. Gij behoeft over de
zwarigheden van dat werk hem niet te spreken, daar Ik
Zelf hem, als de tijd er rijp voor is, door ondervinding wel
zal laten zien hoeveel hij lijden moet terwille van Mijn
naam, hoe zwaar de lijdensweg is, welke hij naar Mijn wil
zal *moeten* gaan".

17 Alle aarzeling was nu bij Ananias overwonnen. Hij ging
dadelijk op weg, en in het huis van Judas gekomen, legde
hij Saulus ten teken van de erkenning en aanvaarding als
mede-lidmaat in Christus' naam de handen op, en zei: „Saul,
broeder, de verhoogde Heer heeft mij gezonden, Jezus, Die
u verschenen is op de weg, waarlangs gij gekomen zijt, opdat
ik u zou boodschappen, dat gij weer zoudt zien en met de
18 Heilige Geest vervuld zoudt worden". Op hetzelfde ogen-
blik viel de blinde zo iets als schubben van de ogen en kon
hij weer normaal zien. Tegelijk brak het volle licht in zijn
ziel door, wist Saulus en nam hij in geloof aan, dat Jezus
hem in Zijn genade alles vergeven had. Als teken en bezege-
19a ling daarvan werd hij door Ananias gedoopt. Nu ging hij,
uit zijn vreselijke neerslachtigheid bevrijd, ook weer aan
eten denken. Na voedsel te hebben genuttigd, kwam hij
ook lichamelijk weer op krachten.

Jezus, de verheerlijkte Heer, had door Zijn goddelijk ingrijpen alles hersteld. En Hij bereidde alles voor om straks Zijn Evangelie de wijde volkerenwereld te laten ingaan.

Saulus te Damascus en te Jeruzalem. 9 : 19b-30.

9:19b, 20 Niet dadelijk na zijn bekering en roeping tot apostel

---

[1]) Paulus getuigde voor Felix, Festus, Agrippa, Nero.

verliet Saulus Damascus. Eerst vertoefde hij enige dagen
in de kring van zijn nieuwe broeders en zusters. En direct
daarna begon hij in de verschillende synagogen aan de
21 Joden te verkondigen, dat Jezus de Zoon van God is. Het
resultaat van die prediking was, neen niet, dat men dit
kernpunt van het Evangelie tot zich liet doordringen, maar
dat allen, die deze geweldige verkondiging hoorden, alleen
maar verbaasd stonden, dat déze man zulke dingen zei. Zij
kwamen met de vraag der verwondering: „Maar is deze dan
niet de man, die te Jeruzalem uitroeide, wie deze naam
aanriepen? en die hier gekomen is met het doel hen ge-
22 vankelijk voor het Sanhedrin te brengen?" Juist echter
doordat de Joden zich op deze wijze van de boodschap
afmaakten, werd Saulus er toe gebracht steeds krachtiger
op te treden en al moediger te getuigen. Hij bracht de Joden
in Damascus in verwarring door duidelijk uit de Schriften
te bewijzen, dat Deze, die door hen verachte Gekruisigde,
inderdaad de Christus is.
23 Toen er verscheidene dagen verlopen waren[1]), beraam-
den de Joden het plan Saulus te vermoorden. Zij konden
het niet langer verdragen, dat deze man, die vroeger zo ge-
ijverd had voor de voorvaderlijke inzettingen, nu beweerde,
24 dat die vervloekte Jezus de Christus, de Zoon van God is.
Hun toeleg om hem uit de weg te ruimen kwam op de een
of andere manier Saulus ter ore, zodat hij ergens kon on-
derduiken. Hun haat tegen de Christ-geworden Jood was
echter zo fel, dat ze alles op alles stelden om hem te pakken
te krijgen. De heidense overheid van Damascus werd in de
arm genomen[2]), zodat deze op voorstel der Joden dag en

---

[1]) Volgens Galaten 1 : 17 v. is Paulus eerst naar Arabië gegaan, daarna terug naar Damascus, en toen pas, drie jaar na zijn bekering, naar Jeruzalem. Lucas, die er alleen op wil wijzen, hoe Paulus dádelijk na zijn bekering als getuige van Christus is opgetreden, gaat het verblijf in Arabië stilzwijgend voorbij, spreekt alleen van „toen er verscheidene dagen verlopen waren". In de brief aan de Galaten echter wil Paulus aantonen, dat hij het Evangelie niet van mensen, maar van Jezus Christus Zelf ontvangen heeft, 1 : 12, en wijst daarom op enkele andere gebeurtenissen uit deze tijd. We zullen het beste doen met die tocht naar Arabië tussen de verzen 22 en 23 te laten vallen. Dan dus wordt Paulus bij zijn *tweede* bezoek aan Damascus door de Joden belaagd en laten de discipelen hem ontvluchten naar Jeruzalem.

[2]) 2 Cor. 11 : 32.

nacht bij alle poorten van de stad een wachtpost neerzette
om, indien Saulus zou trachten Damascus te verlaten, hem
25 te grijpen en hem door de Joden te laten vermoorden. Dit
boze plan is niet gelukt. Leerlingen van Saulus, die hij in
de Schriften onderricht had, bewezen hun trouw aan de
meester door hem 's nachts vanuit het venster [1]) van een
huis, dat boven op de stadsmuur lag, in een mand over de
muur te laten zakken, de vrijheid in!

26 Saulus begaf zich nu naar Jeruzalem. Hoe anders dan
hij er eens was uitgetrokken kwam hij nu deze stad weer in!
Tóén met aanbevelingsbrieven van de hoge Joodse Raad om
de Christenen in Damascus als gevangenen naar Jeruzalem
te slepen, nú als een man, die om zijn Christen-zijn Damas-
cus had moeten ontvluchten, daar de Joden het er op zijn
leven gemunt hadden.

Als vanzelfsprekend wilde hij zich dadelijk na aan-
komst bij de broederkring der gelovigen voegen. Hoevele
pogingen hij daartoe echter ook deed, men keerde zich van
hem af. Nergens vond hij een dankbaar onthaal; allen
schuwden hem. Ze konden maar niet geloven, dat deze man,
die dreiging en moord blazende Saulus, een discipel was.
Men meende, dat hij door list zich in hun kring wilde indrin-
27 gen om dan straks des te zekerder toe te slaan. Gelukkig was
er één man, Barnabas, die er een heel andere kijk op had en
zich het lot van Saulus aantrok. Deze eerste-klas vertroos-
ter, die zo helemaal een barmhartigheids-mens was [2]), kon
het niet aanzien, dat de bekeerde Saulus door de afkerig-
heid der gelovigen zo pijnlijk aan zijn zondig verleden werd
herinnerd. Hij nam hem mee en leidde hem in bij de aposte-
len [3]), aan wie hij uiteenzette, hoe Saulus op weg naar
Damascus de verheerlijkte Heer had gezien en hoe hij te
Damascus tegenover de Joden vrijmoedig was opgetreden

---

1) 2 Cor. 11 : 33.
2) Hand. 4 : 36 v.
3) In Galaten 1 : 18 v.v. deelt Paulus mee, dat hij bij deze gelegenheid in Jeruzalem slechts de apostel Petrus en Jacobus, de broeder des Heren, ontmoet heeft. Lucas zal hier het „bracht hem bij de apostelen" wel zó bedoeld hebben, dat Barnabas hem bracht naar het huis, waar de apostelen gewoonlijk vertoefden, maar waar hij toen dus slechts een enkele vond. Om Petrus was het Saulus juist te doen, want om deze te ontmoeten, was hij naar Jeruzalem gekomen, Gal. 1 : 18.

in de naam van Jezus. Daar zo de Heer Zelf in dit leven had ingegrepen, mocht van enig wantrouwen tegen deze
28 man geen sprake zijn. De broeders aanvaardden dit dan ook ten volle. Zij namen Saulus in hun samenleving en verkeer op. Gedurende het verdere verblijf te Jeruzalem bleef hij met hen dagelijks op- en neergaan. Met dezelfde vrijmoedigheid als in Damascus trad hij ook hier op in de naam van
29 de verheerlijkte Here Jezus. Vooral onder de Grieks-sprekende Joden trachtte hij, die zelf een Hellenist was, met het Evangelie ingang te vinden. De enkele dagen, die hij in Jeruzalem vertoefde [1]), redetwistte hij met hen over de Christus, zoals eens Stéphanus dit gedaan had. Het hielp echter niet, zij lieten zich niet overtuigen. Ze wilden toen met Saulus doen zoals ze met Stéphanus gedaan hadden. Allerlei plannen werden beraamd om hem om te brengen.
30 Toen de broeders hier achter kwamen, vonden zij het raadzaam, dat hij Jeruzalem verlaten zou. Zij brachten hem naar de havenstad Cesaréa en lieten hem vandaar verder, zonder begeleiding, per schip naar zijn vaderstad Tarsus vertrekken.

Petrus te Lydda en te Joppe. 9 : 31-43.

9 : 31 De kerk in heel Palestina, zowel in Judea als in Galilea en Samaria, genoot nu weer vrede. De vervolging was na de bekering van de grote vervolger Saulus opgehouden. Men liet de gelovigen nu verder met rust, zodat velen ook weer naar Jeruzalem terugtrokken. In deze tijd werd de gemeente opgebouwd. Haar innerlijke kracht nam toe; ze werd al sterker in het geloof. Dit openbaarde zich in een dienen van de Here Jezus en een ootmoedige wandel als voor Zijn aangezicht. Door de vertroostende bijstand van de Heilige Geest, welke in dit alles uitkwam, nam de kerk in ledenaantal toe. Haar innerlijke kracht en godvrezende wandel was aantrekkelijk, zodat zich al meerderen bij haar voegden.
32 De kerk stond onder leiding der apostelen. Zij gaven niet alleen in Jeruzalem leiding, maar lieten zich ook in met de groepen van gelovigen buiten Jeruzalem.

Toen Petrus nu eens een inspectiereis maakte langs al

---

1) Galaten 1 : 18.

de plaatsen, waar zich gelovigen bevonden, gebeurde het,
dat hij ook kwam bij de heiligen, die in het dorp Lydda
33 woonden. Hij trof er een man aan, Aeneas genaamd, die al
34 acht jaar te bed had moeten liggen, geheel verlamd. Onmiddellijk zei Petrus tot hem: „Aeneas, Jezus Christus geneest u op ditzelfde ogenblik, sta op en maak zèlf uw bed op!" En hij, die zo'n reeks van jaren zich niet had kunnen bewegen, altijd door anderen geholpen moest worden, stond onmiddellijk op. Nu was hij niet meer afhankelijk van anderen, kon hij zelf zich het bed spreiden!

Nu was dus op geweldige wijze bevestigd, dat Jezus
35 Christus de levende, werkzame Heer is! Alle inwoners van Lydda en van de nabijgelegen vlakte van Saron zagen die zo lang verlamde als een totaal genezen man, en velen van hen bekeerden zich tot de Here Jezus. Zo breidde ook door dit genezingswonder het Evangelie zich uit.

36 Terzelfder tijd gebeurde er iets ergs in de naburige aan zee gelegen stad Joppe. Hier behoorde namelijk tot de gemeente een vrouw met de Aramese naam Tabitha, hetwelk evenals de Griekse vertaling ervan, Dorcas, „hinde", betekent. Nu, er lag iets van de gratie van een hinde over deze discipelin. Een sieraad van de gemeente. Ze was door haar geloof in de Here Jezus zó vol van werken der barmhartigheid, dat ze er als het ware van overvloeide. Altijd was ze maar bezig hulpbehoevenden met haar aalmoe-
37 zen te steunen. Deze bijzonder vrome vrouw nu werd in de dagen, dat Petrus in Lydda vertoefde, ziek, en stierf. Toen het volkomen duidelijk was, dat de levensgeesten geweken waren, wies men haar en legde men het lijk neer in de koele
38 opkamer boven op het dak van haar huis. Dadelijk daarna zonden de discipelen — daar ze gehoord hadden, dat Petrus te Lydda verbleef — twee mannen naar die nabije plaats met het dringende verzoek aan de apostel: „Kom zonder dralen tot ons!" Men wist zich geen raad. Dorcas dood, hoe moest het dan voortaan met de gemeente gaan? Ze hadden de apostel nodig voor hulp en raad. En wie weet, misschien zou hij haar in de naam van de verheerlijkte Heer weer in het leven terug kunnen brengen. Ze dorsten hem dit niet rechtstreeks vragen, maar in elk geval: Petrus moest on-
39 middellijk komen! Zodra de boden bij Petrus waren aange-

komen, kwam deze in actie. Dadelijk stond hij op en ging met hen mee.

Na aankomst in het huis van Dorcas, bracht men hem direct naar de bovenzaal Hier kwamen al de weduwen naar Petrus toe, en in 't rond bij hem staande, lieten zij hem onder tranen al de onder- en bovenkleren, de lijfrokken en mantels zien, welke Dorcas gedurende haar leven voor haar
40 vervaardigd had. Maar Petrus wilde nu eerst alleen zijn om Gods wil te verstaan, en daarom verzocht hij al die wenende mensen om heen te gaan. Daarna knielde hij neer en bad. Hij vroeg de verhoogde Heer, of het wel Zijn wil was om de gestorven Dorcas weer in 't leven te wekken door hem. Toen hij na dit gebed, waarin hem 's Heren wil was geopenbaard, opstond, wendde hij zich tot het opgebaarde lichaam en zei: „Tabitha, sta op!" En zij opende de gestorven ogen en zag heel duidelijk Petrus en ging in volle
41 kracht overeind zitten. Pas daarna gaf de apostel haar de hand en hielp hij haar bij het opstaan. Toen zij zó, levend en gezond, voor hem stond, riep hij de heiligen en de weduwen, en stelde hun dierbare gestorvene levend voor hen!
42 Dit geweldige feit werd bekend door geheel Joppe. Velen stelden daardoor hun vertrouwen op de Heer, kwamen tot aanvankelijk geloof in Hem, de levende, werkzame Heiland.
43 Petrus ging niet naar Lydda terug: hij bleef voorlopig te Joppe. Verscheidene dagen vertoefde hij er ten huize van een zekere Simon, een leerlooier.

De bekering van de heiden Cornelius. 10 : 1—11 : 18.

10 : 1 Niet alleen onder de Joden in Palestina verbreidde zich het Evangelie, het ging nu ook de heidenwereld in. Er woonde toch in de Romeinse garnizoensplaats Cesaréa een man, die de naam Cornelius droeg, de commandant van een keurbende Romeinse soldaten, de zogenaamde Italiaanse
2 cohorte. Heel anders dan de meestal onverschillige militairen, was deze man godvruchtig. Daar hij echter in zijn heidense religie geen bevrediging van zijn hart vond, had hij het gezocht bij de God van Israël. Hij ging Hem vereren, trachtte met de Joodse godsdienst, voor zover een niet-Jood

dat mogelijk was, mee te leven. Wel door hem daartoe gebracht, zocht heel zijn huis, zowel zijn familieleden als ook zijn slaven, diezelfde toenadering tot de Joodse godsdienst. Cornelius liet het niet bij woorden; door het geven van vele aalmoezen aan het Joodse volk toonde hij ook, dat zijn meeleven met het Jodendom hem ernst was. Toch gevoelde hij, dat hij het volle licht en de algehele vrede ook nu nog niet bezat. Daarom bad hij voortdurend aan de God van Israël hem toch meer kennis te schenken en volle bevrediging van zijn zoekend hart.

3 Toen hij nu eens omstreeks het negende uur [1]), dus ten tijde van het Joodse avondoffer, in gebed was, zag hij eensklaps in een visioen heel duidelijk een engel Gods bij zich binnenkomen en op hem toetreden, en hoorde hij deze
4 zeggen: „Cornelius!" Geheel overweldigd door deze plotselinge verschijning, staarde hij de engel aan, werd zeer bevreesd voor die hemelse gestalte en zei: „Wat is er, heer? Waartoe verschijnt gij aan mij"? Hierop zei de engel tot hem: „Uw gebeden en aalmoezen zijn niet vruchteloos geweest, God heeft er acht op geslagen, er in Zijn genade op
5 gelet. Hij wil u de weg tot volle bevrediging des harten bekend maken. Hij doet dit echter niet zonder daarbij Zijn dienstknechten op aarde in te schakelen, en daarom nu, zend mannen naar Joppe en nodig uit tot u te komen een
6 zekere Simon, die de bijnaam Petrus heeft; deze is daar de gast van ook een Simon, een leerlooier, wiens huis aan de zee staat".

7 Direct nadat de engel was heengegaan, riep Cornelius twee van zijn huisslaven en een godvruchtig soldaat, mannen uit de groep gelijkgezinden om hem heen, met wie hij
8 voortdurend geestelijk contact had. Hij bracht hen op de hoogte met wat hij zojuist had meegemaakt en legde hun nauwkeurig uit, welke opdracht hij van de engel ontvangen had. Daarna zond hij hen naar Joppe, welke plaats op tien uur afstands van Cesaréa was gelegen.

9 Daar de door Cornelius afgezonden dienaars wisten van hoeveel belang voor hun meester, en ook voor heel de

---

1) 's Middags om drie uur werd in Jeruzalems tempel het avondoffer gebracht en baden de Joden overal waar ze zich bevonden.

groep om hem heen, de hun gegeven opdracht was, liepen ze snel door, reisden ze ook zelfs een gedeelte van de nacht, zodat ze reeds de volgende dag tegen het middaguur, het zesde uur van de dag, Joppe naderden.

Op ditzelfde uur, terwijl die afgezanten van Cornelius dichtbij de stad kwamen, werd Petrus op wondere wijze op hun komst, op de ontmoeting met heidenen, voorbereid. Tegen het middaguur ging hij namelijk het dak op, om
10 daar in de eenzaamheid te bidden. Hoewel het niet de gewone etenstijd was, kreeg hij ineens een ontzaggelijke begeerte naar eten. Dat hongerige gevoel was zo sterk, dat men beneden iets voor Petrus ging klaarmaken. Intussen echter geraakte hij in zinsverrukking. Hij werd geheel los
11 van de hem omringende werkelijkheid. Toch werkte zijn hongergevoel ook weer mee om wat hem nu van boven getoond werd tot z'n volle recht te laten komen. Hij zag namelijk in zijn extatische toestand de hemel geopend en van die geopende hemel uit een voorwerp neerdalen in de vorm van een groot laken, dat aan de vier hoeken neer-
12 gelaten werd op de aarde. In dat laken bevonden zich, zo zag hij, allerlei viervoetige en kruipende dieren der aarde en allerlei vogelen des hemels, zowel dieren, die volgens de
13 Jood rein, als die onrein waren. En er kwam een stem tot
14 hem: „Sta op, Petrus, slacht en eet!" Dat was Petrus echter al te bar. Dit ging immers lijnrecht in tegen alles wat hij van kindsbeen af geleerd en gedaan had. Zo sterk mogelijk wees hij die oproep uit de hemel dan ook af: „In géén geval, Heer! want ik heb nog nooit iets gegeten, dat onheilig of
15 onrein was" [1])! Nogmaals, voor de tweede maal, als om nadruk te leggen op wat nu van de hemel uit gezegd werd, kwam de stem tot hem en zei: „Wat God rein verklaard
16 heeft, moogt gij niet voor onheilig houden"[2]). Zelfs tot drie-

---

[1]) Zó afkerig was hij, de Jood, van het eten van ritueel onreine dieren, dat hij zelfs opvolgen van een bevel van zijn verhoogden Heer weigerde! Hij dorst dit te doen, omdat hij meende de Schrift achter zich te hebben, waar in de Mozaïsche wetten (Leviticus 11, zie ook Ezech. 4 : 14) immers een duidelijk onderscheid werd gemaakt tussen reine en onreine dieren. Aan die ceremoniële wet had Petrus zich getrouw gehouden van zijn jeugd af aan, en daarom voegde hij als reden van zijn weigering aan zijn antwoord toe: want ik heb nog nooit iets gegeten, dat onheilig of onrein was.

[2]) Hiermee wordt allerminst gezegd, dat in de Mozaïsche wetgeving de onder-

maal toe klonk de goddelijke stem. Het was om Petrus maar terdege tot het inzicht te brengen, dat met Jezus Christus een *nieuwe* tijd was aangebroken, en om hem er toe te brengen aan het bevel des Heren in dezen gehoor te geven. Terstond daarna werd het voorwerp opgenomen in de hemel.

17 Petrus begreep nu wel, dat hij voortaan bij het eten geen onderscheid meer mocht maken tussen reine en onreine dieren, maar wàt voor bijzònders wilde de Here hem daarmee leren? Welke diepe gedachte lag daar achter, die God hem met dit visioen wilde onthullen? De bijzondere bedoeling Gods ermee, die zag hij nog niet duidelijk. Terwijl hij zo bij zichzelf in onzekerheid was, wàt het gezicht, dat hij gezien had, betekenen mocht, zie, daar stonden de afgezanten van Cornelius aan het voorportaal. Ze waren de stad binnengekomen, hadden hier en daar navraag gedaan naar
18 het huis van de leerlooier Simon, en nu riepen ze door de overwelfde ingang van dit huis naar binnen, of hier ook een
19 Simon met de bijnaam Petrus als gast verblijf hield. Nu ging de Heilige Geest de apostel, die nog steeds over Gods bedoeling van het visioen aan het nadenken was, uitleggen, wàt de betekenis ervan was: „Zie. twee[2]) mannen zoeken
20 naar u; sta dan op, ga naar beneden en reis, zonder bezwaar te maken, met hen mee, want Ik heb hen gezonden; Ik Zelf ben het, Die u naar de heidenen zend. Dàt is de betekenis van dat woord: Wat God rein verklaard heeft, moogt gij niet voor onheilig houden".

21 Petrus gaf ogenblikkelijk gehoor aan de opdracht, ging

---

scheiding tussen reine en onreine dieren onjuist was. God had deze ceremoniële wetten onder het Oude Testament gegeven om daardoor de onreinheid van de zonde duidelijk te maken. Nu echter zegt God door Zijn bevel aan Petrus om van àl die dieren te eten, dat Hij thans, anders dan onder het Oude Testament, al Zijn schepselen rein heeft verklaard. Christus immers heeft die wet der ceremoniën vervuld. Petrus, die zich op het ceremoniële standpunt blijft stellen, moet leren, dat dit door de komst en het werk van Christus is overwonnen. Het verschil tussen reine en onreine dieren was nu weggevallen. En daarachter — want *dit* wilde de Here Petrus duidelijk maken en vloeide uit dezelfde gedachte voort — dat nu ten opzichte van het heil óók was weggevallen de afscheiding tussen het Jodendom en de heidenwereld.

[1]) Omdat de soldaat wel was meegegaan ter bewaking van de huisslaven, kan gesproken worden zowel van „twee" mannen, als ook, 11 : 11, van „drie" mannen.

naar beneden en zei daar tot de mannen: „Zie, ik ben het,
22 die gij zoekt; wat is de reden van uw komst?" Dezen brachten hun boodschap aldus over: „Cornelius, een rechtvaardig man en vereerder van Israëls God, die goed bekend staat bij het gehele volk der Joden, heeft door een heilige engel een Godsspraak ontvangen om u te zijnen huize te nodigen en
23 te horen wat gij zeggen zult". Petrus moest dus het huis van een heiden binnengaan. God Zelf droeg het hem op. Door het visioen en de inspraak van de Heilige Geest was hij er toe gebracht om er niet meer voor terug te huiveren. Als bewijs van zijn veranderd inzicht in dezen begon hij met de heidense boden binnen te noden en hen gastvrij van het nodige te voorzien. De afscheiding tussen Israël en de heidenwereld viel weg! Een beslissend moment in de gang van Gods Koninkrijk in de wereld!

Dadelijk de volgende dag gaf Petrus gevolg aan de hem duidelijk door Christus opgedragen taak. Daar hij nu klaar zag, dat de verhoogde Heer Zelf hem met het heil naar de heidenen zond en dezen met de Joden op één lijn stelde, vertrok hij met Cornelius' afgezanten. Om als getuigen te dienen in deze voor heel de kerk zo belangrijke zaak, nam hij een zestal [1]) broeders uit Joppe met zich mee.

24 De dag daarop kwam men te Cesaréa aan. Met grote spanning werd door Cornelius naar de apostel uitgezien. Daar hij het gezelschap uit Joppe die dag verwachtte, had hij bij zich thuis zijn familieleden en beste vrienden samengeroepen, opdat allen zouden horen wat God hun door Zijn
25 dienstknecht te zeggen had. Toen zij daar zo met intens verlangen en grote spanning naar de verkondiger van goede boodschap uitzagen.... en men toen ineens Petrus zag, die op het punt stond het huis binnen te gaan, liep Cornelius het huis uit, hem tegemoet, en knielde voor hem neer. Daarmee bewees hij de boodschapper Gods meer hulde dan een
26 mens toekomt. Schrikkend van deze echt heidense verering, richtte Petrus hem dadelijk op met de woorden: „Sta op,
27 ik ben zelf ook een mens". Zó met Cornelius sprekend, ging de apostel het huis van de heiden binnen en trof er een
28 groot gezelschap bijeen. Dadelijk richtte Petrus zich tot hen

---

1) Hand. 11 : 12.

om zijn optreden als Jood te verklaren en wel met deze
woorden: „Gij weet, hoe het naar de wet een Jood verboden
is zich te voegen bij of zich te begeven tot een niet-Jood.
De Here God heeft Israël van de volkeren afgezonderd, op-
dat het als een heilig volk niet met de heidenen besmet zou
worden. Maar nu heeft God mij doen zien, dat thans de re-
den van Israëls afzondering is vervallen en ik dus voort-
aan niemand meer onheilig of onrein mag noemen, waarom
29 ik mij van hen zou moeten afscheiden. Omdat God mij dit
duidelijk heeft getoond, daarom ook ben ik zonder aarze-
ling of tegenspreken gekomen op uw uitnodiging en ziet ge
mij hier nu in uw midden. Ik zou nu wel willen weten, om
welke reden gij mij uitgenodigd hebt. Uw boden hebben mij
wel gezegd, dat Cornelius door een engel een Godsspraak
heeft ontvangen om mij te ontbieden en om te horen wat ik
zeggen zal, maar wat is het nu precies, dat er gebeurd is?"
30 Cornelius gaf daarop het volgende bescheid: „Juist
vóór vier dagen, van dit ogenblik af gerekend, was ik op het
31 negende uur thuis in gebed; en zie, een man stond voor mij,
in een blinkend kleed, en hij zei: Cornelius, uw gebed om
meer licht en kennis is verhoord en aan uw aalmoezen is
32 voor God gedacht geworden. Zend dan iemand naar Joppe
en ontbied Simon, die bijgenaamd wordt Petrus; deze is als
33 gast in het huis van Simon, een leerlooier, aan de zee. Zon-
der ook maar enige tijd voorbij te laten gaan, heb ik ter-
stond iemand tot u gezonden en gij hebt er goed aan gedaan
hier te komen. Wij zijn dan nu allen aanwezig, met grote
spanning wachtende om te horen al wat u door de Here is
opgedragen. Wij weten, dat wij hier nu staan voor het aan-
gezicht Gods, dat wat gij spreken zult Gòds Woord is, het-
welk wij als zodanig zullen aanvaarden".
34 Petrus, zich sterk bewust van het gewichtige ogenblik,
dat hij nu als apostel van Jezus Christus het Evangelie aan
heidenen zou gaan verkondigen, opende zijn mond en zei:
„Door wat de Here Zelf nu gedaan heeft, blijkt mij
thans ten volle en ben ik geheel overtuigd, dat er bij God
35 geen aanneming des persoons is, maar dat ieder, die Hem
vereert en gerechtigheid werkt, tot wèlk volk hij ook be-
hoort, Hem welgevallig is; dat Hij, zonder ook maar ie-
mand voor te trekken, àllen wil genadig zijn, die vragen

36 naar Zijn heil, zoals dat uitkomt in het woord, hetwelk Hij
aan de kinderen Israëls heeft laten brengen, namelijk toen
Hij door Jezus Christus het Evangelie van vrede tussen
Hem en de mensen liet prediken. Dit gepredikte woord
kwam wel allereerst tot Israël, maar was voor allen, voor
Jood èn heiden. In Jezus Christus heeft het nu zijn vervul-
ling gevonden, zodat thans alle onderscheid tussen Jood
en heiden is weggevallen. Deze Jezus nu is als de verhoogde
Heiland de Heer van allen.
37 Gij hebt allen gehoord van de dingen, die er na de
doop, die Johannes verkondigde, door het gehele Joodse
38 land, te beginnen in Galilea, geschied zijn, van de bekende
Jezus van Nazareth. Nu, van die Jezus kan ik u nader
verkondigen, dat God Hem bij de doop heeft aangewezen
niet maar als een gewoon mens, maar als de door Hem met
een bepaalde opdracht Gezondene, en wel doordat Hij Hem
bij de doop zalfde met de Heilige Geest, door Wien Hij de
kracht ontving het Hem door God opgedragen werk te vol-
brengen. Door die kracht des Heiligen Geestes trok Hij het
land door weldoende en genezende allen, die door de dui-
vel overweldigd waren. Dit alles was mogelijk, doordat God
39 met Hem was. Ik en de andere apostelen hebben dit alles
van dichtbij meegemaakt, hebben Zijn daden gezien en Zijn
woorden gehoord. Als getuigen van alles wat Hij gedaan
heeft in het land der Joden en bijzonder ook te Jeruzalem,
kunnen en moeten wij het nu overal prediken. En dan voor-
al deze twee feiten, dat men Hem omgebracht heeft door
40 Hem aan een hout te hangen, doch dat God Hem ten derden
dage uit de dood heeft opgewekt.
41 Gij, Cornelius, moogt met de uwen al zeggen, dat gij,
ja wel van die kruisiging, maar niets van die opstanding ge-
hoord hebt, maar dat komt, omdat Jezus ná Zijn opstanding,
heel anders dan tevoren, Zich niet aan het héle Joodse
volk vertoonde. God echter heeft het gegeven, dat Hij ver-
scheen aan de getuigen, die door God Zelf tevoren aange-
wezen waren, aan ons namelijk, die met Hem na Zijn op-
42 standing gegeten en gedronken hebben. En nu heeft
God het aan mij en mijn mede-apostelen, die Jezus als de uit
de dood Verrezene kennen, opgedragen, om aan heel het
volk openlijk te verkondigen en met kracht te betuigen, dat

Hij, deze Jezus het is, Die door God is aangesteld tot rechter
over levenden en doden; dat allen vallen onder het oordeel
van deze Machtige en voor Zijn gericht zullen worden ge-
43 daagd. Maar ik mag er bij zeggen, dat van Hem, van deze
Messias, heel de profetische verkondiging, waarvan gij af-
weet, getuigt, dat een ieder, van wèlk volk ook, die zich in
het geloof aan Hem toevertrouwt, vergeving van zonden
ontvangt door Zijn naam, door Zijn werk zoals ons dit is
geopenbaard. De *Rechter* Jezus is voor ieder, die in Hem
gelooft de *Redder* Jezus".

44 Terwijl Petrus zo de kern van het Evangelie gebracht
had en daarna wilde doorgaan met deze boodschap nog
nader uit te werken — ineens greep de verheerlijkte Heer
Zelf in en viel de Heilige Geest op heel het gezelschap, dat
naar deze Evangelie-verkondiging luisterde. Ook *heidenen*
kregen deel aan het heil en beleefden het Pinkstergebeuren! Het Evangelie stroomde naar buiten, de heidenwereld in!

45 De Jodenchristenen, die met Petrus uit Joppe waren
meegekomen, stonden verbaasd. *Dit* hadden ze allerminst
verwacht, dat de gave van de Heilige Geest ook over heide-
nen zou worden uitgestort, dat in elk opzicht er een gelijk-
46 schakeling tussen Joden en heidenen zou komen! Maar ze
konden het niet loochenen, want ze hoorden deze mensen,
heidenen, evenals dit op Pinksteren met hèn, Joden, ge-
beurd was, in tongen spreken en God grootmaken! Dus was
de Heilige Geest wel waarlijk ook op dezen gevallen!

Petrus was de eerste, die uit wat hier plaats greep de
47 consequentie trok, door op te merken: „Het is haast niet te
geloven, maar zou iemand het water kunnen weren om
dezen te dopen, die op dezelfde wijze als wij de Heilige
48 Geest hebben ontvangen?" Alle twijfel was bij de apostel
verdwenen, zodat hij aan een der meegebrachte Jodenchris-
tenen beval Cornelius en de zijnen te dopen in de naam
van Jezus Christus [1]).

De nu in Christus' kerk ingelijfde gelovigen verzochten

---

[1]) De apostelen hadden wel allereerst de taak om het Evangelie te verkondigen. Maar volgens Matth. 28 : 19 toch ook de opdracht om te dopen. Waarom Petrus hier niet zèlf doopte, doch dit aan een der meegebrachte broeders opdroeg, blijft een raadsel.

Petrus om niet dadelijk weer van hen weg te gaan, maar nog enige tijd in hun midden te blijven vertoeven. Zij wilden toch gaarne zovéél mogelijk van deze getuige van Jezus Christus horen, al beter Hem, die Heiland en Heer, leren kennen door Petrus' prediking.

11 : 1 Nu werd het al spoedig aan de andere apostelen en de broeders in Judea bekend, dat ook de heidenen het Woord Gods aangenomen hadden. Dit wekte in hun kring verbazing en beroering. Was dit alles wel in goede orde? Was er voor hen, Jodenchristenen, nu geen gevaar voor besmetting door omgang met dergelijke heidense mensen? Wat
2 bleef er zo over van de afzondering van Israël? Toen Petrus dan ook na zijn rondreis langs de gemeenten in Jeruzalem terugkeerde, kwam het verschil van inzicht tussen hem en
3 deze Jodenchristenen terstond tot uiting. Vrij heftig wierpen de besnedenen hem dit voor de voeten: „Gij zijt binnengegaan bij onbesnedenen en hebt met hen gegeten! Gij hebt daarmee de wet van Mozes overtreden, daar ge aan de maaltijd der heidenen ook wel onreine spijzen zult hebben gegeten!"
4 Petrus, die wist, dat hij niet maar op eigen initiatief tot Cornelius en de zijnen was gekomen, maar dat de verhoogde Heer Zelf hier de leiding had genomen en hem duidelijk deze weg had laten gaan, zette zijn broeders, die zich nog maar niet konden verblijden over de bekering van heidenen, zich alleen blindstaarden op het afwijken van ceremoniële wetsbepalingen, nu in geregelde volgorde uiteen alles wat er gebeurd was. Terwijl hij er in zijn uiteenzetting voortdurend de nadruk op legde, dat het de Here Zelf was, Die in deze voor Zijn kerk zo gewichtige zaak alles had geleid, zei hij:
5 „Ik was in de stad Joppe in gebed en zag in zinsverrukking een gezicht: een voorwerp daalde neder in de vorm van een groot laken, dat aan de vier hoeken uit de hemel
6 neergelaten werd, en het kwam vlak bij mij. Toen ik er scherp naar keek, bemerkte ik en zag ik de viervoetige dieren der aarde, de wilde en de kruipende dieren en de voge-
7 len des hemels. En ik hoorde ook een stem tot mij zeggen:
8 „Sta op, Petrus, slacht en eet!" Maar ik zeide: „Geenszins,

Here, want nog nooit is iets, dat onheilig of onrein was, in
9 mijn mond gekomen". Doch ten tweeden male antwoordde
mij een stem uit de hemel: „Wat God rein verklaard heeft,
10 moogt gij niet voor onheilig houden". En het geschiedde
tot driemaal toe; en alles werd weer opgetrokken in de
11 hemel. En zie, terstond daarop bleven drie mannen voor het
huis staan, waarin wij verbleven, die uit Cesaréa tot mij
12 waren gezonden. En de Geest zeide tot mij, dat ik met hen
moest meegaan zonder bezwaar te maken. En met mij gingen ook deze zes broeders, die nu hier met mij in uw midden zijn om mede getuigenis af te leggen van al wat er gebeurd is. En wij zijn het huis van die heidense man binnengegaan;
13 en hij heeft ons meegedeeld, hoe hij een engel in zijn huis
had zien staan, die tot hem zeide: „Zend iemand naar Joppe
14 en nodig Simon uit, die bijgenaamd wordt Petrus; deze zal
woorden tot u spreken, waardoor gij en uw gehele huis be-
15 houden zult worden". En toen ik begonnen was te spreken,
viel de Heilige Geest op hen, evenals in het begin, op de
16 Pinksterdag, ook op ons. Toen dit gebeurde, herinnerde ik
mij dat woord des Heren, hetwelk Hij vlak voor Zijn hemelvaart zei: „Johannes doopte wel met water, maar *gij* zult met de Heilige Geest gedoopt worden". Wie dus met de Heilige Geest gedoopt worden, zoals deze heidenen, behoren duidelijk tot die „gij", die Jezus aansprak, behoren dus tot Zijn kerk.

17 Nu dan, broeders, indien God hùn, heidenen, op volkomen gelijke wijze als òns die gave des Heiligen Geestes heeft gegeven op het geloof in de Here Jezus Christus, hóé zou ik dan bij machte geweest zijn God tegen te houden, hóé kon en mocht ik anders doen dan in dezen gehoorzaam de Here volgen, en dus gaan verkeren met hen, met wie God verkeerde".

18 Toen de bezwaarde broeders in Jeruzalem dit gehoord hadden, kwamen zij tot rust. Zij billijkten nu volkomen het doen van Petrus, gaven zich, evenals hij dit gedaan had, geheel gewonnen aan Gòds doen. Nu kwam ook over hen de vreugde over dit heerlijke werk van de verhoogde Heer, zodat zij God verheerlijkten met de woorden: „Zo heeft dan God ook aan de heidenen de bekering ten leven gegeven!"

De prediking van het Evangelie te Antiochië. 11 : 19-30.

11 : 19 De Jodenchristenen, die door de vervolging, welke dadelijk na de moord op Stéphanus was losgebroken, uit Jeruzalem verdreven waren en zich hadden verspreid over Judea en Samaria [1]), trokken al verder, zelfs naar het buitenland. Overal, waar maar enige bestaansmogelijkheid was, trokken ze heen. Zo kwamen ze in Phoenicië, op het eiland Cyprus en in de grote stad Antiochië. Hoewel ze er midden in het heidendom verkeerden, brachten ze het Evangelie alleen tot de hier in de diaspora levende Joden. Zendingswerk
20 onder heidenen was hun nog een vreemde gedachte. Gelukkig echter waren er enkele uitzonderingen. Er waren namelijk onder de uit Jeruzalem verjaagde Joden ook enige Hellenisten, afkomstig uit Cyprus en het Afrikaanse Cyrene. Nu deze gehoord hadden, dat de Here Zelf door Petrus het Evangelie ook aan heidenen had laten prediken, richtten zij zich, naar Antiochië afgezakt, in die wereldstad ook tot de Grieks-sprekende heidenen. Zij predikten midden in de heidenwereld, dat Jezus de enige Heiland is en de Heer der
21 wereld. Gods krachtige hand was met deze moedige getuigen, zodat een groot aantal heidenen tot het geloof kwam en zich tot de Heer bekeerde. Zo ontstond er een flinke gemeente in Antiochië, de derde stad van het Romeinse wereldrijk [2]). Nu was het Evangelie dus de grenzen van Palestina overgetrokken, de grote heidenwereld in!

22 Toen aan de moedergemeente te Jeruzalem het bericht ter ore kwam, dat in Antiochië de eerste gemeente onder de heidenen was gesticht, wilde men als teken van meeleven er iemand heen zenden om deze jonge gemeente van raad en voorlichting te dienen. Daartoe verkoos men Barnabas. Een wel zeer gelukkige keus, daar deze Barnabas, uit Cyprus afkomstig, bijzonder goed op de hoogte was van de verhoudingen in de Grieks-Romeinse wereld. Bovendien een man,

---

1) Hand. 8 : 1.

2) Antiochië was een stad met wel een half millioen inwoners, geweldig handelscentrum met contacten over heel het Romeinse Rijk. Een prachtig uitgangspunt voor de wereldzending der Christelijke kerk. De stad zelf lag wel een eind van de kust af, maar door een eigen havenplaats, Seleucië, was het toch zeer gunstig gelegen voor het wereld-verkeer.

die de gave had ontvangen zich in te leven in wat der
23 anderen is[1]). Toen deze afgevaardigde van Jeruzalems kerk dan ook in Antiochië aankwam en er het grote, nieuwe genadewerk Gods met eigen ogen zag — een bloeiende, grote gemeente, hoofdzakelijk bestaande uit heidenchristenen — verheugde hij zich zeer, en wekte deze zoon der vertroosting (dat toch betekende zijn naam) al die jonge gelovigen op om, zoals zij het zich ook in hun hart hadden voorgenomen, metterdáád in het verleidelijke wereldleven van Antiochië aan de Heer trouw te blijven en de aan hen
24 bewezen genade niet te verzondigen. Déze man kon dit zeggen en van hèm nàm men dit vermaan tot standvastigheid, want hij was een echt goed mens, een bijzonder godzalig man, in wie een volheid van gaven des Geestes sprankelde, een man, die door een sterk geloof aan de Here Jezus verbonden was. Mee als gevolg van dit fijne optreden van Barnabas breidde de gemeente in Antiochië zich uit. Een brede schare werd aan de Here Jezus toegevoegd.

25 Het werd daar in Antiochië zó'n omvangrijke menigte, dat Barnabas het werk om deze gemeente goed te verzorgen onmogelijk alléén af kon. Bovendien, wat een kansen om hier nog vele Joden en duizenden heidenen met het Evangelie te bereiken! Maar hoe zou hij alleen tot al dit werk in staat zijn? Toen herinnerde hij zich Saulus, die jaren geleden tot bekering gekomen en later naar Tarsus vertrokken was. Als men *die* man eens in Antiochië kon krijgen voor de verdere opbouw en verzorging van deze gemeente en voor de uitbouw, voor het zendingswerk! Deze Saulus kende de wereld, zou in een stad als Antiochië, in zo'n gemeente van Joden- en heidenchristenen precies op zijn plaats zijn! Zelf ging Barnabas de grote reis naar Tarsus ondernemen om in deze stad Saulus te zoeken en te trachten hem te winnen voor het werk in de wereldstad. Toen hij hem in Tarsus getroffen had, bracht hij hem mee naar Antiochië.

26 Nu kon het werk breed worden aangepakt. Een vol jaar deden Saulus en Barnabas samen hun belangrijke arbeid. De gemeente ontving beiden vriende-

---

[1]) Hand. 4 : 36; 9 : 27.

lijk[1]), liet zich gaarne door hen onderrichten. En daar in de vergadering der gemeente ook telkens buitenstaanders kwamen, leerden beide mannen een brede schare. Er kwamen hoe langer hoe meer gelovigen, zowel uit de Joodse, maar vooral uit de heidense bevolking.

De wereld van Antiochië zag al duidelijker, dat zich hier een nieuwe groep vormde, een aparte godsdienstige kring, waarvan de leden het maar steeds over een zekere Christus hadden. Daar deze naam die mensen kenmerkte, noemden de buitenstaanders hen in overeenstemming daarmee Christenen, volgelingen van Christus. Zo ontstond in Antiochië die prachtige naam voor de discipelen van Jezus, waardoor ze worden aangeduid als gezalfden, als mensen met een ambtelijke opdracht[2]).

27 Er gebeurde in datzelfde jaar, waarin Barnabas en Saulus samen in Antiochië werkten, nog iets bijzonders in de gemeente. Er kwamen namelijk uit Jeruzalem profeten, mannen, die door een charismatische begaafdheid van de Heilige Geest iets vermochten mee te delen over bijzon-
28 dere bedoelingen Gods. In Antiochië gekomen, werd plotseling over een van hen, een zekere Agabus[3]), de Geest vaardig, zodat hij profeteerde, dat er een uitgebreide hongersnood zou komen over het gehele Romeinse rijk. Die hongersnood is dan ook inderdaad gekomen, ten tijde van
29 de regering van Keizer Claudius. Op het horen van deze profetie besloot de gemeente uit voorzorg, en ook omdat er door de vervolging in de Jeruzalemse gemeente reeds nood was, dat ieder der leden naar draagkracht zou bij-
30 dragen tot ondersteuning van de broeders in Judea. Niemand onttrok zich aan dit betoon van gemeenschap. Het bijeengebrachte werd door Barnabas en Saulus, die daartoe werden afgevaardigd, naar Jeruzalem ge-

---

1) Een andere vertaling wil lezen: Zij vergaderden met de Kerk. Duidelijk is in elk geval, dat Barnabas en Saulus samen een vol jaar in het midden van de gemeente van Antiochië vertoefden.

2) Anderen menen, dat Barnabas en Saulus deze naam aan de discipelen hebben gegeven om hen als eigen groep te onderscheiden van de niet-gelovige Joden en heidenen.

3) Deze Agabus profeteerde later, dat Paulus te Jeruzalem gevangen genomen zou worden, Hand. 21 : 10 v.

zonden en daar aan de ouderlingen ter hand gesteld [1]).

De vervolging door Herodes. 12 : 1-25.

12 : 1 Ongeveer in diezelfde tijd kreeg de gemeente te Jeruzalem het weer hard te verduren, nu van de kant van koning Herodes [2]). Deze sloeg de hand aan sommige gemeenteleden met de bedoeling hen te martelen en allerlei
2 kwaad te doen. Jacobus, de broeder van Johannes, een der bekendste apostelen en leiders der gemeente, liet hij ont-
3 hoofden. Toen hij zag, dat deze zeer onterende straf, welke alleen op moordenaars werd toegepast, de Joden welgevallig was, wilde hij in diezelfde lijn voortgaan, en nam daartoe Petrus in hechtenis. Nu kon hij niet terstond tot het doden van deze apostel overgaan, daar het de dagen der ongezuurde broden waren, waarop het verboden was bloed te
4 laten vloeien. Wel liet hij in deze Paastijd, nu er vele Joden in Jeruzalem waren, Petrus alvast grijpen en zette hem in de gevangenis onder de strenge bewaking van vier viertallen soldaten, met de bedoeling hem dadelijk na het feest in tegenwoordigheid van het volk te berechten. Een pracht van een middel om de volle gunst van de Joden te krijgen! Al moest die berechting dan ook nog even duren, voor ontsnappen van deze gevangene waren de meest zorgvuldige maatregelen genomen: enkele soldaten bij hem in de gevangenkamer, vóór de deur van deze cel een wachtpost, weer een bij een andere doorgang, en tenslotte een bij de ijzeren buitendeur. Een herhaling van een ontsnapping van deze man was zo wel onmogelijk [3]).
5 Enkele dagen verbleef Petrus onder deze zeer gestrenge militaire bewaking in de gevangenis. Maar.... tegenover die wachters en die ijzeren deuren, tegenover heel dat apparaat van Herodes zette de gemeente het

---

1) De apostelen zijn dus blijkbaar niet meer in Jeruzalem aanwezig.

2) Deze Herodes is de kleinzoon van de Herodes, die de kinderen van Bethlehem liet vermoorden, en een neef van de Herodes, die Johannes de Doper ombracht en Jezus in Zijn laatste lijden bespotte. Hij zette er alles op, bij het Joodse volk in de gunst te komen. Daar de Christenen bij de Joden gehaat waren, begreep hij maar al te best, dat vervolging van Christenen de Joden zeer welgevallig zou zijn en hij daardoor een mooie kans had bij hen in 't gevlij te komen.

3) Hand. 5 : 19.

gebed. Men kon, nu Jacobus reeds was weggevallen, Petrus, die voorname leider der kerk, niet missen. Al die dagen door, ook 's nachts, werd een gedurig gebed tot God opgezonden voor Petrus' behoud.

6 In de nacht nu vóór de dag, waarop Herodes van plan was de apostel te doen voorkomen en te berechten, lag Petrus rustig te slapen tussen de twee soldaten, aan wie hij met twee handboeien was vastgeklonken, terwijl schildwachten voor de deur van zijn gevangenkamer de wacht hielden. Er was dus allerminst enige verslapping ingetreden in het secure bewaken van deze gevangene. Petrus' uren schenen geteld, het was de nacht vóór de terechtstelling, maar.... hij lag en sliep gerust, van 's Heren trouw bewust.

7 Plotseling, daar stond een engel des Heren bij de slapende Petrus en scheen er in het donkere vertrek hemels licht. God Zelf ging ingrijpen. De engel stootte Petrus in de zijde om hem te wekken en zei toen tot de nog slaapdronken apostel: „Sta snel op!" Op hetzelfde moment vielen
8 de ketenen van zijn handen. Daarna zei de engel: „Doe uw gordel om en bind uw sandalen aan". Nadat hij dit gedaan had, zei de bode Gods: „Sla nu uw mantel om en volg mij".
9 Werktuigelijk, half-wakend half-slapend, volgde Petrus al deze bevelen op. Hij volgde de engel naar buiten zonder te weten, of het nu wel werkelijkheid was, wat er plaats vond.
10 Waakte hij of droomde hij? Hij dacht eerst nog, dat het alles een visioen was. Spoedig echter werd hem wel duidelijk, dat het inderdaad werkelijkheid was. Eerst passeerden zij de wachtpost vóór de gevangenkamer. Deze merkte niets. Na ook nog een tweede wacht ongehinderd te zijn voorbijgegaan, kwamen ze aan de grote ijzeren gevangenispoort, die naar de stad leidde. Vanzelf ging deze voor hen open. Nu stonden zij in de open lucht. Eén straat geleidde de engel Petrus nog, maar dan ook verliet hij hem ogenblikkelijk. Nu de apostel op wondere wijze bevrijd was, moest hij zelf op weer normale wijze zich verder weten te redden.
11 Daar op het onverwachts staande in een van Jeruzalems straten, wreef Petrus zich de ogen uit, kwam tot het besef der werkelijkheid en zei: „Neen, geen twijfel is meer mogelijk, nu weet ik waarlijk, dat de Here Zijn engel uitgezonden heeft en mij ontrukt heeft aan de greep van

Herodes en aan al de verwachtingen van het volk der
12 Joden". Een ogenblik dacht hij na: Wáár zou hij nu heengaan? Dadelijk daarna wist hij het: Naar de bekende vergaderplaats der discipelen, naar het huis van Maria, de moeder van Johannes Marcus! [1])

Ook nu, midden in de nacht, waren er in dit huis nog velen bijeen om in gebed de Here te smeken om uitkomst
13 voor Petrus. Toen deze nu aan de deur van het voorportaal klopte, kwam een slavin, Rhóde geheten, voor, om te horen
14 wat er was. Toen Petrus zijn naam noemde en zij zijn stem herkende, overviel haar zo'n blijde verbazing, dat ze geheel in de war raakte. In plaats van de deur van het voorportaal dadelijk voor de beminde apostel open te doen, snelde ze naar binnen om aan het vergaderde gezelschap mee te
15 delen, dat Petrus voor het portaal stond!! Maar deze nog wel om Petrus' verlossing biddende mensen antwoordden op die verrassende uitroep van het meisje: „Je bent niet wijs!" Zij hield echter vol, dat het toch werkelijk Petrus was, die daar voor de deur stond. Toen zeiden zij: „Dan is het zijn geest-verschijning". Zó slecht geloofden deze mensen, die toch zo innig dag en nacht om de vrijlating van de apostel gebeden hadden, in de verhoring van dit gebed.
16 Intussen bleef Petrus maar kloppen. Toen men hem eindelijk open deed, zagen ze hem in levenden lijve voor zich
17 staan en waren verbijsterd. Ze begonnen in hun verbazing maar door elkaar heen te schreeuwen, zodat Petrus met de hand moest wenken, dat zij zich nu eerst eens stil moesten houden. En toen men tot rust gekomen was, verhaalde hij hun op welke wondere wijze de Here hem uit de gevangenis had geleid. Tenslotte zei hij: „Bericht dit alles aan Jacobus [2]) en aan de overige gemeenteleden". Daarna vertrok hij weer uit het huis van Maria, verliet Jeruzalem en reisde naar een andere plaats, waar het gevaar om

---

[1]) Waarschijnlijk heeft Jezus in de bovenzaal (opperkamer) van dit grote huis het Avondmaal ingezet en is Marcus de in Marcus 14 : 51 v. niet met name genoemde jonge man, die Jezus volgde naar Gethsemané. Deze Marcus was de neef van Barnabas en werd op de eerste zendingsreis door Paulus en Barnabas meegenomen.

[2]) Deze Jacobus, broeder van Jezus, was de leider van de Jeruzalemse gemeente, Hand. 15.

door Herodes gegrepen te worden, niet zo groot was.
18 Intussen, dag geworden, ontstond er geen kleine opschudding onder de soldaten, die in de gevangenis Petrus bewaakten en aan hem vastgeklonken waren. Waar was die gevangene zo eensklaps gebleven? Wat was er toch met
19 hem geschied? Ze stonden eenvoudig perplex. Dadelijk werden door Herodes nasporingen naar de ontsnapte gevangene gedaan. Tevergeefs. Nu riep Herodes de schildwachten ter verantwoording. Daar zij in dit verhoor geen bevredigende verklaring voor de verdwijning van Petrus konden geven, liet hij hen wegleiden naar de gerichtsplaats. Zij, die met hun leven voor een gevangene moesten instaan, werden ongenadig gestraft.

Teleurgesteld, nu hij zijn doel niet had kunnen bereiken om de gemeente van Christus te treffen en daardoor bij het Joodse volk geliefd te worden, vertrok Herodes van Judea naar zijn residentie Cesaréa en verbleef aldaar. Zo kreeg de gemeente te Jeruzalem weer rust.

20 Deze Herodes kwam op een ontzettende wijze, door een oordeel Gods aan het eind van zijn leven. Er waren namelijk tussen hem en de kuststeden Tyrus en Sidon allerlei moeilijkheden gerezen. Deze steden met hun klein achterland hadden voor hun groot aantal inwoners te weinig koren en ontvingen daarom geregeld voedselleveranties vanuit Palestina. Daarover nu was geharrewar ontstaan, waardoor Herodes op de Tyriërs en Sidoniërs hevig vertoornd was geworden. Uit vrees, dat de voor hen onmisbare voedseltransporten voorgoed zouden worden stopgezet, waren allen het er in deze steden over eens, dat men zich met een gezantschap tot Herodes moest wenden. Door dit gezantschap wisten ze Blastus, de kamerheer van de koning, die een bijzondere invloed op de vorst had, voor zich te winnen. Zij vroegen hem alles in het werk te stellen, dat zij als afgezanten van Tyrus en Sidon door Herodes ontvangen zouden worden, om deze dan persoonlijk om een goede verstandhouding te verzoeken, daar hun land voor de voedselvoorziening afhankelijk was van Herodes' grondgebied.
21 Blastus wist bij Herodes inderdaad een en ander gedaan te krijgen: Goed, hij zou die gezanten dan ontvangen. Maar

deze ijdele man wilde hierdoor nu eens bijzonder geëerd worden. Nu moest eens terdege tot uiting komen, dat hij maar niet de eerste de beste vorst was, maar verreweg de meerdere van die stadsstaten, die door zijn gunsten moesten leven! Hij stelde een dag vast, waarop hij de gezanten in het bijzijn van een grote volksmenigte zou toespreken. Op die dag hield hij in een bijzonder voor die gelegenheid aangetrokken prachtig koninklijk gewaad, gezeten op de troon,
22 een rede [1]). Ontzaggelijk onder de indruk, zowel van zijn gestalte als van zijn triomfantelijke rede, juichte het heidense publiek van Cesaréa hem aldus toe: „De stem van een god en niet van een mens!" Dat was het nu juist wat Herodes wilde horen. Hij, nog wel een Jood, liet zich deze
23 goddelijke hulde maar wat gaarne welgevallen. En daarom sloeg hem terstond een engel des Heren. Hij gaf God de eer niet, maar zichzelf. Zo werd het oordeel des Heren aan hem voltrokken, dat hij door een plotselinge vreselijke ingewandsziekte werd aangetast, waaraan hij bezweek. Die man, die wilde schitteren en van zijn triomf goddeloos genieten, die maar deed met het volk Gods wat hem van pas kwam, werd door Gods hand aangeraakt en stierf een vreselijke dood.

24 Al Herodes' tegenstand tegen Christus en Zijn kerk hield de voortgang van het Evangelie niet tegen. Integendeel, als een levend zaad wies het Woord en het breidde zich al verder naar nieuwe kringen uit.

25 Barnabas nu en Saulus, die door de gemeente van Antiochië afgevaardigd waren om de door de gelovigen verzamelde gaven naar Jeruzalem te brengen [2]), keerden, na hun liefdedienst volbracht te hebben, uit Jeruzalem terug naar Antiochië, en namen Johannes Marcus mee. Door de verheerlijkte Heer was nu alles klaar gemaakt voor de wereldzending, zodat het Evangelie nu verder naar de heiden-volken kon gaan. Het ging uit van Antiochië.

---

1) De Joodse geschiedschrijver Flavius Joséphus, die ook het ontzettende sterven van Herodes verhaalt en als Gods straf erkent, vertelt er deze bijzonderheden bij: Herodes vertoonde zich bij zonsopgang in een geheel uit zilver geweven gewaad aan het volk in het grote openlucht-theater van Cesaréa. Terwijl hij sprak, weerkaatsten de zonnestralen zich op dat zilverkleurig kleed en straalde de koning als een lichtgestalte.

2) Hand. 11 : 30.

VIERDE DEEL: UITBREIDING DER KERK IN DE HEIDENWERELD. 13 : 1—28 : 31.

De uitzending van Barnabas en Saulus. 13 : 1-3.

13 : 1 Nu waren er te Antiochië in de aldaar ambtelijk georganiseerde kerk profeten en leraars, mannen, die door de bijzondere Geesteswerking telkens openbaringen kregen over Gods wil in bepaalde concrete situaties, en mannen, die in het Woord Gods onderwezen. En wel het volgende vijftal: Barnabas, Simon, genaamd Niger, de Neger [1]), Lucius van Cyrene uit Afrika, Manaën, de zoogbroeder van Herodes, die met de vorst, onder wie Jezus leed, was opgevoed, en Saulus.

2 Deze leiders der gemeente nu beseften, doordat de Geest het hun geopenbaard had, dat er iets bijzonders gebeuren moest, waardoor het Evangelie verder naar buiten zou doorwerken. Maar wat? Daar zij dit niet precies zagen, hielden zij met elkaar een godsdienstoefening, een bidstond. Zozeer gingen zij in dit gemeenschappelijk gebed op, zagen ze uit naar een verdere openbaring des Geestes, dat zij niet aten en dronken. Terwijl zij nu zo de Here dienden en vastten, gaf de Heilige Geest door middel van een der profeten een openbaring. Nadrukkelijk zei Hij: „Zondert Mij nu Barnabas en Saulus af tot het werk, waartoe Ik hen geroepen heb". Zeer dringend werd hun en zo ook de gemeente van Antiochië opgedragen om deze beide bijzondere figuren uit hun midden nu los te laten voor het zendingswerk, waartoe God hen bestemd had en tot welke dienst ze reeds vroeger geroepen waren [2]). Zij moesten het dus goed-

---

[1]) Volgens anderen wordt met Niger niet bedoeld Simon als neger aan te duiden, maar wordt met deze bijnaam „De Zwarte" slechts gewezen op zijn donkere haarkleur of zwart uiterlijk.

[2]) Van de roeping van Saulus lezen we 9 : 15, van Barnabas' roeping tot heidenzendeling lezen we nergens. Toch is ook hij dus op bijzondere wijze tot deze dienst geroepen.

vinden en zo in de uitzending voor dit bepaalde werk mee-
3 werken. Dit deden ze. Gewillig stond deze gemeente twee van haar voorname leiders af voor de dienst der zending.

Voordat de uitzending plaats vond, gingen deze vijf mannen opnieuw vasten en bidden. Zich zo geheel wijdend aan de dienst des Heren, baden zij om Zijn zegen over het nu door de gemeente van Antiochië te beginnen werk. Daarna legden zij in bijzijn van de gemeente Barnabas en Saulus de handen op als teken van aller erkenning van Gods wil in dezen en van hun bereidwilligheid deze mannen af te staan, en lieten hen gaan. Door deze aanvaarding van het werk des Geestes werd Antiochië zendende kerk van het georganiseerde zendingswerk.

Barnabas en Saulus op het eiland Cyprus. 13 : 4-12.

13 : 4 Sterk stonden straks overal de zendelingen Barnabas en Saulus, daar zij niet maar op eigen gelegenheid er op uittrokken, de heidenwereld in, maar door de Heilige Geest werden uitgezonden. Zo gingen zij als gezondenen des Heren naar Seleucië, Antiochië's havenplaats, en voeren vandaar per schip naar Cyprus, het eiland, waar Barnabas groot was geworden [1]) en waar reeds eerder door de uit Jeruzalem verdreven gelovigen het Evangelie was verkon-
5 digd [2]). Zij debarkeerden in de aan de Oostkust van het eiland gelegen handelsstad Salamis. Ze gingen er, evenals op de andere plaatsen van het eiland, naar de synagoge der Joden, om eerst aan dezen het Woord Gods te verkondigen. De Joden toch, het volk des verbonds, moesten het Evangelie van de Christus het eerst horen; bovendien kon men in de synagogen met het Evangelie makkelijk ingang vinden bij de heidenen, die met de Joodse godsdienst meeleefden, de „Godvrezenden". Met Barnabas en Saulus was vanuit Antiochië ook nog meegegaan Johannes, om hen te helpen bij de prediking van het Evangelie [3]).
6 Al predikende trokken zij dwars door het gehele eiland.

---

1) Hand. 4 : 36.
2) Hand. 11 : 19 v.
3) Johannes Marcus, die Barnabas en Saulus na hun reis naar Jeruzalem vandaar hadden meegenomen naar Antiochië, 12 : 25.

Zo kwamen ze aan de Westkust, waar de stad Paphos lag,
de residentie van de Romeinse landvoogd, middelpunt ook
van afgodische eredienst. In dit bolwerk van het Cyprische
heidendom troffen zij een zekere tovenaar aan, een valse
7 profeet, nog wel een Jood, wiens naam was Bar-Jezus. Deze
man had zich met zijn profetieën, die hij voorgaf in de naam
des Heren te spreken, weten in te dringen bij de landvoogd
Sergius Paulus. Voortdurend was deze Jood in zijn nabij-
heid te vinden. Dat viel hem makkelijk, daar deze Sergius
Paulus een verstandig man was, een Romein, die niet met
minachting neerzag op andere godsdiensten, maar alles op
zijn waarde wilde onderzoeken, een man op zoek naar de
waarheid. Daarom ook liet hij, toen hij van de nieuwe predi-
kers Barnabas en Saulus gehoord had, deze tot zich roepen,
en begeerde ernstig te horen het Woord Gods, dat zij zeiden
8 te verkondigen. Elymas, de tovenaar — zo wordt namelijk
zijn naam vertaald [1]) —, begreep direct, dat als déze predi-
kers bij de landvoogd ingang zouden vinden, het met zíjn
invloed gedaan zou zijn. Daarom verzette hij zich tegen
Barnabas en Saulus en trachtte hij op alle mogelijke wijze
de landvoogd afkerig te maken van het geloof. Alles werd
door de valse profeet in het werk gesteld om maar te voor-
komen, dat deze op Cyprus invloedrijke man in Jezus Chris-
tus zou gaan geloven.
9 Tegen dit boos opzet van Elymas trad nu Saulus,
anders gezegd Paulus, op [2]). Hij, die tot nu toe de tweede
geweest was, eerst ná Barnabas kwam, werd zich zijn bij-
zondere apostolische taak bewust. Vervuld met de Heilige
Geest, wetend, dat het er nu voor de doorbraak van het
Evangelie op Cyprus op aan kwam, zag hij de Joodse tove-
10 naar strak aan en zei met scherpe woorden: „Zoon des
duivels, vol van allerlei list en streken, vijand van alle ge-
rechtigheid, gij, die u maar steeds beweegt op duivelse kron-
kelpaden, zult gij dan werkelijk niet ophouden de recht op
11 het doel afgaande wegen des Heren te verdraaien? En nu,
zie, de machtige hand des Heren keert zich tegen u, gij zult

[1]) Volgens sommigen zou Elymas betekenen magiër of ingewijde.
[2]) Nu hij in de Grieks-Romeinse wereld optreedt, wordt hij niet meer met de Hebreeuwse naam Saulus, maar met de Grieks-Latijnse naam Paulus genoemd. In Tarsus zal hij van zijn jeugd af ook wel Paulus genoemd zijn.

door de vervloeking van de Almachtige een tijdlang blind zijn en het zonnelicht niet zien". Nauwelijks had Paulus dit gezegd, of op die man, die Gods werk in de heidenwereld trachtte tegen te staan, viel een nevel en duisternis. Volslagen blind tastte hij in 't rond om maar iemand te
12 vinden, die hem bij de hand zou kunnen leiden. Op de landvoogd Sergius Paulus maakte dit een overweldigende indruk. Hij werd zeer getroffen door de onderwijzing, die de Here door deze machtsdaad tot hem deed uitgaan. Daardoor kwam hij tot geloof in de waarheid van het door Paulus en Barnabas gebrachte Evangelie.

De duivel moge dadelijk bij de intrede van het Evangelie in de brede wereld zijn macht in 't werk hebben gezet om de voortgang van het Evangelie te stuiten, de verheerlijkte Heer overwon, het Evangelie zette zijn overwinnende loop voort.

Naar Antiochië in Pisidië. 13 : 13-52.

13 : 13 Paulus en de zijnen voeren af van Paphos en staken over naar Klein-Azië. Aan de kust komend, gingen ze met het schip een rivier op, waar een eind landinwaarts in de Romeinse provincie Pamphylië de plaats Perge lag. Hier verlieten zij het schip om verder te voet het door rotsen grillig gevormde oude landschap Pisidië in te trekken, een door rovers onveilig gebied. Johannes Marcus zag dan ook tegen de moeilijkheden en gevaren van deze tocht naar 't binnenland op en liet Paulus en Barnabas in de steek
14 om terug te keren naar zijn moeder te Jeruzalem [1]). Zonder hem gingen zij nu verder en kwamen in de Pisidische stad Antiochië.

Toen het sabbat werd, gingen ze naar de synagoge en namen er plaats onder de Joden en de heidenen, die met de
15 Joodse godsdienst meeleefden. Nadat zij de gewone voorlezing van de wet en de profeten mee hadden aangehoord, lieten de leiders van de synagogedienst, zoals men dat gewoon was [2]), hun, de nieuwe bezoekers, vragen: „Mannen broeders, indien gij een woord van opwekking voor het

[1]) Hand. 12 : 12; 15 : 33.
[2]) Lucas 4 : 16 v.v.

16 volk hebt, spreekt het dan". Nu, dat deden zij, de dragers
van *de* blijde boodschap, maar al te gaarne; dáárvoor waren
ze juist naar de synagoge gekomen. Paulus kwam dan ook
direct in actie, stond op, ging naar het spreekgestoelte en
verzocht, door met zijn hand te wenken, de door elkaar
heen pratende aanwezigen om stilte, en sprak toen als
volgt [1]):

„Mannen van Israël en gij, vereerders van God, die
17 het zoekt bij de God van Israël, luistert! De God van dit
volk Israël, de trouwe God des verbonds, heeft onze vade-
ren uit de volken der aarde uitverkoren om hun God te
zijn en Hij heeft hen, die niet beter waren dan de andere
mensen, verhoogd toen zij bijwoners waren in het land
Egypte en in zichzelf geen enkele heerlijkheid hadden. Uit
dat diensthuis van Egypte heeft Hij in Zijn ontferming hen
18 met hoogopgeheven, machtige arm uitgevoerd, en toen zij
in hun omzwervingen in de woestijn maar steeds tegen-
draads waren, heeft Hij gedurende een tijd van omstreeks
19 veertig jaren hun eigenaardigheden verdragen [2]). Steeds
ging Zijn zorg voor hen door. Toen zij in Kanaän aan-
kwamen, heeft Hij, na er zeven machtige volken uitgeroeid
20 te hebben, hun dit land ten erfdeel gegeven. Zo werden
zij gedurende een tijdperk van omstreeks vierhonderd en
vijftig jaren omringd door Gods trouw, vierhonderd jaar in
Egypte, veertig jaar op de woestijntocht en tien jaar gedu-
rende Kanaäns verovering. Alles wat het volk Israël werd,
werd het door Gods genade. Nadat het zo als een zelfstan-
dig volk in Kanaän woonde, gaf de Here God hun, telkens
weer als er door hun afval een tijd van benauwenis kwam,
richters, die uitredding brachten. Ook al die tijd was het
de genadige, trouwe God des verbonds, Die Zich over Zijn
volk ontfermde. Dat ging zo door tot op Samuël, de profeet,
die Gods openbaring ontving, welke vóór zijn dagen maar
schaars doorbrak. Hij liet weer het Woord Gods horen.
21 In plaats dat zij zich nu met God als hun Koning en met
Zijn Woord tevreden stelden, vroegen onze vaderen om

---

[1]) Lucas geeft hier een uitvoerig verslag van een toespraak van Paulus in een synagoge. Het is wel om een voorbeeld te geven van de wijze, waarop hij doorgaans in de synagogen tot de Joden sprak.

[2]) Anderen vertalen: heeft Hij hen onderhouden.

een koning zoals de andere volkeren er een hadden. Nu,
God kwam hun tegemoet, gaf hun als koning Saul, de zoon
van Kis, een man uit de stam van Benjamin, veertig jaren
22 lang; en nadat Hij deze om zijn zonde verworpen had, ver-
wekte de Here een nieuw koningsgeslacht door David als
koning over Zijn volk aan te wijzen, aan wie Hij ook dit
getuigenis gaf, waardoor diens betekenis op bijzondere
wijze naar voren kwam: Ik heb David, de zoon van Isaï,
gevonden, een man naar Mijn hart, die al Mijn bevelen zal
volbrengen [1]).
23 Nu, uit het geslacht van deze Messiaanse vorst heeft
God naar Zijn belofte [2]) voor het volk Israël de Heiland
Jezus doen komen om hen te redden van de zonde en zalig
24 te maken. Dit deed God, nadat eerst, vóór het optreden
van deze Heiland, Johannes aan het hele volk Israël de
doop der bekering gepredikt had. Deze bekende Doper
wekte allen op, hun zonden te belijden om dan als teken en
bezegeling van hun bekering de doop te ontvangen, en zó
de Christus in te wachten. Heel de prediking en het werk
van Johannes was er op gericht Israël naar die Heiland
25 Jezus te drijven. Terwijl hij zijn loopbaan volbracht, zei
Johannes voortdurend: Wat gij vermoedt, dat ik ben, de
beloofde Messias, neen, dat ben ik *niet*! maar zie, na mij
komt Hij, Wien ik niet waardig ben het schoeisel van Zijn
voeten los te maken, Wiens mindere ik zozeer ben, dat zelfs
de geringste slavendienst aan Hem voor mij nog haast te
veel is. Zo geweldig gaat Hij boven mij uit.
26 Mannen broeders, zonen van het geslacht van Abra-
ham, en vereerders van God in uw midden, tot ons àllen,
zowel tot u, Joden, en tot u, heidenen, die de God van
Israël vereert, als tot mij, is deze heilsboodschap gezonden,
27 dat Jezus de Messias en Heiland is! Neen, wij brengen u de
prediking van het heil in Jezus niet namens de Joodse
overheden in Jeruzalem, want de bewoners van Jeruzalem
en hun geestelijke leidslieden hebben Hem niet als Messias
en Heiland erkend. Zij hebben zich niet geplaatst onder de
uitspraken der profeten, die elke sabbat in alle synagogen

---

1) 1 Samuël 13 : 14; Psalm 89 : 21.
2) Psalm 132 : 11, e.a.

worden voorgelezen. Dan toch zouden ze gezien hebben,
dat Jezus de vervulling van al die profetieën is. Maar ze
hebben zich er boven gesteld door er een eigen oordeel over
uit te spreken. Juist echter door zo die uitspraken der
profeten te oordelen, hebben zij ze tot vervulling gebracht,
daar de profeten er immers van spreken, dat de Messias
niet in geloof zou worden aanvaard, maar door de houding
van Zijn volk veel zou lijden, zelfs ter dood gebracht zou
28 worden. Nu, dat is dan ook met Jezus gebeurd. Hoewel zij,
hóé ze er ook naar zochten, geen enkele grond voor dood-
straf konden vinden, hebben zij toch de heiden Pilatus ge-
29 vraagd Hem ter dood te brengen. En toen zij alles met Hem
gedaan hadden wat hun vijandschap tegen Hem hun maar
ingaf — hetwelk tòch niet anders was dan een volbrengen
van Gods Raad en wat over Hem in de profetie geschreven
staat —, namen zij Hem af van het kruishout en legden
Hem in een graf; waren zij de schuld ervan, al werd ook
hierin weer Gods Raad vervuld, dat Hij de grote verneder-
ering van het dood-zijn en in-een-graf-liggen moest onder-
gaan. Dit alles is het, wat die van Jeruzalem Hem aandeden.
30 Maar *God* heeft Hem uit de doden opgewekt! God liet in
die opstanding van Jezus zien, dat Hij tòch de door Hem
gezonden Messias en Heiland was.
31 En dat Hij waarlijk uit de dood herrees, blijkt wel
hieruit, dat Hij niet slechts éénmaal, maar gedurende vele
dagen is verschenen aan hen, die met Hem van Galilea naar
Jeruzalem opgegaan waren, en dus beter dan wie ook kon-
den verklaren, dat Hij, Die aan hen verscheen, werkelijk
de aan het kruis gestorven Jezus was. Als getuigen van
Hem prediken dezen thans in Palestina bij het Joodse volk
32 het Evangelie van de opgestane Heiland en Heer. En wij,
ik en mijn genoot, brengen ú hier in Antiochië nu deze
heilsboodschap door u te verkondigen, dat God de belofte
over de Messias, welke aan de vaderen geschied is, aan ons,
hun nakroost, vervuld heeft door heel het optreden van
Jezus en bijzonder ook door Zijn opstanding uit de dood,
33 gelijk ook in de tweede psalm van Hem geschreven staat:
34 Mijn Zoon zijt Gij; Ik heb U heden verwekt [1]). En dat

[1]) Psalm 2 : 7.

Hij Hem, Jezus, uit de doden heeft opgewekt zonder dat
Hij ooit weer tot ontbinding zal wederkeren, heeft de Here
in de profetie met deze woorden gezegd: Ik zal U het
heilige van David geven, dat betrouwbaar is; de verbonds-
weldaden aan David toegezegd, welke onwankelbaar zijn [1]).
Nu, daar de Here aan David déze weldaad van het genade-
verbond heeft beloofd, dat zijn grote Zoon *tot in eeuwig-
heid* op zijn troon zou zitten, was het onmogelijk, dat de
Messias in het graf bleef, en is het even onmogelijk, dat Hij,
de uit de dood Opgestane, ooit tot ontbinding zal terug-
35 keren. En daarom is het dan ook, dat de Here op een
andere plaats zegt: Gij zult Uw Heilige geen ontbinding
doen zien [2]). Ook uit dit profetisch woord kunt gij, mannen
broeders, duidelijk zien, dat de Messias niet slechts uit de
dood moest herrijzen, maar dat Hij ook niet tot ontbinding
36 kon overgaan. Dit woord toch kan niet op David als heilige
Gods slaan, daar het aan hèm niet vervuld is, want David
is, nadat hij voor zijn tijdgenoten de dienst bewezen had,
die hij naar de Raad Gods vervullen moest, ontslapen en
bij zijn vaderen bijgezet. Hij heeft dus wèl ontbinding ge-
37 zien. Die profetie moet dus op een ander dan op David
slaan. En wel op zijn grote Zoon, de Heilige Gods in zeer
bijzondere zin, op Jezus Christus. Deze toch, Die God uit
de doden heeft opgewekt, heeft géén ontbinding gezien.
Hij is het, in Wie deze profetie haar vervulling gevonden
heeft [3]).
38 Zo zij u dan bekend, mannen broeders, dat door Deze,
de uit de dood opgestane Christus, u heden vergeving van
39 zonden verkondigd wordt. In Hem toch, en in Hem alleen,
is gerechtigheid te vinden. Deze ligt *niet* in het onderhouden
van de wet van Mozes. Gij hebt dit wel gemeend, maar toch
tegelijk ook wel gevoeld, dat gij door die wetsonderhouding
niet kòndt gerechtvaardigd worden. Nu, van alle ongerech-
tigheden, waarvan gij niet gerechtvaardigd kondt worden
door de wet van Mozes, wordt ieder, Jood of heiden, die
40 gelooft in Jezus Christus, gerechtvaardigd door Hèm. Maar

1) Jesaja 55 : 3.
2) Psalm 16 : 10.
3) Paulus bewijst hier uit de profetie op dezelfde wijze als Petrus op de Pinksterdag, dat Jezus, de Opgestane uit de doden, de Christus is, 2 : 25-32.

geeft u dan ook in geloof aan Jezus Christus gewonnen, ziet toe, dat u niet overkome, wat in de profeten zo ernstig-dreigend gezegd is:

41 Ziet, verachters, en verwondert u en verdwijnt; want Ik werk een werk in uw dagen, een werk, dat gij voorzeker niet zult geloven, als iemand het u verhaalt [1]).

Laat u door deze profetie gezeggen, dat Gods oordeel over hen, die aan Zijn oproep om te geloven geen gehoor geven, zwaar is. Zó zwaar, dat gij u er over verwonderen zult in ontzetting. Laat deze waarschuwing van Gods Woord u dringen te geloven in de Messias Jezus!"

42 Deze schriftuurlijke en diep-ernstige prediking maakte een gunstige indruk op de aanwezigen. Toen Paulus en Barnabas naar buiten gingen, verzochten de hoorders hun dan ook, terwijl zij op het plein vóór de synagoge stonden, om tegen de volgende sabbat weer voor hen op te treden en nog eens een dergelijke prediking te houden. Wel een be-
43 wijs, dat het woord van Paulus was ingeslagen. Nadat nu de synagoge-menigte naar alle kanten uiteenging, liepen velen van hen, zowel Joden als vereerders van God, proselyten, met Paulus en Barnabas mee. Dezen waren door de genade-prediking dieper geraakt dan de rest. Paulus en Barnabas spraken dan ook onder het naar huis gaan met deze Joden en Jodengenoten door, en drongen er bij hen op aan om de genade Gods, welke zo ruim werd aangeboden, niet te verwerpen, maar te blijven bij het thans aanvankelijk geschonkene.

44 Door heel Antiochië verspreidde zich het gerucht van deze bijzondere predikers, die zo geweldig in de Joodse synagoge hadden gesproken. Op de volgende sabbat kwam dan ook bijna de gehele stad naar de synagoge om het Woord Gods te horen. Het was een onafzienbare menigte, zowel in het synagoge-gebouw als op het plein ervoor. Allen begerig om deze aangrijpende prediking te horen.

45 Dit echter was de Joden lang niet naar de zin. Toen ze daar die brede scharen van heidenen zagen, verdween eensklaps hun aanvankelijk gunstige stemming ten opzichte

---

[1]) Habakuk 1 : 5.

van Paulus en Barnabas. Zij konden het niet zetten, dat de héle stad, al de heidenen naar het Evangelie luisterden. Alsof het Woord Gods niet voor hèn alléén was! Vervuld met nijdige jalouzie, kwamen ze er toe, tegen te spreken hetgeen door Paulus gezegd werd. Bang hun geestelijke prioriteit als Joden te verliezen, zetten ze zich tegen die prediking in. Zelfs durfden ze te lasteren, door wat deze mannen als waarheid Gods brachten, duivelswerk te noemen. Een nieuwe poging van de Satan om, nu het Evangelie van Jezus Christus het oor van het heidendom verkreeg,
46 Christus' zendingswerk te dwarsbomen. Maar 's Heren dienstknechten lieten zich niet door deze duivelse tegenstand opzij dringen. Als geroepenen door de verhoogde Heer zeiden zij met vrijmoedigheid tot die Joden: „Het was nodig, dat eerst tot u, Gods verbondsvolk, het Woord Gods werd gesproken, doch nu gij het van u afstoot en daarmee duidelijk blijk geeft uzelf het eeuwige leven niet waardig
47 te keuren, zie, nu wenden wij ons tot de heidenen. Want zó heeft ons de Here geboden in een woord van de ook door u als gezaghebbend erkende Schrift, waarin van de Messias staat, en dus ook van de door Hem met Zijn Evangelie uitgezondenen geldt:

> Ik heb U gesteld tot een licht der heidenen, opdat Gij tot heil zoudt zijn tot aan het uiterste der aarde" [1]).

48 Toen nu de heidenen dit hoorden, verblijdden zij zich erover, dat het heil van Christus ook voor hèn was, en zij verheerlijkten het Woord Gods, waarin dus ook over hèn geschreven stond en dat ook hùn de zaligheid verzekerde. En allen, die naar Gods verkiezing bestemd waren voor het eeuwige leven, kwamen tot geloof. Door de Evangelie-prediking van Paulus en Barnabas haalde de Here nu uit het heidendom binnen de door Hem van eeuwigheid gekenden.
49 De vruchten der prediking bleven zelfs niet beperkt tot Antiochië, het Woord Gods verbreidde zich door heel de landstreek Pisidië. Zo weinig had de tegenstand der Joden het Evangelie in zijn loop kunnen belemmeren.
50 Hoe meer het Evangelie echter gehoor vond, des te feller werd de Joodse haat. Nu hun tegenspraak en laste-

---

1) Jesaja 49 : 6.

ring niet het gewenste gevolg had gehad, stookten de Joden vrouwen uit de aanzienlijke stand, die met de Joodse godsdienst meeleefden, op, en door haar bemiddeling de voornaamsten der stad, de overheidspersonen. Zo wisten ze gedaan te krijgen, dat er van de kant van het volk een vervolging tegen Paulus en Barnabas ontstond [1]) en dat dezen tenslotte door de machthebbers als onruststokers uit hun gebied werden uitgezet.

51 De zendelingen vertrokken echter maar niet zonder meer, doch zoals Christus bevolen had om dáár, waar men Zijn boodschappers niet ontving en Zijn vrede niet wilde aannemen, elke gemeenschap te verbreken, zó schudden zij het stof van hun voeten af als een veroordeling tegen hen [2]). Door deze ceremonie werd duidelijk weergegeven, dat de Joden nu aan hun lot werden overgelaten. Zelfs geen stofje wilde men van die stad meedragen. Paulus en Barnabas gingen nu verderop naar de stad Iconium.

52 Men zou kunnen denken, dat de gelovigen in Antiochië na het vertrek van hun leiders in zak en as zaten, gedrukt door de vervolging, maar het tegendeel was het geval: de discipelen werden vervuld met blijdschap. De Heilige Geest werkte zó krachtig in de gemeente, dat men niettegenstaande tegenstand en verzet en uitdrijving der predikers zich tòch verblijdde. De blijdschap des geloofs.

De Joden aan hun lot overgelaten, de tot geloof gekomen heidenen vervuld met de Heilige Geest — zo werd de kerk almeer van Joodse gemeente tot wereldkerk.

Naar Iconium, Lystra en Derbe. 14 : 1-20.

14 : 1 Ook in Iconium gingen Paulus en Barnabas naar déze methode te werk: eerst in de synagoge voor de Joden en Godvererende Grieken het Evangelie van Jezus Christus verkondigen. Zij spraken er zó, dat een grote menigte,
2 zowel van Joden als van Grieken, tot geloof kwam. Ook hier echter kwam evenals in Antiochië het Jodendom in het geweer. Die Joden, die aan de predikers van het Evan-

---

1) 2 Timotheüs 3 : 11.
2) Mattheüs 10 : 14.

gelie geen gehoor gaven, trachtten de heidenen tegen de voor Christus gewonnenen op te hitsen. Aanvankelijk gelukte hun dit maar al te goed. Zij wisten de gemoederen der heidenen te prikkelen en bitter tegen de broeders te
3 stemmen. Toch kon er door Paulus en Barnabas voorlopig nog rustig doorgewerkt worden. Zij brachten in deze stad geruime tijd door, niet in het minst afgeschrikt door de felle Joodse tegenstand, maar in vertrouwen op de Here vrijmoedig het Evangelie predikend. God Zelf deed op duidelijke wijze blijken, dat het woord, dat zij spraken, *Zijn* Woord was, het Woord Zijner genade. Dit getuigenis gaf God, doordat Hij door de hand van de predikers opmerkelijke tekenen en ongehoorde wonderen deed geschieden.
4 Die wonderen hadden sommige bewoners der stad toch wel iets te zeggen. Aan de ene kant hoorde men van deze predikers niets dan kwaad, maar aan de andere kant: deze ongewone krachtsdaden! Zo ontstond er onenigheid onder het volk in de stad: sommigen waren voor de Joden, ande-
5 ren voor de apostelen. Dit verdeeld zijn in twee partijen bracht allerlei relletjes teweeg. Tenslotte kwam er een grote, goed voorbereide oploop van heidenen en Joden, welke bedoelde de werkzaamheid van die van buitenaf gekomen predikers, die de rust in de stad waren komen verstoren, voorgoed te beëindigen. De overheid stond er wel achter, daar deze met lede ogen die verdeeldheid der bevolking en de onrust der stad aanzag. Men was van plan de apostelen te mishandelen en met stenen te gooien.
6 Paulus en Silas overwogen de critieke toestand: een opgehitste volksmassa, terwijl ze niet meer konden rekenen op de bescherming van de kant van de overheid. Niet uit lafheid of vrees, maar omdat zij begrepen, dat in deze situatie verdere prediking in Iconium onmogelijk was, besloten zij de wijk te nemen naar de steden van het landschap Lycaonië, Lystra en Derbe, en de omgeving daar-
7 van [1]). Hier aangekomen, verkondigden zij er een tijdlang het Evangelie.

---

[1]) Deze vlucht is ook geheel in overeenstemming met dit woord van Jezus: Wanneer men u vervolgt in de ene stad, vlucht naar de andere, Mattheüs 10 : 23.

8 Nu woonde te Lystra [1]) een man, die geen macht had
over zijn voeten, daar hij verlamd was van de schoot zijner
9 moeder aan; hij had dus nooit kunnen lopen. Wanneer
Paulus en Silas het Evangelie spraken, was deze man één
en al oor. Het Woord vond blijkbaar bij hem goede ingang.
Paulus merkte dit op, keek de verlamde scherp aan en zag,
doordat de Here het hem te zien gaf, dat deze man geloof
10 had om genezen te worden. Toen zei Paulus met luider
stem, opdat de mensen in 't rond het allen maar zouden
horen: „Ga recht op uw voeten staan!" En hij, die nog
nooit gestaan en nooit lopen geleerd had, sprong overeind
11 en liep heen en weer! Toen de aanwezige scharen zagen wat
Paulus gedaan had, verhieven zij hun stem en zeiden in
hun volkstaal, welke de zendelingen niet verstonden: „De
goden zelf zijn, in mensengedaante, tot ons neergedaald!"
12 Barnabas noemden zij Zeus, de oppergod, en Paulus Her-
mes, de bode der goden, omdat hij het was, die het woord
13 voerde [2]). En daar was ook een priester van Zeus-voor-de
stad [3]). Hij kwam aan met stieren en kransen om bij het
poortgebouw aan deze uit de hemel neergedaalde goden
een offer te brengen, alles in volkomen overeenstemming
14 met de volksmenigte. Toen de apostelen Paulus en Barna-
bas, die eerst niet geweten hebben waarvoor men hen aan-
zag — zij hadden die Lycaonische taal immers niet ver-
staan —, nu hoorden wat er gebeuren zou, scheurden zij
als teken van afgrijzen voor dit afgodische bedrijf hun man-

---

1) Lystra lag terzijde van de grote Klein-Aziatische verkeersweg. Er was dan ook zo goed als geen handel. Daarom zullen er wel bijna geen Joden hebben gewoond. Van een synagoge wordt door Lucas dan ook geen gewag gemaakt. Er lag een Romeins garnizoen. De bevolking bestond uit de echte Lycaoniërs en de later ingekomen Grieken en Romeinen. Er werd dan ook naast het Grieks Lycaonisch gesproken, vs 11.

2) Vele heidenen denken dat de hoogste God te verheven is om ook maar iets te doen of te zeggen. Alleen de lagere goden zijn werkende goden. Daarom stelden ze Barnabas boven Paulus.

3) Ter bescherming van Lystra was vlak buiten de stad op het plein vóór de stadspoort een tempel ter ere van Zeus gebouwd. Zo ontving deze god de naam Zeus-voor-de-stad. Waarschijnlijk heeft de verlamde bij deze poort gezeten, de gewone plaats voor dergelijke stakkers, die door bedelen in hun levensonderhoud moesten voorzien, cf. Hand. 3 : 2. Op deze drukke plaats, vlak bij de heidense eredienst, heeft Paulus dan gepredikt.

tels, en sprongen naar voren midden tussen de schare om
ze maar af te houden van dit schrikkelijk heidense gedoe,
15 en riepen zo hard ze konden, opdat in het rumoer allen het
maar zouden verstaan: „Mannen, wat doet gij daar? Dat is
eenvoudig dwaasheid! Ook wij zijn maar zwakke mensen
zoals gij, dus helemaal geen goden. Maar bovendien, wij
zijn juist naar hier gekomen om u te verkondigen, dat gij
u van dit ijdel bedrijf, van deze dode afgoden moet beke-
ren tot de levende God, Die de hemel, de aarde, de zee en
al wat er in is, gemaakt heeft. Die afgoden zijn ijdel, zij
leven en werken en helpen niet, maar God is het, Die leeft
16 en leven geeft, de Schepper en Leider van alle ding. Hij,
de grote Wereld-leider, moge ten tijde der geslachten, die
achter ons liggen, alle heidense volken, ook u, Lycaoniërs,
op hun eigen wegen hebben laten gaan zonder Zich aan hen
17 bijzònder bekend te maken, tòch heeft Hij Zich in al die
tijden niet onbetuigd gelaten, Zich wel aan hen geopen-
baard, namelijk doordat Hij allerlei natuurlijke weldaden
gaf, waardoor het leven eerst mogelijk was, doordat Hij
van de hemel regen en vruchtbare tijden gaf, en zo aan uw
harten overvloed van spijs en vrolijkheid schonk. Dat was
alles van Hèm, de levende God, de Schepper en Onderhou-
der van alles en allen!"

18 Hoewel Paulus en Barnabas zo spraken, met klem van
woorden deze heidenen van hun afgodische geloof tracht-
ten af te brengen, konden zij de in bijgelovigheid verstrik-
te scharen maar ternauwernood weerhouden om hun, die
ze als goden zagen, offers te brengen.

19 Deze volksstemming sloeg vrij plotseling in haar te-
gendeel om. Er kwamen toch Joden uit Antiochië en Icon-
ium naar Lystra, om ook hier het werk der Evangelie-ver-
kondigers onmogelijk te maken. Zij zouden die mannen,
die ze uit hùn steden hadden weten weg te werken, óveral
waar ze maar voet aan wal probeerden te krijgen, de voet
dwars zetten! Zelfs een tocht naar Lystra vanuit het verafgelegen Antiochië was hun daartoe niet te veel. Het viel hun niet moeilijk om hier de scharen om te praten, zodat men Paulus, die men eerst voor een god hield, nu als een grote bedrieger te lijf ging. Men stenigde hem en sleepte hem daarna de stad uit, in de mening dat hij dood was.

20 De discipelen [1]), die de steniging wel hebben moeten aanzien, begaven zich naderhand naar het veld buiten de stad om het daar liggende lichaam van Paulus te begraven. Doch toen zij om hem heen gingen staan, bemerkten ze, dat hij nog leefde. En toen gebeurde daar ineens het wonder, dat de bijna vernietigde apostel opstond, en alsof hem door de steniging geen enkel letsel getroffen had, de stad binnen ging! Zózeer had de Here hem wonderbaar bekrachtigd, dat hij de volgende dag weer op reis kon gaan en het werk voortzetten. Hij vertrok met Barnabas naar Derbe.

De terugtocht naar de zendende kerk van Antiochië.
14 : 21-28.

14 : 21 Ook de stad Derbe werd het Evangelie gebracht. De Here zegende het werk van Paulus en Barnabas hier bijzonder, zodat er een aanzienlijk aantal discipelen gemaakt werd. Van Derbe gingen de zendingsmannen terug naar de gevaarlijke steden Lystra, Iconium en Antiochië. Al waren ze er uit geworpen, ze moesten er noodzakelijk weer naar terug, daar de gemeenten in die steden nog heel wat nazorg nodig hadden. Men had er zich wel aanvankelijk aan de Here Jezus toevertrouwd, maar nu moest dat geloof opbloeien, en vooral in de verdrukkingen, die in deze steden
22 van de kant van de Joden dreigden, staande blijven. Paulus en Barnabas reisden dan ook naar deze plaatsen terug met het doel de zielen der discipelen te bemoedigen en hen te vermanen om, koste wat het kost, bij het geloof te blijven. Ze bonden er de broeders op het hart goed te verstaan, dat wij — zij zelf daarbij ingesloten, elke discipel zonder uitzondering — door vele verdrukkingen heen het Koninkrijk Gods moeten binnengaan; dat dit niet anders kàn, omdat het naar Gods wil de gewone weg voor de Zijnen is, dat door middel van verdrukkingen zij al beter onderdanen van Hem worden en de schatten van Zijn
23 Koninkrijk al beter leren waarderen. Ook gaven ze ter

---

[1]) De arbeid in Lystra is dus niet tevergeefs geweest. Er is ook daar een gemeente ontstaan, cf. 16 : 1 v.

betere verzorging en versterking der leden aan de gemeenten een organisatie door voor hen in elke gemeente oudsten aan te wijzen [1]). Deze ouderlingen zouden voortaan moeten voorgaan in de dienst des Woords en moeten toezien op geloof en wandel der gemeenteleden [2]). Daarna baden en vastten zij met de gemeenten en bevalen de broeders, die leefden temidden van de gevaren der heidense afgoderij en van de bedreiging der Joden, aan in de hoede van Hem, in Wien ze geloofd hadden en aan Wien ze tot nu toe trouw waren gebleven.

24 Langs dezelfde weg als op de heenreis vertrokken de zendelingen weer. Na een tocht door Pisidië kwamen ze in
25 Pamphylië, waar ze nú ook in Perge het Woord verkondigden [3]). Van hier trokken ze naar de havenplaats Attalia,
26 waar ze zich inscheepten naar Antiochië, de plaats waar ze door de kerk aan de genade Gods waren opgedragen voor het zendingswerk in de heidenwereld. Nu, die genade Gods had hen bijgestaan, zodat zij het voorgenomen werk vol-
27 bracht hadden. Spoedig na aankomst riepen zij een gemeentevergadering bijeen en gaven er verslag van al wat God met en door hen gedaan had, en dat Hij in de brede heidenwereld ook voor de heidenen de deur tot het geloof had geopend!

28 Niet dadelijk gingen ze weer op reis; ze bleven eerst geruime tijd te Antiochië om er de gemeenschap der broeders te genieten en weer nieuwe krachten op te doen.

De kerkelijke vergadering te Jeruzalem. 15 : 1-34.

15 : 1 In de gemeente van Antiochië ontstonden verwikkelingen, waardoor de eenheid en algemeenheid der Christelijke kerk bedreigd werd. Er waren toch uit Judea enige Jodenchristenen gekomen, die het allerminst eens waren met de door Paulus en Barnabas gevolgde praktijk om

---

1) Een andere vertaling luidt: Nadat zij hen in elke kerk ouderlingen hadden laten kiezen. Het zal in elk geval wel zó gebeurd zijn, dat de gemeenten meewerkten in het aanstellen van de ambtsdragers, hoewel Paulus en Barnabas in deze de leiding hadden.

2) Titus 1 : 9.

3) Deze stad waren ze op de heenreis alleen maar doorgetrokken, zonder er te werken, 13 : 13 v.

heidenen, die tot het geloof in Jezus Christus gekomen waren, zonder meer in de Christelijke kerk op te nemen. Dezen zouden volgens hen eerst besneden moeten worden, en ook zou men hen moeten binden aan de Mozaïsche ceremoniële wetten. Zij traden tegenover de broeders in Antiochië als leraars op door tot de heidenchristenen te zeggen: „Indien gij u niet besnijden laat naar het gebruik van Mozes, kunt gij niet behouden worden". Zij stelden dus het lidmaatschap van de kerk van Christus en de zaligheid mee afhankelijk van het besneden-zijn en het daardoor ge-
2 incorporeerd zijn in het Joodse volk. Paulus en Silas verzetten zich met kracht tegen deze zienswijze. Zij gingen in een twistgesprek met deze leraars heftig tegen hen tekeer, omdat zij in hun leer maar niet alleen een veroordeling zagen van de tot nu toe door hen in het zendingswerk gevolgde praktijk, maar bovenal een aanranding van de algenoegzaamheid van het werk van Christus, een tekort doen aan het „door genade alleen". Zeiden die predikers uit Judea, dat de besnijdenis als verbondsteken, waardoor men Israël, het volk Gods, werd ingelijfd, niet buiten werking was gesteld, Paulus en Barnabas kwamen er principiëel en met alle kracht tegen op, dat men de heidenen de eis zou stellen zich te laten besnijden omdat zij zó eerst via Israël tot de gemeente van Christus zouden kunnen behoren.

Nu de meningen op dit zeer ingrijpende punt vierkant tegenover elkaar stonden, besloot de gemeente van Antiochië deze kwestie ter beslissing aan de apostelen en ouderlingen te Jeruzalem voor te leggen. Daartoe vaardigden zij Paulus en Barnabas en nog enkelen uit hun kring naar die stad af. De beide zendingsmannen mogen sterk op hun stuk gestaan hebben tegenover de leraars der besnijdenis en principiëel van geen wijken hebben willen weten, zij waren desniettemin om het hoge belang van de eenheid der kerk bereid tot overleg, en begaven zich dus naar aanleiding van het geschil als afgevaardigden van Antiochië op reis naar de ambtsdragers in Jeruzalem [1]).

---

[1]) In Galaten 2 : 1-10 gaat het over deze zelfde zaak. Paulus deelt daar mede, dat hij zich deze afvaardiging heeft laten welgevallen, omdat hij in dezen een openbaring had ontvangen. Uit dit Schriftgedeelte blijkt ook, dat Titus behoorde tot de „enigen van hen" uit Hand. 15 : 2.

3 Heel de gemeente leefde intens met deze zaak mee. Men begreep, dat alles in het werk gesteld moest worden om in dezen tot een gemeenschappelijk standpunt te komen. Toen de afgevaardigden dan ook afreisden voor hun lange tocht naar Jeruzalem, was die reis door de broeders van Antiochië terdege voorbereid, werden de vertrekkenden van al het nodige voorzien, en deed men hen uitgeleide. Het was één en al meeleven.

Paulus en Barnabas en de andere broeders reisden door Phoenicië en Samaria, waar in de daar gevestigde gemeenten van vooral Jodenchristenen door de beide zendingsmannen het verhaal werd gegeven van de bekering der heidenen. Dit bereidde al de broeders in die gemeenten grote blijdschap. Wel een bewijs, dat de mening van die wettische Joods-christelijke leraars nog niet veel aanhang had gevonden.

4 Te Jeruzalem aangekomen, werden de afgevaardigden van Antiochië door de gemeente, de apostelen en de oudsten broederlijk ontvangen. Op een gemeentevergadering gaven Paulus en Barnabas een brede uiteenzetting van de grote dingen, welke God door hen gedaan had, hoe Hij door de Evangeliepredikingk ook de heidenen tot het geloof had geroepen en ook hun de Heilige Geest had gegeven.

5 Ook hier in Jeruzalem echter kwam hetzelfde verzet naar voren als in Antiochië. Nu van de kant van mensen uit de partij der Farizeeërs, die tot het geloof gekomen waren. Toen dezen hoorden, dat bekeerde heidenen maar zo zonder meer tot de Christelijke kerk waren toegelaten, kwamen zij in actie en zeiden kort en krachtig, dat men hen moest besnijden en aan deze voor Christus gewonnenen moest gebieden de wet van Mozes te onderhouden.

6 Om heel deze aangelegenheid nu van alle kanten te bekijken en tot een conclusie in dezen te komen, belegden de apostelen en ouderlingen een vergadering. Bij de beraadslagingen was de gemeente wel tegenwoordig, maar het waren de ambtsdragers, die op deze officiële kerkelijke vergadering deze zaak behandelden en tot een beslissing
7 kwamen. In de discussie bleek eerst veel verschil van mening. Maar midden in dat heftige geredetwist stond Petrus op en zei:

„Mannen broeders, gij weet, dat God van de aanvang
der gemeente-ontwikkeling af, toen deze vraag voor het
eerst aanhangig werd, mij onder u heeft uitgekozen en door
een visioen geroepen, opdat door mijn mond de heidenen,
Cornelius en de zijnen, het heil van het Evangelie zouden
8 horen en tot het geloof komen. En God, Die de *harten*
kent, heeft als in een openlijke verklaring aan hen getuige-
nis gegeven, doordat Hij hun, heidenen, op dezelfde wijze
9 als aan ons, Joden, de Heilige Geest schonk, zonder ook
maar in enig opzicht onderscheid te maken tussen ons en
hen, en doordat Hij door het *gelóóf* hun harten reinigde.
Door de feiten zelf, zowel door die Geestesgave van het
spreken in tongen — wat voor allen waarneembaar is ge-
weest — als door Gods werk in hun harten — waarvan ik
in de naam des Heren u mededeling doe — heeft God Zelf
deze zaak reeds tot een beslissing gebracht. *Niet* doordat ze
besneden zijn, maar doordat God hun de Geest gaf, zijn zij
volwaardige leden van Christus' kerk; *niet* door het houden
van de ceremoniële wet, maar door het geloof heeft God
10 hun harten gereinigd. Nu dan, als God Zelf zo duidelijk
door de feiten heeft gesproken, wat stelt gij Hem op de
proef door eens te zien, hoe lang Hij het verdragen zal, dat
gij tegen Zijn duidelijke wil ingaat; waarom verzoekt gij
Hem zo, door een juk van wettelijke bepalingen op de hals
der discipelen te leggen, welk juk noch onze vaderen, noch
wij hebben kunnen torsen, maar dat ons schrijnend scherp
deed gevoelen, dat wij op die wijze niet kònden zalig wor-
11 den? Neen, broeders, niet door de besnijdenis en niet door
wetsonderhouding, maar door de genade van de Here Jezus
geloven wij behouden te worden, wij, Joden, op precies de-
zelfde wijze als zij, de heidenen".
12 Na deze woorden van Petrus zwegen al de aanwezigen,
daar zij tegen het door hem gezegde niets konden inbren-
gen. Zij moesten toegeven, dat het de Here Zelf was, Die
door de klare taal der feiten de nu onder hen aanhangige
vraag reeds had opgelost; dat Paulus en Barnabas dus gelijk
en de Joodse wetspredikers ongelijk hadden; dat de besnij-
denis en het onderhouden der ceremoniële wet niet als iets
noodzakelijks mocht worden gezien voor heidenchristenen.
Nu gingen, ter bevestiging van wat Petrus gezegd had,

eerst Barnabas, die in de kring der Jeruzalemse gemeente
een invloedrijk man was, en ook Paulus vertellen welke
opmerkelijke tekenen en machtige wonderen God onder de
13 heidenen door hen had gedaan. Nadat zij van dit alles een
breed verhaal gegeven hadden, nam Jacobus, de broeder
van Jezus, een der voornaamste leiders van de gemeente te
Jeruzalem, het woord en zei:
14 „Mannen broeders, hoort naar mij! Simeon heeft uit-
eengezet, hoe God van meet aan er op bedacht geweest is
om uit de heidense volken een volk voor de verheerlijking
van Zijn naam te vergaderen. Ik beaam ten volle wat hij
15 gezegd heeft. Hiermee stemmen dan ook geheel overeen de
woorden der profeten, gelijk bijvoorbeeld geschreven
staat:
16-18 Daarna zal Ik wederkeren en de vervallen hut
van David weder opbouwen, en wat daarvan is inge-
stort, zal Ik weder opbouwen, en Ik zal haar weder
oprichten, opdat het overige deel der mensen de Here
zoeke, en alle heidenen, over welke Mijn naam is uit-
geroepen [1]), spreekt de Here, Die deze dingen doet,
welke van eeuwigheid bekend zijn [2]).
Omdat nu wat Petrus gezegd heeft en ook wat Barna-
bas en Paulus ons verhaald hebben overtuigend is, en om-
dat uit de door mij aangehaalde en vele andere dergelijke
Schriftwoorden duidelijk blijkt, dat God Zich in de Mes-
siaanse tijd ook zal ontfermen over de heidenen, zodat niet
slechts Joden, maar ook het overige deel der mensheid de
19 Here zal zoeken, daarom ben ik van oordeel en leg dat als
een voorstel in uw midden neer, in de eerste plaats, dat
men hen, die zich uit de heidenen tot God bekeren, niet
verder moet lastig vallen, van hen niet moet vorderen het
besneden worden en het houden van Joodse wettelijke be-
20 palingen, maar dat men wel — en dat in de tweede plaats
—, om enigszins tegemoet te komen aan de bezwaren der
Jodenchristenen, hun moet aanschrijven, dat ze zich van
enkele zaken, die ons, Joden, zeer tegen de borst stuiten,

---

1) Een eigenaardige uitdrukking. Wellicht is bedoeld er mee aan te geven, dat God, Die alle dingen geschapen heeft tot Zijn eer, ook over de heidenen als over Zijn eigendom Zijn naam heeft uitgeroepen.
2) Amos 9 : 11 v.

hebben te onthouden, en wel van deze vier dingen: van wat door de afgoden bezoedeld is, namelijk van het offervlees, dat eerst aan de goden is gewijd en daarna gewoon op de markt verkocht wordt; van allerlei onzedelijke praktijken, waarin de vroegere heidenen nog geen hoererij en geen zonde zien, maar die het toch wel zijn; van het eten van het verstikte, de niet leeggebloede dieren; en van het drinken van het warme bloed. Om als Joden- en heidenchristenen in één kerk samen te verkeren zonder elkaar te prikkelen, zullen we het van onze broeders, die uit het heidendom gekomen zijn, moeten eisen om zich van deze dingen, die ons, Joden, zulk een afkeer inboezemen, voorgoed te onthouden. Maar vèrder mogen we mijns inziens niet gaan. Principiëel sta ik dus aan de kant van Barnabas en Paulus, niet aan de zijde van de oud-Farizeeërs onder ons, maar om nu te voorkomen, dat de Joden zich stoten aan de leefwijze der heidenchristelijke broeders, zou ik hun deze vier voorschriften als practische leefregels op het hart willen bin-
21 den. Dit lijkt mij hierom zo bijzonder nodig, omdat zo goed als overal in de heidenwereld Joden wonen, die naar de wet van Mozes leven. Nietwaar, Mozes heeft van ouds in elke belangrijke stad in de wereld zijn verkondigers in de synagogen, wanneer hij van sabbat tot sabbat voorgelezen wordt. Om nu die Joden niet onnodig kopschuw te maken voor het Evangelie, en ook om de reeds tot Christus bekeerde Joden, die voor die inzettingen van Mozes nog zo gevoelig zijn, niet te ergeren, doe ik dit voorstel".

22 Dit woord van Jacobus, die ook bij de meer wettisch gezinde broeders in hoog aanzien stond, vond algemene bijval. De apostelen en ouderlingen besloten dan ook, nadat de gehele gemeente haar instemming ermee betuigd had, mannen uit hun midden te kiezen, en dezen met Paulus en Barnabas naar Antiochië te zenden. Gekozen werden de volgende leden der vergadering: Judas, genaamd Barsabbas, en Silas, mannen van aanzien onder de broeders.
23 Het beslotene werd in een brief in het kort aan de gemeente van Antiochië meegedeeld, welk schrijven door bemiddeling der afgevaardigden zou worden overgebracht en door hen verder mondeling moest worden toegelicht. Deze brief luidde aldus:

„De apostelen en ouderlingen groeten als broeders de broeders uit de heidenen in Antiochië, Syrië en Cilicië [1]).
24 Aangezien wij gehoord hebben, dat enigen uit ons midden u met hun woorden hebben verontrust, uw zielen in verwarring brengende, hoewel wij hun in dezen geen enkele op-
25 dracht gegeven hadden, hebben wij eenstemmig besloten mannen te kiezen om die tot u te zenden met de zozeer
26 door ons geliefden, Barnabas en Paulus, mensen die hun leven over gehad hebben voor de naam en de zaak van de Here Jezus. Tussen hen en ons is dan ook niet het minste
27 verschil van gevoelen. Wij hebben dan Judas en Silas gezonden, die zelf ook mondeling hetzelfde te uwer kennis zullen brengen. Zij hebben dus volmacht van ons om u wat door ons besloten is toe te lichten en op het hart te binden.
28 Want het heeft niet maar alleen ons, maar de Heilige Geest en dáárom ook ons, die Zijn leiding gevolgd zijn, goed gedacht, u beslist geen meerdere last op te leggen dan deze noodzakelijke dingen, welke ge dus niet moogt veronacht-
29 zamen: onthouding van vlees, dat aan de afgoden geofferd is, van bloed, van het verstikte, en van hoererij. Indien gij u hiervoor wacht, zult gij wel doen. Vaartwel!"
30 Paulus en Barnabas, volkomen in het gelijk gesteld en gerehabiliteerd, konden nu weer vertrekken. Nadat de Jeruzalemse gemeente afscheid van hen genomen had, kwamen zij enige tijd later met Judas en Silas in Antiochië aan. Hier riepen zij een gemeentevergadering bijeen, waar de gevolmachtigden der apostelen en ouderlingen de brief
31 overlegden. Toen deze door een der ambtsdragers voorgelezen was, en men het te Jeruzalem beslotene hoorde, bracht dit grote vreugde teweeg. Men ademde op en werd bemoedigd. Dus Paulus en Barnabas in het gelijk gesteld! Allen, zowel Joden- als heidenchristenen stemden in met het beslotene. Zo kwam er een eind aan de verwikkelingen en was het dreigend gevaar van verdeeldheid tussen Joden-
32 christenen en heidenchristenen bezworen. Judas en Silas, die ook profeten waren, lichtten niet maar alleen het te Jeruzalem beslotene toe, maar bemoedigden en versterk-

---

1) In Syrië en Cilicië hebben de wettisch-gezinde Jodenchristenen zich dus ook geroerd, zodat ook daar moeilijkheden waren ontstaan.

33 ten ook de broeders met vele woorden. Nadat ze geruime tijd in het midden der gemeente vertoefd hadden, werden ze door de broeders van hun speciale taak om het besluit der kerkelijke vergadering toe te lichten, ontslagen en teruggezonden naar degenen, die hun tot deze taak opdracht hadden gegeven. Dit ontslag geschiedde met de vredegroet als bewijs, dat alles naar aller bevrediging was verlopen.
34 Silas echter besloot in Antiochië te blijven [1]).

Begin van de tweede zendingsreis. 15 : 35—16 : 10.

15 : 35 Nu de gemoederen in Antiochië weer tot rust waren gekomen, volgde er een tijd van bloeiend gemeenteleven. Paulus en Barnabas onderwezen met vele anderen de gemeente met vrucht en verkondigden er de blijde boodschap
36 des Heren. Hoe heerlijk en zegenrijk deze arbeid echter ook was, Paulus wist, dat hij geroepen was het Evangelie in de volkerenwereld te brengen, en daarom zei hij na verloop van korte tijd tot Barnabas: „Laten wij toch terugkeren tot ons zendingswerk en een bezoek brengen aan onze broeders in iedere stad, waar wij op onze vorige reis het Woord des Heren verkondigd hebben, om te zien hoe zij het in hun
37 moeilijke omgeving maken". Barnabas ging hiermee geheel accoord. Hij wilde ook Johannes, genaamd Marcus, die een gedeelte van de eerste reis meegemaakt had, weer
38 meenemen. Dit voorstel vond bij Paulus echter heftig verzet. Wat het zendingswerk betrof achtte hij Marcus een mislukking. En wat de zachtmoedige Barnabas ook zei en hoe krachtig hij het ook voor zijn neef [2]) opnam, Paulus bleef van oordeel, dat men niet „zo iemand" moest meenemen, die hen na Pamphilië, toen het het zware binnenland van het heidendom inging, in de steek had gelaten en zich, toen de eigenlijke moeilijkheden begonnen, niet met hen tot het werk had begeven. Daar hij slechts het belang van de arbeid

---

1) Vers 34 komt in de beste handschriften niet voor. Men denkt, dat het een in de tekst gemaakte kanttekening is van iemand, die uit vers 40 afleidde, dat Silas dus in Antiochië moet zijn gebleven. Sommige handschriften lezen: Maar Silas besloot op hen te wachten (de bedoeling is dan: om straks met hen op een zendingstocht mee te gaan); andere: Maar Silas besloot daar te blijven.

2) Coloss. 4 : 10.

zag, kon Paulus niet anders dan in dezen op zijn stuk blijven staan, terwijl Barnabas ook oog had voor de belangen
39 van Marcus. Helaas ontstond er om deze kwestie een verbittering tussen beide zendingsmannen en vielen er scherpe woorden. Deze geprikkeldheid ging zo diep, dat er een scheiding tussen beiden kwam. Zij, die in de zendingsarbeid zo prachtig hadden samengewerkt, een pracht van een team vormden, gingen nu ieder apart op reis. Barnabas
40 voer, terwijl hij Marcus meenam, naar Cyprus [1]). Maar Paulus koos zich als medewerker Silas, en ging op reis na in een officiële samenkomst door de broeders aan de genade des Heren te zijn opgedragen. Nu de gemeente voortaan niets meer voor hem kon doen, betrouwde ze hem voor de zware en gevaarlijke arbeid in het heidenland toe aan de
41 genadige hoede des Heren. De apostel ging over land en trok door Syrië en Cilicië. Hier waren reeds vroeger gemeenten ontstaan, welke nu door hem versterkt werden in het geloof en geholpen in de opbouw van het kerkelijk leven. Daar ook aan deze gemeenten de brief van de kerkelijke vergadering te Jeruzalem was gericht [2]), lichtte hij dit besluit nu mondeling toe.

16 : 1 Al verder trekkend kwam Paulus in Derbe en Lystra, in welke plaatsen op de eerste zendingsreis gemeenten waren gesticht. In Lystra vond iets belangrijks plaats. Want zie, er was daar een zeker discipel, met name Timotheüs. Zijn moeder was een Christin-geworden Jodin [3]), maar helaas getrouwd met een heiden. Deze Griekse vader had niet toe-
2 gestaan, dat zijn kind gedoopt werd. Deze Timotheüs nu stond als een trouw Christen en oprecht mens bekend, zodat van hem aan Paulus een goed getuigenis gegeven werd, niet alleen in Lystra, ook door de broeders in het nabij-

---

1) Van het zendingswerk van Barnabas horen we verder niets meer. De verhouding tussen hem en Paulus schijnt later weer in orde te zijn gekomen, 1 Cor. 9 : 6, terwijl Paulus later ook een ander oordeel over Marcus heeft gekregen, Coloss. 4 : 10; 2 Tim. 4 : 11; Filémon : 24.

2) Hand. 15 : 23.

3) Eunice was haar naam, terwijl zijn grootmoeder Loïs heette, 2 Tim. 1 : 5. Deze gelovige vrouwen hadden Timotheüs van kindsbeen af aan in de heilige Schriften onderwezen.

3 gelegen Iconium. Hoewel hij nog zeer jong was [1]), begeerde
Paulus, dat hij als plaatsvervanger van Marcus met hen zou
meetrekken op de zendingsreis. Doch eerst nam hij hem tot
zich en besneed hem. Dit was helemaal niet in strijd met
het besluit van de vergadering te Jeruzalem, daar dit alleen
handelde over het niet mogen opleggen van de besnijdenis
aan *heiden*christenen. Hier was echter een gans ander geval.
Voor de Joden was de besnijdenis van een jongen, die als
geboren uit een Joodse moeder voor Jood gold, noodzake-
lijk, zodat er met Timotheüs volgens hen een verzuim had
plaats gevonden. Nu achtte Paulus zèlf die besnijdenis niet
noodzakelijk, maar hij besneed Timotheüs *te wille van de*
Joden, en wel met het oog hierop, dat Joden, als hij
hen voor het Evangelie zou trachten te winnen, nooit zou-
den kunnen zeggen, dat mee door zijn schuld onder zijn
medewerkers iemand was, die de wet schond, daar hij het
immers maar had laten bestaan, dat Timotheüs onbesneden
bleef, daarmee stilzwijgend eigenlijk goedkeurende, dat de
moeder van Timotheüs, een Jodin, was getrouwd met een
heiden. Het was immers in Lystra en omgeving aan allen
bekend, dat Timotheüs' vader een Griek was. Om nu alle
mogelijke tegenspraak van de Joden op dit punt krachte-
loos te maken, ten dienste van de Evangelie-verbreiding
dus, dáárom besneed Paulus hem. Hij wilde de Joden een
Jood zijn om de Joden te winnen. De man, die met inzet
van al zijn krachten de door sommige Jodenchristenen
noodzakelijk geachte besnijdenis van *heidenen* afwees, kon
tegelijk de besnijdenis van een *Joden*christen als Joods
onderscheidingsteken aanvaarden, vooral indien daardoor
de Evangelieverkondiging onder de Joden werd gedient.
Zó ruim was Paulus, de man, die als er ook maar even aan
de genade van het werk van Christus werd getornd, geen
4 duimbreed week! Dit bleek dan ook wel, toen hij met Silas
en Timotheüs de steden in deze landstreken doortrok.
Overal toch gaven ze de besluiten door, welke op de kerk-
vergadering te Jeruzalem door de apostelen en oudsten
genomen waren, de broeders opwekkend om die in acht te

[1]) Veel later is hij nòg betrekkelijk jong, daar Paulus hem dan schrijft: Niemand schatte u gering om uw jeugdige leeftijd, 1 Timoth. 4 : 12.

nemen, namelijk deze beslissingen, dat de besnijdenis en
het onderhouden van de Mozaïsche wetten niet in het
minst noodzakelijk was om behouden te worden, maar dat
men ter tegemoetkoming aan de Joodse gevoeligheden
zich moest houden aan enkele practische levensregels.
5 De gemeenten dan werden bevestigd in het geloof en
namen dagelijks in zielental toe. Men hield zich aan de
besluiten van Jeruzalem, en daardoor ging het hun gees-
telijk wel. Naast de innerlijke bloei was er ook uitwendige
groei.
6 Paulus met Silas en Timotheüs trokken nu door het
Phrygisch-Galatische land met de bedoeling in de Romeinse
provincie Asia, waar de belangrijke stad Epheze lag, het
Woord te verkondigen, maar door een inspraak van de
Heilige Geest werd hun dit niet toegelaten. De Here
Jezus had een ander doel, en daarom werden zij door de
Heilige Geest verhinderd hùn reisschema uit te voeren.
7 Bij Mysië gekomen, wilden zij naar het Noorden, poogden
ze naar Bithynië, gelegen aan de Zwarte Zee, te reizen,
doch weer trad Jezus, de verheerlijkte Heer, Die leiding gaf
aan Zijn zendingswerk, op, en liet Zijn Heilige Geest hun de
8 tocht naar het Noorden niet toe. Hij dreef hen verder naar
het Westen. Zo trokken ze, gehoorzaam de leiding van
Boven volgend, langs Mysië en kwamen te Troas, in het
uiterste Westen van Klein-Azië aan de zee gelegen.
9 Hier kreeg Paulus 's nachts een gezicht. Hij zag heel
duidelijk aan de overkant van de zee een Macedonisch man
staan. Die man riep hem toe: „Steek over naar Macedonië
10 en help ons!" Terstond begreep Paulus, dat het de Heer
Zelf was, Die hem door deze inwoner van het in nood ver-
kerende Macedonië riep om aan de overzijde van het water
in het cultuurrijke Europa het Evangelie te brengen. Dade-
lijk werden dan ook door ons — ik, Lucas, had mij nu ook
bij hen gevoegd [1]) — pogingen gedaan om een schip te
vinden, dat ons vieren naar de overkant zou brengen. Want
niet alleen Paulus, maar wij allen maakten uit dat visioen
op, dat God ons had geroepen Zijn Woord in Europa te

[1]) Lucas is zeer bescheiden in het meedelen van zijn aandeel in het werk. Alleen aan het „wij" merken we, dat hij er nu bij is.

verkondigen. Daar Paulus met de zijnen van plan was geweest Klein-Azië verder in te trekken, maar God Zelf hem dat verhinderde en ons nu Macedonië als arbeidsterrein duidelijk aanwees, waren het dus geen gewoon-menselijke overleggingen, maar was het zeer klaar Gods wil, waardoor het Evangelie naar Europa kwam.

Paulus te Philippi. 16 : 11-40.

16 : 11 Zo voeren wij dan — namelijk Paulus en zijn drie medearbeiders — de haven van Troas uit. Wij koersten recht op het eiland Samothrace aan en kwamen de volgende dag in
12 Neapolis, de havenplaats van Philippi. Vandaar trokken we naar deze stad. Dit was dus de eerste stad van dit district van Macedonië, waar wij als Evangeliepredikers kwamen en gingen werken. Wij vertoefden er een aantal dagen. Het was een Romeinse kolonie, waar oudgediende soldaten van de Romeinse legioenen zich gevestigd en land van de keizer gekregen hadden. Een bijna geheel Romeinse stad, door Romeinse overheden bestuurd.

We wilden — zoals dit steeds op zijn reizen door Paulus gedaan werd — eerst contact zoeken met de Joden. Echter troffen we niet direct Joden aan; er bevond zich in
13 deze Romeinse kolonie geen synagoge. Toen het sabbat geworden was, gingen we daarom op zoek naar Joden de poort uit, liepen langs de rivier, in de verwachting, dat zich hier bij het water, waar het voor Joodse ceremoniële wassingen een geschikte plek was, wel ergens een gebedsplaats zou bevinden voor de klaarblijkelijk weinige Joden van Philippi. In die verwachting werden we niet helemaal bedrogen. We vonden er ten minste een groepje vrouwen, die op een plek aan de rivier samengekomen waren tot gebed, om zó bij gebrek aan een synagoge en aan voorgangers toch nog in gemeenschappelijk samenzijn de God van Israël te dienen. Nadat wij waren gaan zitten, spraken wij tot haar en verkondigden de blijde boodschap van Jezus Christus.
14 Onder deze vrouwen was er één, een zekere Lydia, een purperverkoopster uit de stad Thyatira [1]), die met meer

[1]) Lydia betekent: de Lydische. Thyatira lag namelijk in Lydië in Klein-Azië.

dan gewone belangstelling toeluisterde. Zij, een heidin, die
de God van Israël vereerde en aan de Joodse eredienst
deelnam, voelde zich veel meer dan die andere vrouwen
door het Evangelie toegesproken. Toen kwam de Here en
opende door de bijzondere werking van Zijn Heilige Geest
haar hart, zodat haar belangstelling overging in een ter
harte nemen, een gelovig aanvaarden van wat door Paulus
15 gezegd werd. Toen kon zij worden gedoopt. Niet alleen zij
echter, ook haar huisgenoten werden na onderricht en ge-
loofsbelijdenis gedoopt. Zij nodigde ons uit om bij haar te
komen logeren gedurende ons verblijf in Philippi, en wel
met deze woorden: „Indien gij van oordeel zijt, dat ik de
Here getrouw ben, neem dan uw intrek in mijn huis". Niet
direct namen wij deze uitnodiging aan. Zeker, door haar te
dopen, hadden wij erkentenis van haar geloofstrouw gege-
ven, maar Paulus was niet gaarne iemand tot last, verdiende
liever zelf zijn levensonderhoud door enig handwerk. Lydia
echter bleef maar aanhouden: Zij met haar ruime huis, die
zich niets behoefde te ontzeggen, kon nu zó ook eens iets
voor de Here en de Evangelie-dienst doen; en zouden we
nu haar dienst in het Evangelie weigeren? Zo oefende ze
sterke aandrang op ons uit. Tenslotte gaven we toe en
namen met ons vieren intrek bij deze vrouw. Zo werd dit
huis het eerste centrum van de Christelijke kerk in Europa.
16 Eens toen wij — zoals we geregeld deden — naar de
gebedsplaats gingen, kwam ons een slavin tegen, die onder
invloed van een boze geest door buikspreken de toekomst
voorspelde. De eigenaars van deze slavin buitten haar be-
zetenheid uit. Door haar waarzeggen bracht zij hun veel
geld in 't laadje. De Boze zelf bracht deze vrouw als zijn
instrument op ons pad om door haar de verbreiding van
17 het Evangelie tegen te gaan. Zij liep Paulus en ons voort-
durend hinderlijk achterna, almaardoor schreeuwend:
„Deze mensen zijn dienstknechten van de allerhoogste God,

Waarschijnlijk heeft men in Philippi deze vreemdelinge Lydia, de Lydische, genoemd, en heeft ze dus ook nog een eigen naam gehad. Zij handelde in met purper geverfde kledingstukken. Als hoofd van een bedrijf genoot ze een zekere welstand, hield slaven. Of ze ook kinderen gehad heeft, is niet bekend. Ze kan òf weduwe òf ongetrouwd geweest zijn.

18 die u de weg tot behoud verkondigen!" Dit nu deed zij vele
dagen lang. De Satan, die er achter stond, wilde, dat de
heidenen in Philippi onze Evangelieprediking en de hâre,
een door een demon bezetene, op één lijn zouden stellen,
en dat er zo vermenging van het Christendom met het hei-
dendom zou ontstaan [1]). Tenslotte verdroot dat hinderlijk
geroep van deze vrouw Paulus. Hij wendde zich naar haar
om en zei tot de geest in haar: „Ik gelast u in de naam van
Jezus Christus van haar uit te gaan!" En op datzelfde ogen-
blik ging de geest uit. Zo overwon Christus de duistere
praktijken van de Boze.

Deze liet het er echter niet bij zitten, maar trachtte nu
op een andere manier de predikers van het Evangelie on-
19 schadelijk te maken. Toen toch de eigenaars van de slavin
zagen, dat nu hun hoop op grote inkomsten voorgoed ver-
keken was, grepen zij Paulus en Silas [2]) en sleurden hen
naar het marktplein, waar de overheid de rechtspraak
20 placht uit te oefenen. Toen ze hen voor deze magistraten
gebracht hadden, spraken ze met geen woord over de eigen-
lijke reden van hun verbolgenheid, maar speculerend op de
trots der Romeinse kolonisten zeiden ze: „Deze mannen
brengen onze stad in rep en roer, Joden als ze zijn, mensen,
21 die altijd en overal onrust verwekken! Zij willen ons zeden
opdringen, welke wij als Romeinen niet mogen aanvaarden
of in praktijk brengen, daar dit immers bij de wet verboden
22 is!" Daar Jodenhaat vrij algemeen was, werd door deze
beschuldigingen ook de volksmassa opgezweept. Het volk
van de straat begon tegen de apostelen samen te scholen.
De hoofdlieden, die recht moesten spreken, waren ook al
door dezelfde haat tegen het Jodendom bezield. Daar het
hun bovendien vooral te doen was om politieke rust, en nu
de volksmenigte met oproer dreigde, maakten zij korte
metten met deze mensen. Zonder de beschuldigden enig
verhoor af te nemen, bevalen zij Paulus en Silas de kleren

---

1) Als men met anderen leest: *een* weg tot behoud, dus een weg naast andere heilswegen, wordt het nog duidelijker, dat de Boze door het roepen van deze vrouw de énige weg, Jezus Christus, betrekkelijk wilde maken, om zo de mensen in Philippi te brengen tot syncretisme.

2) Zij grepen alleen de twee meest vooraanstaande zendelingen. Timotheüs en Lucas werden blijkbaar minder belangrijk geacht.

van het lijf te scheuren en hen met de roede op de blote
23 rug te geselen. Na hun vele slagen te hebben toegediend,
lieten ze hen als staatsgevaarlijke lieden in de gevangenis
werpen. De cipier kreeg het bevel, op deze gevangenen
24 heel bijzonder te letten en hen zorgvuldig te bewaren. Als
een echte Romeinse ambtenaar, die de bevelen van zijn
superieuren stipt opvolgt, zette de bewaarder hen in het
onderste, donkere deel van de gedeeltelijk onder de grond
gebouwde gevangenis en klemde hun voeten nauwkeurig
in het blok vast, zodat van ontsnapping geen sprake was.
25 Half-versuft door de geseling, waardoor hun rug open-
gereten was, hadden Paulus en Silas eerst niet veel besef
van hun omgeving, maar omstreeks middernacht, toen ze
wat bijgekomen waren, baden zij samen en zongen Gods
lof. Vol verbazing luisterden de overige gevangenen naar
deze met bloederige wonden bedekte mensen, die daar in
die nare onderste kerker een lied zongen! Geen klaaglied,
26 maar een lofzang! Dan plotseling kwam er een zware aard-
beving. De gevangenis schudde op haar grondvesten. De
almachtige God werkte hierin, zodat terstond alle deuren
opengingen en de aan de muren bevestigde ketenen van
alle gevangenen losraakten.
27 Het eerste, wat de cipier, uit zijn slaap opgeschrikt,
deed, was naar het gevangenisgebouw snellen om te zien,
hoe het met de gevangenen stond. Daar zag hij tot zijn grote
ontsteltenis de deuren der gevangenis open staan! Toen
trok hij, die immers met zijn leven borg stond voor de be-
waring der gevangenen, zijn zwaard, en was op het punt
zelfmoord te plegen, in de waan, dat alle gevangenen ont-
28 snapt waren. Op dat moment echter riep Paulus met luider
stem: „Sla de hand niet aan uzelf, daar niemand van ons
aan vluchten heeft gedacht, maar wij allen hier op onze
29 plaats zijn!" Dit woord van Paulus bracht de cipier wel tot
bezinning, zodat hij zijn zwaard liet zakken, maar daar het
haast ondenkbaar was, dat bij een open kerker gevangenen
niet gevlucht zouden zijn, liet hij licht brengen, sprong naar
binnen in het donkere kerkerhol om er bij het schijnsel der
flambouwen te inspecteren, of het werkelijk waar was wat
Paulus hem had toegeroepen. Toen hij had geconstateerd,
dat dit wondere inderdaad een feit was, wierp hij zich voor

Paulus en Silas neer, door heel dit geheimzinnig gebeuren bevend over al zijn leden. Het was hem te machtig. Geheel overweldigd, wist hij niet anders te doen dan voor
30 deze wonderdoende mannen neer te vallen. Daarna leidde hij hen naar buiten in de open lucht, en daar zei hij, doordrongen van zijn noodtoestand: „Heren, wat moet ik doen
31 om behouden te worden?" Op die noodkreet uit het hart van een heiden gaven de apostelen aan hem in tegenwoordigheid van zijn huisgenoten, die mee waren komen toelopen, het klare antwoord: „Stel uw vertrouwen op de Here Jezus en ge zult behouden worden, gij en uw huis".
32 En verder spraken ze tot hem en die huisgenoten het
33 Woord Gods, wezen ze hun duidelijk de weg des heils. De gevangenisbewaarder, die met ontvankelijkheid en grote vreugde naar de heilsboodschap luisterde, nam hen, zonder bevelen van zijn superieuren af te wachten, in datzelfde nachtelijke uur mee en wies in een bad hun striemen af, een bewijs van zijn innerlijke vernieuwing door het geloof in de Here Jezus. En hij werd, evenals zijn huisgenoten, gezinsleden en slaven, die ook hun geloof beleden, terstond gedoopt. De Heilige Geest werkte daar in Philippi wel zeer
34 krachtdadig. De magistraten mochten hebben bevolen de gevangenen zorgvuldig in de gevangenis te bewaren, de bekeerde cipier bracht Paulus en Silas nu zijn huis binnen en liet voor hen een maaltijd gereed maken. Zij waren nu zijn broeders in de Heer. Er was bij hem één en al vreugde, dat hij met zijn gehele huis tot het geloof in de enig-ware God gekomen was. 't Werd een feestmaaltijd in die cipierswoning.

Het Evangelie was nu ook gekomen en aanvaard in de Romeinse wereld. De Boze had er alles op gezet het buiten deze heidense kring te houden, de verheerlijkte Heer greep op wondere wijze in en bracht in deze stad van Romeinen een hele groep tot geloof in Hem!

35 Ook de magistraten der stad waren door de aardbeving opgeschrikt. Ze zijn er door tot bezinning gekomen. Zij begrepen nu, dat zij buiten hun boekje waren gegaan met deze predikers zonder enige vorm van proces gegeseld en gevangen gezet te hebben. Toen het dag geworden was,

besloten ze dan ook, zich direct van heel deze zaak te ontdoen. De gerechtsdienaars werden naar de gevangenisdirecteur gezonden om te zeggen: „Laat die mensen vrij".
36 Deze deelde dit bericht mee aan Paulus: „De stadsbestuurders hebben een boodschap gezonden, dat gij met Silas vrijgelaten moet worden; vertrekt dus nu en gaat heen in vrede, u zal niets meer overkomen van de kant van de
37 overheid". Maar daarmee nam Paulus helemaal geen genoegen. Dat zou voor die alle rechtsnormen negérende overheid maar een al te makkelijke manier zijn om van hen af te komen! Zij moesten goed weten, ook terwille van de jonge gemeente in Philippi en van de verdere voortgang van het werk, dat men met het Evangelie en zijn belijders maar niet kon doen wat men wilde. De apostel zei dan ook tot de gerechtsdienaars: „Zij, die u zonden, hebben ons, hoewel wij Romeinen zijn [1]), zonder vorm van proces *in het openbaar* gegeseld en in de gevangenis gezet, en willen zij er ons nu *ongemerkt* uitzetten? Maar zó gaat het niet! Er is geen sprake van, dat wij op die manier met ons laten sollen! Eerst ten overstaan van het publiek ons, Romeinse burgers, de onterende geselstraf geven en nu maar stilletjes van de zaak trachten af te komen zonder enig rechtsherstel.... neen, zo laten we ons toch niet behandelen. Laten zij, die zich in het openbaar aan ons vergrepen hebben, ons nu ook in het openbaar rechtsherstel geven, en dus zelf komen om ons officiëel uit de gevangenis te leiden. Zegt dat maar aan degenen, die u gezonden hebben!"
38 De boden brachten deze woorden van Paulus aan de magistraten over. Toen dezen hoorden, dat die mannen Romeinen waren, sloeg hun de schrik om het hart, bevreesd als ze waren voor de mogelijke gevolgen van hun schenden van het Romeinse recht. Dat kon hun niet maar alleen

---

1) Paulus' vader had het Romeinse burgerrecht reeds, zodat Paulus als zodanig gebóren was, Hand. 22 : 26 v.v. Wellicht heeft zijn vader het als slaaf van een Romein na zijn vrijlating gekregen. Zo deelt tenminste de kerkvader Hieronymus mee. Waar en hoe Silas dit burgerrecht heeft ontvangen, weten we niet. Romeinse burgers hadden vele rechten. Een er van was, dat men hen geen onterende geseling mocht toedienen en niet zonder gerechtelijk onderzoek mocht straffen. Een overheidspersoon, die een dezer rechten negeerde, werd zeer zwaar, zelfs wel met de dood gestraft.

39 hun baan, zelfs hun leven kosten! Ze spoedden zich dan ook naar de gevangenis en verzochten Paulus en Silas heel vriendelijk, of ze er toch alstublieft geen zaak van wilden maken. En toen ze hen publiekelijk de gevangenis uitgeleid hadden, daarmee erkennend, dat ze hen er rechteloos in hadden geworpen, vroegen zij hun — van gebieden was nu bij deze overheidspersonen geen sprake meer — de stad wel te willen verlaten, daar zij allerlei verwikke-
40 lingen vreesden. De zendingsmannen, nu in hun recht en hun eer als Evangeliedienaars hersteld, beloofden niets, maar gingen fier en frank van de gevangenis naar het huis van Lydia. Daar vonden zij de broeders, die verschrikt en verslagen waren over wat de vorige dag gebeurd was. Paulus en Silas bemoedigden hen, door te vertellen, wat er aan heerlijks in de gevangenis was gebeurd en er zo op te wijzen welk een machtige Heer men heeft. Die bemoediging was ook wel nodig in verband met hun mededeling, dat zij nu uit Philippi gingen vertrekken. Zij meenden toch, dat het terwille van de verbreiding van het Evangelie in heel Macedonië beter was in de gegeven omstandigheden niet in Philippi te blijven, doch de moeilijkheden uit de weg te gaan. En dus voldeden Paulus en Silas aan het verzoek der magistraten, en vertrokken zij [1]).

Paulus te Thessalonica en te Berea. 17 : 1-15.

17 : 1 Van Philippi trokken Paulus en Silas langs de bekende Romeinse heirbaan, die dwars door Macedonië naar de Adriatische Zee loopt, over Amphipolis en Apollonia naar de grote havenplaats Thessalonica. In deze belangrijke stad wilden zij hun Evangeliewerk voortzetten, omdat hier een synagoge was, waar de talrijke Joden van deze handels-
2, 3 plaats en haar omgeving te bereiken waren. Zoals Paulus gewoonlijk in een plaats het zendingswerk vanuit de Joodse synagoge begon — door de aanwezigheid van de met de Joodse eredienst meelevende Grieken werd hier ook een

[1]) Timotheüs en Lucas zijn wel in Philippi gebleven en hebben er de arbeid voortgezet. Immers, van Timotheüs lezen we eerst weer in 17 : 14, terwijl Lucas, de schrijver van de Handelingen, die nu zijn verhaal voortzet met te spreken van „zij", het in 20 : 5 pas weer heeft over „wij".

bijzondere gelegenheid geboden de heidenen te bereiken —, ging hij ook in Thessalonica de synagoge binnen, en behandelde er met de Joden allerlei gedeelten uit de Schriften, met name die stukken aanhalend, waarin direct van het werk van de Messias gesproken werd. Gedurende drie sabbatten legde hij zó al disputerend uitvoerig uiteen, op welke wijze naar de Schriften de Messias zou optreden, hoe Hij niet alleen als heerlijk Koning zou verschijnen, maar ook moest lijden en sterven en opstaan uit de doden. En als hij hun dan zo de Messias als voor ogen geschilderd had, zei hij hun, dat deze in de profetie aangekondigde Christus de Jezus is, van Wien hij de opdracht had ontvangen om Hem en Zijn Evangelie aan hen te verkondigen.
4 Enigen van de Joden lieten zich eindelijk overtuigen en kwamen tot het geloof in Jezus Christus. Zij sloten zich bij de scheiding, die er nu in de Joodse gemeenschap ontstond, bij Paulus en Silas aan. Waren het echter maar weinige Jóden, die de Here Jezus beleden, uit het heidendom werden zeer velen de Heer toegevoegd. Een grote menigte Grieken, die de God van Israël vereerden, en tal van vrouwen der vooraanstaande inwoners van Thessalonica kwamen tot bekering [1]).
5 De Joden zagen met lede ogen aan, dat zovelen, die tot nog toe hun godsdienstoefeningen bezochten en met het Jodendom meeleefden, aan de kant van de nieuwe predikers gingen staan. Afgunstig op het resultaat van Paulus en Silas, namen zij hun toevlucht tot een minderwaardige, lage streek. Nu het tegen het Evangelie van Jezus Christus ging, achtten zij geen middel te slecht. Zij namen toch door omkoping enkelen van het minste straatvolk in de arm, verwekten met de hulp van deze slechtsten van de straatslijpers een oploop, en brachten zo de stad in rep en roer. Zij stormden op het huis van Jason aan, waar Paulus en Silas onderdak hadden gevonden, met de bedoeling beide zendingsmannen te brengen voor de volksvergadering, het
6 hoogste rechtsprekende college van de stad. Toen ze hen

[1]) In de heidenwereld oefende het Evangelie vooral op vrouwen een bijzondere aantrekkingskracht uit, daar de heilsboodschap zich evengoed tot vrouwen als tot mannen richtte en sprak van een volkomen herstel van alles wat door de zonde was scheefgetrokken, dus ook van een herstel der positie van de vrouw.

daar niet aantroffen, stortten ze zich in hun woede op Jason, sleurden deze Jodenchristen en enige broeders, die juist bij hem thuis waren, voor de stadsbestuurders [1]) en schreeuwden: „Dezen, die bezig zijn de wereld in opschud-
7 ding te brengen, zijn nu ook hier gekomen en Jason heeft hen in zijn huis opgenomen, zodat hij ook medeplichtig is aan hun duister bedoelen. Al die mensen handelen in flagrante strijd met de geboden van de Keizer, door te beweren, dat er een ander Koning is, namelijk Jezus!"
8 Een en ander maakte de bevolking van Thessalonica en de stadsbestuurders ongerust. Zo iets kon hun privileges als burgers van een vrije stad in gevaar brengen! Dergelijke ernstige beschuldigingen kon men als magistraat
9 niet zo maar naast zich neerleggen! Toch achtten de stadsbestuurders het beter om van deze zaak geen al te grote ophef te maken. Het moest, als het maar even kon, met een sisser aflopen. Daarom veroordeelden ze Jason en de anderen niet tot een zware straf, zoals de Joden bedoeld hadden, maar vroegen ze van hen een borgtocht [2]). Na deze ontvangen te hebben, lieten ze hen vrij.
10 Paulus en Silas mochten dan nog juist aan de hand der Joden ontkomen zijn, de broeders hebben het gevaar, waarin de predikers nu in hun stad verkeerden, zó groot geacht, dat zij het onverantwoord meenden, indien zij er ook nog maar één dag bleven. Zo zonden zij hen, met volle bewilliging van henzelf, nog diezelfde nacht, beschermd door de duisternis, naar Berea, welke plaats niet aan de grote heirweg, maar iets meer afgelegen lag. Daar aangekomen, begaven de apostelen zich allereerst weer naar de syna-
11 goge der Joden. De houding der Joden hier stak wel heel gunstig af bij die van Thessalonica. In Berea toch verwierpen zij maar niet direct de nieuwe prediking, dat Jezus de Christus is, maar toonden, in tegenstelling met de Joden in

---

1) De volksvergadering was niet zo spoedig te beleggen, de stadsbestuurders waren dadelijk te bereiken.

2) Wat dat precies heeft ingehouden, weten we niet. Men kan kiezen tussen verschillende mogelijkheden, o.a. uit deze: Een gestorte som gelds is verbeurd, als Paulus en Silas weer optreden, òf als Jason hem nog langer onderdak verleent; òf het is een waarborgsom, die men terugkrijgt, als Paulus en Silas de stad zullen hebben verlaten.

Thessalonica, deze geestesadel, dat zij het door Paulus en Silas gepredikte Woord met alle welwillendheid ontvingen, er aandachtig naar luisterden, en dag aan dag nauwkeurig uit de Schriften nagingen, of deze dingen werkelijk zo waren, of het inderdaad door de profetie aangekondigd was dat de Messias moest lijden en sterven en opstaan uit de
12 doden. Door dit Schriftonderzoek er toe gebracht, gaven velen van hen zich aan de prediking van het Evangelie gewonnen en kwamen zij tot het geloof. Naast deze Joden geloofden ook niet weinige van de Griekse aanzienlijke vrouwen, evenals een groot aantal Griekse mannen. Zo kwam er in Berea een grote gemeente van Joden- en heidenchristenen.

13 De Joden in Thessalonica was het een doorn in het oog, toen ze bemerkten, dat het Woord Gods ook te Berea door Paulus werd verkondigd en er daardoor velen afvallig werden van het Joodse geloof. In hun verbittering tegen de prediking van Messias Jezus konden ze niet rustig in hun stad blijven, maar begaven ze zich naar Berea om ook daar met hun bekende tactiek de scharen op te ruien en te ver-
14 ontrusten. De gemeenteleden hebben het toen gewenst geacht, dat Paulus terstond de stad zou verlaten. Na hem van al het nodige voorzien te hebben, lieten ze hem met een paar begeleiders vertrekken in de richting van de zee[1]. Daar bij de haven moest men dan een schip zien te krijgen voor de reis naar Athene. Silas bleef in Berea achter, evenals Timotheüs, die intussen van Philippi naar Berea was
15 gekomen[2]. Toen Paulus' geleiders hem naar Athene gebracht hadden, gaf hij hun bij hun terugkeer naar Berea de opdracht voor Silas en Timotheüs mee, om zich zo spoedig het mogelijk was en het werk het toeliet, bij hem te voegen.

Paulus te Athene. 17 : 16-34.

Zo was Paulus dan gekomen in Griekenland, waar het

---

1) Anderen willen lezen: *Als* in de richting van de zee. Paulus zou dan, met de bedoeling eventuele vervolgers het spoor bijster te maken, gedaan hebben, alsof hij over zee ging vertrekken, maar intussen ergens zijn afgeslagen en over land naar Athene zijn vertrokken.

2) Zie aantekening bij 16 : 40.

hart klopt van de Grieks-Romeinse cultuur. Allereerst in de stad Athene, het centrum van het wetenschappelijk heidendom. De drager van het Evangelie van Jezus Christus moest nu deze heidense cultuur in het hart treffen. Dit was de reden, waarom de verheerlijkte Heer hem niet had toegelaten volgens zijn eigen schema in Klein-Azië te gaan werken, maar hem naar Europa had gezonden. De Griekse cultuur, de wijsbegeerte voorop, moest vanuit het Evangelie worden aangevallen, en een doodsteek gegeven worden. Die machtige en in wezen toch zo hulpeloze Grieks-Romeinse wereld moest voor het Evangelie gewonnen!

17 : 16 In de eerste dagen van zijn verblijf in Athene, stad van wetenschap en kunst, ging Paulus, terwijl hij wachtte op de komst van Silas en Timotheüs, alvast eens het nieuwe arbeidsterrein verkennen. Ronddwalend door de stad, werd hij tot in het diepst van zijn persoon met heilige verontwaardiging vervuld, daar hij de stad vol afgodsbeelden zag. Paulus, die al in heel wat heidense streken had vertoefd, was op dit punt anders wel wat gewend, maar zoals hier in Athene! neen, zó had hij het nog nergens aangetroffen. Men struikelde er om zo te zeggen over de afgods-
17 beelden. Hij mocht dan nog geen vast plan hebben, hóe de arbeid hier aan te vatten, de eerste dagen alleen poolshoogte hebben willen nemen van de stand van zaken in deze zeer aparte stad — wat hij er nu voor ontzettends zag, dreef hem als vanzelf tot het direct aanpakken van het zendingswerk. Op de sabbat hield hij in de synagoge disputen met de Joden en met hen, die God vereerden, in de week debatteerde hij elke dag op de markt met de mensen, die hij er aantrof. In Athene toch was de markt niet de plaats van koophandel, maar van godsdienstige discussies en gefilosofeer. Allerlei filosofenscholen bevalen er in het publiek hun stelsels aan. In die tijd streden vooral Epicureïsche en Stoïcijnse wijsgeren om de voorrang, en naar hun onderling gedebatteer kwamen velen met gretige nieuwsgierigheid luisteren [1]).

18 Enigen nu van die aanwezige Epicureeërs en Stoïcijnen

---

[1]) De Epicureeërs zagen het geluk van de mens in het kweken van lustgevoelens en het overwinnen van alle onlust. Volgens hen was alles materie. De Stoï-

gingen met Paulus een bespreking aan. Na hem een tijdje aangehoord te hebben, zeiden sommigen van hen onder elkaar: „Zonde van je tijd om nog langer naar deze betweter te luisteren; die man praat maar wat, en dat met een air van geleerdheid; wat zou die eigenwijze man ons, mannen van het vak, nog kunnen vertellen!" Anderen echter hadden uit die korte kennismaking met Paulus al wel begrepen, dat men hier heus niet met de eerste de beste beunhaas te doen had. Onderling zeiden *zij* dan ook: „Hij redeneert nog niet zo kwaad; 't is best de moeite waard naar hem verder te luisteren; als we 't goed begrepen hebben is hij een verkondiger van vreemde goden". Paulus had namelijk gesproken over het Evangelie van Jezus Christus en dan vooral over Diens opstanding, waardoor Hij
19 als de van God gezondene was gelegitimeerd. Omdat zij over deze zaak nader wilden worden ingelicht, namen zij Paulus vriendelijk bij de hand en brachten hem naar de Areopagus [1]) — een gerechtshof, dat er o.a. op moest toezien, wat er zoal op de markt gebeurde en over godsdienstige zaken te berde werd gebracht —, opdat dit College
20 meer uitvoerig zou kennis nemen van zijn leer. Hier aangekomen, stelden zij zeer hoffelijk de vraag: „Zouden wij ook mogen weten, wat die verkondiging van u precies zeg-
21 gen wil, wat de eigenlijke strekking er van is?" Niet, dat het aanvankelijk reeds door Paulus gepredikte Evangelie

---

cijnen zochten het geluk in het zich verheven voelen boven alle invloeden, die op de mens wilden inwerken, in de volkomen effectloosheid, de zelfbeheersing. Volgens dezen bestond de wereld uit goddelijke kracht en stof. Daarom spreekt Paulus in zijn rede tot deze mannen over God, de Schepper, laat hij zien hoe God zowel transcendent boven Zijn schepping staat en toch tegelijk immanent in alle schepselen tegenwoordig is en in Zijn voorzienigheid alles leidt, verzet hij zich tegen het grofe materialisme van de Epicureeërs en tegen het verfijnde pantheïsme van de Stoïcijnen. In heel die rede houdt hij rekening met wat onder deze wijsgeren leeft, al is het allerminst een wijsgerig betoog, maar directe zendingsprediking. Een zendingsrede voor een beschaafd en wetenschappelijk publiek.

[1]) Daar dit gerechtshof op een hooggelegen plek, de Areopagus (heuvel van Ares of Mars, de oorlogsgod), vergaderde, werd dit College zelf nu ook Areopagus genoemd. In deze tijd vergaderde het echter niet alleen op die kleine heuvel, ook in de koningshal aan de markt. Daarheen zal men Paulus wel geleid hebben.

hen ook maar even geraakt had, zodat zij heilbegerig geworden waren, neen, hun verzoek om nader ingelicht te worden, kwam uit een heel andere oorzaak voort. Alle Atheners namelijk, en ook de vreemdelingen, die zich in groten getale in deze stad van wetenschap en kunst ophielden, waren tuk op de nieuwste snufjes op het terrein van filosofie en godsdienst, hadden letterlijk voor niets anders tijd over dan om iets nieuws te zeggen of te horen.

22 Nu was dan voor Paulus het moment gekomen, dat hij in het centrum van het wetenschappelijk heidendom de boodschap van het Evangelie mocht brengen. Terwijl de Areopagus in een halve kring om hem heen zat, hield hij, voor hen staande, deze rede:

„Mannen van Athene, ik zie voor mijn ogen, dat gij in
23 elk opzicht buitengewoon ontzag voor godheden hebt, want toen ik door uw stad liep en de voorwerpen van uw verering aanschouwde, heb ik ook een altaar gevonden met het opschrift: Aan een onbekende god [1]). Nu, wat gij dan zo, zonder het te kennen, vereert, dat is het nu wat ik u verkondig. Juist hetgeen er volgens uw eigen mening, gezien dat altaar, aan uw godsverering ontbreekt, en waarover gij in het onzekere zijt, is het voorwerp van mijn verkondiging, namelijk de enige en ware God, Die *niet* onbekend is, maar Zich heeft geopenbaard, Wien alléén men
24 vereren moet. Die God nu, Die de wereld gemaakt heeft, en al wat daarin is, Die dus Heer is van hemel en aarde,
25 woont niet in tempels met handen gemaakt, en laat Zich ook niet door mensenhanden dienen, alsof Hij nog iets nodig had, daar Hij Zelf aan alle mensen leven en adem en alles geeft. Hoe zou toch God, Die Heer is van alles en aan de mens alles wat hij nodig heeft geeft, Zèlf iets nodig hebben? Het is niet zó: *Wij* zullen Hem iets geven, *wij* zullen Hem offers brengen, *wij* zullen voor Hem tempels en altaren bouwen; juist omgekeerd: *Hij*, de absolute Heer, *Hij*
26 geeft, àlles. Hij is het, Die uit één enkele het gehele menselijke geslacht gemaakt heeft om op de ganse oppervlakte der aarde te wonen. De mensheid moge uiteengevallen zijn

---

1) Waarschijnlijk was dit altaar daar geplaatst, nadat Athene eens uit bijzondere nood gered was en men niet wist aan welke godheid men dit te danken had.

in vele volkeren, door haar afstammen uit één mens staan allen met elkaar in verband, is er door God tussen alle mensen een eenheid gelegd, zodat geen volk er zich op mag beroemen, dat, met uitzondering van de overigen, de barbaren, alleen *zij* van goddelijke oorsprong en dus de bijzonder voortreffelijken zouden zijn. Ook heeft de enige, absolute God naar Zijn souvereine wil alle mensen en volken de hun toegemeten tijden en de grenzen van hun woonplaatsen bepaald. Hij is het, Die naar Zijn gemaakt bestek tijden van bloei en van neergang geeft, Die in Zijn Raad heeft vastgesteld, waar precies een volk zal wonen en op
27 een zekere tijd de grens van zijn land zal liggen. Hij heeft dat alles zo besteld met het doel, dat de mensen, merkende dat er een machtig Werker en Heerser achter heel het leven staat, naar de gemeenschap met die God, Die hen gemaakt heeft en hun levenslot leidt, zouden zoeken, of ze Hem toch al tastende vinden mochten. Hoewel God dus wilde, dat de mens van zijn kant naar Hem zocht om Hem te vinden, is Hij van Zijn kant toch niet de haast onbereikbare en onvindbare, neen, Hij is niet ver van ons, maar vlakbij.
28 In Hem immers leven wij, bewegen wij ons en zijn wij. Heel ons bestaan is er door Hem, rust in Hem, gelijk ook enige van de bij u in ere staande dichters gezegd hebben: Want
29 wij zijn ook van zijn geslacht 1). Daar wij dan van Gods geslacht zijn, in Hem leven, bewegen en zijn, dus een geestelijk bestaan hebben, moeten wij in de verering van de godheid ons ook dienovereenkomstig gedragen, niet menen, dat de *godheid* niet een geestelijk bestaan zou hebben, maar in de materie zou kunnen worden uitgebeeld, gelijk zou zijn aan goud of zilver of steen, door menselijke kunstvaardigheid gesneden of bedacht. God, Die een geest is, moet geestelijk worden gediend.

---

1) Aanhaling van de Stoïcijnse dichter Aratus, die deze woorden op Zeus liet slaan. Hij en de Stoïcijnen vatten d't pantheïstisch op; Paulus laat in het verband van heel zijn rede duidelijk uitkomen, dat deze woorden heel anders verstaan moeten worden, meer een geschapen zijn naar Gods beeld. Het doel van Aratus met deze woorden was, dat de mens, als van goddelijke oorsprong, het goddelijke in zich tot uiting moest laten komen. Paulus echter gebruikt deze uitspraak in dienst van de waarheid om er mee aan te tonen, dat God geestelijk moet worden gediend.

30 Gij, die hier in Athene zo veel weet, hebt dit met al uw cultuur en beschaving eeuwenlang niet geweten, maar thans breekt een andere tijd aan, heden gaat het Evangelie de wereld door, thans verkondigt God aan de mensen, dat Hij de tijden der onwetendheid niet langer laat voortbestaan, dat nu allen over heel de wereld tot bekering moeten komen, heel anders over het dienen van God moeten gaan denken, met heel hun schuldig verleden moeten bre-
31 ken. Met grote nadruk zeg ik u dit, en met alle ernst dring ik er bij u op aan u te bekeren, omdat God straks ten gerichte komt! Hij heeft een preciese dag vastgesteld, waarop Hij de ganse mensenwereld rechtvaardig zal oordelen, en wel door een Man, Die Hij daartoe aangewezen heeft! Het bewijs, dat Deze door God met die oordelende bevoegdheid is aangesteld, heeft God voor allen geleverd door Hem uit de doden op te wekken".

32 Paulus had over Christus en Zijn opstanding nog meer willen zeggen, maar daarvoor liet men hem geen gelegenheid meer. Opstanding van doden — dàt was voor die Atheners een al te dwaze en onmogelijke gedachte. Sommigen begonnen nu hardop te spotten, terwijl anderen zich nu „netjes" van heel deze zaak afmaakten door zo beleefd mogelijk, maar intussen afdoende, te zeggen: „Wij zullen u hierover op een andere keer nog wel eens horen".

33 Nu men zich aan zijn boodschap heel duidelijk niet gelegen liet liggen, er alleen spot en beleefde onverschillig-
34 heid was, vertrok Paulus uit hun midden. Toch was zijn prediking niet geheel vruchteloos. Enige mannen sloten zich bij hem aan en kwamen tot het geloof. Onder dezen was ook een vooraanstaand iemand, nog wel een van die rechters van de Areopagus, Dionysius! Verder ook een vrouw, Damaris genaamd. En dan kwamen er bij dezen nog anderen. De vrucht moge dan niet heel groot geweest zijn, de aanval op het Griekse, beschaafde heidendom was ingezet! De heidense cultuur was in het hart getroffen!

Paulus te Corinthe. 18 : 1-17.

18 : 1 Na wat hij in Athene ondervonden had, verliet Paulus die stad en ging hij naar Corinthe, de grote Griekse handels-

stad, vol leven en beweeg, een internationaal knooppunt. Uit heel de wereld kwam men naar hier afdrijven, niet slechts om er een bestaan te zoeken, ook om in deze stad van veel plezier en zondig vermaak een losbandig leven te leiden. In deze zeer zedeloze stad kwam de apostel van Jezus Christus om met het Evangelie midden in dit heidendom te getuigen van het enig heil, het waarachtig geluk.

2 Op zoek naar een geschikt onderkomen, trof hij een Jood aan, genaamd Aquila, van geboorte uit Pontus in Klein-Azië, die juist met zijn vrouw Priscilla uit Italië gekomen was. Zij hadden vandaar de wijk moeten nemen, omdat Keizer Claudius een edict had uitgevaardigd, dat alle Joden Rome moesten verlaten. Bij dit Joodse echtpaar
3 trok Paulus in huis. Het beviel hem er goed, zodat hij er bleef. Dit kwam ook wel, omdat hij en Aquila hetzelfde handwerk uitoefenden, waardoor zij konden samenwerken.
4 Zij waren namelijk tentenmakers van hun vak. In de week werkend om in zijn onderhoud te kunnen voorzien, begaf Paulus zich zodra het sabbat werd naar de synagoge, hield er besprekingen met de Joden en trachtte hen en de vereerders van Israëls God in dat debat te overtuigen, dat Jezus de Christus is.

5 Eindelijk kwamen Silas en Timotheüs uit Macedonië weer bij Paulus [1]). Zo kon hij zich voortaan geheél aan de prediking wijden. Naar de hem gegeven opdracht betuigde hij met veel kracht aan de Joden, dat met Jezus de Christus
6 was gekomen. Toen zij zich echter zo fel mogelijk tegen deze prediking verzetten en zich zelfs niet ontzagen, deze verkondiging duivelswerk te noemen, schudde Paulus het stof uit zijn kleren om maar niet iets uit de synagoge mee te dragen, teken hiervan, dat hij zich van de Joden volledig losmaakte. Hij zei daarbij tot hen: „Uw bloed zij op úw hoofd, ìk ben er rein van; gij draagt zelf voor uw verloren gaan de verantwoordelijkheid, ik heb niet de minste schuld aan uw verwerpen van het heil. Voortaan zal ik mij

---

1) Timotheüs had zich ook reeds in Athene even bij Paulus gevoegd, 1 Thessal. 3 : 1, maar was toen door hem weer teruggezonden naar Thessalonica. Waarschijnlijk brachten deze medewerkers gaven mee van de broeders in Macedonië, zodat Paulus met het verdienen van eigen levensonderhoud kon ophouden en zich nu volledig aan het zendingswerk kon wijden.

tot de heidenen wenden".

7 Zo verliet hij de synagoge voorgoed. Op zoek naar een andere geschikte plaats voor de prediking, vond hij het huis van een zekere Titius Justus, een Griek, die belangstelling voor de Joodse godsdienst had en Israëls God vereerde. Dit ruime huis was hierom zo bijzonder passend voor Paulus' doel, omdat de heidenen er eerder dan in een Joods huis binnenkwamen en omdat het naast de synagoge stond,
8 in een buurt waar voortdurend Joden af en aan liepen. Dadelijk was er al een bijzondere zegen op het werk: Crispus, de overste der synagoge, kwam tot het geloof in de Here Jezus met zijn gehele huis, en vele Corinthische Joden en Jodengenoten, die van deze opmerkelijke bekering hoorden — de leider der synagoge! — en het getuigenis van hun vroegere synagoge-overste beluisterden, geloofden nu ook en lieten zich dopen!

9 Deze zegen op zijn werk moge dan al een bemoediging voor Paulus geweest zijn, het hevige verzet van het Jodendom deed hem vrezen, dat ook hier, evenals in Thessalonica en Berea, zijn werk onmogelijk zou worden gemaakt, zodat hij Corinthe wel weer zou moeten verlaten. Maar de verhoogde Heer wilde, dat hij in deze belangrijke plaats zou blijven. In de nacht openbaarde Hij Zich aan hem in een gezicht en zei tot hem: „Wees niet langer bevreesd, maar spreek moedig door en zwijg niet, zet het aanvankelijk be-
10 gonnen werk met kracht voort, want Ik ben met u, en niemand zal het op u zó kunnen toeleggen, dat zij u kwaad doen en het zendingswerk onmogelijk maken, want — het moge nog anders lijken — Ik heb veel volk in deze stad; er zijn er heel velen, die, al kennen zij Mij nog niet, Ik reeds
11 als de Mijnen ken!" Door deze belofte des Heren bemoedigd, bleef de apostel in Corinthe onbevreesd doorwerken. Eén jaar en zes maanden onderwees hij onafgebroken onder deze bevolking het Woord Gods.

12 Wel werd er op een zeker moment een aanval tegen hem geprobeerd, namelijk toen er een nieuwe Romeinse landvoogd in Griekenland kwam. Eerst keken de Joden het even aan, wat dit nu voor een man was. Maar toen deze, Gallio, er enige tijd het bewind voerde, meenden zij hun kans schoon te zien en keerden ze zich als één man tegen

Paulus. Ze sloegen de handen aan hem, brachten hem voor
13 de rechterstoel van de stadhouder, en zeiden: „Deze tracht
de mensen te overreden om God op illegale wijze te ver-
14 eren" [1]). Dadelijk wilde Paulus zich verweren, maar toen
hij op het punt stond zijn mond open te doen, nam Gallio
reeds het woord en zei tot de Joden, die hij in het diepst
van zijn ziel verachtte: „Gij zijt helemaal aan het verkeerde
adres. Indien er nu sprake was van enige wetsovertreding
of misdrijf, zeker, dan zou ik u, o Joden, uit de aard der
15 zaak ontvankelijk verklaard hebben; maar nu het een gods-
dienstige kwestie tussen u is, nu het onderlinge geschillen
zijn over een woord en namen en de onder u geldende wet,
moet gij het zelf maar uitmaken; over die dingen wil ik
geen rechter zijn, met dergelijke godsdienstige twistvragen
16 laat ik mij niet in". Maar toen de Joden met vele woorden
en hartstochtelijke gebaren nog bleven aandringen, kreeg
Gallio er meer dan genoeg van en liet hen door zijn politie-
dienaren van zijn rechterstoel wegjagen.

17 Toch vond dit muisje nog een staartje, al viel het wel heel anders uit dan de Joden gedacht hadden. Toen toch de Grieken zagen, dat de Joden bij de stadhouder bot vingen, durfden zij hun Jodenhaat tot uiting te laten komen. Sosthenes, de opvolger van Crispus als overste der synagoge [2]), werd door hen vastgegrepen. Die man, die vooraan gestaan had in het lastig vallen van de stadhouder met allerlei onbenulligheden en onontvankelijke Jodenkwesties, moest het maar eens duchtig voelen! Een goed lesje voor al die vervloekte Joden! Vlak voor de rechterstoel gaven ze hem een flink pak slaag. Hoewel Gallio zo'n onrechtmatige aframmeling zeker niet had mogen toelaten, trok hij zich er niets van aan. Niets ging hem, echt Stoïcijns, boven rust. Daarom liet hem alles koud.

---

1) De Joodse godsdienst was bij de Romeinse wet toegestaan. Nu Paulus zich echter van de synagoge had afgekeerd en leerde, dat men God anders moest dienen dan de wet van Mozes voorschreef, was volgens deze Joden zijn godsdienst niet door de Romeinse wet toegestaan, en dus illegaal.

2) In I Cor. 1 : 1 lezen we, dat Paulus zijn brief aan de Corinthiërs mede uit naam van Sosthenes schrijft. Is dit dezelfde als de hier genoemde Sosthenes, zodat deze dan later tot bekering is gekomen? Niet onwaarschijnlijk.

Einde van de tweede, begin van de derde reis. 18 : 18-28.

18 : 18 Nog verscheidene dagen bleef Paulus in Corinthe rustig doorwerken. Toen hij er echter anderhalf jaar gewerkt had, en er een goed georganiseerde gemeente was ontstaan, nam hij afscheid van de broeders en voer weg naar Syrië, met de bedoeling terug te keren naar de zendende kerk van Antiochië. Priscilla en Aquila [1]) vergezelden hem. Hij vertrok echter niet alvorens in Kenchreae, een der havensteden van Corinthe, zijn hoofdhaar te hebben laten afknippen. Al wist hij zich niet meer gebonden aan de ceremoniële wet, in zijn dienen van de Here sloot hij zich ook nog wel bij Joodse godsdienstige gebruiken aan. Hij had in de gevaren, die hem in Achaje voortdurend bedreigden, naar analogie van de Nazireeër-belofte [2]), aan de Here beloofd zijn hoofdhaar te zullen laten groeien, totdat God hem ongedeerd uit dit land zou laten vertrekken. Nu de Here hem dan al die tijd beveiligd had en rustig had laten werken, was het afknippen van dat lange haar bij zijn vertrek een openbaar dankbaarheidsbetoon, dat de Here hem bijgestaan en bewaard had.

19 Eerst kwamen zij in Epheze, hoofdstad van de Romeinse provincie Asia. Hier liet Paulus Aquila en Priscilla achter. Terwijl dezen zich ergens moesten zien te installeren, ging hij zelf naar de synagoge en hield er samensprekingen
20 met de Joden. Zijn prediking vond een goed gehoor, zodat de Joden hem verzochten om langer te blijven en meer met hen over deze allerbelangrijkste zaken aangaande de Messias te handelen. Hij willigde hun verzoek echter niet
21 in, daar hij een ander plan had. Toch beloofde hij hun bij het afscheidnemen: „Zo God wil, kom ik bij u terug". Aan het begin van deze zendingsreis was Epheze een der doelen van zijn reisplan geweest, maar toen had de Heilige Geest het hem niet toegelaten erheen te trekken, doch hem naar Europa gedreven. Dus zei hij nu: *Zo God het wil;* ik ben wel voornemens u weer te komen bezoeken, maar leg de uitvoering van dit plan in Gods hand. Daarna ging hij aan

---

[1]) Priscilla wordt hier, zoals vaker, genoemd vóór haar man. Het is wel, omdat vooral zij van grote betekenis voor het werk in Gods Koninkijk is geweest.
[2]) Numeri 6 : 18.

22 boord van een schip en vertrok van Epheze over zee naar Caesaréa. Hier aangekomen, ging hij aan land, groette de gemeente aldaar en trok over land meteen door naar Antiochië. De tweede zendingsreis was volbracht.

23 In de zendende kerk heeft Paulus toen een tijdlang temidden van de broeders vertoefd. Na er van de gemeenschap der heiligen genoten te hebben, ging de tot apostel geroepene weer weg en doorreisde op deze nieuwe zendingstocht achtereenvolgens het land van Galatië en Phrygië om al de discipelen in deze Klein-Aziatische landstreken te versterken, zich op deze reis alzo eerst met de nazorg van zijn vroeger zendingswerk bezig te houden.

24 Intussen was te Epheze een zekere Jood gearriveerd, genaamd Apollos. Deze Hellenist, geboortig uit Alexandrië, was een buitengewoon begaafd en welsprekend man, doorkneed in de Schriften. Een figuur, die met de cultuurdragers van de Grieks-Romeinse wereld wist te spreken, en
25 tegelijk geweldig thuis was in de Heilige Schrift. Al wist hij nog niet alles van Jezus, nog niet van de betekenis van Zijn sterven en opstanding, hij was toch al met veel van Hem op de hoogte, daar men hem over de leer van Jezus en over Zijn wijze van optreden had ingelicht. Hij ging daar geheel in op, kon er niet van zwijgen. Toch predikte hij, daar hij slechts wist van de doop van Johannes, nog maar alleen, dat Jezus de meerdere van Johannes was, dat men zich tot Jezus moest bekeren en Zijn heil inwachten. Hij verkondigde nog niet, want hij wist er nog niet van, dat Jezus voor de zonden gestorven en nu de verheerlijkte
26 Heer was. Deze man, die dus het volle Evangelie nog niet kende, begon in Epheze zijn werk door er vrijmoedig in de synagoge op te treden en daar te verkondigen, wat hem van Jezus bekend was. Toen ook Priscilla en Aquila hem met groot enthousiasme hoorden spreken, begrepen zij direct, dat in de verkondiging van deze vurige prediker het voornaamste ontbrak. En ze begrepen ook, dat deze bijzondere en voorname figuur van grote betekenis zou kunnen worden voor de Evangelie-verbreiding. Daarom namen deze eenvoudige handwerksman en zijn vrouw in fijne zielszorg die geweldige geleerde en grote redenaar met

zich mee naar huis en legden hem de weg Gods nauwkeuriger uit, vertelden hem van de betekenis van Jezus' dood en opstanding. Apollos mocht heel nauwkeurig gesproken en geleerd hebben hetgeen op Jezus betrekking had, het fijne wist hij er nog niet van, en daarom lichtten zij hem nog nauwkeuriger in. En die wetenschappelijke man met zijn grote gaven liet zich door deze eenvoudige mensen onderwijzen!

27 Toen Apollos, nu geheel gelovig geworden, naar Griekenland wilde oversteken, moedigden de broeders dit plan zeer aan. Men zag goed in, bijzonder ook wel Aquila en Priscilla, die Corinthe van eigen aanschouwen kenden, dat juist voor een man als Apollos er in Griekenland gezegend werk te doen zou zijn, dat de Heer hem bijzonder dáár goed zou kunnen gebruiken in Zijn dienst. Bij zijn vertrek erheen gaven zij hem een schrijven van aanbeveling mee aan de gemeente van Corinthe. In deze brief brachten zij de broeders daar op de hoogte met deze bijzondere prediker en spoorden hen aan om deze vertrouwde man vooral vriendelijk te ontvangen. Toen Apollos er aangekomen was, was hij met de buitengewone gaven, welke Gods ge-
28 nade hem geschonken had, de gelovigen van veel nut. In Corinthe toch had men het zwaar te verduren met de Joden, die maar niet ophielden het Evangelie te bestrijden. Tegen die knappe Joden konden de eenvoudige broeders in Corinthe niet op. Ze hadden het er moeilijk mee. Maar nu Apollos gekomen was, die vurige prediker, doorkneed in de Schriften, die geharnaste strijder, debatteerde hij in het openbaar met de Joden, weerlegde hij krachtig al hun tegenwerpingen en bewees hij uit de Schriften, dat Jezus de Christus is.

Paulus te Epheze. 19 : 1-40.

19 : 1 In de tijd nu, dat Apollos te Corinthe vertoefde, kwam Paulus, na de bovenlanden van Klein-Azië doorgetrokken te zijn, te Epheze. Apollos trof hij er dus niet meer aan.

Hij vond er een groepje discipelen, dat geheel apart en op zichzelf leefde, en zo was blijven steken bij het aller-

eerste begin van de nieuw-testamentische tijd [1]). Nauwelijks
met deze mannen in aanraking gekomen, merkte Paulus
direct, dat er bij hen iets haperde, dat het onvolledig inge-
lichte en daarom niet-uitgegroeide gelovigen waren. Ze
wisten wel iets van Jezus, maar toch ontbrak hun de blijd-
2 schap en de kracht, die gaven des Heiligen Geestes. Daarom
vroeg Paulus hun: „Hebt gij de Heilige Geest ontvangen,
toen gij tot het geloof kwaamt?" Met enige bevreemding
keken ze op, en zeiden: „Wij hebben zelfs niet gehoord,
3 dat er een Heilige Geest is". Nu was het echter Paulus'
beurt om zich te verwonderen, en kwam hij met de vraag:
„Maar waarin zijt gij dan gedoopt? Wat is dat dan voor een
eigenaardige doop, waarmee gij, zonder van de Heilige
Geest te weten, gedoopt zijt, waarbij het dus alles is ge-
schied, zonder dat de Heilige Geest Zijn aanwezigheid
toonde?" Daarop antwoordden zij: „Wij zijn gedoopt met
4 een doop, zoals Johannes die bediende". Daarop zei Paulus:
„Maar dan zijt gij geheel verkeerd gedoopt, eigenlijk hele-
maal niet gedoopt, want die doop van Johannes is door
Jezus vervangen door de doop met de Heilige Geest. Johan-
nes doopte een doop van bekering en zei tot het volk, dat
zij moesten geloven in Hem, Die na hem kwam, dat is in
Jezus. Gij moet u dus, van Johannes àf, tot Jezus wenden,
in Hem geloven".

5 Toen zij deze prediking van Paulus hoorden, zagen
zij in, dat hun doop niet de ware was geweest. Nu Jezus
gekomen was en Zijn Geest was uitgestort, hadden ze niet
meer met die doop, zoals Jezus' voorloper die bediend had,
gedoopt mógen worden. En dus lieten ze zich nu wáárlijk
dopen, en wel met de doop in de naam van de Here Jezus.
7 Toen Paulus hun daarna de handen oplegde als teken van
de erkenning, dat ook hun groep deel had aan Christus en

---

[1]) Deze mannen zijn wel onderwezen door discipelen van Johannes de Doper, die bij Johannes' prediking waren blijven staan en van de uitstorting des Heiligen Geestes niet wisten. Zij doopten nog steeds met dezelfde doop als Johannes eens. Nu echter de Heilige Geest was uitgestort, mocht niet meer met de waterdoop van Johannes gedoopt worden, maar moest men gedoopt worden met de Heilige Geest. Daarom was de doop van deze mannen in Epheze niet de ware doop, en worden ze door Paulus, neen niet wedergedoopt, maar voor 't eerst echt gedoopt.

Zijn Geest, dat ook zij nu volle leden van Christus' kerk
waren, kwam de Heilige Geest over hen. Die aanwezigheid
van de Heilige Geest bleek ook duidelijk, doordat zij
7 spraken in talen en profeteerden. Het waren in het geheel
ongeveer twaalf mannen, die zo tot het volle licht kwamen
en door de verhoogde Heer Zelf als volwaardige leden van
Zijn kerk werden erkend.
8 Evenals bij zijn eerste, korte bezoek aan Epheze, ging
Paulus ook nu weer naar de synagoge. Hij had het trouwens
de Joden beloofd [1]). Drie maanden lang trad hij er vrij-
moedig op om de aanwezigen door besprekingen te over-
tuigen aangaande het Koninkrijk Gods. Week aan week
spande hij zich in, hen er toe te brengen om in te zien, dat
met Jezus Christus het Koninkrijk Gods gekomen was en
dat men alleen door het geloof in Hem het Rijk Gods bin-
9 nenging. Maar hoe hij zich, al redetwistende, ook inspande,
en hoezeer velen ook met aandacht luisterden, sommigen
bleven verhard en ongehoorzaam. Toen dit deel der Joden
zich maar bleef verzetten, en niet maar één maal, doch
aldoor ten aanhore van de menigte der synagogebezoekers
kwaad bleef spreken van de weg, van de naam en de leer
van de Here Jezus, achtte Paulus het raadzaam de syna-
goge voorgoed te verlaten. Hij maakte zich van de tegen-
sprekende Joden los en zonderde de discipelen af, verga-
derde hen nu als een eigen kring. Toch verloor de zendings-
man Paulus de buitenstaanders niet uit het oog. Voortaan
toch hield hij zijn dagelijkse besprekingen in een ander ge-
bouw, en wel in de gehoorzaal van een zekere Tyrannus [2]).
10 Hier kon hij rustig en onafgebroken twee jaren lang zijn
Evangelie-prediking voortzetten. En daar Epheze een zeer
gezocht middelpunt van verkeer was, kwamen velen, niet
alleen uit de stad zelf, maar ook van de talrijke bezoekers,
naar de man luisteren, over wie almeer overal gesproken
werd. In die jaren hoorden dan ook allen, die in de provin-

---

1) Hand. 18 : 19-21.

2) In deze gehoorzaal gaf Tyrannus onderwijs aan zijn leerlingen. Daar Griekse geleerden dit in de vroege morgenuren deden, stond voor het verdere van de dag dit schoolgebouw ter beschikking van Paulus, aan wie het welwillend afgestaan òf verhuurd is geworden.

cie Asia woonden, mensen uit Colosse, Laodicea, enz. het Woord des Heren, Joden zowel als heidenen.

11 God gaf in dit belangrijke centrum van zendingsarbeid bij het Woord opzienbarende wonderen. Hij deed door de
12 handen van Paulus buitengewone krachten. Zozeer gingen deze de „gewone" wonderen Gods te boven, dat de Here nu zelfs bewerkte, dat wanneer zweetdoeken [1]) of gordeldoeken van Paulus' lichaam naar de zieken gebracht werden, hun kwalen van hen weken en de boze geesten uitvoeren. Ook zó bracht de Here tot stand, dat de roep van Zijn apostel zich al verder verbreidde, zodat hele scharen mensen uit Epheze en de provincie naar het Evangelie kwamen luisteren. Velen kwamen tot het geloof. Bij terugkomst in hun stad of dorp vertelden zij wat ze gehoord en gezien hadden, zodat overal in Asia gemeenten werden gesticht.

13 Nu waren er in Klein-Azië rondreizende Joodse geestenbezweerders, die door allerlei middelen trachtten bezetenen te verlossen van de hen kwellende demonen. Toen enige van deze duivelbanners hoorden van Paulus en hoe hij in de naam van Jezus duivelen uitwierp, hebben zij het gewaagd, hoewel zij helemaal niet in de Here Jezus geloofden, Zijn naam bij hun duivelbezweringen te gebruiken. Over hen, die zulke boze geesten hadden, noemden zij de naam van de Here Jezus als een toverformule door te zeggen: „Ik bezweer u bij de Jezus, die Paulus predikt!" Zij gingen er van uit, dat alleen al het noemen van die naam automatisch iets uitwerkte. Zo misbruikten zij Jezus' naam; profaneerden ze Hem door met Zijn naam toverkunsten uit te oefenen. Op deze wijze wilde de Satan — want die stond er achter — het werk van Christus door Paulus naar beneden halen, in de magie van het heidendom trekken, verlagen
14 tot een soort tovenarij. En dat, door hiervoor op duivelslistige manier Jóden te gebruiken. Het waren toch zeven zoons van een zekere Scaeva, een Joodse overpriester, die op deze wijze te werk gingen. Door hun priesterlijke af-

[1]) Een zweetdoek werd ter bescherming tegen de felle zon om het hoofd gedragen, en ook wel als onze zakdoek gebruikt om zich het zweet af te wissen. Deze doeken van de zieken bracht men eerst naar Paulus en dan na de aanraking met Paulus' lichaam weer naar de bezitters terug.

komst waren ze te beter een middel in Satans hand om bij
15 de menigte vertrouwen te wekken. Maar de Satan en zijn duivelse tactiek bleek niet opgewassen tegen de verheerlijkte Heer. Zijn eigen trawant, de boze geest, die in een mens gevaren was en door de Joodse gebroeders bij Jezus bezworen was om uit te varen, zei tot hen: „Jezus ken ik en van Paulus weet ik, maar wie zijt gij? Tegen Jezus en Paulus moet ik het afleggen, hèn vrees ik, maar tegen u, ook al noemt gij diezelfde naam als Paulus, voel ik mij opgewassen!" De boze geest moest dus het werk van Christus erkennen, maar sprak tegelijk uit, dat de toverkunsten van de gebroeders Scaeva daar niets mee te maken
16 hadden. Om hun onmacht te bewijzen, hitste de boze demon de mens, in wie hij gevaren was, tegen hen op. Deze sprong op hen af, overweldigde hen tezamen, en bleek door zijn demon van binnen zóveel sterker dan zij, dat zij, danig toegetakeld, zonder hun opperkleren en gewond uit dat huis, waar zij hun praktijk uitoefenden, moesten vluchten.

17 Dit bijzondere gebeuren werd wijd en zijd in Epheze bekend, zowel bij Joden als heidenen. 't Gevolg was, dat een huiverende vrees zich van de mensen meester maakte en dat de naam van de Here Jezus in Epheze in grote achting kwam. Men erkende algemeen de grootheid van deze Heer, Die machtiger was dan alle toverformules.

18 Maar niet alleen bij de buitenstaanders, ook op hen, die reeds tot het geloof waren gekomen, werkte dat gebeuren met de zonen van Scaeva iets uit. Velen van hen toch hadden er nog allerlei bijgelovige gewoonten op na gehouden, waren nog niet geheel vrij van hun vroeger heidendom. Nu echter zagen ze in, dat àl dat heidense gedoe met wortel en tak moest worden uitgeroeid. Zij kwamen Paulus hun schuld belijden en hun kwade praktijken openlijk uit-
19 spreken. Enigen van hen, die toverkunsten uitgeoefend hadden, brachten de boeken, waarin allerlei bezweringsspreuken en toverformules, heidense mythen en hymnen stonden, bijeen, gooiden heel die heidense rommel op een hoop en staken er ten aanschouwe van allen de brand in. Weg er mee! Dat was een geweldige daad in het door en door afgodische Epheze. Want deze toverboeken met hun

geheime formules waren zeer gezocht en prijzig in dit centrum van alle mogelijke toverpraktijken. Toen al die boekrollen daar zo met elkaar op een stapel lagen, berekenden de mensen, die er omheen stonden en met lede ogen aanzagen, dat zoveel kostbaars daar maar zo in 't vuur ging, wat de waarde ervan was. Men stelde die vast op maar even vijftig duizend zilverstukken! Er zijn daar in Epheze dus wel geweldige dingen door het Evangelie van Jezus
20 Christus tot stand gekomen! En dat ging maar door. Het Woord des Heren wies krachtig en het kreeg macht. Doordat het Evangelie bij velen ingang vond, breidde het zich met kracht uit; ook kreeg het bij buitenstaanders almeer gezag. Zo kwam dit belangrijke centrum van Asia almeer in het teken van het Evangelie te staan.

21 Toen dit alles nu voorbij was — het Evangelie in Epheze veel ingang had gevonden en er een grote gemeente gesticht was — maakte Paulus weer verdere plannen voor het wereldwijde werk. Hij nam zich voor om nu door Macedonië en Achaje te trekken en dan naar Jeruzalem te reizen. Met zijn medewerkers besprak hij een en ander. Met nadruk zei hij tot hen: „Als ik in Jeruzalem geweest ben, moet ik ook Rome zien. Corinthe, het centrum van Griekenland, en Epheze, centrum van Asia, heb ik nu bewerkt; mijn taak in dit deel der wereld loopt af [1]), nu nog naar het grote wereldcentrum Rome, want óók daar móét
22 ik naar mijn opdracht het Evangelie brengen". Om zijn komst in Macedonië en Griekenland voor te bereiden, zond hij twee van die medewerkers, Timotheüs en Erastus, vooruit naar Macedonië. Zelf bleef hij nog enige tijd in Asia.

23 Omstreeks die tijd nu ontstond er in Epheze geen
24 geringe opschudding over de weg, de leer des heils. Dat het het Evangelie in Asia zo goed ging, was de duivel verre van naar de zin. En dus ging hij zich nu heftig roeren. Vooral hier immers was zijn heerschappij groot. Er stond toch de tempel van Artemis, godin der vruchtbaarheid. Niet alleen werd deze tempel een der zeven wereldwonderen genoemd, maar ook had deze Artemis van Epheze haar vereerders over de gehele aarde. Uit heel de wereld stroomde men

---

1) Romeinen 15 : 24.

naar deze stad om er afgoderij te plegen. Dit centrum van afgodische verering wilde de duivel in geen geval prijsgeven. En dus verwekte hij verzet. Echt duivels weet hij bij sommigen een gevoelige snaar, hun beurs, aan te raken. Er was namelijk in Epheze een zeker iemand, Demetrius genaamd, een zilversmid, die in zijn groot bedrijf zilveren Artemistempels liet vervaardigen, en zo aan de mannen van het vak, die voor hem de tempeltjes op kunstige wijze ontwierpen, niet weinig inkomsten verschafte. Er kwamen immers uit alle streken der aarde mensen naar Epheze, waar ze dan bij hun vertrek zo'n zilveren afbeelding van het beroemde heiligdom kochten om deze thuis te vereren. Het vervaardigen en verkopen ervan was dus zeer winst-
25 gevend. Demetrius nu riep de vaklui, ontwerpers der kunststukken bijeen, met de gewone werklui, die bij hem in 't bedrijf werkten en een goede boterham verdienden, en hield tot hen dit betoog:

„Mannen, gij weet, dat wij aan dit werk onze welvaart
26 danken, en gij ziet voor uw ogen en hoort er voortdurend van, dat die Paulus een talrijke schare, niet alleen van Epheze, maar ook van bijna geheel Asia overgehaald en afvallig gemaakt heeft, door te beweren, dat goden, die met
27 handen worden gemaakt, geen goden zijn. Maar niet alleen dreigt er het gevaar, dat deze tak van arbeid, waarvan wij allen moeten leven, straks helemaal niet meer in tel zal zijn, heel ons bedrijf in minachting zal komen, maar ook — en dat is veel erger — dat het heiligdom van de grote godin Artemis van geen betekenis meer geacht zal worden en dat zij van haar majesteitelijke luister zal worden beroofd, zij, die door geheel Asia, ja door de ganse wereld als godin wordt vereerd. Het gaat in dezen maar niet alleen om onze maatschappelijke welvaart, het gaat bovenal om een religieus belang van de eerste orde".

28 Dit woord van Demetrius sloeg geweldig in. In heftige opwinding begonnen al die vaklui te schreeuwen:
29 „Groot is de Artemis der Epheziërs!" Zij riepen dit met de bedoeling, dat er onrust onder de volksmenigte zou komen. En dat lukte maar al te best. Van alle kanten kwam men op het geschreeuw af. Wat er precies aan de hand was, wist men niet, maar dat het om de grote Artemis ging, dàt

was duidelijk. Zo werd de stad één en al verwarring. Duizenden stroomden als één man naar het theater om er zich in een volksvergadering nader te beraden, wat er te doen stond. Onderweg naar het gebouw grepen ze Gajus en Aristarchus, reisgenoten van Paulus uit Macedonië, en sleurden
30 hen mee. Paulus hoorde er van en wilde zich ter bescherming van zijn reisgezellen onder het volk begeven. Hij hoopte door zijn woord bij de volksmenigte nog wel iets te kunnen bereiken. De discipelen dachten er echter anders over, begrepen maar al te goed, dat er in een dergelijke situatie met hun stadgenoten niet te praten viel. En dus lieten ze Paulus niet toe zich onder het volk te mengen.
31 Zelfs zonden enigen van de overheidspersonen van Asia, die Paulus welgezind waren, hem de waarschuwing, zich niet in het theater te wagen. Zijn leven zou daar niet ze-
32 ker zijn. Het was er dan ook wel één en al opwinding. De een riep dit, de ander dat; allen schreeuwden door elkaar heen. 't Was een verwarde vergadering. De meesten wisten niet eens, waartoe ze eigenlijk samengekomen waren. Ja, 't ging om Artemis, maar wat was er dan met haar aan de hand?

33 De Joden der stad waren intussen bevreesd geworden, dat de volkswoede zich tegen hen, die immers van alle afgoderij afkerig waren, zou keren. Daarom schoven zij Alexander [1]), een Jood, die een begaafd spreker was, naar voren, opdat hij, die het wel gewend was in rumoerige volksvergaderingen het woord te voeren, een verdedigingsrede ten gunste van de loyale Joodse bevolking zou houden. Tegelijk kon hij dan Paulus aanwijzen als de schuld van alles. Nadat men hem uit de schare over een en ander had ingelicht, wilde hij met zijn rede beginnen. Daartoe wenkte hij als een echte redenaar met de hand, om zo stilte te ver-
34 krijgen. Men liet hem echter niet aan het woord komen. Immers, toen men merkte, dat hij een Jood was, maakte het gezicht van zo'n gehate Jood de massa razend. Men raakte in een godsdienstige extase. Er ging één geroep van

---

1) Het is heel wel mogelijk, dat deze Alexander dezelfde is als Alexander, de kopersmid, van wie Paulus in 1 Tim. 4 : 14 spreekt. Als metaalarbeider was hij dan min of meer een vakgenoot van Demetrius, en dus heel geschikt om in deze zaak iets te zeggen.

allen op: „Groot is de Artemis der Epheziërs!" Men bleef
35 het maar schreeuwen, twee uren lang. Eindelijk, toen ze
moe waren van al dat geschreeuw, kwam een hooggeplaatst
magistraatspersoon, de secretaris der stad, tussenbeide. Hij
wist de schare tot kalmte te brengen door bijzonder tactvol
aldus te spreken:

„Mannen van Epheze, wie ter wereld weet niet, dat
de stad der Epheziërs de tempelbewaarster is van de grote
Artemis en van het beeld, dat uit de hemel gevallen is [1]).
36 Daar dit nu buiten kijf is, niemand dit feit kan tegenspre-
ken, wat maakt gij u druk? Die dienst van Artemis hier in
Epheze staat onomstotelijk vast. En daarom moet ge u
37 kalm houden en niets overijlds doen. Met enige nadruk zeg
ik u dit, want gij hebt deze beide mannen naar het theater
gesleurd en hier voor de volksvergadering gebracht, zonder
dat zij tempelrovers zijn, of van onze godin met een enkel
38 woord kwaad hebben gesproken. Indien derhalve Deme-
trius en zijn vakgenoten iets tegen iemand hebben in te
brengen, welnu, er worden regelmatig publieke rechtszit-
tingen gehouden op de markt en er zijn landvoogden, die
het recht handhaven. Laten zij ter bevoegder plaatse een
aanklacht tegen elkaar indienen, als 't moet Demetrius
tegen Paulus en Paulus tegen Demetrius. Dèrgelijke recht-
spraken horen bij de rechter thuis en niet bij de volksver-
39 gadering. En — want dat is mogelijk het geval — indien
gij verder nog iets verlangt, een uitspraak in vraagstukken,
die het gehele volksleven aangaan, dan kan dáárover in
een wettig-samengeroepen volksvergadering worden beslist.
Maar dan niet zoals nu in een volksvergadering, die meer
40 van een oploop dan van een vergadering heeft. Er is toch
wel reden voor, dat ik er bij u op aandring u aan deze schik-
kingen te houden, want wij lopen gevaar — laat ik, die er
meer van weet, het u maar open en eerlijk zeggen — bij de
Romeinen om wat er heden gebeurd is, aangeklaagd te wor-
den van oproer, daar er geen enkele reden is aan te voeren,
waarvoor wij verantwoording zouden kunnen afleggen in
verband met deze samenscholing. In dit opzicht laten zij

[1]) „Tempelbewaarster" is een officiële titel, die aan de stad Epheze werd gegeven. Het uit de hemel gevallen beeld van Artemis zal wel zijn geweest een meteoorsteen in de ruwe vormen van iets, dat op een menselijke gedaante leek.

niet met zich spotten, maar treden ze streng op. De Romeinse regering toch handhaaft enerzijds nauwgezet de volksrechten, maar onderdrukt andererzijds met kracht alle ongeregeldheden en volksoplopen".

Meesterlijk bracht deze man door zijn tactvol optreden de heftig bewogen volksziel tot rust en bezinning. Het kostte hem daarna dan ook geen moeite meer, de volksvergadering te ontbinden. De zo even nog tot het uiterste opgewonden schare ging nu rustig naar huis. De verhoogde Heer liet Satans woeden met een sisser aflopen en bewaarde Zijn kerk en knechten.

Paulus' bezoek aan Macedonië, Griekenland en Troas.
20 : 1-12.

20 : 1 Nadat de gemoederen in Epheze weer tot bedaren waren gekomen, riep Paulus de gemeenteleden in groepjes tot zich en sprak hen, die door het optreden van Demetrius wel wat van streek waren geraakt, bemoedigend toe. Daar hij zich reeds eerder had voorgenomen Epheze te verlaten [1]), achtte hij het nu raadzaam niet langer in deze stad te vertoeven. Dus nam hij afscheid van de broeders
2 en begaf zich op reis naar Macedonië. Nadat hij die streken doorreisd en er de broeders — o.a. in Philippi, Thessalonica en Berea, waar hij zijn bezoek indertijd abrupt had moeten beëindigen — uitvoerig toegesproken had, kwam
3 hij in Griekenland. Hier bleef hij drie maanden, vertoefde wel vooral in Corinthe, waar grote moeilijkheden waren ontstaan en de gemeente verontrust was. Nadat door zijn bezoek deze spanningen tussen de apostel en de gemeente eindelijk waren opgelost, nam hij zich voor om over zee naar Syrië te vertrekken en dan naar Jeruzalem te reizen. Er kwam echter plotseling verhindering om dit plan van een zeereis uit te voeren. De Joden toch van Corinthe, nog steeds niet vergeten, hoe ze enkele jaren geleden, toen ze Paulus bij Gallio beschuldigden, door deze smadelijk waren weggezonden [2]), smeedden een aanslag tegen hem. Hoewel de apostel reeds op het punt stond over zee te vertrekken,

1) Hand. 19 : 21.
2) Hand. 18 : 12-17.

bleek het veiliger dit niet te doen, daar de Joden hun
sluipmoord juist in verband met die zeereis beraamd had-
den [1]). Daarom kwam Paulus, die op de een of andere
wijze op de hoogte van hun plannen gekomen was, tot het
besluit, om over land, om de Egeïsche Zee heen, door
4 Macedonië terug te keren. In zijn gezelschap reisden een
aantal broeders, vertegenwoordigers der jonge kerken uit
Macedonië en Asia, om in Jeruzalem de opbrengst der
collecten, die in hun kerken voor de armen te Jeruzalem
gehouden waren, af te dragen, en wel: uit Berea Sopater,
de zoon van Pyrrhus; uit Thessalonica Aristarchus en
Secundus; uit Derbe Gajus; uit Lystra Timotheüs; uit de
5 provincie Asia Tychicus en Trophimus. Deze waren echter,
om Paulus meer ongemerkt uit de gevaarlijke gebieden te
laten vertrekken, vooruitgereisd en wachtten ons [2]) te
Troas op.

6 Toen Paulus in Philippi aankwam, reisde hij van deze
plaats niet direct verder. En dat om een bijzondere reden.
Juist toen hij er kwam, zou het Joodse Paasfeest worden
gevierd. Om nu de Joden niet te ergeren, wilde hij in die
dagen der ongezuurde broden niet op reis gaan. Nauwelijks
echter waren deze voorbij, of wij — Paulus en ik, Lucas, —
voeren van Philippi af en kwamen na een stormachtige
reis van vijf dagen bij het vooruitgereisde gezelschap te
Troas aan. In deze plaats brachten wij toen nog zeven
dagen door. Enkele maanden geleden, op zijn reis van
Epheze naar Macedonië, had Paulus hier kort vertoefd en
er het Evangelie gepredikt. De boodschap des heils had er
een goede ingang gevonden, daar hem „een deur was ge-
opend in de Here" [3]). Er was toen te Troas een gemeente
ontstaan.

---

1) Mogelijk is, dat op het schip, waarop Paulus de reis zou maken, ook Joodse pelgrims zouden meereizen, op weg naar het aanstaande Paasfeest, vs. 6, te Jeruzalem. Op zee zou men hem dan onschadelijk hebben willen maken.

2) Volgens dit „ons" heeft Lucas, de schrijver der Handelingen, zich dus weer bij Paulus gevoegd; waarschijnlijk te Philippi. Op de tweede reis was hij immers te Philippi achtergebleven (zie aantekening bij 16 : 40). Voortaan blijft hij voorgoed bij Paulus. In het vervolg van dit boek krijgen we dus het verslag van een ooggetuige. Lucas, die dus uit Philippi kwam, zal wel de collecte van deze gemeente meegenomen hebben naar Jeruzalem.

3) 2 Cor. 2 : 12.

7 Op de laatste dag, dat Paulus te Troas was, juist een
Zondag, kwamen wij met de gemeente samen om het Heilig
Avondmaal te vieren. Eerst echter hield de apostel een
toespraak tot de gemeente. Daar hij vóór zijn vertrek de
gemeente nog veel te zeggen en door het Woord des Heren
te onderwijzen had, zette hij zijn rede voort tot midder-
8 nacht. Nu waren er verscheiden lampen in de bovenzaal,
waar wij vergaderden. In die propvolle ruimte met al die
9 olielampen werd het wel wat benauwend warm. 't Was er
zó vol, dat een zekere jonge man, genaamd Eutyches, alleen
maar een plaatsje had kunnen vinden in de vensterbank.
Hoewel het een open venster was, werd het dáár toch ook
al warmer, zodat deze jonge man tenslotte niet meer tegen
de slaap òp kon. Langzaam sukkelde hij weg in een diepe
slaap. Toen Paulus' toespraak nu zo lang duurde, viel hij
plotseling, geheel en al door de slaap overmand, van de
derde verdieping naar beneden. Toen men omlaag snelde
en hem opnam, bleek hij dood te zijn. Een en al jammer-
10 klachten en geweeklaag! Maar Paulus kwam naar beneden,
wierp zich op de dode, sloeg de armen om hem heen en
zei: „Maakt geen misbaar meer, want er is leven in hem,
God heeft hem uit de dood weer in 't leven gebracht".
11 Weer boven gekomen, ging men nu eerst het Avondmaal
vieren. Paulus brak het brood, at ervan, en terwijl aan de
gemeenteleden brood en wijn werd uitgereikt, ging de
apostel door met tot hen te spreken. Tot aan de dageraad
toe zette hij zijn toespraak voort, en daarna vertrok hij
12 direct. Eutyches, die waarlijk bleek te leven, werd door de
broeders weggebracht naar huis. Door dit wonder Gods,
waardoor Zijn Woord bevestigd was en duidelijk bleek, dat
de Heer met hen was, werd de gemeente buitengewoon
bemoedigd.

Paulus' afscheid van de ouderlingen van Epheze te Milete.
20 : 13-38.

20 : 13 Zonder Paulus ging het gezelschap te Troas aan boord
en voer naar het kleine kustplaatsje Assus, om daar Paulus
op te nemen. Zo had deze het namelijk beschikt. Zelf wilde

14 hij te voet van Troas naar dit plaatsje gaan [1]). Toen hij
zich dan ook te Assus bij ons voegde, namen we hem aan
boord en gingen naar Mitylene, de hoofdstad van het eiland
15 Lesbos; en, vandaar weggevaren, kwamen wij de volgende
dag voor het eilandje Chios, en de daarop volgende dag
staken wij over naar het eiland Samos, en de dag daarna
kwamen wij te Milete, gelegen op het vasteland van Asia,
16 de havenplaats van Epheze. Wij voeren niet naar Epheze
door, want Paulus had zich voorgenomen deze stad te laten
liggen, daar hij wel begreep, dat bij een bezoek de gemeente
zozeer beslag op hem zou leggen, dat hij er niet zo spoedig
weer vandaan zou kunnen en heel wat tijd in Asia zou ver-
liezen. Dit kwam niet met zijn plan overeen, want hij
haastte zich om, zo mogelijk, op de Pinksterdag te Jeruza-
lem te zijn. Dan toch zouden er wel vele apostelen en ook
anderen aanwezig zijn en kon hij verslag uitbrengen van
17 zijn reis en overleg plegen. Toch wilde hij, nu hij zo vlak
bij Epheze was, contact hebben met de ouderlingen der
gemeente, om hun zeer gewichtige dingen als op het hart
te binden en om voorgoed afscheid van hen te nemen. Dus
zond hij iemand van Milete naar Epheze en ontbood de
18 ambtsdragers bij zich. Toen ze gekomen waren, hield de
apostel voor hen deze afscheidsrede:

„Gij weet, hoe ik van de eerste dag af, dat ik voet in
19 Asia zette, al die tijd onder u verkeerd heb, als een slaaf
de verheerlijkte Heer dienende met ootmoed, zonder mij
ooit op iets te verheffen, en hoe die dienst mij veel tranen
kostte en beproevingen, allerlei lijden, dat mij overkwam
20 door de aanslagen der Joden; verder moet gij mij toestem-
men, daar gij er getuige van geweest zijt, hoe ik niets ver-
zwegen heb van hetgeen nuttig was tot zaligheid, maar
zonder ook maar iets daarvan achter te houden, u dat
alles heb verkondigd en geleerd in het openbaar en bin-
21 nenshuis, zonder mijzelf ook maar in iets te sparen; dat
ik zó Joden zowel als Grieken heb betuigd zich te bekeren

---

[1]) Waarom ging Paulus eerst een eindje alleen over land? Misschien om aan eventuele lagen der Joden te ontkomen? Of om in stille overdenking eens een tijd alleen te zijn op deze voettocht van ongeveer 40 K.M.? Of om hier of daar op die landweg nog een bezoek te brengen? We kunnen in dezen slechts gissen.

tot God, er bij hen krachtig op aangedrongen heb te geloven in onze Here Jezus.
22 En zie, nu reis ik, gebonden door de Heilige Geest, naar Jeruzalem, niet wetende, wat mij daar overkomen zal,
23 behalve dat de Heilige Geest mij van stad tot stad betuigt en zegt, dat mij boeien en verdrukkingen te wachten
24 staan. Ik aanvaard de weg, welke de Heilige Geest mij met dwingende kracht aanwijst. Het moge dan een zeer zware weg zijn, ik tel mijn leven niet en acht het niet kostbaar voor mijzelf, als ik slechts, het grote doel in 't oog houdend, met inspanning van al mijn krachten mijn loopbaan mag ten einde brengen, namelijk de bediening, welke ik van de Here Jezus ontvangen heb, om krachtig het Evangelie der genade Gods te betuigen.
25 En nu, zie, ik weet, dat gij allen, onder wie ik rondgereisd heb met de prediking van het Koninkrijk Gods,
26 mijn aangezicht niet meer zien zult [1]). Omdat dit dus nu een afscheid is van mijn werk in deze landen, daarom verklaar ik u op de dag van heden, dat ik rein ben van aller bloed, dat, indien er van hen, die naar mijn prediking geluisterd hebben, zullen zijn, die voor eeuwig omkomen,
27 dit niet mijn schuld is, want ik heb niet nagelaten u de volle raad Gods te verkondigen. Ik ben dus nu van mijn verant-
28 woordelijkheid voor hen af, maar opdat ook gij vrij uit moogt gaan, indien er van de gemeente afvallen en verloren gaan, zeg ik u met grote nadruk: Ziet toe op uzelf en op de gehele kudde, waarover niet maar mensen, doch de Heilige Geest u tot opzieners gesteld heeft, met de zware en verantwoordelijke opdracht om de gemeente Gods als goede herders te weiden, daarbij steeds bedenkend, dat het niet *úw*, maar *Gòds* kudde is, die Hij Zich door het bloed van Zijn eigen Zoon verworven heeft, dat het Zijn duurgekochte schapen zijn, waarover Hij de zorg
29 aan u toevertrouwt. Het komt er wel heel erg op aan en

---

1) Na de gevangenschap te Rome blijkt Paulus volgens de brieven aan Timotheüs nog wel weer in Epheze te zijn geweest. Dit strijdt echter niet tegen wat hij hier zegt, daar hij het heeft over àl de gemeenten, waarlangs hij getrokken is. Deze zal hij niet nog eens rondtrekken om er de broeders te versterken. De ouderlingen van Epheze worden door hem dan nu gezien als de vertegenwoordigers van al die gemeenten in Asia.

het zal een zwaar werk zijn. Gij moet u in dezen geen optimistische voorstelling maken, want ik weet het met grote zekerheid, dat na mijn verscheiden grimmige wolven bij u in de gemeente zullen binnenkomen, die de kudde niet zullen sparen, verleidende dwaalleraars, die, zonder dat de gemeente er erg in zal hebben, zullen trachten haar van de
30 gave, gezonde leer des heils te vervreemden. En wat nòg erger is, niet alleen van buitenaf, ook van binnenuit zal gevaar dreigen. Ook uit uw eigen kring zullen mannen opstaan, die de waarheid zullen verdraaien, met de bedoeling om met deze verkeerde voorstellingen de discipelen maar achter zich aan te trekken, en zo zelf als partij-
31 hoofden groot te worden. Weest daarom waakzaam, en herinnert u steeds bij al die komende moeilijkheden — en laat het u tot een voorbeeld zijn in uw ambtsvervulling — dat ik drie jaren lang nacht en dag niet opgehouden heb ieder afzonderlijk onder tranen terecht te wijzen.

32 En nu, ik draag u op aan de Here en het Woord Zijner genade, aan Hem, de levende en verhoogde Heer, Die bij machte is om op te bouwen in het geloof en het beloofde erfdeel te geven, nu in beginsel en straks in z'n volheid, onder alle geheiligden, die met u deel hebben aan Zijn heilsgoed.

33 Ik heb — wàt mensen ook mogen zeggen — nooit iemands zilver of goud of kleding gevraagd, er zelfs geen
34 begeerte naar gehad. Zelf hebt gij het meegemaakt en weet gij dus, dat hier deze mijn handen — ge ziet, hoe het werken er zijn sporen in achtergelaten heeft — in mijn behoeften en bovendien nog van hen, die bij mij waren,
35 hebben voorzien. Zo heb ik u in alles een voorbeeld gegeven, dat men zich, door zo met inspanning van al zijn krachten te werken, vooral de zwakken, die niet voor zichzelf kunnen zorgen, moet aantrekken, zich over de hulpbehoevenden moet ontfermen; en dat men zich in dit opzicht voortdurend in herinnering moet brengen de woorden van de Here Jezus, Die Zelf gezegd heeft: Het is zaliger te geven dan te ontvangen" [1]).

---

[1]) In de Evangeliën vindt men deze uitspraak van Jezus nergens. Door mondelinge overlevering was het in de gemeenten een bekend woord van Jezus. Ook

36 Na deze toespraak tot de ouderlingen, boog Paulus de
knieën, en terwijl zij allen zijn voorbeeld volgden, heeft hij
37 met hen allen gebeden. Na dit ontroerend bidden om de
bijzondere bijstand van de Here voor het werk in de ge-
meente, nu Zijn dienaar vertrok, barstten al die ouderlin-
gen in groot geween uit en vielen Paulus om de hals en
kusten hem herhaaldelijk. Zij konden bijna van hun ge-
38 liefde leidsman niet scheiden. Het meest waren ze bedroefd
over het woord, dat hij gesproken had, dat zij zijn aange-
zicht niet meer zouden zien. Zij konden toch haast niet
zonder hem en zijn leiding. Dat ze het nu, en dat voor
altijd, zonder hun geestelijke vader zouden moeten doen,
maakte hen zo heel erg bedroefd.

In die gemoedsgesteldheid deden ze hem uitgeleide naar het schip, dat klaar lag voor vertrek, en zagen ze hem enkele ogenblikken later uit hun gezicht verdwijnen.

Paulus te Tyrus en te Caesaréa. 21 : 1-14.

21 : 1 Nadat wij ons dan in Milete letterlijk hadden losge-
scheurd van de ouderlingen van Epheze en in zee gestoken
waren, koersten wij recht op het eilandje Cos aan en de
dag daarna op het eiland Rhodus en vandaar op Pantara,
2 gelegen op het vasteland van Klein-Azië. Hier verlieten
we ons schip om een ander te zoeken, dat rechtstreeks naar
Syrië voer. We vonden er een, dat naar Phoenicië zou
3 oversteken. Dus gingen we aan boord en voeren af. Na een
tijd doemde Cyprus uit zee op, welk eiland we links lieten
liggen; en zo aan de Zuidkust ervan er langs zeilend, voeren
we naar Syrië en kwamen te Tyrus aan land, de Phoeni-
cische havenstad. Hier toch zou het schip zijn lading lossen.
4 Er moest in deze grote stad een kleine gemeente van Joden-
christenen zijn [1]), en dus gingen we op zoek naar broeders.
We vonden hen inderdaad. Zeven dagen bleven we daar bij
hen.

Deze Tyrische broeders wisten door een openbaring

---

in 1 Thessal. 4 : 15 is ons een woord van Jezus bewaard, dat we niet in de Evangeliën vinden. Zo zullen er nog wel meer geweest zijn.

[1]) Hand. 11 : 19.

van de Geest, dat er in Jeruzalem een uiterst gevaarlijke
stemming tegen Paulus heerste, zodat ernstige moeilijk-
heden hem daar zouden wachten, indien hij er zich heen
begaf. Zij drongen er dan ook bij hem op aan, zich niet in
te schepen met het reisdoel Jeruzalem. Deed hij het wel,
dan moest hij goed weten, dat veel lijden hem daar wachtte!
Paulus wist het, de Heilige Geest had het hèm reeds vroe-
ger gezegd, maar daar hij door Hem gebonden was naar die
5 stad te gaan, kon hij niet anders dan gaan. Toen de zeven
dagen dan ook voorbij waren, reisden we van Tyrus af.
Heel het groepje Christenen deed ons uitgeleide tot buiten
de stad. Zelfs de vrouwen en kinderen waren er bij. Op
het strand aangekomen, knielden wij neer. Daar lagen wij
allen met elkaar, ook de vrouwen en de kinderen, op de
6 knieën voor God, en baden. Na dit gemeenschappelijk
gebed namen wij afscheid. Ons reisgezelschap ging scheep
en zij keerden terug naar huis.
7 Na afloop van de vaart landden wij in Ptolemaïs. Ook
hier was een klein groepje gelovigen. Wij begroetten hen
8 en bleven één dag in hun midden. De volgende dag vertrok-
ken we weer per schip naar Caesaréa. In deze stad, waar
Cornelius met de zijnen tot het geloof in de Here Jezus
was gekomen, namen we ons intrek in het huis van Philip-
pus, de evangelist, de man, die de kamerling van Candáce
tot Christus geleid had, een van de vroegere zeven diake-
nen van Jeruzalem. Al jarenlang woonde en werkte hij
9 hier in Caesaréa [1]). En niet alleen hij gaf zich geheel aan
de dienst van Jezus Christus, ook zijn vier ongehuwde
dochters, die bij hem thuis waren. Deze vrouwen hadden de
gave der profetie, waardoor zij bijzonder inzicht hadden
in Gods Woord en wil.
10 Toen wij nu verscheidene dagen in Caesaréa verble-
ven, kwam er uit Judea een zekere profeet, genaamd Aga-
11 bus [2]). Naar ons toegekomen, nam hij de gordel van Paulus
af en bond er zich de voeten en de handen mee, door deze
aanschouwelijke handeling kracht bijzettend aan het pro-

---

1) Hand. 8 : 40.

2) Dit is dezelfde Agabus, die jaren geleden naar Antiochië gekomen was en toen door de Geest had aangekondigd, dat er een grote hongersnood over het gehele rijk zou komen, Hand. 11 : 28.

fetisch woord, dat hij nu sprak: „Dit zegt de Heilige Geest:
de man, van wie deze gordel is, zullen de Joden te Jeru-
zalem alzo binden en uitleveren in de handen der heide-
12 nen". Daar dit wel een zeer duidelijke en besliste uitspraak
was, verzochten zowel wij als de broeders daar ter plaatse
Paulus met grote aandrang onder tranen, toch af te zien
13 van zijn voornemen om naar Jeruzalem te gaan. Alles te-
vergeefs. Wij werden zelfs vermaand op te houden met
druk op hem uit te oefenen, om hem zo af te brengen van
de hem duidelijk door de Geest aangewezen weg, en wel
met deze woorden: „Wat doet gij, dat gij weent en mijn
hart week maakt, op die manier mij in verzoeking brengt
om van Gods weg af te gaan? Ik laat mij echter aan uw
dringend verzoek niet gelegen liggen, want ik voor mij ben
bereid, niet alleen om gebonden te worden, maar zelfs als
het moet, als het voor de zaak des Heren nodig is, te Je-
ruzalem te sterven voor de naam van de Here Jezus. Mijn
14 besluit staat dus onherroepelijk vast!" Toen ons zo bleek,
dat er geen wrikken meer aan was, gaven wij ons gewon-
nen. Ook wij zagen nu in, dat het dus de uitdrukkelijke
wil des Heren was, dat hij naar Jeruzalem moest gaan.
We zeiden nu alleen nog maar: „De wil des Heren ge-
schiede".

Duidelijk en klaar had de verhoogde Heer door Zijn
Geest Zijn apostel gezegd, dat hem lijden wachtte. On-
danks de herhaalde pogingen van anderen hem van deze
weg af te houden, ging hij vrijwillig, in volkomen overgave
aan zijn Heer, de lijdensweg op, wetende, dat hij ook door
te lijden een getuige van Jezus Christus zou moeten zijn.

Paulus te Jeruzalem. 21 : 15-26.

21 : 15 Na zo verscheidene dagen in Caesaréa te hebben door-
gebracht, pakten we ons hebben en houden bij elkaar en
16 gingen op weg naar Jeruzalem. Met ons mee reisden ook
enigen van de discipelen uit Caesaréa. Deze brachten
ons bij een zekere Mnason, van Cyprus afkomstig, die
reeds lang een discipel van Jezus was, wiens gasten we
17 zouden zijn. Bij aankomst in Jeruzalem heetten de broe-
ders, die we ontmoetten, ons van harte welkom.

18 Dadelijk de volgende dag ging Paulus, terwijl wij met
hem meegingen, een bezoek brengen bij Jacobus, de leider
der Jeruzalemse gemeente. Al de ouderlingen waren er
ook gekomen. Het was dus een vergadering van ambts-
dragers, samengeroepen om kennis te nemen van Paulus'
19 doen en laten op zijn zendingsreizen. Toen hij hen begroet
en ons aan hen voorgesteld had, verhaalde hij hun stuk
voor stuk in bijzonderheden alles wat *God* onder de hei-
20 denen door zijn hand had verricht [1]). Toen zij dit hoorden,
loofden zij God, Die zulke grote dingen gedaan had. Toch
hadden ze nog iets op hun hart. Deze Jeruzalemse kerke-
raad zat namelijk bijzonder verlegen met dit plotseling
komen van de heiden-zendeling in Jeruzalem. Zij zeiden
dan ook tot hem: „Gij aanschouwt, broeder, hoevele dui-
zenden er onder de Joden gelovig zijn geworden. Die allen
echter zijn ijveraars voor de wet, stellen er hoge prijs op,
dat men zich houdt aan de Mozaïsche voorschriften en
voorvaderlijke gewoonten. Zij kunnen het zich eenvoudig
niet voorstellen, dat enig Jodenchristen daar anders over
21 zou denken. Nu doen er echter over u allerlei geruchten
de ronde. Men heeft hun namelijk van u verteld, dat gij
alle Joden, die temidden van de heidenen in de verstrooi-
ing leven, afval van Mozes leert, hun zegt, dat ze na hun
bekering moeten breken met de ceremoniële wetten, in
het bijzonder, dat zij hun kinderen niet meer moeten laten
besnijden, en overigens helemaal niet meer naar de ge-
22 bruiken der vaderen hebben te leven. Niet, dat *wij* iets
tegen uw wijze van doen hebben, maar wat is het geval?
Zij zullen stellig horen, dat gij aangekomen zijt. En dan
vrezen wij allerlei onrust en verwarring in de gemeente.
23 Om nu de eenheid en de rust onder ons te bewaren, stellen
wij u het volgende voor en dringen er bij u sterk op aan
naar deze onze raad te handelen: Wij hebben vier Joden
in de gemeente, die een Nazireeërbelofte op zich genomen
hebben, zodat zij zich gedurende een tijd het hoofd niet
24 hebben laten scheren [2]). Voeg u nu bij deze mannen, neem

[1]) Bij deze gelegenheid zullen de verschillende afgevaardigden der gemeenten uit Macedonië en Klein-Azië wel hun collecten aan de ambtsdragers van de gemeente van Jeruzalem hebben afgedragen; zie Hand. 24 : 17 v.

[2]) Numeri 6 : 5.

de leiding van wat zij in de tempel moeten doen in handen, heilig u met hen, door met het oog op het brengen van het dankoffer alle cultische onreinheid te vermijden, en draag voor hen de kosten, die verbonden zijn aan het beeindigen van het Nazireeërschap [1]), zodat zij hun hoofd weer kunnen laten scheren [2]). Als gij op die manier publiekelijk toont, dat gij de Joodse gebruiken en plechtigheden niet veracht, zullen allen bemerken, dat er niets waar is van dat alles, wat men van u heeft opgedist, maar dat gij ook zelf meegaat in de onderhouding van de wet, u daar helemaal niet tegen verzet. Alle praatjes zijn dan voorgoed de kop ingedrukt en de vrede in de gemeente is be-
25 houden. Nu moet ge niet denken dat wij, met u dit voor te stellen, de vroegere besluiten van de kerkvergadering hier te Jeruzalem terugnemen of er ook maar iets van afdoen. Neen, inzake de *heidenen*, die tot het geloof gekomen zijn, hebben wijzelf als ons oordeel geschreven, en daar blijft het bij, dat van hen in genen dele geëist mag worden zich te houden aan de wet van Mozes; alleen dat zij zich hebben te onthouden van afgodenoffer, van bloed, van het verstikte en van hoererij".

26 Paulus, die, als het maar niet ten koste van de waarheid van het Evangelie ging, steeds bereid was om anderen tegemoet te treden en rekening te houden met wat het meest bevorderlijk was voor het heil van de gemeente, ging met dit voorstel wel accoord. Hij nam die vier mannen tot zich. De volgende dag heiligde hij zich met hen, ging in de tempel, deed er aangifte, dat zij de dagen der heiliging waren ingegaan en dat deze zouden duren, totdat voor ieder hunner het offer gebracht was; dat men over zeven dagen dit offer zou brengen, waardoor dan de tijd van het Nazireeërschap van deze vier mannen beëindigd zou worden. Alles volkomen volgens de bepalingen der wet.

Paulus' gevangenschap te Jeruzalem. 21 : 27—23 : 11.

21 : 27 Toen nu de zeven dagen nagenoeg om waren en de

[1]) Er waren heel wat onkosten te maken om het Nazireeërschap te beëindigen; zie Numeri 6 : 14. Armeren werden dan wel meer door rijkeren geholpen.

[2]) Naar Numeri 6 : 13 en 18 moest men aan het einde van zijn Nazireeërschap

slotplechtigheid van het Nazireeërschap van die vier mannen dus juist zou plaats vinden, zagen de Joden van Asia hem, die gehate Paulus, daar ineens in de tempel. Direct gingen ze tot actie over, grepen hem vast en brachten al
28 de tempelbezoekers in opschudding door aldoor te schreeuwen: „Helpt, mannen van Israël! komt te hulp, opdat hij niet weer ontsnappe! Dit is nu de man, die tegen het Joodse volk, de wet en deze plaats overal in de wereld alle Joodse mensen leert, de man, die ingaat tegen alles wat een Jood lief is, een afvallige van de natie, een ophitser tegen de wet, een verachter van de tempel! En alsof dit al niet erg genoeg ware, nu heeft hij ook nog Grieken, heidenen, in de tempel gebracht, hier maar zo in het voor-
29 hof, en daardoor deze heilige plaats ontwijd!" Zij hadden namelijk al eerder Trophimus, de Ephezië r, in gezelschap van Paulus in de stad gezien, en namen aan, dat Paulus hem in de tempel, niet maar in het voorhof der heidenen, maar in het binnenste voorhof der Joden had gebracht [1]).
30 Het gevolg was, dat de hele stad in rep en roer kwam. Het volk liep te hoop, zij grepen Paulus stevig vast en sleurden hem de tempel uit. Zo'n man mocht geen ogenblik langer de heilige plaats verontreinigen, moest terstond gedood worden. Daar zij het ter plaatse niet konden doen, wijl het niet geoorloofd was in de tempel mensenbloed te vergieten, trokken ze hem naar buiten. Terstond werden de poorten, die toegang gaven naar de tempelgebouwen,
31 gesloten. Terwijl de volksmassa poogde hem te vermoorden, maar nog niet precies wist hóe dit aan te leggen, alvast op hem los sloeg, kwam er bericht in bij de overste der Romeinse bezettingstroepen op de naast de tempel gelegen burcht Antonia, dat geheel Jeruzalem in opschudding was.
32 Deze nam ogenblikkelijk zijn maatregelen, verzamelde de soldaten met hun onderofficieren en trok in looppas op het tierende volk af. Toen dit de commandant met zijn sol-

---

zijn intussen langgegroeide hoofdhaar nu afscheren en verbranden.

1) Het voorplein der heidenen was van de voorhof der Joden gescheiden door een hek. Hierbij stond een bord, waarop de heidenen werden gewaarschuwd op straffe van de dood om niet op het voor hen verboden terrein, buiten hun voorhof, ook maar een voet te zetten.

daten zag aankomen, hield het uit vrees direct op, Paulus
33 te slaan. Toen de Romein dichterbij kwam en daar die
neergebeukte man zag, liet hij hem arresteren en, menende
met een uiterst gevaarlijk individu te doen te hebben, met
twee ketenen boeien. Intussen informeerde hij er naar,
wat er aan de hand was, wie deze man was en wat hij
34 gedaan had. Uit de schare riep de één hem dit, de ander
dat toe, zodat de overste er onmogelijk wijs uit kon
worden. En toen hij vanwege het lawaai en het van alles-
maar-door-elkaar-heen schreeuwen de ware toedracht van
de zaak niet kon te weten komen, beval hij de soldaten,
35 die man naar de kazerne van de burcht te voeren. Toen
men gekomen was aan de trappen, die naar de hooggelegen
burcht leidden, drong de woedende volksmenigte zó
op, dat de soldaten hun geboeide arrestant op de schouders
moesten nemen en hem zó, boven de hen omstuwende
36 schare uit, de trappen moesten opdragen. Onder het mee-
lopen naar boven schreeuwde de fanatiek-opgewonden
schare al maar door: „Weg met hem! Sla hem dood!"
37 Boven aan de trap gekomen, op het moment, dat hij
de kazerne zou worden binnengebracht, zei Paulus tot de
overste: „Is het mij geoorloofd iets tot u te zeggen?" Deze,
die meende met een beruchte bandiet en gevaarlijke op-
roermaker te doen te hebben, vroeg ten hoogste verwon-
38 derd: „Kent gij *Grieks*? Zijt gij dan niet de Egyptenaar,
die enige tijd geleden oproer maakte en de vier duizend
39 bandieten [1]) deed uittrekken naar de woestijn?" Paulus
antwoordde toen: „Ik ben een Jood, afkomstig uit Tarsus,
burger van die welbekende stad in Cilicië; ik verzoek u
40 mij toe te staan tot het volk het woord te richten". De
commandant gaf er vergunning toe. Nu wenkte Paulus,
boven aan de trappen staande, het volk beneden hem met
de hand, zó aandacht verzoekend voor wat hij zeggen
wilde. En toen dit inderdaad met schreeuwen ophield en
stil werd, sprak hij hen in de Hebreeuwse taal toe, als volgt:

---

[1]) Met deze bandieten wordt gedoeld op sluipmoordenaars, die met een korte dolk onder hun kleren rondliepen, om vooral in het drukke mensengewoel op de feestdagen in Jeruzalem hen neer te stoten, die naar hun mening teveel met de gehate Romeinse overheersers meewerkten.

22 : 1 „Mannen broeders en vaders, luistert naar hetgeen ik thans ter verdediging tot u ga zeggen".
2 Toen men hoorde, dat hij niet, zoals ze verwacht hadden, in het Grieks het woord voerde, maar in hun moedertaal tot hen sprak, hielden allen zich te meer stil. Paulus ging aldus verder:
3 „Ik ben een Jood, te Tarsus in Cilicië geboren, doch niet daar in den vreemde, maar hier in deze stad werd ik onder u als kind opgevoed. Groter geworden, heb ik als leerling aan de voeten van de grote wetsleraar Gamaliël gezeten en ben ik door hem opgeleid tot leraar der wet [1]). Zowel mijn opvoeding thuis als mijn opleiding tot leraar geschiedde met nauwgezette inachtneming van de wet onzer vaderen, was door en door Joods. Toen mijn studie afgelopen was, kwam ik, wat wetszaken betreft, uit als een ijveraar
4 voor God, evenals gij allen het heden zijt. Zó vurig ijverde ik voor de Joodse wetsgodsdienst, dat ik elke afwijking ervan verfoeide, en dan ook deze nieuwe weg als een vervloekte ten dode toe vervolgd heb, door mensen van die richting in boeien te slaan en naar de gevangenis te
5 sleuren. De hogepriester zelf kan dit van mij getuigen evenals de gehele Raad der oudsten, daar ik immers indertijd met hoogstderzelver aanbevelingsbrieven aan de broeders te Damascus naar die buitenlandse stad gereisd ben, om ook hen, die dáár aanhangers van die nieuwe leer waren, geboeid naar Jeruzalem over te brengen, opdat zij hier gestraft zouden worden.
6 Ik was dus wel een bijzonder wetsgetrouwe Jood. Maar onverwacht is mij toen iets overkomen, waardoor heel mijn leven veranderd is. Het gebeurde mij toch, toen ik op mijn reis dicht bij Damascus gekomen was, dat omstreeks de middag, dus toen de zon op z'n sterkst scheen,
7 plotseling uit de hemel een fel licht mij omstraalde. Ik viel als verblind plat ter aarde en hoorde een stem tot mij
8 zeggen: „Saul, Saul, waarom vervolgt gij Mij?" En ik antwoordde: „Wie zijt Gij, Here?" En Hij zei: „Ik ben Jezus,
9 de Nazoreeër, Die gij vervolgt!" De politiemacht, die mij begeleidde, zag wèl het licht, maar de stem van Hem, Die

---

1) Zie Hand. 5 : 34-39.

10 met mij sprak, verstonden zij geen van allen [1]). En ik zei:
„Heer, wat moet ik doen?" En de Heer zei tot mij: „Sta op
en reis door naar Damascus, dáár zal u gezegd worden al
hetgeen u opgelegd is om te doen, zult gij de nadere mede-
deling ontvangen van de opdracht, welke voor u gereed
11 ligt". En toen ik mijn ogen open deed, bleek ik vanwege
de glans van dat licht niet meer te kunnen zien, zodat ik
door mijn reisgenoten bij de hand geleid moest worden. Zó
kwam ik Damascus binnen. Ik had gedacht er te zullen
komen als een machtige, die met de aanbevelingsbrieven
van het Sanhedrin in mijn zak er maar zou kunnen doen
wat ik wilde; ik kwam er inderdaad binnen als een hulp-
behoevende, blinde man, die nu maar moest afwachten
wat de Here Jezus met mij voorhad.

12, 13 Daar in Damascus kwam tot mij een zekere Ananias,
een vroom man naar de wet, van wie al de daar wonende
Joden een goed getuigenis gaven. Deze wetsgetrouwe Jood
ging bij mij staan en zei: „Saul, broeder, word weer zien-
de!" En op hetzelfde ogenblik werd ik weer ziende, zag ik
14 die man bij mij staan. Hij zei verder tot mij: „De God onzer
vaderen heeft in Zijn eeuwig raadsplan u voorbestemd om
Zijn wil te leren kennen en de Rechtvaardige te zien en een
15 stem uit Zijn mond te horen, want het is Zijn wil, dat gij
voor Hem bij alle mensen getuige zult zijn van hetgeen gij
16 gezien en gehoord hebt. En nu, wat aarzelt ge nog? Het
werk roept, uw getuigen moet beginnen; sta dus op, laat u
dopen en in die doop uw zonden afwassen onder de aan-
roeping van Zijn naam, Hem belijdend als uw Heer!"

17 En het overkwam mij, toen ik te Jeruzalem was terug-
gekeerd en als een aanbidder van de God der vaderen in
18 de tempel bad, dat ik in zinsverrukking geraakte en in een
visioen Hem zag, Die tot mij zei: „Haast u, om, zoals Ik u
in Damascus heb opgedragen, voor Mij aan het werk te
gaan, en vertrek daartoe snel uit Jeruzalem, want van *ú*
19 zullen zij hier geen getuigenis over Mij aannemen!" Ik
maakte nog tegenwerpingen door te zeggen: „Maar Here,

---

1) Er is hier geen tegenstrijdigheid met 9 : 7, waar staat, dat die begeleiders wel de stem hoorden, maar niemand zagen. Zij hoorden wel een stem*geluid*, maar (zo zegt onze tekst nu) zij verstonden niet, wat die stem *zei*.

juist hier, waar men, beter dan waar ook, kan zien, hoe ik
geheel veranderd ben, zou ik toch zo goed van U kunnen
getuigen. Zij weten immers zelf van dichtbij, dat ik het was,
die hen, die in U geloofden, liet gevangen zetten en overal
20 in de synagogen liet geselen; ook, dat ik een min of meer
officiële rol vervuld heb bij de steniging van Stéphanus,
want toen het bloed van deze Uw getuige vergoten werd,
werkte ik daaraan met volle instemming mee en bewaarde
de kleren van hen, die hem doodden. Ben ik dan juist hier
in Jeruzalem niet een sprekend bewijs van Uw grote
21 macht?" Maar Hij zei tot mij: „Ga heen, want Ik zal u uit-
zenden, ver weg, naar de heidenen".

22 Dit laatste konden de Joodse hoorders niet meer ver-
dragen. Zij hadden heel de rede stil aangehoord, vooral ook
wel, omdat Paulus met opzet had vermeden hen te prik-
kelen en voortdurend had gesproken van zijn trouw tegen-
over het Joodse volk en van zijn óók ná zijn bekering, als
iedere vrome Jood, opgaan naar de tempel, en van de God
der váderen, maar toen hij zei, dat het God Zelf was, Die
hem opdracht zou hebben gegeven om tot de *heidenen* te
gaan.... neen, dàt was te veel, dat was blasphemie, dat
was de heidenen met de Jood op één lijn stellen! Ze hadden
het dus maar al te goed gezien, dat hij een verrader was
van de Joodse zaak! Hun woede brak weer ongetemperd
los, zij verhieven hun stemmen weer en riepen als één man:
„Weg van de aarde met zo iemand! Wie zulke dingen durft
te beweren, behoort niet te blijven leven!"

23 Toen al die Joden daar als razenden schreeuwden, met
hun kleren zwaaiden en stof in de lucht wierpen, begreep
de overste, dat er met een toespraak tot deze uiterst-opge-
24 wonden menigte niets te bereiken viel. Dus beval hij om
Paulus in de kazerne te brengen. Maar daar hij intussen
nog altijd niet wist, wat er toch eigenlijk aan de hand was
met deze man, die klaarblijkelijk door heel het volk als
een pest werd beschouwd, droeg hij zijn ondergeschikten
op, hem onder geseling onder verhoor te nemen. Door zulk
een tot-spreken-dwingende foltering dacht hij er wel achter
te komen om wèlke reden die mensen zo tegen Paulus
25 tierden. Toen men hem echter met de riemen uitrekte, met
de bedoeling de geselslagen op de strak-gespannen rug

maar zo pijnlijk mogelijk te laten neerkomen, zei Paulus
tot de centurio, die er bij stond om toezicht te houden: „Is
het u geoorloofd een *Romein*, en dat zonder dat hij een
26 rechterlijk vonnis heeft, te geselen?" De onderofficier
schrok van dit woord op. Een Romeins burger rechtloos
behandelen — dat was het ergste wat men kon doen! Hij
liep dan ook dadelijk naar de commandant om het hem te
berichten, en zei: „Wat gaat gij doen? Want deze man is
27 een Romein!" Ook de overste schrok, bevreesd een on-
wettige handeling te verrichten, ging direct naar de plaats,
waar Paulus zich bevond, en zei tot hem: „Zeg mij, zijt
28 *gij* een Romein?" En hij zei: „Ja". Daarop zei Claudius
Lysias — zo heette hij namelijk [1]) —: „Ik ben het ook, ik
heb dit burgerrecht voor een grote som verkregen" [2]).
Maar Paulus zei: „Doch ik bezit het door *geboorte*" [3]).
29 Het gevolg was, dat zij, die hem gerechtelijk moesten
onderzoeken, hiermee dadelijk ophielden. De riemen en
gesels werden haastig opgeborgen. Van enige foltering was
geen sprake meer. Zelfs werd Claudius Lysias bevreesd, nu
hij te weten was gekomen, dat deze man Romein was, en
hij dus zo iemand onverhoord had laten boeien.... Ook
dat ging immers tegen het Romeinse burgerrecht in.

30 Ook zijn plan om door geseling achter de waar-
heid te komen, was dus mislukt. Hij was nog niets verder.
Wat was het toch met deze man? Hij kreeg weer een
andere inval. Om nauwkeurig te weten, waarvan hij door
de Joden beschuldigd werd, zou hij zich door het Sanhe-
drin, waarin naast de overpriesters schriftgeleerden en
oudsten zitting hadden, laten voorlichten over deze zaak.
De volgende dag beval hij deze Joodse Hoge Raad in zijn
geheel bijeen te roepen. Hij liet Paulus ongeboeid uit de
kazerne naar het gebouw brengen, waar het Sanhedrin ver-

---

1) Hand. 23 : 26.

2) Er bestond in die dagen een uitgebreide handel in burgerrecht-papieren. De vrouw van Keizer Claudius bijvoorbeeld verdiende er schatten mee. Deze overste heette Lysias, een echte Griekse naam. Hij zal dus wel een Griek geweest zijn, die als slaaf door Claudius was vrijgelaten en daarna diens naam er bij aangenomen had, waarna hij zich het burgerrecht zal hebben gekocht om Romeins officier te kunnen worden.

3) Zie aantekening bij 16 : 37.

gaderde, en stelde hem zó voor hen. Het was geen officiële zitting; de hogepriester zat ook niet in vol ornaat in de voorzitterszetel. Paulus stond er niet als een beschuldigde tegenover een rechtbank. De overste had alleen de voornaamsten van het Joodse volk samengeroepen om van hen nu eens precies te horen, wáárvan men deze man verdacht.

23 : 1 Toen Paulus daar voor dit hoge Joodse college stond, zei hij, zonder af te wachten, dat hem een vraag gesteld werd — hij stond immers niet voor zijn rechters —, de ogen vrijmoedig en onbevreesd op de Raad richtend:

„Mannen broeders, ik voor mij heb een volkomen zuiver geweten voor God over mijn gedrag in het openbaar tot op deze dag; de wijze, waarop ik tot nu toe opgetreden ben, kan ik geheel voor de Here verantwoorden".

2 Dit onverschrokken optreden en vrijmoedige woord prikkelde de hogepriester Ananias. In ziedende drift beval hij de bij Paulus in de buurt staande dienaren hem op de mond te slaan, om hem op die smadelijke wijze tot zwijgen
3 te brengen. Toen was ook Paulus zichzelf niet meer meester en zei hij het scheldende vloekwoord: „God moge ú slaan, gij witgepleisterde wand! huichelaar, die gij zijt, zit gij over mij recht te spreken *naar* de wet en beveelt gij
4 *tegen* de wet mij te slaan?" Diep verontwaardigd zeiden toen de om hem heen staande dienaren: „Schrikkelijk! Scheldt gij de door God in zijn ambt gestelde hogepriester
5 uit?" Direct erkende Paulus nu zich te hebben misgaan en bood hij met deze woorden zijn verontschuldiging aan: „Ik wist niet, broeders, dat het de hogepriester was, want er staat geschreven: Van een overste uws volks zult gij geen kwaad spreken" [1]).

6 Intussen was het Paulus wel gebleken, dat hij bij deze mannen niet veel verder kwam met zich op ordelijke wijze te verantwoorden. Daarom maakte hij handig gebruik van de hem maar al te goed bekende godsdienstige tegenstel-

---

[1]) Exodus 22 : 28. Op allerlei wijze heeft men trachten te verklaren, waarom Paulus niet zou hebben geweten, dat Ananias de hogepriester was. Ik koos voor de opvatting, dat hij 't niet zag, omdat in deze niet-officiële raadszitting de hogepriester zijn ambtsgewaad niet zal hebben gedragen en niet als voorzitter fungeerde.

ling, die er onder deze raadsleden bestond. Het ene deel
toch, de priesters, behoorde tot de Sadduceeën, het andere,
vooral de schriftgeleerden, tot de Farizeeën. Aan dit rich-
tingsverschil denkend, riep Paulus met grote nadruk in
het volle Sanhedrin: „Mannen broeders, ik ben een Fari-
zeeër, echt een Farizeeërskind, geheel tot deze partij be-
horend [1]); heel mijn proces loopt over de hoop voor en de
7 opstanding van de doden". Dit woord was als een gewel-
dige plons in een plas water. Grote tweedracht tussen de
Farizeeën en de Sadduceeën! Van beide kanten vloog men
op; onderling verdeeld, raakte men met elkaar slaags!
8 De Sadduceeën immers beweren, dat er geen opstanding is,
terwijl zij ook het bestaan van engelen of geesten looche-
nen, maar de Farizeeën belijden zowel het een als het
9 ander. Zo ontstond er groot geroep. Men schreeuwde zijn
argumenten tegen elkaar in. In heftig gedebatteer trachtte
elke groep zijn standpunt in deze kwestie te verdedigen.
Vooral enigen van de partij der Farizeeën waren in gewel-
dige actie, streden met kracht voor het standpunt van Pau-
lus, bleven maar doorvechten, en kwamen tot de slotsom:
„Wij vinden generlei kwaad in deze mens! Als nu eens, wat
wij helemaal niet ondenkbaar achten, een geest tot hem ge-
10 sproken heeft, of een engel....". Door dit te zeggen
en op die manier het Farizese standpunt aangaande de
geestenwereld tegenover de Sadduceeën te verdedigen,
werd het rumoer er niet minder op. Integendeel, de twee-
dracht werd nog groter.'t Werd zó erg, dat Claudius Lysias,
die het alles tot nu toe rustig en verbaasd had aangezien,
zelfs vreesde, dat Paulus door hen zou worden gelynchet.
Dus liet hij de soldaten aanrukken om hem uit die ver-
warde kluwen van priesters en schriftgeleerden weg te
halen en naar de kazerne over te brengen.
11 De nacht daarop stond de verheerlijkte Heer bij de
gevangen Paulus en zei: „Houd moed, zij zullen u niet
doden, want zoals gij nu te Jeruzalem voor Mij getuigd
hebt, moet gij ook te Rome getuigen". Deze bemoedigende

---

[1]) Paulus wist zich ook nog Jood, en in het Jodendom stond hij, tegenover de vrijzinnige Sadduceeën, die de opstanding der doden en het bestaan van de geestenwereld loochenden, aan de kant van de rechtzinnige Farizeeën.

openbaring des Heren was Paulus in de verdere grote moeilijkheden wel tot bijzondere troost.

Paulus naar Caesaréa overgebracht. 23 : 12-35.

23 : 12 De woedende Joden lieten het er echter niet bij zitten. Hun prooi mocht hen door het ingrijpen van de Romeinse overste ontglipt zijn, ook het Sanhedrin mocht deze zaak niet geliquideerd hebben, zij zouden er nu wel voor zorgen, dat deze man voorgoed van het toneel verdween. Zij maakten een complot, waarbij zij de vloek Gods over zich inriepen, als zij iets zouden eten of drinken, vóór zij Paulus
13 gedood hadden. Het waren er meer dan veertig, die deze
14 samenzwering maakten. Niet zo'n klein getal dus. Dezen gingen naar de overpriesters en de oudsten, díe leden van het Sanhedrin, die gisteren in tegenstelling met de schriftgeleerden blijk gegeven hadden fel tegen Paulus gekant te zijn, en zeiden: „Wij hebben onszelf met een vloek verbonden om niets te nuttigen, voordat wij Paulus gedood hebben.
15 Richt gij nu, die makkelijk toegang bij de overste hebt, tezamen met het Sanhedrin, u officiëel tot Claudius Lysias, en geeft hem duidelijk te verstaan, dat hij Paulus voor uw Raad moet brengen, voorwendend, alsof het uw bedoeling is, om nauwkeuriger van zijn zaak u op de hoogte te stellen en daarin een beslissing te nemen. Als gij dit doet, nemen *wij* op ons, hem uit de weg te ruimen nog vóórdat hij uw vergaderzaal dicht is genaderd, dadelijk al, nadat hij op weg erheen de kazerne heeft verlaten. Gij behoeft dus helemaal niet bevreesd te zijn; wij nemen alle risico op ons".
16 Dit listig opgezette moordplan mislukte echter, doordat het uitlekte. Er wisten te veel mensen van. Paulus' neef, de zoon van zijn zuster [1]), hoorde van de hinderlaag, die de Joden zijn oom gelegd hadden. Om hem voor die sluipmoord te bewaren, vervoegde hij zich aan de kazerne, werd toegelaten bij zijn oom en deelde hem het geheim
17 der Joden mee. Paulus riep dadelijk een van de onder-

---

[1]) Waarschijnlijk was deze neef geen Christen. Alleen de band des bloeds sprak. Paulus' zuster zal te Jeruzalem hebben gewoond. Hóe ze er gekomen is, weten we niet.

officieren bij zich en zei: „Breng deze jongeman naar uw commandant, want hij heeft voor hem een belangrijk be-
18 richt". Deze nam hem mee en bracht hem bij de overste, terwijl hij rapporteerde. „Paulus, de gevangene, heeft mij geroepen, en verzocht deze jongeman bij u te brengen, daar
19 deze u iets te zeggen heeft". Vriendelijk nam Claudius Lysias Paulus' neef bij de hand, ging met hem terzijde, opdat niemand zou horen wat tussen deze jongeman en hem verhandeld werd, en vroeg hem: „Wat is het, dat gij
20 mij te berichten hebt?" Hij zei: „De Joden hebben een afspraak gemaakt om van u te begeren, dat gij Paulus morgen voor de Hoge Raad brengt, daar het Sanhedrin — onder dit voorwendsel zullen zij het u verzoeken — op een bepaald punt nauwkeuriger over hem wil worden ingelicht.
21 Doch laat u niet door hen ompraten en ga niet op hun voorstel in, want meer dan veertig mannen uit hun midden loeren op hem en willen vanuit een hinderlaag hem op weg naar de vergaderzaal overvallen. Zij hebben zich met een vervloeking verbonden te eten noch te drinken, eer zij hem uit de weg geruimd hebben. Alle nodige maatregelen zijn reeds getroffen, zodat ze nu klaar staan om hun plan tot uitvoering te brengen. Het wachten is nog slechts op uw
22 toezegging". De overste dan liet de jongeman gaan, maar niet alvorens hem scherp bevolen te hebben: „Denk er om, laat u tegen niemand er over uit, dat gij mij dit hebt te kennen gegeven!"

23 Na het vertrek van Paulus' neef liet de overste, die in het in deze Pinkstertijd overvolle en rumoerige Jeruzalem de situatie van het geval Paulus ernstig inzag ogenblikkelijk een paar centurio's bij zich komen, en zei: „Laat tweehonderd zwaargewapende legioensoldaten zich gereed houden om naar Caesaréa te trekken, verder zeventig ruiters, en dan nog twee honderd lansdragers. Om drie
24 uur vannacht[1]) moeten ze uitrukken. En laat men ook rij- en lastdieren voorbrengen, om Paulus daarop te laten rijden en zijn hebben en houden mee te voeren, en hem vei-
25 lig over te brengen naar stadhouder Felix". Ook schreef

---

1) Er staat eigenlijk: van de derde ure van de nacht af. Dat is dus, daar de nacht om zes uur begon, 's avonds om negen uur.

hij, om Felix met het geval officiëel op de hoogte te brengen, een brief van de volgende inhoud:
26 „Claudius Lysias groet de hoogedelgestrenge stadhouder Felix.
27 Daar deze man door de Joden gegrepen was en door hen gelyncht zou worden, ben ik tussenbeide gekomen met mijn manschappen en heb hem buiten hun bereik gebracht,
28 daar ik vernomen had, dat hij een Romein was [1]); en begerende er achter te komen, waarvan ze hem beschuldig-
29 den, bracht ik hem in hun Raad. Het bleek mij toen, dat hij werd beschuldigd inzake vragen van hun wet, doch er was géén aanklacht, waarop dood of gevangenschap staat.
30 En daar mij was aangebracht, dat er een aanslag tegen deze man zou worden gepleegd, liet ik hem onmiddellijk naar u brengen en heb ik de aanklagers gelast in uw tegenwoordigheid te zeggen wat zij tegen hem hebben".
31 De militairen handelden geheel volgens bevel. Gedurende de nacht brachten zij Paulus naar Antipatris [2]).
32 Daar ze hier op een behoorlijke afstand van Jeruzalem waren, was voor de verdere tocht zo'n stèrke bewaking niet meer nodig. Dus keerden de zwaargewapende legioensoldaten met de lansdragers naar Jeruzalem terug, waar ze thans wel terdege nodig zouden kunnen zijn om eventuele opstootjes de kop in te drukken. Zij lieten alleen de ruiters verder trekken. Zo kon de tocht naar Caesaréa nu ook sneller verlopen en zouden mogelijke achtervolgers hen niet meer inhalen.
33 Toen deze ruiters te Caesaréa gekomen waren, overhandigden zij eerst de brief van hun commandant aan de stadhouder en brachten daarna ook Paulus vóór hem.
34 Toen hij de brief gelezen had, vroeg de stadhouder Paulus, uit welke provincie hij kwam. Vernemende dat hij uit Cilicië was, dus iemand van Grieks-Romeinse beschaving, besloot hij deze zaak rustig en naar wet en regel te behan-

---

1) Zijn eigen rol in deze affaire stelde de overste hier mooier voor dan ze in werkelijkheid was. Hij had immers pas láter gehoord, dat Paulus Romeins burger was.

2) Een hellenistische stad, gelegen op de grens tussen Judea en Samaria. 65 K.M. van Jeruzalem. Hier was Paulus dus wel zo goed als buiten het bereik der Joodse aanslagen.

35 delen. Hij zei dan ook tot Paulus: „Ik zal u nader in verhoor nemen, zodra ook uw beschuldigers hier gekomen zijn". En hij beval, hem in de kazerne van het paleis van Herodes in voorlopige bewaring te houden.

Paulus voor Felix. 24 : 1-27.

24 : 1 Inderdaad had Claudius Lysias, zoals hij Felix geschreven had, de Joodse aanklagers geboden met hun aanklacht tegen Paulus voor de stadhouder te verschijnen. Dezen deden dit maar al te gaarne. Het duurde dan ook slechts vijf dagen, of daar verschenen in Caesaréa de hogepriester in eigen persoon, enige oudsten en een advocaat, Tertullus [1]). Officiëel dienden zij nu hun klachten tegen
2 Paulus bij de Romeinse stadhouder in. Nadat Felix Paulus vóór zich had laten roepen, begon Tertullus zijn beschuldiging namens de Hoge Raad met op bijzonder hoffelijke en vleiende wijze te zeggen:
3 „Dat wij door uw toedoen grote vrede genieten en dat er door uw beleid allerlei verbeteringen voor dit volk tot stand komen, hoogedelgestrenge Felix, erkennen wij al-
4 leszins met grote erkentelijkheid [2]). Maar om u niet te lang hiermee op te houden, daar ik weet, dat gij allerminst gesteld zijt op huldebetoon en van waarderende woorden niet wilt weten, wil ik nu maar dadelijk tot de zaak komen en verzoek ik u, ons met uw bekende welwillendheid [3]) een
5 ogenblik te willen aanhoren. Want wat is het geval? Wij hebben bevonden, dat deze man hier een pest is, van wie

---

1) Deze Tertullus was hoogstwaarschijnlijk een heiden. Hij spreekt immers niet van „ons", maar van „dit" volk, vs 3. Ook wordt hij in vs 9 van de Joden onderscheiden. Nu de Joden voor een Romeins rechter moesten verschijnen, was het wel zeer gewenst, iemand bij zich te hebben, die de Romeinse rechtsregelen en de behoorlijke vorm van optreden in een proces door en door kende.

2) De geslepen advocaat trachtte door deze uitbundige vleitaal Felix gunstig voor zijn zaak te stemmen. Wat hij zei, was geheel bezijden de waarheid. Felix deed zo goed als niets voor het Joodse volk. leefde alleen voor eigen genoegen. was een hebzuchtig man. Ook een slecht bestuurder, zodat er zeker geen reden was, van zijn krachtig beleid te spreken. Felix was zeer gevoelig voor vleierij. Maar deze handige Tertullus laat het voorkomen, alsof hij van waarderende woorden helemaal *niet* houdt, en zegt dat ook met evenzovele woorden. Een meesterlijke pleiter voor kwade zaken.

3) Weer een leugen.

ontzaggelijk kwade invloeden uitgaan, zodat hij velen besmet en vergiftigt, iemand, die opstanden verwekt onder alle Joden over de gehele wereld, waar ze maar in het Romeinse Rijk wonen, een eerste voorstander van die secte
6 der Nazoreeërs. Hij heeft ook een poging gewaagd om de tempel te ontwijden. Bij die gelegenheid hebben wij hem in hechtenis genomen, en we wilden hem naar onze wet
7 berechten. Maar overste Lysias is tussenbeide gekomen en heeft hem met groot geweld buiten ons bereik gebracht,
8 en bevolen, dat de aanklagers zich tot u zouden wenden. Gij zult zelf, wanneer ge deze man in verhoor neemt, wel van hem te weten kunnen komen, waarvan wij hem beschuldigen. Dan zult gij wel merken, dat onze beschuldiging volkomen juist is".

9 De Joden, Ananias en de oudsten, die deze rede van hun advocaat met voldoening hadden aangehoord — wat een knappe en handige advocaat! — sloten zich geheel bij de door Tertullus uitgesproken beschuldiging aan, door op de vraag van de stadhouder te bevestigen, dat dit alles inderdaad zo was.

10 Nu gaf de stadhouder Paulus een wenk, dat hij kon gaan spreken. Rustig en zakelijk zette deze in zijn verdedigingsrede de door Tertullus scheefgetrokken zaak recht. Hij ook begon met enkele hoffelijke woorden aan het adres van de stadhouder, welke echter volkomen naar waarheid waren:

„Daar ik weet, dat gij sedert vele jaren [1]) rechter over dit volk zijt en met zijn godsdienstige wetten en gebruiken goed op de hoogte, verdedig ik mijn zaak voor u met goede
11 moed. Gij kunt er u immers van vergewissen, dat het vanaf mijn aankomst hier als gevangene niet langer dan twaalf dagen geleden was, dat ik van ditzelfde Caesaréa naar Jeruzalem ben gegaan om er te aanbidden. Een veel te korte termijn dus om een uitgebreide opstand te verwek-
12 ken, zoals zij beweren, dat ik zou gedaan hebben. Trouwens, zij kunnen ook niet met de feiten aantonen, dat ik mij aan enig onrustbedrijf heb schuldig gemaakt, want zij

---

1) Langer dan de meeste stadhouders, was Felix al een jaar of zeven stadhouder over Judea. Hij had de kwesties van het Joodse volk heel goed door, vs 22.

hebben mij noch in de tempel aangetroffen, terwijl ik er
met iemand sprak om hem zogenaamd op te ruien, of mij
er tussen de schare mengde om een rumoerige volksbewe-
ging te verwekken, noch hebben zij mij in de synagogen
gezien, daar ik er niet geweest ben, noch ergens in de stad,
13 alsof ik er mij als een onrustzaaier bewoog. Zij kunnen
helemaal niets, waarvan zij mij nu beschuldigen, voor u
14 *bewijzen*. Maar dit stem ik onvoorwaardelijk toe en erken
ik voor u met alle vrijmoedigheid en zonder enige aarze-
ling, dat ik naar die weg, die zij een secte believen te
noemen, inderdaad de God der vaderen vereer, hetwelk
echter inhoudt het geloven van al hetgeen in de wet en de
profeten geschreven staat. Die nieuwe weg is geheel in
overeenstemming met wat in hun heilige Schriften staat.
15 Dááraan houd ik mij dan ook geheel vast, terwijl ik ook
h'érin niet van het Jodendom verschil, dat ik van God hoop,
gelijk ook dezen zelf het verwachten, dat er een opstan-
16 ding van rechtvaardigen en onrechtvaardigen zal zijn. Met
het oog op die opstanding en het oordeel, dat dan over
allen zal gaan, oefen ik mijzelf hierin, altijd een onerger-
lijk geweten te hebben voor God en de mensen, niet slechts
uiterlijk onberispelijk te leven, maar vooral ook innerlijk
recht te staan voor God en zonder bijbedoelingen tegen-
over de mensen.
17 En na verscheidene jaren niet in Jeruzalem geweest te
zijn, ben ik er nu weer gekomen om naast het aanbidden
van de God der vaderen, ook aalmoezen, die op mijn lange
reis overal verzameld zijn, aan mijn volk te brengen. Boven-
dien was ik er om offeranden in verband met het beëin-
18 digen van het Nazireeërschap te doen. Hiermee nu rustig
bezig zijnde, terwijl ik mij geheel naar de voorschriften
ritueel gereinigd had, trof men mij in de tempel aan. In
geen enkel opzicht heb ik dus dit heiligdom ontwijd.
Integendeel, ik handelde geheel volgens de wet van het
heiligdom. Ook was er, terwijl ik zo in de tempel met die
offerande bezig was, helemaal geen volksoploop, of was er
ook maar van enige opschudding sprake. Alles verliep vre-
19 dig. Ik bemoeide mij alleen met dat offer. Maar enige Joden
uit Asia, die mij daar zo bezig zagen, *zij* veroorzaakten
het tumult rondom mij. *Die* mensen moesten hier voor uw

rechterstoel staan en hun aanklacht indienen, indien zij iets tegen mij hebben. Niet deze mannen hier, maar zij, die
20 Joden uit Asia. En anders, als deze afgevaardigden van het Sanhedrin menen, dat zij hier volkomen terecht staan, laten zij zèlf dan maar zeggen, wat voor misdrijf zij hebben
21 gevonden, toen ik voor de Raad stond. Immers geen enkel, of — maar dat kan toch geen misdrijf heten — het moest zijn, dat ik verdeeldheid onder de raadsleden bracht met dit enkele woord, dat ik, in hun midden staande, uitriep: Ter zake van de opstanding van doden sta ik heden voor u terecht! Dit is het énige, wat ze op mij kunnen hebben aan te merken. Maar daarover kunnen zij mij toch zeker niet aanklagen, daar velen van hen het volkomen met mij eens bleken, dat dit in overeenstemming is met het zuivere Joodse geloof!"

22 Deze rustige en scherpgestelde verdedigingsrede van Paulus, waartegen niets viel in te brengen, maakte op Felix indruk. Daar hij bovendien met de nieuwe richting in het Jodendom rondom Jezus van Nazareth zeer goed op de hoogte was, en wel begreep, dat het hier interne godsdienstkwesties betrof, wilde hij liever geen uitspraak doen. Paulus, een Romeins burger, ten onrechte veroordelen, dat dorst hij niet aan, maar ook was hij bang de Joden voor 't hoofd te stoten, indien hij de zaak onontvankelijk verklaarde. Trouwens, het leek hem ook goed, overste Lysias, meer omstandig dan hij in 't kort geschreven had, nog eens over de hele toedracht dezer zaak te horen. Dus verdaagde hij het proces en zei: „Zodra de overste
23 Lysias komt, zal ik in uw zaak een beslissing nemen". Dat hij echter Paulus niet onwelgezind was, er eigenlijk van uitging, dat deze geen strafbaar misdrijf had begaan, bleek wel hieruit, dat hij de onderofficier, die met de bewaking van Paulus belast was, order gaf, zeker, deze man wel in hechtenis te houden, maar haar minder streng te maken, en bovendien niemand van Paulus' vrienden te belletten hem van dienst te zijn.

Zo nam de Romein wel een heel andere houding tegenover de apostel van Jezus Christus aan dan zijn eigen volksgenoten. De Joden vervolgden het Christelijk geloof, de Romeinse overheid veroordeelde het niet.

24 Enige dagen later kwam Felix in het paleis in de
omgeving van de gevangenplaats, met Drusilla, zijn vrouw,
die een Jodin was [1]). De nieuwsgierigheid van de stad-
houder was door heel dat verhoor toch wel erg geprikkeld.
En ook Drusilla, de Jodin, wilde wel eens van nabij, en
dan nog wel van een der leiders van die godsdienstige
beweging, iets meer weten van dat Christelijk geloof. Dus
liet Felix Paulus roepen. Zo hoorde de Romein met zijn
vrouw hem in besloten kring erover spreken, wàt het in-
25 hield te geloven in Christus Jezus. Geïnteresseerd luister-
den zij. Maar toen de getrouwe apostel in dat
persoonlijk gesprek óók, als behórend bij dat geloof
in Christus, sprak over rechtvaardigheid en ingetogen-
heid en het toekomstig oordeel, werd Felix, die heel
wat onrechtvaardige daden op zijn kerfstok had en
een teugelloos leven leidde, bevreesd, en gaf op die hem
beschuldigende prediking ten antwoord: „Ga voor heden
heen, wanneer ik nog eens gelegenheid heb, zal ik u wel
weer ontbieden". Paulus' oordeelsprediking maakte nog
wel enige indruk op hem, zodat hij bevreesd werd, maar
niet zóveel, dat hij zich bekeerde en ter vergeving van
26 zonden zich tot Jezus wendde. Integendeel, hij onttrok
zich aan de beslissing, suste zijn geweten en ging met zijn
onrechtvaardig bedrijf door. Want met dat zeggen „ik zal
u ter gelegener tijd nog wel eens ontbieden en over deze
zaak aanhoren" hoopte hij tegelijkertijd, dat hij aan deze
man, die blijkbaar een zeer offervaardige aanhang had,
heel wat zou kunnen „verdienen"; dat hem door Paulus
geld zou worden aangeboden, om zo door omkoperij de
vrijheid terug te krijgen. Dit was dan ook de eigenlijke
reden, waarom de stadhouder hem telkens weer ontbood
en zich met hem vriendelijk onderhield. Maar hoe vaak hij

---

[1]) Drusilla was een dochter van Herodes, de man, die door de wormen gegeten werd, Hand. 12, de zuster van Herodes Agrippa en van Bernice, Hand. 25 v. Ze was de derde vrouw van Felix. Zelf ook was ze, hoe jong ook nog — zestien jaar! — al eerder getrouwd geweest. Van haar eerste man had ze zich door de losbandige Felix maar al te gemakkelijk laten losmaken. Beiden leefden ze dus allesbehalve ingetogen. Drusilla is met haar uit Felix geboren zoon op 42-jarige leeftijd bij de bekende uitbarsting van de Vesuvius in het jaar 79 omgekomen.

ook met hem sprak, en hoe minzaam hij 't onderhoud ook aanlegde en min of meer openlijke toespelingen maakte, en hoezeer hij ook hoopte, dat Paulus nu eindelijk er wel eens op in zou gaan en over de brug komen met een voorstel, twee jaren lang vergiste hij zich in de onkreukbaarheid en rechtschapenheid van de apostel van Jezus Christus. In al die tijd liet hij zijn proces slepende.

27 Toen die termijn van twee jaar voorbij was, werd hij door Nero naar Rome teruggeroepen en kreeg hij tot opvolger Porcius Festus. Vóór zijn afreis liet hij, hoewel overtuigd van Paulus' onschuld, hem toch niet vrij. Daar hij wel begreep, dat hij de voorspraak der Joden bij de keizer nog wel eens nodig kon hebben, wilde hij hun een gunst bewijzen, en dus liet hij Paulus in gevangenschap achter. Hoe kon hij beter de Joden aan zich verplichten!

Paulus voor Festus. 25 : 1-12.

25 : 1 Festus was een veel rechtschapener man dan zijn voorganger. Nog maar drie dagen nadat hij zijn ambt als stadhouder over Judea aanvaard had, ging hij al op reis van de residentie Caesaréa naar Jeruzalem, de hoofdstad van zijn gebied, om hier kennis te maken met de leiders van
2 het Joodse volk. Dezen, de overpriesters en de voornaamsten der Joden, kwamen bij de nieuwe stadhouder dadelijk weer met hun aanklachten tegen Paulus op de proppen. Dat die Paulus nog maar steeds niet berecht en van de aardbodem verdwenen was, was hun een doorn in het oog. Zij verwachtten nu van Festus, die aan het begin van zijn ambtsperiode wel alles zou doen om hen niet tegen zich in 't harnas te jagen, een gunst ten nadele van Paulus.
3 Vóór alle andere dingen spraken ze dan ook met aandrang hun verlangen uit, dat hij die man naar Jeruzalem zou laten overbrengen. Ze lieten het voorkomen, alsof ze hem dan voor hun Raad zouden onderzoeken, maar ondertussen smeedden ze een aanslag om hem dan, wat vroeger mislukt
4 was, onderweg om te brengen. Festus echter liet zich maar zó niet naar hun hand zetten. Kort en krachtig gaf hij hun op hun aandringend verzoek ten bescheid, dat Paulus te *Caesaréa* in bewaring bleef. Zelf zou hij daarheen binnen-

kort weer vertrekken en dan de zaak terstond in verhoor
5 nemen. Laten dan, zo zei hij, zij, die onder u bevoegd zijn, meereizen en, indien er werkelijk iets onbehoorlijks in deze man is, hem beschuldigen. Maar dan moet het ook werkelijk iets zijn, dat tegen wet en recht ingaat! Als een Romein wilde hij het recht op behoorlijke wijze zijn loop laten hebben.

6 Na een verblijf bij de Joden te Jeruzalem van niet meer dan acht of tien dagen vertrok de stadhouder weer naar Caesaréa. Na terugkeer in de residentie maakte hij haast met deze zaak, die de Joden blijkbaar nog al hoog zat. Reeds de volgende dag zette hij zich op zijn rechter-
7 stoel en beval Paulus vóór te brengen. Toen deze vóórkwam, omringden de Joden, die uit Jeruzalem gekomen waren, de rechterstoel, om het Festus maar duidelijk aan zijn verstand te brengen, dat hij zich van deze zaak niet zonder meer moest afmaken; van alle kanten brachten zij vele en zware beschuldigingen tegen deze verdachte in, en wel wetsovertreding, tempelontreiniging en oproer, welke beschuldigingen ze echter geen van alle met bewijzen kon-
8 den staven. Paulus wendde tot zijn verdediging aan, kort en duidelijk: „Ik heb noch tegen de wet der Joden, noch tegen de tempel, noch tegen de keizer iets misdreven".

9 Nu Festus bleek, dat dit conflict de Joden toch nog veel dieper beroerde dan hij gedacht had, bleef hij niet meer zo op zijn stuk staan als een goede week geleden in Jeruzalem. Al gaf hij de zaak niet, zoals de Joden toen verlangd hadden, geheel uit handen, en ook al goot hij zijn voornemen nog in een voorstel aan Paulus, hij verklaarde niet kordaat, dat Paulus onschuldig was aan wat men hem toedichtte, maar, bevreesd om aanstonds een verwijdering tussen zich en het officiële Jodendom te riskeren, wilde hij de Joden een gunst bewijzen, en gaf daarom Paulus op zijn verdediging ten antwoord: „Wilt gij naar Jeruzalem gaan en dáár, zij het in mijn bijzijn, terwijl ik er op blijf toezien, voor de Joodse overheid terechtstaan in deze
10 zaak?" Paulus, die thans doorzag, dat ook deze stadhouder niet flink voor het recht opkwam, en wilde, dat er nu maar eens een eind moest komen aan al dat gesol met zijn zaak — de zaak toch van Jezus Christus — zei:

„Ik sta voor de keizerlijke rechtbank, en dáár moet ik terechtstaan en moet over mijn zaak beslist worden. Tegen de Joden heb ik niets misdreven, gelijk ook gij, stadhouder, zeer wel inziet. Daarom is er niet de minste reden om de Joodse Hoge Raad nog eens weer bij deze zaak te betrekken. Voor de keizerlijke rechtbank, ten overstaan van het Romeinse recht moet nu duidelijk blijken, dat ik als prediker van het Evangelie van Jezus Christus onschul-
11 dig ben. Indien ik echter, in welk geval ook, schuldig zou zijn en een halsmisdaad gepleegd zou hebben, zou ik mij niet tegen een doodvonnis verzetten door in hoger beroep te gaan; maar indien er misdaden bij mij worden verondersteld, die ik niet bedreven heb, er niets waar is van datgene, waarvan dezen mij betichten, dan heeft niemand het recht mij bij wijze van gunst aan hen uit te leveren: ik beroep mij op de keizer, ik verklaar heden als Romeins burger van deze rechtbank bij hem in hoger beroep te gaan!"

12 Festus zat nu met het geval danig in het nauw. Keizer Nero toch zou het zijn stadhouder waarschijnlijk niet zo makkelijk afnemen, zo'n betrekkelijk eenvoudige zaak niet zèlf met doortastendheid te hebben afgehandeld. Toch had hij ook wel weer zóveel rechtsbesef, dat hij het recht van de Romeinse burger om zich op de keizer te beroepen niet op minder oirbare wijze trachtte ongedaan te maken. Na over de moeilijke wending, die het proces nu had genomen, met de ambtenaren, die hem terzijde stonden, overleg te hebben gepleegd, was zijn uitspraak: „Op de keizer hebt gij u beroepen, naar de keizer zult gij gaan!"

Zo leidde de verheerlijkte Heer, Die door Zijn Geest Zijn apostel naar Jeruzalem had gedreven om hem daar te laten gevangen nemen, het Evangelie naar Rome, naar het keizerlijke hof![1])

Paulus voor Agrippa. 25 : 13—26 : 32.

25 : 13 Na verloop van enige dagen kreeg Festus hoge gasten.

---

[1]) Philippenzen 1 : 13.

Koning Agrippa, regerend over het aangrenzende gebied,
met zijn zuster Bernice[1]), kwamen de nieuwe landvoogd
van Judea een welkomstbezoek brengen. Gedurende de
vele dagen, die zij te Caesaréa doorbrachten, bracht Festus
ook de voor hem zo lastige zaak van Paulus ter sprake.
14 Daar Agrippa goed op de hoogte was met allerlei Joodse
aangelegenheden, wilde Festus, die niet precies wist wat
hij er eigenlijk van denken moest, van deze Joodse vorst
wel eens horen wat hij nu van dit geval dacht. Hij legde
hem heel de zaak voor met deze woorden:
„Er is hier door Felix bij zijn vertrek een man ge-
15 vangen gelaten, tegen wie de overpriesters en oudsten der
Joden ter gelegenheid van mijn bezoek aan Jeruzalem
klachten hebben ingediend en wiens veroordeling zij ver-
16 zochten. Ik heb hun op hun verzoek geantwoord, dat de
Romeinen niet de gewoonte hebben, een mens bij wijze van
gunst uit te leveren; de beschuldigde moet eerst zijn aan-
klagers tegenover zich zien en de gelegenheid krijgen zich
17 tegen de aanklacht te verdedigen. Daar zij nu van Jeruza-
lem hierheen medegekomen waren, heb ik zonder uitstel
deze zaak geheel naar de rechtsnormen aanhangig ge-
maakt; reeds de dag na mijn terugkomst heb ik mij op de
rechterstoel gezet en bevolen de man vóór te brengen.
18 En de aanklagers, die om hem heen met allerlei aanklach-
ten hem bestookten, brachten geen enkele beschuldiging
in over de boze dingen, die ik vermoedde. 't Ging over heel
andere zaken dan ik had verondersteld, over godsdienstige
19 zaken. Zij hadden met hem enige twistpunten over hun ei-
gen Joodse godsdienst en over een zekere Jezus, die dood
20 is, van wie Paulus beweerde, dat hij leeft. Daar ik er niet
bepaald veel van begreep en met het onderzoek van deze
dingen verlegen was, vroeg ik, of hij er in zou kunnen toe-

---

[1]) Deze Herodes Agrippa was een zoon van de Herodes, van wie we in Hand. 12 hoorden, op welk een verschrikkelijke wijze hij stierf, nadat hij zich goddelijke eer had laten welgevallen. De Romeinse keizer had deze Agrippa als koning aangesteld over een rijkje in de Libanon, over Iturea, Galilea en Perea. Tevens kreeg hij als Jood het toezicht op de tempel te Jeruzalem en het recht om de hogepriester te benoemen. Zijn zuster Bernice was, evenals zijn andere zuster Drusilla, 24 : 24, een wufte vrouw. Reeds tweemaal gescheiden, leefde ze nu met haar broer samen, volgens velen in een onnatuurlijke verhouding.

stemmen om naar Jeruzalem te gaan en dáár over deze
21 zaak terecht te staan. Toen kwam er echter plotseling een heel andere wending in deze zaak. Die Paulus beriep zich namelijk op de keizer. Nu, toen hij zo in hoger beroep kwam en daarbij dus vroeg om tot de beslissing van Zijne Majesteit niet aan de Joden uitgeleverd, maar hier in bewaring gehouden te worden, beval ik, dat hij in hechtenis zou blijven, tot er zich een geschikte gelegenheid zou voordoen, dat ik hem met een transport mee naar de keizer zou opzenden. Daar is nu het wachten op".

22 Agrippa, die als Jood door dit verslag van Festus van heel het geval heel wat meer begrepen had dan de heidense stadhouder, en nu hier een prachtige kans zag, een Christen eens van nabij te horen, zei tot Festus: „Ik zou zelf die man ook wel eens willen horen". De stadhouder had daartegen niet het minste bezwaar, integendeel, hoe eerder hoe liever. Hij zei dan ook: „Morgen zult gij hem horen".

23 Er werd voor dit horen van Paulus een bijzondere plechtigheid gearrangeerd. Een grootse samenkomst werd belegd in de gehoorzaal, de prachtige paleiszaal. Daar schreden de volgende dag Koning Agrippa en Bernice met grote praal naar binnen, tegelijk met de hoge officieren in groot tenue en de voornaamste mannen van de stad in vol ornaat. Toen deze hoge dignitarissen en functionarissen gezeten waren, werd Paulus, de apostel van Jezus
24 Christus, op bevel van Festus vóórgebracht. Op verheven wijze sprak de stadhouder het hoge gezelschap toen aldus toe:

„Koning Agrippa en gij allen, die met ons hier aanwezig zijt, gij aanschouwt hier iemand, ter zake van wie de gehele menigte der Joden zich, zowel in Jeruzalem als hier, tot mij gewend heeft, roepende, dat hij niet langer
25 moest blijven leven. Maar na gerechtelijk onderzoek bleek mij, dat hij geen halsmisdaad had gepleegd, zodat van doodstraf, zoals de vertegenwoordigers van het Joodse volk begeerden, geen sprake kon zijn; maar daar hij zelf zich op Zijne Majesteit te Rome beriep, besloot ik hem op te
26 zenden. Hieraan is alzo niets meer te veranderen. Maar

nu zit ik nog met deze moeilijkheid: Ik heb niets stelligs
over hem aan mijn heer te schrijven. Ik zal hem toch moe-
ten meedelen, waarvan hij wordt verdacht. Er zijn echter,
voorzover ik zien kan en heel deze zaak begrijp, geen er-
gerlijke feiten aan het licht getreden. Daarom nu heb ik
hem vóór u laten verschijnen, en voornamelijk voor ú, o
koning Agrippa, om, nadat het onderzoek heeft plaats ge-
had onder uw deskundige leiding en daardoor voor mij
hopelijk meer licht op deze zaak geworpen wordt, iets
27 te kunnen schrijven; want het dunkt mij toch ongerijmd,
als men een gevangene opzendt, ook niet de punten van
beschuldiging tegen hem kenbaar te maken".

26 : 1 Agrippa, aan wie dus nu door de stadhouder de lei-
ding van het verhoor in handen was gegeven, zei tot Pau-
lus: „Het is u vergund ter verdediging van uzelf te spre-
ken". Als een echte redenaar strekte de apostel toen zijn
hand uit en verantwoordde zich in een brede rede aldus:
2 „Ik acht mijzelf gelukkig, Koning Agrippa, dat ik mij
heden voor u zal mogen verantwoorden over alle punten,
3 waarop ik door de Joden word beschuldigd, daar gij vooral
een kenner zijt van alle gewoonten en twistpunten bij de
Joden. Daarom verzoek ik u mij geduldig te willen aanho-
ren.

4 Mijn leven dan van jongsaf, dat ik van den beginne aan
geleid heb, èn te Tarsus onder mijn volk èn te Jeruzalem,
5 kennen alle Joden, daar zij sedert lang van mij weten — in-
dien zij het slechts eerlijk willen getuigen — dat ik naar de
meest nauwgezette partij van onze godsdienst, namelijk
als Farizeeër, geleefd heb. Iedereen is daarvan op de hoog-
te, daar ik onder het Jodendom werkelijk niet een weinig
6 op de voorgrond tredend iemand was. En nú sta ik voor
het gerecht — hierom toch gaat het in de grond der zaak
— ter zake van de hoop op de grote Messiaanse belofte,
7 die door God aan onze vaderen gedaan is, welker vervul-
ling onze twaalf stammen, heel het volk Israël, met groot
verlangen tegemoet zien en hopen te bereiken door voort-
durend nacht en dag God met offers en gebeden te vere-
ren. Om déze hoop nu, o koning, word ik door de Joden
aangeklaagd. Omdat ik gelóóf in dat Messiaanse heil, waar-
op zij allen hópen, dáárom — hoe wonderlijk 't ook klin-

8 ke — word ik nu door hen beschuldigd. En als ik predik
en getuig, dat God uit de doden heeft opgewekt, waarom
wordt het bij u, Joden, ongelooflijk geacht, als God doden
opwekt? Gij weet toch uit de geschiedenis van deze macht
Gods; dit geloof in dodenopwekking is toch de eeuwen
door een Joodse overtuiging geweest? Waarom wordt het
dan nu, nu ik het predik, als ongelooflijk beschouwd? Wil
men het dan nu ineens ontkennen, dat God machtig is, dit
9 grote gebeuren te doen? Ik heb zelf eens precies zo over
deze zaak gedacht als nu mijn beschuldigers. Werkelijk
niet op lichtvaardige wijze, maar na er veel over nagedacht
en alles overwogen te hebben, was ik voor mij eindelijk tot
de slotsom gekomen, dat ik tegen de naam, tegen heel die
openbaring van Jezus, de Nazoreeër, fel moest optreden.
Ik meende, dat God mij dit opdroeg, het een heilig moe-
10 ten was. En ik heb het dan ook uit alle macht gedaan, eerst
in Jeruzalem. Velen van de heiligen — zó noem ik hen
thans — heb ik in gevangenissen opgesloten, waartoe ik de
bevoegdheid van hogerhand, van de overpriesters ont-
vangen had. Als deze mensen zouden worden omgebracht,
betuigde ik mijn volle adhaesie, gaf ik er dadelijk mijn
11 stem aan. Mijn vijandig optreden tegen de naam van Jezus
wist van geen rusten. Ook buiten Jeruzalem ging ik van
synagoge tot synagoge, om overal waar ik maar mensen
van die richting vond, hen gevoelig met geselslagen te
straffen. Door toepassing van zo'n pijnlijke lijfstraf wilde
ik hen dwingen, lasterlijke woorden te spreken van Jezus,
Hem, Die ze vereerden, te vloeken. In één woord: in to-
meloze woede tegen hen heb ik hen ten dode toe vervolgd,
niet alleen in Palestina, maar tot zelfs in de buitenlandse
steden. Zó haatte ik die naam Jezus.
12 Toen ik nu onder die omstandigheden, officiëel be-
voegd om in het buitenland deze mensen te vervolgen,
eens in opdracht en met volmacht der overpriesters naar
13 Damascus reisde, zag ik, o koning, midden op de dag on-
derweg een licht, schitterender dan de glans der zon, van
de hemel, rechtstreeks van God, mij en hen, die met mij
14 reisden, omstralen; en toen wij allen ter aarde vielen, hoor-
de ik een stem tot mij spreken: „Saul, Saul, waarom ver-
volgt gij Mij? Het is hard voor u tegen de prikkels ach-

15 teruit te slaan" [1]). En ik zeide: „Wie zijt Gij, Heer?" En
de Heer zei: „Ik ben Jezus, Die gij vervolgt! In Mijn disci-
pelen, die gij op aarde vervolgt, vervolgt gij *Mij*, Jezus, Die
16 in de hemel ben! Maar kom nu tot actie, richt u op en sta
op uw voeten, houd u gereed voor uw taak, want hiertoe
ben Ik u verschenen om u aan te wijzen als dienaar en
getuige daarvan, dat gij Mij gezien hebt en dat Ik aan u
verschijnen zal; als dienaar van Mijn Woord, niet sprekend
van eigen ervaring, maar van wat gij nu van Mij gezien en
gehoord hebt en in de toekomst nog zult zien en horen.
17 Ik verkies ú nu uit dit Joodse volk en uit de heidenen, tot
18 welke beide Ik u zend, om zowel de ogen der Joden als die
der heidenen te openen, zodat zij zich bekeren uit de duis-
ternis tot het licht, van de macht van de Satan tot God,
opdat zij door het geloof in Mij zouden ontvangen verge-
ving van zonden en een hun rechtens toekomende plaats,
een erfdeel te midden der geheiligden, een heel nieuw
leven" [2]).
19 Omdat het de Here Zelf was, Die mij van de hemel
tot mijn taak riep, dáárom, koning Agrippa, ben ik dat
hemels gezicht niet ongehoorzaam geweest, kon ik toch —
gij zult dat toestemmen — niet anders doen dan het mij
20 gegeven bevel opvolgen. Ik heb dan, geheel naar deze op-
dracht, eerst de Joden, die te Damascus woonden, daarna
te Jeruzalem en in het gehele Joodse land, en tenslotte de
heidenen, verkondigd, dat zij met berouw zich zouden
bekeren tot God en, in plaats van hun goddeloze werken,
werken zouden doen, die der bekering waardig en met
21 hun berouw in overeenstemming zijn. Nu, vanwege dit
werk, 't welk ik deed volgens goddelijke opdracht, *hiérom*

---

[1]) Beeldspraak, ontleend aan het ploegen met ossen. Achter deze beesten hield men een stok met een ijzeren punt; sloegen ze achteruit, dan verwondden ze zich zelf. Zo ook zou het voor Saul onbegonnen werk zijn zich te verzetten tegen de verhoogde Heer. 't Zou hemzelf tenslotte niets dan ellende bezorgen. Met zijn verzet tegen de openbaring Gods in Jezus bracht hij de straf Gods over zich door eigen schuld.

[2]) Tegenover Agrippa acht Paulus het niet nodig apart van Ananias te spreken. Hij voegt nu de hem door middel van Ananias gegeven boodschap van Christus samen met wat hij zelf rechtstreeks van Hem hoorde. 't Was alles het Woord en de wil van de hemelse Heer; dàt moest Agrippa weten.

hebben de Joden mij gegrepen, en dat nog wel terwijl ik in
de tempel bezig was met heilige verrichtingen, en zij hebben
22 getracht mij om te brengen. Maar 't is hun niet gelukt. In-
tegendeel. Als een getuige, die hulp van God heeft ontvangen
tot heden toe, sta ik nu hier op deze dag voor klein en groot,
voor eenvoudige soldaten en hooggeplaatsten, zonder iets
anders te zeggen dan wat de profeten en Mozes gesproken
23 hebben, dat geschieden zou, namelijk, dat de Christus zou
lijden, en dat Hij als eerste uit de opstanding der doden
het licht zou aankondigen èn aan het volk der Joden èn
aan de heidenen".

24 Terwijl Paulus zover met zijn verdedigingsrede geko-
men was, viel Festus hem in de rede en riep ineens met
luider stem: „Gij spreekt wartaal, Paulus, in uw geestver-
voering slaat gij er voor gewone mensen onverstaanbare
taal uit; uw vele studie brengt u in de war, doet u uw
25 nuchtere bezinning verliezen" [1]). Direct verzette de apos-
tel zich tegen de mening, alsof wat hij gezegd had voort-
brengsel van een overspannen brein zou zijn, en zei hoffe-
lijk, maar zo beslist mogelijk:

„Hoogedele Festus, ik spreek geen wartaal, maar
nuchtere waarheid. Het is alles bezonnen en weldoordacht.
26 De koning kan het getuigen, dat ik niet maar in geestver-
voering dwaze dingen zeg, want hij weet van deze dingen.
Juist daarom sprak ik en spreek ik over dit alles met grote
vrijmoedigheid. Ik kan toch niet geloven, dat hem iets van
de dingen, waarover ik gehandeld heb, onbekend is, te
minder, daar dit alles niet in een uithoek is geschied, àlle
27 Joden er van weten. Koning Agrippa, nu op de man af,
gelooft gij de profeten? Ik weet, dat gij ze gelooft!"

28 Agrippa echter, hoezeer ook geraakt door Paulus'
woorden, schudde dit beroep op hem van zich af, wilde
geen kleur bekennen. Handig ontweek hij Paulus' vraag
met de ironische woorden: „Nou, gij wilt mij wel spoedig
29 als Christen laten optreden!" Zeer gevat en als een laatste
appèl op Agrippa's hart zei de apostel toen: „Ik zou God

---

[1]) 1 Corinthe 2 : 14: Een ongeestelijk mens aanvaardt niet hetgeen van de Geest Gods is, want het is hem dwaasheid en hij kan het niet verstaan, omdat het slechts geestelijk te beoordelen is.

wel willen bidden, dat èn spoedig èn voorgoed, niet alleen gij, maar ook allen, die mij heden horen, ook zo werden als ik, uitgezonderd deze boeien, die ik draag".
30 Koning Agrippa, die 't gesprek nu bepaald onaangenaam begon te vinden, stond op, maakte abrupt een einde aan de vergadering. Dadelijk stond toen ook de stadhouder op en Bernice en allen, die met hen hadden plaats ge-
31 nomen. En nadat zij zich terzijde teruggetrokken hadden, spraken zij onder elkaar en zeiden: „Deze man is aan niets schuldig, waarop de doodstraf staat of zelfs ook maar gevangenschap". Hierover waren de Romein Festus en de
32 Jood Agrippa het volkomen eens. Agrippa zei dan ook tot de stadhouder: „Deze mens had vrij kunnen zijn, als hij zich niet op de keizer had beroepen".

Paulus' reis naar Rome. 27 : 1—28 : 15.

27 : 1 Toen het nu op een zeker moment door Festus beslist was, dat wij[1]) met een transport naar Italië zouden afvaren, vertrouwde men Paulus en enige andere gevangenen toe aan een hoofdman, genaamd Julius, de centurio
2 van de keizerlijke cohorte, een keurbende soldaten. Wij gingen aan boord van een schip, dat thuis hoorde in Adramyttium, een plaats aan de Westkust van Klein-Azië. Het zou wel niet rechtstreeks naar Rome, doch langs de kustplaatsen van Asia varen, maar ergens zouden we daar dan wel een schip vinden met bestemming Italië. Zo kozen wij zee, terwijl ook nog Aristarchus, een Macedoniër uit Thes-
3 salonica, bij ons als passagier aan boord was. Wij voeren langs de kust naar het Noorden en landden de volgende dag te Sidon in Phoenicië. Centurio Julius, die Paulus, deze bijzondere gevangene, vriendelijk en met voorkomendheid behandelde, vergunde hem om hier, zolang het

---

1) Ineens spreekt Lucas weer van „wij". Hij zelf heeft zich dus mee-ingescheept naar Rome, evenals Aristarchus, vs 2. Op het vrachtschip, waarmee het Romeinse transport gevangenen vervoerd werd, kon men dus blijkbaar ook als gewoon passagier meevaren. Heerlijk voor de apostel de arts Lucas en zijn medewerker Aristarchus, 19 : 29, 20 : 4, deze trouwe vrienden, nu bij zich te hebben! De andere gevangenen zullen wel ter dood veroordeelde misdadigers geweest zijn, die in Rome tot vermaak van het volk de doodstraf zouden ondergaan.

schip er loste en laadde, naar zijn vrienden te gaan om
zich door hen te laten verzorgen en van het nodige te laten
4 voorzien. En vandaar afgevaren, voeren wij langs de
Noordzijde van het eiland Cyprus; de reis naar Asia was zó
wel iets langer, maar we konden niet anders, daar de
winden tegen waren en we van die hardwaaiende Westen-
wind ten Zuiden van Cyprus teveel last zouden hebben.
5 Na zo in de luwte van dit eiland te hebben gevaren, staken
we ter hoogte van Cilicië en Pamphylië de volle zee over
en kwamen aan land in de handelsstad Myra, in het land-
6 schap Lycië gelegen. Hier ging de hoofdman op zoek naar
een directe reisgelegenheid naar Italië. Hij vond een schip
uit Alexandrië, dat, met koren geladen, op weg naar Italië
was. Dus liet hij ons van de kustvaarder daarop overgaan.
7 Het ging nu verder maar in langzame vaart. Gedurende
heel wat dagen schoten we maar weinig op. Daar de wind
ons niet gunstig was, al maar door uit het Westen bleef
waaien, konden wij met moeite ter hoogte van Cnidus, aan
de uiterste Zuidwestpunt van Klein-Azië, komen. Vandaar
bogen we om en gingen op Creta af. De wind verhinderde
ons om de kortste route ten Noorden van dit eiland te
nemen, dus waren we wel gedwongen om om Salmone heen
te varen, opdat we zó, voorbij dit voorgebergte aan Creta's
Noordoostzijde, ten Zuiden van het bergachtige eiland
8 weer in de luwte zouden komen. 't Was niet zo makkelijk
dit voorgebergte voorbij te komen. Eerst na veel moeite
gelukte het ons, en zo bereikten wij aan de Zuidkust een
havenplaats, Goede Rede geheten, waar de stad Lasea
dichtbij lag.
9 Hier bleven we een tijdlang liggen. Daar de wind elke
dag maar weer sterk was, werd de vaart telkens uitge-
uitgesteld. Toen zo door het vele tijdverlies de vaart reeds
bedenkelijk werd, de vasten van de grote verzoendag in
10 October zelfs reeds achter de rug was [1]), waarschuwde
Paulus, die door zijn vele zeereizen ook wel een en ander

[1]) Om dit alles goed te begrijpen, moet men weten, dat oudtijds de scheepvaart van November tot begin Maart zo goed als stil lag. De schepen waren toentertijd niet bestand tegen de winterstormen. Bovendien had men in die maanden veelal geen zicht op de stand van zon en sterren, waaraan men zich toen, bij het ontbreken van ons kompas, moest oriënteren.

van de navigatie afwist, de verantwoordelijke personen
met deze woorden: „Mannen, ik heb het alles eens nage-
gaan en ben tot de conclusie gekomen, dat de vaart met
ongerief en grote averij gepaard zal gaan, niet alleen wat
11 lading en schip, ook wat ons leven aangaat". De stuurman-
kapitein en de schipper-eigenaar dachten er echter anders
over. Op zichzelf wel te begrijpen, dat centurio Julius, die
de laatste verantwoordelijkheid droeg, meer vertrouwen
stelde in deze vaklui dan in de woorden van Paulus, van
12 welk een helder inzicht deze ook getuigden. Al moest de
Romeinse hoofdman tenslotte de beslissing nemen, hij deed
dit niet zonder overleg te plegen met de ervaren scheeps-
lui. Er waren er ook wel onder, die het met Paulus eens
bleken, maar daar de haven — hij mocht dan de schone
naam Goede Rede hebben — toch niet erg geschikt was
om er met zo'n groot en kostbaar korenschip te overwinte-
ren, ried het merendeel aan, vandaar zee te kiezen om zo
mogelijk — een waagstuk bleef het, maar wie niet waagt,
niet wint — Phoenix te bereiken, een haven eveneens aan
Creta's Zuidkust, welke beschermd ligt naar het Zuid-We-
sten en het Noord-Westen. Dáár zou men dan kunnen
13 overwinteren. En toen nu ook nog de wind draaide, er een
zachte Zuidenwind opstak, meenden zij van de uitvoering
van hun plan toch wel iets meer zeker te kunnen zijn en
hun oogmerk te hebben bereikt. Dus lichtten zij het anker
en voeren af. Voorzichtigheidshalve hield men zich zo
dicht mogelijk langs de kust. Het was nu wel een Zuiden-
wind, maar men kon nooit weten; om deze tijd van het
jaar deed de wind vaak heel raar, kon er ineens weersver-
andering optreden.
14 Dit gebeurde dan ook. Kort nadat we afgevaren
waren, sloeg er vanaf de bergen van Creta een stormwind
neer, de zogenaamde Euráquilo, de bij zeelui zo gevreesde
15 wervelstorm! En toen het schip werd meegesleurd en de
kop niet in de wind kon houden, moesten wij het opgeven
en dreven stuurloos weg, van het eiland af de volle zee in.
16 Gelukkig kwamen we eventjes in de luwte van een eilandje,
Clauda geheten, waar we tenminste konden proberen de
achter het schip aanvarende sloep aan boord te hijsen.
Het gelukte maar nauwelijks. Zelfs hier onder de beschut-

ting van Clauda was die storm nog zó hevig, dàt we slechts
met veel moeite die bij een eventuele schipbreuk zo be-
17 langrijke sloep meester konden worden. Nadat de scheeps-
lui deze boot eindelijk aan boord gekregen hadden, wilden
zij, vóórdat we weer uit deze betrekkelijke kalmte weg
waren, nog een andere voorzorg treffen, om straks in de
razernij van de volle open zee enig minder gevaar te lopen.
Zij sleepten de hulpmiddelen aan, sterke touwen, welke ze
nu, onder het schip door, aanbrachten om heel de scheeps-
romp heen. Nu het schip zo ondergord was, liep het minder
gevaar uit elkaar te slaan. Daar ze voorts bevreesd waren,
dat ze op de Syrtis zouden worden geworpen, die beruchte
Golf met zijn vele zandbanken aan de Noordkust van
Afrika, haalden zij het tuig neer om maar zo weinig moge-
18 lijk vaart te hebben [1]), en lieten zich zo drijven. 't Mocht
al iets geholpen hebben, véél was 't niet. Daar wij vreselijk
noodweer hadden, wierpen zij de volgende dag een deel
van de kostbare lading overboord, waardoor het schip, nu
iets hoger gelegen, hopelijk minder water zou scheppen.
19 't Werd tenslotte zó erg met die storm, dat ze op de derde
dag inzagen, dat de toestand, waarin ze met het schip ver-
keerden, zo goed als hopeloos was. Zo kwamen ze er toe
iets te doen, waartoe men alleen in alleruiterste noodzaak
komt: met eigen handen gaven de matrozen het scheeps-
tuig, de zaken, die een schip eigenlijk onmogelijk missen
kàn, aan de zee prijs. Masten, zeilen, touwwerk — daar
20 ging het! En toen zich verscheidene dagen zon noch sterren
vertoonden, zodat we ons helemaal niet meer konden
oriënteren, en zwaar noodweer ons maar bleef bedreigen,
werd ons tenslotte alle hoop op redding benomen. Vol-
komen overgegeven aan de willekeur der woedende orkaan,
achtten we ons reddeloos verloren.
21 Omdat men alle moed om nog behouden te worden,
verloren had, hadden de mensen in hun doffe neerslach-
tigheid lange tijd niets gegeten. Niemand van hen had er
zin in gehad. Men was door angst geheel van streek. Te

---

[1]) Volgens anderen is hier te lezen: lieten zij het drijfanker neer. Door dit achter een schip te laten slepen, vertraagde men zijn vaart.

midden van die murw-geslagen, ontredderde mensen ging nu Paulus staan en zei:

„Mannen, had men maar naar mij geluisterd en mijn advies opgevolgd om niet van Creta weg te varen en zich dit ongerief en deze averij te besparen! Gij ziet hieruit dus,
22 dat ge vertrouwen in mij kunt hebben. Maar al hebt gij dan toen ook niet naar mij geluisterd, met dit vreselijke gevolg, ook nú, onder deze omstandigheden, wek ik u op moed te houden, want het leven van niemand uwer zal
23 verloren gaan, alleen maar het schip. Dit kan ik u zeggen, en gij kunt er op aan, niet omdat ik van mijzelf dit zo zie, maar omdat ik het op heel bijzondere wijze zeker weet. Deze nacht toch heeft een engel van de God, Wien ik toebehoor en Die ik vereer, bij mij gestaan, en hij heeft
24 gezegd: „Wees niet bevreesd, Paulus, want gij *moet* voor de keizer staan; en zie, allen, die met u varen, heeft God u geschonken". Omdat het dus noodzakelijk is, dat ik van God in Rome moet getuigen, dáárom zal Hij mijn leven sparen, en geeft Hij mij ook nog de vreugde van uw aller
25 welstand. Daarom mannen, houdt moed, want dit vertrouwen heb ik op God, dat het zo zal gaan, als mij gezegd is. Ik reken daar vast op, 't is voor *mij* absolute zekerheid, en
26 gij moogt er ook op rekenen. Maar — dit kan ik u ook nog als zekerheid zeggen — wij moeten op een of ander eiland stranden".

27 Toen nu sedert onze afvaart van Creta de veertiende dag was aangebroken, dat we in de Adriatische Zee [1]) rondzwalkten, vermoedde het scheepsvolk midden in de nacht, dat er land naderde. Zéker weten deden ze het wel niet, daar men in het pikdonker niets kon zien, maar het geoefende zeemansgehoor, dat zelfs boven het rumoer van de wind en de opgezwiepte golven uit, het geluid van de
28 branding onderkent, deed het hen vermoeden. Dus wierpen ze het dieplood uit. Ze peilden twintig vadem [2]). Vrij diep was de zee dus nog. Maar toen ze even verder weer peilden, en het vijftien vadem bleek te zijn, begrepen ze, dat ze

---

1) De Adriatische Zee was toentertijd niet alleen de naam van de zee tussen Italië en Griekenland, zoals thans, maar van het hele zeegebied tussen Creta en Sicilië.

2) Dit is ongeveer 36 meter.

29 inderdaad land naderden. Nu kwam er echter de vrees, dat
men tegen eventuele klippen geslagen zou worden, het
ergste wat een schip kan overkomen. Dadelijk wierpen ze
derhalve vier ankers van het achterschip uit om het schip
te laten stilliggen. Dit lukte. Nu baden zij, dat het maar
spoedig dag mocht worden. Men kon toch niet weten, hoe
lang de ankers het zouden houden in dit noodweer. In
angstige spanning wachtten ze het daglicht af. Dan toch
zouden ze zien, of het mogelijk was het schip ergens op
een vlak strand te zetten, òf dat het rotsachtig land was,
't welk ze genaderd waren.
30 Zoals men in gemeenschappelijke nood vaak alleen
op eigen redding bedacht is, zonder aan anderen te denken,
zo was het ook hier. Het scheepsvolk, dat beter dan de
passagiers het critieke van de situatie door had, trachtte
uit het schip weg te komen, liet de sloep te water, onder
voorwendsel, dat zij van het voorschip ankers wilden uit-
brengen om deze, een eindje van het schip af, in zee uit te
werpen, waardoor het schip nog zekerder vast zou liggen.
31 Toen echter trad ijlings Paulus tussenbeide. Hij, de apostel
van Jezus Christus, wist door goddelijke inspraak, dat de
Here niet een deel, alleen allen met elkaar wilde redden.
Dus zei hij tot de hoofdman en zijn soldaten, terwijl de
sloep reeds buitenboord in de touwen hing: „Indien zij
niet aan boord van het schip blijven, kunt gij niet gered
32 worden". Toen kapten de soldaten resoluut de touwen
van de sloep en lieten haar in zee vallen, waar de aanrol-
lende golven haar dadelijk opnamen en de storm haar weg-
sloeg.
33 Eindelijk begon het eerste licht van de dageraad te
gloren. Daar er nu zo dadelijk heel wat van hun krachten
gevergd zou worden, spoorde Paulus hen allen aan om nu
eerst voedsel te gebruiken. Hij zei: „Het is nu al veertien
dagen, dat gij maar blijft afwachten zonder geregeld te
34 eten en dat gij zo goed als niets genuttigd hebt. Daar gij
volkomen uitgeput zijt, spoor ik u aan om nú voedsel te
nemen, want dit is goed voor uw redding. Want ik zeg het
u nog eens: gij allen zult gered worden; niemand van u
zal ook maar een haar van zijn hoofd gekrenkt worden,
35 ook maar enig letsel oplopen". Zèlf gaf Paulus toen het

voorbeeld. Midden in de dreiging en het gevaar van de
tegen het stilliggende schip aanbeukende storm nam hij
in volkomen rust brood, sprak in tegenwoordigheid van
al die heidenen het dankgebed uit, waarin hij God loofde
voor Zijn goede gaven, brak toen het brood en begon heel
36 rustig te eten. Dit werkte kalmerend op allen, op de matro-
zen en de soldaten. Zij kregen er weer moed door, en gingen
37 nu zelf eveneens eten. Wij waren nu in het geheel met
tweehonderd zes en zeventig man aan boord. Die allen
zaten daar nu door het tactvol optreden van Paulus rondom
de apostel rustig en kalm te eten temidden van de gierende
38 storm. Toen ieder voldoende voedsel genuttigd had, voelde
men zich opgemonterd, kon men weer iets uitvoeren. Om
het schip lichter te maken, zodat het over een mogelijke
ondiepte zou komen en zo dicht mogelijk het strand zou
kunnen naderen, wierpen zij wat er van het graan nog over
was in zee. 't Schip zelf zou toch wel niet meer behouden
worden; Paulus had het hun immers ook al gezegd.
39 Toen het dan eindelijk dag was geworden en men in
de schemering land kon onderscheiden, herkenden zij het
niet, wist niemand der schepelingen te zeggen, waar zij
ergens waren. Zij bemerkten echter een inham, die een
zacht glooiend strand had. Dus vatten zij het plan op om,
zo mogelijk, het schip op dat strand te laten lopen. Of het
lukken zou, was een tweede — men wist toch niet, of er
ook ergens klippen voor de kust lagen — maar men zou
40 het in elk geval proberen. Dus haalden zij de ankers op en
lieten ze zich, daar de wind naar de kust woei, voor de
zee wegdrijven. Tegelijk hadden zij, om het schip in de
richting van dat strandje te kunnen sturen, de banden,
waarmee de beide zware stuur-roeiriemen aan boord waren
vastgesjord, losgemaakt en deze roeren weer in het water
laten zakken, en ook de fok vóór de wind gehesen. Daar
gingen we dan, op het strand van die baai af....
41 Het mislukte. Wij kwamen terecht op een uit-stekende
bank en raakten op deze rif met het schip aan de grond.
Het voorschip bleef er onwrikbaar vastzitten, zodat de
beukende golven op het nu los liggende achterschip vrij
spel hadden. Het brak tenslotte af door het geweld der
stormende baren.

42 Heel de bemanning had zich, dit ziende aankomen, op
het voorschip in voorlopige veiligheid gesteld. Nu was er
nog maar alleen de mogelijkheid zich te redden door naar
de kust te zwemmen of er in zee op de een of andere
manier naartoe te worden geslagen. De Romeinse soldaten
echter, die er met inzet van hun leven verantwoordelijk
voor waren, dat niemand van de gevangenen ontsnappen
zou, riskeerden niet, dat er op deze wijze straks op het
land enkelen van door zouden gaan. Zij waren dan ook van
plan al de gevangenen te doden. Beter zó, meenden ze,
43 dan dat ook maar één van hen ontsnappen zou. Gelukkig
verhinderde hun commandant dit voornemen. Omdat hij
Paulus, die aparte gevangene, die bijzondere man, wilde
sparen, verijdelde hij hun bedoelen. Hij had genoeg gezag
onder zijn soldaten, dat zij van hun plan afzagen. Nu verder
trad deze centurio als de verantwoordelijke leider op. Hij
beval, dat wie zwemmen konden, het eerst van boord zou-
44 den springen om aan land te komen, en dat de overigen
daarna, deels drijvend op planken, deels zich vastklampend
aan wrakhout, de kust moesten zien te bereiken. En zo is
het gebeurd, dat allen behouden aan land kwamen.

Die storm moge Satan wel naar de zin geweest zijn,
alles moge er op hebben geleken, dat niemand levend uit
deze orkaan zou komen, de verheerlijkte Heer wilde, dat
Zijn apostel te Rome zou komen om dáár Zijn Evangelie te
verkondigen, en dus gebeurde het, ondanks alles, dat wij
behouden uit de kokende zee van een doormidden gebroken
schip voet aan wal zetten! Alles door de actie van de
levende Here Jezus. Wien gegeven is alle macht in hemel
en op aarde!

28 : 1 Eerst nadat allen veilig en wel aan land waren geko-
men, vernamen wij van de toegesnelde bewoners, dat het
het eiland Malta was, waarop wij gestrand waren. De in-
2 heemsen bewezen ons — heel anders dan men meestal
tegen schipbreukelingen optreedt — buitengewone mens-
lievendheid. Er was niet het gewone: beroving, meenemen
als slaven; er was het *buiten*gewone: vriendelijkheid en
inschikkelijkheid voor gestrande vreemdelingen! Dit bleek
al dadelijk hieruit, dat zij een groot vuur aanlegden en ons

daar allen lieten bijkomen vanwege de dreigende regen en
de kou, zodat wij, die drijfnat en verkleumd waren, ons
konden drogen en verwarmen.
3 Toen Paulus, die evengoed als de anderen in de weer
was om het vuur aan te houden, een bos dor hout bijeen-
geraapt had en op het vuur legde, kwam er door de hitte
4 een adder uit en beet deze zich vast aan zijn hand. En toen
de inheemsen het dier aan zijn hand zagen hangen, zeiden
zij tot elkaar: „Deze man is zonder enige twijfel een moor-
denaar, die de Wraakgodin niet wil laten leven, nu hij aan
de zee ontkomen is" [1]). En daar volgens hen nu duidelijk
bleek, dat hij door de godin der wrekende gerechtigheid
niet met rust werd gelaten, trokken zij zich vol huiver van
hem af. Met zo'n schrikkelijk mens wilden zij, opdat de
Wraakgodin mogelijk ook hèn niet zou treffen, niets meer
5 te doen hebben! 't Liep echter heel anders af. Paulus
schudde het beest af in het vuur, zonder verder enig letsel
6 te ondervinden. De inheemsen, die duidelijk gezien hadden,
dat het giftige dier Paulus gebeten had, verwachtten, dat
hij nu wel zou opzwellen of zelfs plotseling dood neer-
vallen. Zo waren zij 't immers gewend bij zo'n geval. Er
gebeurde echter niets van dien aard. Toen zij na lang wach-
ten zagen, dat zich niets ongewoons bij hem voordeed,
sloeg hun mening om, zeiden zij van hem, die ze zo even
nog een achtervolgde door de Wraakgodin genoemd had-
den, dat hij een god was. Iemand, aan wie zo maar zo iets
wonderbaarlijks overkwam, moest volgens hen wel over
meer dan gewoon-menselijke krachten beschikken, kon niet
anders dan een godheid zijn. Maar 't was zó, dat de Here,
Die Zijn knecht eerst van de kokende zee had gered, hem
nu na een venijnige slangenbeet wonderlijk bewaarde. Niet
een wraakgodin zat achter hem aan om hem, eerst door die
storm, en nu dat niet gelukt was, door een gifadder, dode-
lijk te treffen. Er werkte echter wel een demonische macht
in dit alles. De Boze poogde op alle mogelijke wijze het
Evangelie van Jezus Christus van Rome weg te houden.
Maar de verheerlijkte Heer hield Zijn almachtige hand

---

1) Zij spraken geen Grieks, maar Punisch, welke taal verwant is aan het Hebreeuws, zodat Paulus hen waarschijnlijk wel enigszins kon verstaan.

beschermend over Paulus uitgestrekt om Zijn knecht met
het Evangelie in Rome te krijgen [1]).
7 In de omgeving van de baai, waar we aan land geko-
men waren, lag een landgoed van de Romeinse bestuurder
van het eiland, Publius genaamd. Deze nam ons [2]) op en
verleende ons vriendelijk gedurende drie dagen een gast-
8 vrij onderkomen. Nu geviel het, dat de vader van Publius,
die voortdurend door ingewandskoortsen gekweld werd, te
bed lag. Paulus ging bij hem binnen in het vertrek, waar
hij lag, vroeg in het gebed aan God de kracht om deze dy-
senterie te genezen, legde hem de handen op en genas hem.
9 Het gevolg hiervan was, dat ook de anderen op het eiland,
die ziekten hadden, naar Paulus kwamen. Ook dezen wer-
den genezen. Zo ontving deze bevolking wel heel iets an-
ders dan wanneer zij ons, schipbreukelingen, had beroofd
en tot slaven gemaakt. Nu ontvingen zij de prediking van
10 de macht van Jezus Christus en Zijn Evangelie. Zij waren
dan ook uiterst dankbaar, vereerden ons, de discipelen
van die Jezus Christus, met vele eerbewijzen, en toen wij
na drie maanden weer uitzeilden, voorzagen zij ons ruim-
schoots van hetgeen wij op de reis nodig hadden.
11 Na dan drie maanden op Malta vertoefd te hebben,
zeilden wij in het vroege voorjaar uit met een ander ko-
renschip uit Alexandrië, 't welk op het eiland overwinterd
had en de godenbeelden der Dioscuren, Castor en Pollux,
tweelingzoons van Zeus, aan de voorsteven als kenteken
voerde. Deze afgodische afbeeldingen van deze schutspa-
tronen der zeevaarders mogen volgens de heidenen de
vaart voorspoedig maken, wij voeren onder de besche-
ming van de verheerlijkte Heer en hadden voor ons Vaders
12 Zoon aan boord. Te Syracuse, hoofdstad van het grote ei-
13 land Sicilië, aangekomen, bleven wij daar drie dagen, van-
waar wij, na langs het eiland te zijn gevaren, te Rheggium,

---

1) In dit gebeuren werd ook Christus' belofte in Marcus 16 : 18 bevestigd: Slangen zullen zij opnemen, en zelfs indien zij iets dodelijks drinken, zal het hun geen schade doen.

2) Daar het landgoed van Publius een complex van gebouwen rijk was (er staat dan ook de meervoudsvorm: landgoederen), zullen alle schipbreukelingen er wel voorlopig zijn ondergebracht. Na drie dagen vinden zij dan ergens elders op het eiland gedurende drie maanden, vs 11, onderdak.

op de Zuidpunt van het vasteland van Italië, aankwamen. Toen na één dag de wind Zuid werd, schoten we flink op, zodat we reeds na twee dagen te Puteoli kwamen, de havenplaats van Napels. Van hier zouden we verder over land gaan.

14 In Puteoli troffen we broeders aan. Dezen nodigden ons uit zeven dagen bij hen thuis te verblijven, hetwelk door de goedwillendheid van Julius mogelijk was. En zo gingen wij, gesterkt door de gemeenschap der heiligen, na zeven dagen langs de Appische heirbaan op weg naar
15 Rome. Uit deze stad kwamen de broeders, die door de gemeenteleden van Puteoli van onze aangelegenheden vernomen hadden en verwittigd waren, dat we in aantocht waren, ons tegemoet tot Forum Appii en Tres Tabernae [1]). Toen Paulus deze mannen uit Rome zag, dat Rome, waarnaar al jarenlang zijn verlangen uitging, waar hij nu het Evangelie van zijn Heer en Heiland hoopte te brengen, dankte hij God, dat Deze hem zijn doel had doen bereiken, alles zó had geleid, dat hij nu de eerste aanraking gekregen had met dit wereldcentrum, die voor de komst van Gods Koninkrijk zo belangrijke plaats. Door dit contact met de broeders uit Rome veerde hij op, stroomde nieuwe levenskracht en werklust door hem heen, greep hij moed. Rome nabij! Dat voor de uitbreiding van het Evangelie zo geweldige Rome!

En zo ging hij, de gevangene, Rome als in een triomftocht binnen!

Paulus te Rome. 28 : 16-31.

28 : 16 Toen wij te Rome aangekomen waren en Julius zijn transport gevangenen had afgeleverd, kreeg Paulus van de bevoegde instantie verlof, om, zij het geboeid, op zichzelf te wonen met de soldaat, die hem moest bewaken [2]).

---

[1]) Vertaald: Appiusmarkt en Drie Herbergen. Het is mogelijk, dat er twee groepen Christenen Paulus tegemoet getrokken zijn en dat de eerste hem te Appiusmarkt, 65 K.M. van Rome, de andere te Drie Herbergen, 49 K.M. van Rome, heeft ontmoet. Waarschijnlijk is echter, dat er één groep was, die hem tussen beide plaatsen ontmoette.

[2]) Uit Philippenzen 1 : 13 horen we, dat door deze aanraking met de hem be-

17 Evenals op al zijn zendingstochten begon Paulus ook te Rome eerst aan de Joden het Evangelie te verkondigen. Nog maar nauwelijks wat bekomen van de reis, terwijl hij nog maar net zijn woning had betrokken, al na drie dagen, riep de apostel de voormannen der Joden bij zich samen. Zij gaven aan zijn uitnodiging gehoor. Toen zij dan bijeengekomen waren, begon de gevangen Paulus zich voor hen te rechtvaardigen door hen over de ware toedracht van zijn gevangenname in te lichten. Hij zei tot hen:

„Mannen broeders, ofschoon ik niets gedaan heb tegen ons volk of de voorvaderlijke gewoonten en Mozaïsche gebruiken, ben ik uit Jeruzalem gevankelijk overgeleverd
18 in de handen der Romeinen, die na onderzoek van mijn zaak mij wilden vrij laten, omdat er bij mij van geen hals-
19 misdaad sprake was. Toen de Joden echter tegen dat vrijsprekend vonnis in verzet kwamen, werd ik er wel toe gedwongen, wilde ik niet door de Romeinen in de handen der Joden overgeleverd worden, mij op de keizer te beroepen; niet — want dat moet ge hieruit niet afleiden — dat ik mijn volk voor de keizerlijke rechtbank van iets wilde beschuldigen. Het was helemaal mijn bedoeling niet, ook maar iets ten nadele van mijn volk te zeggen, ik beriep mij alleen op de keizer om uit de handen van de Joden te blijven en zo mijn leven te redden, opdat ik mijn apostolische
20 roeping verder zou kunnen vervullen. Om u nu uiteen te zetten, dat ik onschuldig gevangen zit, dàt is de reden, waarom ik verzocht heb u te zien en toe te spreken. Want om het nu kort en klaar te zeggen: „Wegens de hoop van Israël, de vervulling van de Messiaanse belofte, dáárom draag ik hier deze handboeien!”

21 De Joden, die belangstellend toegeluisterd hadden, wilden op deze zaak niet ingaan, zich noch vóór, noch tegen Paulus uitspreken. Zij zeiden alleen: „Wij voor ons hebben geen brieven over u uit Judea ontvangen, en ook is niemand van de broeders van overzee iets kwaads van u komen boodschappen of spreken. Wij weten van heel deze zaak niets af. Wij kunnen er dus geen oordeel over uit-

---

wakende soldaten — ze losten elkaar voortdurend af — vele militairen, gerecruteerd uit heel de wereld, van Paulus het Evangelie gehoord hebben.

22 spreken. Maar wij stellen het wel op prijs, om van u, die blijkbaar Christen zijt, nu eens te vernemen, wat uw denkbeelden zijn, wat die nieuwe richting nu precies inhoudt, want wat deze secte betreft, het enige, wat wij er van weten, is, dat zij overal ter wereld bij ons, Joden, tegenspraak vindt. Wij kunnen ons dus slecht voorstellen, dat het met deze nieuwe leer geheel in orde is. Maar, zoals gezegd, we weten de bijzonderheden niet, en willen er van u dus met genoegen nader over horen".

23 Maar al te gaarne ging Paulus op dit verzoek in. Men zou er echter een aparte samenkomst voor beleggen. Dan konden zij zich ook nog enigszins op deze nadere bespreking voorbereiden. Nadat zij een dag met Paulus hadden afgesproken, kwamen verscheidenen, meer nog dan bij het eerste bezoek, op het vastgestelde uur in de vroege morgen tot hem in zijn verblijf. In deze bijzondere samenkomst zette de apostel hun met nadruk zijn getuigenis over het Koninkrijk Gods uiteen, verkondigde hij hun met grote kracht wàt Gods koninklijke heerschappij precies inhield, op welke wijze dat Rijk Gods op aarde gebracht was en hóé men burger van dat Rijk werd, van welk een centrale betekenis hierin Jezus Christus was. Zo poogde hij hen te overtuigen ten opzichte van Jezus, daarbij uitgaande van Mozes en de profeten. Heel de dag duurde deze bespreking, van de vroege morgen
24 tot de avond. Na dit urenlange betoog over en weer gaven sommigen gehoor aan hetgeen door de apostel gezegd werd, lieten zij zich overtuigen, dat Jezus de Messias is,
25 maar anderen bleven ongelovig. Zo ontstond er twist en verdeeldheid tussen de Joden onderling. Zonder het eens geworden te zijn, gingen zij uiteen, maakten de ongelovigen zich van de anderen los, bijzonder nadat Paulus dit ene woord gesproken had, waardoor hij hun, die zich tegen zijn getuigenis verzetten, zo scherp mogelijk Gods oordeel aanzegde: „Met het oog op wat zich zou voordoen en zich thans — gezien uw houding — voordoet, heeft de Heilige Geest terecht door de profeet Jesaja tot de door u zozeer
26 vereerde vaderen gesproken, zeggende:

> Ga heen tot dit volk en zeg: Met het gehoor zult gij horen en gij zult het geenszins verstaan, en ziende

zult gij zien en gij zult het geenszins opmerken; want het hart van dit volk is vet geworden, en hun oren zijn hardhorend geworden, en hun ogen hebben zij toegesloten, opdat zij niet zien met hun ogen en met hun oren niet horen en met hun hart niet verstaan en zij zich bekeren, en Ik hen zou genezen" [1]).

Dit dreigende oordeelswoord Gods, waarmee Paulus hen nogmaals opriep tot bekering, hen nog voor het laatst waarschuwde voor volkomen verharding, werkte bij die ongelovige Joden echter uit, dat zij zich voorgoed terug-
28 trokken. Vooral ook, toen Paulus er nog aan toevoegde wat het gevolg was van hun niet willen horen naar het Evangelie van de Christus: „Gij moet het dan nu maar weten, dat dit heil, dat van God afdaalt, u voorbijgaat en aan de heidenen gezonden is; *die* zullen dan ook, anders
29 dan gij, wèl horen!" Dàt was hun te veel, dit konden ze niet verdragen. Na dit voor hun Joodse hoogmoed en particularistisch denken onaanvaardbare woord gingen zij al redetwistende heen.

Zo verwierp Israël voorgoed het hun gebrachte Woord Gods in Jezus Christus, en keerde de verkondiging van het heil zich van de Joden af, om zich geheel op de heidenen te richten.

30 Paulus bleef de volle termijn van twee jaar als gevangene te Rome, leefde er al die tijd tot aan zijn vrijlating in zijn eigen gehuurde woning. Hij was er verre van werkeloos, daar hij er de mogelijkheid had zijn taak als apostel voort te zetten. Die woning in Rome met die geboeide gevangene werd centrum van Evangelieprediking. Hier toch ontving hij geregeld allen, die tot hem kwamen. En dat waren er heel wat, mensen van allerlei slag uit heel
31 de wereld. Die allen predikte hij het Koninkrijk Gods en gaf hij onderricht aangaande de Here Jezus Christus. Hij getuigde van die Heer en Heiland met alle vrijmoedigheid, schaamde zich het Evangelie nooit en voor niemand, maar liet er voortdurend de volle heerlijkheid van schitteren. En dat zonder enige belemmering! Hier in Rome, wereld-

---

1) Jesaja 6 : 9, v.

centrum, heidens-goddeloze stad, kon deze getuige van Jezus Christus, deze gevàngen man, het Evangelie verkondigen, zonder dat er ook maar van enige bemoeilijking of hindernis sprake was.

En nu het Evangelie zo te Rome weerklonk vanuit die woning van een gevangene, had het in beginsel de wereld overwonnen. Van Rome uit ging het nu de wereld beheersen. Zo was het overeenkomstig Christus' opdracht bij Zijn troonsbestijging inderdaad gebracht tot het uiterste der aarde!

En zo, Theóphilus, kan ik nu mijn boek over de handelingen van de verhoogde Heer door Zijn Heilige Geest besluiten. Het Evangelie van Jezus Christus is van Jeruzalem naar Rome gekomen. Het heeft, niettegenstaande alle tegenkanting van de Boze, de wereld overwonnen! Jezus, de verheerlijkte Heer, is Overwinnaar!

INHOUD.

Pag.

Ter inleiding 5
§ 1. De schrijver van het boek 5
§ 2. Karakterisering van het boek 6
§ 3. Indeling van het boek 8

DEEL I: DE TROONSBESTIJGING VAN JEZUS EN ZIJN STICHTEN VAN DE ZENDINGSKERK. 1 : 1—2 : 47.

De hemelvaart. 1 : 1-14 11
De ledige plaats van Judas vervuld. 1 : 15-26 . . 14
De uitstorting van de Heilige Geest. 2 : 1-47 . . . 16

DEEL II: UITBREIDING DER KERK ONDER ISRAËL. 3 : 1—8 : 3.

De genezing van de verlamde. 3 : 1—4 : 31 . . 26
De toestand der gemeente te Jeruzalem. 4 : 32—5 : 11 . 36
De vervolging der gemeente zet door. 5 : 12—8 : 3 . 39

DEEL III: UITBREIDING DER KERK BUITEN HET JOODSE LAND. 8 : 4—12 : 25.

De prediking van het Evangelie in Samaria. 8 : 4-25 . 57
De bekering van een Ethiopiër. 8 : 26-40 . . . 60
De bekering van Saulus. 9 : 1-19a 64
Saulus te Damascus en te Jeruzalem. 9 : 19b-30 . . 66
Petrus te Lydda en te Joppe. 9 : 31-43 69
De bekering van de heiden Cornelius. 10 : 1—11 : 18 . 71
De prediking van het Evangelie te Antiochië. 11 : 19-30 81
De vervolging door Herodes. 12 : 1-25 84

DEEL IV: UITBREIDING DER KERK IN DE HEIDENWERELD. 13 : 1—28 : 31.

De uitzending van Barnabas en Saulus. 13 : 1-3 . . 89
Barnabas en Saulus op het eiland Cyprus. 13 : 4-12 . 90
Naar Antiochië in Pisidië. 13 : 13-52 92
Naar Iconium, Lystra en Derbe. 14 : 1-20 99
De terugtocht naar de zendende kerk van Antiochië. 14 : 21-28 103
De kerkelijke vergadering te Jeruzalem. 15 : 1-34 . . 104
Begin van de tweede zendingsreis. 15 : 35—16 : 10 . 111
Paulus te Philippi. 16 : 11-40 115
Paulus te Thessalonica en te Berea. 17 : 1-15 . . 121
Paulus te Athene. 17 : 16-34 124
Paulus te Corinthe. 18 : 1-17 129
Einde van de tweede, begin van de derde reis. 18 : 18-28 133
Paulus te Epheze. 19 : 1-40 135
Paulus' bezoek aan Macedonië, Griekenland en Troas. 20 : 1-12 144
Paulus' afscheid van de ouderlingen van Epheze te Milete. 20 : 13-38 146
Paulus te Tyrus en te Caesaréa. 21 : 1-14 150
Paulus te Jeruzalem. 21 : 15-26 152
Paulus' gevangenschap te Jeruzalem. 21 : 27—23 : 11 154
Paulus naar Caesaréa overgebracht. 23 : 12-35 . . 163
Paulus voor Felix. 24 : 1-27 166
Paulus voor Festus. 25 : 1-12 171
Paulus voor Agrippa. 25 : 13—26 : 32 173
Paulus' reis naar Rome. 27 : 1—28 : 15 180
Paulus te Rome. 28 : 16-31 190